

Tercüman 1001 TEMEL ESER

Tercüman
1001 TEMEL ESER
15

GAZAVÂT-I HAYREDDİN PAŞA

Baskıya Hazırlayan :
Ertuğrul DÜZDAĞ

BARBAROS HAYREDDİN PAŞANIN HATIRALARI

İKİNCİ CİLT

Tercüman gazetesinde hazırlanan
bu eser Kervan Kitapçılık A. Ş.
ofset tesislerinde basılmıştır

1001 Temel Eser'i iftiharla sunuyoruz

Tarihimize mânâ, millî benliğimize güç katan kütüphaneler dolusu birbirinden seçme eserlere sahip bulunuyoruz. Edebiyat, tarih, sosyoloji, felsefe, folklor gibi millî ruhu geliştiren, ona yön veren konularda "Gerçek eserler" elimizin altındadır. Ne var ki, elimizin altındaki bu eserlerden çoğunlukla istifade edemeyiz. Çünkü devirler değişmelere yol açmış, dil değişmiş, yazı değişmiştir.

Gözden ve gönülden uzak kalmış unutulmaya yüz tutmuş -Ama değerinden hiçbir şey kaybetmemiş, çoğunluğu daha da önem kazanmış- binlerce cilt eser, bir süre daha el atılmazsa, tarihin derinliklerinde kaybolup gideceklerdir. Çünkü onları derleyip - toparlayacak ve günümüzün türkçesi ile baskıya hazırlayacak değerdeki kalemler, gün geçtikçe azalmaktadır.

Bin yıllık tarihimizin içinden süzülüp gelen ve bizi biz yapan, kültürümüzde ,fKöşetaşıM vazifesi gören bu eserleri, tozlu raflardan kurtarıp, nesillere ulaştırmayı plânladık.

Sevinçle karşılayıp, ümitle alkışladığımız "1000 Temel Eser" serisi, Millî Eğitim Bakanlığınca durdurulunca, bugüne kadar yayınlanan 66 esere yüzlerce ek yapmayı düşündük ve "Tercüman İ100İÎ11 Temel Eser" dizisini yayınlamaya karar verdik. "1000 Temel Eser" serisini hazırlayan çok değerli bilginler heyetini, yeni üyelerle genişlettik. Ayrıca 200 ilim adamımızdan yardım vaadi aldık. Tercümanın yayın hayatındaki geniş imkânlarını 1001 Temel Eser için daha da güçlendirdik. Artık karşınıza gururla, cesaretle çıkmamız, eserlerimizi gözlere ve gönüllere sergilememiz zamanı gelmiş bulunuyor. Millî değer ve mânâda her kitap ve her yazar bu serimizde yerini bulacak, hiç bir art düşünce ile değerli değersiz, değersiz de değerli gibi ortaya konmayacaktır. Çünkü esas gaye bin yıllık tarihimizin temelini, mayasını gözler

önüne sermek, onları lâyık oldukları yere oturtmaktır.

Bu bakımdan 1001 Temel Eser'den maddî hiç bir kâr beklemiyoruz. Kârımız sadece gurur, iftihar, hizmet zevki olacaktır.

KEMAL ILICAK

Tercüman Gazetesi Sahibi

DOKUZUNCU FASIL,

ABDULLAH'IN HAYINLIĞINA,
GANİMET GELEN ALTMIŞ TUNÇ TOPA,
GÖBEKLİ BURCU ALIŞIMIZA,
CEZAYİR'İN ESİRLERE YAPTIRILMASINA ve
İSPANYA KRALININ AHVÂLİNE

DÂİRDİR

Soydur çeker, demişler.

Vaktiyle hakkımızda fitne ve fesatla uğraşan Tlemsen Sultanı'nı kardeşi Mesut'a yardım ederek İspanya'ya kaçırmıştık. Yerine geçen Mesut önce bize dualar kılıp oğulluk edip elli bin altın göndermiş idi. Sonradan Firavun kesilmiş hakkımızda olmadık herzeler yemişti. Kefere ile birlik olup onlara zahire satmıştı.

Bunun üzerine küçük kardeşleri Abdullah bize sığınmış, ona da yardım ederek Mesut'u kaçırıp Tlemsen tahtına Abdullah'ı geçirmiş idik.

Abdullah da bize minnettar olup hediyeler gönderip muhabbetnameler yazmış idi. Amma bir zaman sonra o da azdı. Muhafız diye isteyip de yanında alıkoyduğu yüz gaziyi geri gönderdi. Halka zulme başladı. Kefereye zahire sattı. Kadıoğlu fitnesinde onun tarafını tuttu.

Bu haberler bize gelince, Abdullah'a bir mektup gönderdim.

Eskileri hatırlattıktan sonra:

«Bu ülkeler Padişah-ı İslâm şevketlü Selim Han hazretlerinindir. Nâmemem sana vardıkta imanını yenile, İslâm'a dön. Hutbe ve sikkeyi şevketlü efendimiz üzerine eyle. Ocağa üç senedir göndermediğin vergini otuz

bin altın olarak öde. Böyle edersen ne hoş, aksi halde seni karındaşlığın Kadıoğlu'ndan beter ederim. Haber aldım ki Kadıoğlu'ndan ötürü bana çok beddua etmişsin. Sen beddua sanırsın ama bana göre hayır duadır. Sakın sanma ki hayın berhurdar olur, âkıbet ya boynu vurulur, ya berdâr olur.»

Diye sözü bitirdim.

Bildiğinden kalmasın

Bu mektup Tlemsen Beyi Abdullah'a varınca, iyice kızmış. Şeyhleri, murâbıtları ve ileri gelenleri toplayıp, hürmet edip, hatırlarını aldıktan sonra:

«— Ey cemaat! Hepiniz bilirsiniz ki bu belde bana ecdâdımdan miras kalmıştır. Ancak karındaşlarımla arama düşmanlık girince Hayreddin dedikleri herif bana bir miktar yardım eylemiş idi. Ben de o iyiliğin altında kalmayıp ona bu kadar mal ve hediye göndermiş idim. Onlarla doymayıp şimdi beni vergiye bağlı bir reâya kılmak ister. Sizler bu işe râzı mısınız.»

Diye sordu.

Onlar da :

«— Sen bilirsin.»

Dediler.

«— Benim bidiğim odur ki, o kendi vatanına hükm eylesin. Benim işime karışmasın. Olmaz, derse, iki el bir baş içindir. Vaktine hazır olsun. Ya taht ola ya baht. Kadıoğlu'nu bozdum kellesini kestim, diye bana kafa tutmasın.»

Dedi.

Mektubumu getiren haberciyi geri çevirip :

«— Benim hutbe okuttuğum sikke kestirdiğime haset edermiş. Benim vatanım başka diyardır. Bugüne bugün ülkemin padişahıyım. Hutbe okutup sikke kestirsem ne lâzım gelir. Var git söyle, bildiğinden geri kalmasın, elinden geleni geriye komasın.»

Dedi.

Onun başına soğuk geçmiş.

Haberci bu hali gelip anlatınca:

«— Ey mel'un dilerim Allahtan ki, karındaşlarından beter olasın!»

Diye beddua ettim.

Sonra tekrar mektup yazıp Tlemsen beyi Abdullah'a gönderdim :

«Ey iyilik bilmez nâmert! Sen bana baba dedin, ben sana oğul dedim. Eğer atanın oğul üzerine bedduası geçer ise, dilerim Hazreti Allah'tan ki, sana da kendi evlâdın, senin bana asi olduğun gibi asi olup elinden aciz kalasın. Yine sonunda bana muhtaç olasın.»

Abdullah mektubu alıp okuyunca yırtıp parçalamış.

«— Onun başına soğuk geçmiş. Benim bedduadan korkum yok. Hemen vaktine hazır olsun.»

Diye asker toplamaya başlamış.

Seyyid Muhammed Sülûkî

Amma Abdullah'ın Seyyid Muhmmed Sülûkî adında bir oğlu vardı. Babasına isyan edip iki bin kadar atlı ile Tarâre dağına çıkmıştı. Birkaç kere babasına haber göndermiş :

«Bu dünya gençten gence, dinçten dincedir. Sen şimdi ihtiyar oldun, var duacı ol. Tlemsen'e ben sultan olurum.»

Demişti.

Babası ise bunu istemezdi.

Seyyid Sülûkî, bizim Tlemsen üzerine sefere hazırlandığımızı haber alınca bir mektup yazıp gönderdi:

«Benim efendim,

«Baktım gördüm ki babamın Müslümanlığa yarar bir işi yok. Ümmet-i Muhammed acından ölürken o İspanyol kâfiri ile el birlik edip, buğdayı gemilere doldurup kâfir yakasına gönderir. Cihan Padişahı efendimiz hazretlerini bırakıp kendi üzerine hutbe okutup sikke kazdırır. Sen ona bu kadar iyilikler eylemişken, yine asker toplayıp senin üzerine gelmek üzeredir. Eğer atalık olmasa, çoktan vücudunu dünyadan kaldırıp, ümmet-i Muhammedi zulmünden kurtarırdım. Ey efendim, nâmem size vardıkta, eğer izniniz olursa, gelip geri kalan ömrümü sultanımın hazretlerinin emrinde geçirmeyi dilerim.»

Ey mel'un nâmert!

Bu mektubu alınca, gelmesi için haber gönderdim. Aynı gün Cezayir'den çıkıp «Ver elini Tlemsen» deyip yola koyulduk.

Abdullah'ın oğlu Sülûkî cevabım eline geçince pek sevinmiş. Yanındaki adamlarını dağıtıp beş on atlı ile gelip yolda bana katıldı. Yanımızda makbul adamlarımızdan oldu.»

Tlemsen Beyi Abdullah da büyük hazırlık yapmış «Nerdesin Cezayir» deyip gelmekte idi.

Günlerden bir gün karşılaşıp cenge duruştuk. Hak teâlâ bize yardım etti. Abdullah'ın askerine gaziler öyle bir kılıç oynadılar ki, Kadı askerine böyle oynamamışlardı.

Ordugâhı tamamen yağma edildi. Abdullah at boynuna düşüp kaçarken tutulup getirildi.

«— Ey mel'un nâmert! Şimdi kendini nasıl görürsün. Seni ne şekil ölümle öldüreyim.»

Dedim.

Emr ettim, keskin usturalarla başından tırnağına sırım çıkarıp öyle azap ile öldürttüm.

Sonra oğlu Seyyid Muhammed Sülûkî'ye kaftan giydirip Tlemsen'e bey yaptım, ve :

«— İşte babanı gördün. Ne şekil öldü. Sen de yoldan çıkarsan babandan beter olursun.»

Dedim.

Efendim Hayreddin Paşa

O konakta kaldım. Sülûkî'yi üç dört yüz gazi ile Tlemsen'e gönderdim. O da geçip babası Abdullah'ın yerine oturdu. Belde halkı bir bir gelip «Mübârek olsun» dediler.

Üç gün olup Sülûki'nin misafirliği geçince beldeliyi topladı.

Onlara:

«— Göreyim sizi. Efendim Hayreddin Paşa'nın yanında benim yüzümü nasıl ak edersiniz. Sizinle el birlik edip efendime bir peşkeş düzelim ki hiç görülmemiş olsun. Şimdiki halde yaptırmağa vaktimiz yoktur. Hemen her kimde güzel bir yadigâr hediye olacak şey varsa getirsin.»

Dedi.

Hepsi :

«— Baş üstüne!»

Deyip o kadar mal getirdiler ki dağlar kadar doldu. Sülûkî bunları bağlattı, iki yüz hayvan yükü etti.

«Hoş geldin akçası»ndan da altmış bin altın toplandı. Burdan anla ki Tlemsen ne zengin yer idi.

Yirmi bin altın bana mahsus, otuz bin Ocak'a ve on bini de Sülûkî ile Tlemsen'e giden yoldaşlara verildi. Herkesin gönlünü hoş edip hatırını aldı.

Bunları kendi hazinesinden bir akça çıkarmadan yaptı. Kimseye cebr etmedi. Herkes kendi istek ve rızası ile getirdi. Çünkü babası Abdullah'ın çok zulmünü çekmişlerdi. Sülûkî'nin gelip babası yerine oturmasına sevindiler.

Sülûkî'nin İyiliği

Sülûkî de onlara adaletle muamele etti. Halk onun başına yemin edip, hayır dua ile anarlardı. Kimseye zulm edip incitmezdi. İşini şeriat üzerine görürdü.

Sülûkî ile beraber Tlemsen'e gönderdiğim dört yüz atlı cuma namazından sonra veda edip ondan ayrıldılar. Beraberlerinde iki yüz yük altın hediye ve elli bin altın ile geldiler. Ayrıca Sülûkî'nin muhabbetnâmesini teslim edip halka ettiği adâleti anlattılar.

Hutbeyi Sultan Selim adına okuttuğunu sikkeyi dahi Padişah adına kestirdiğini, kendilerine çok iyi davrandığını hep ifade ettiler.

Bütün halkın :

«— Hayreddin Paşa'nın ceddine rahmet olsun. Bizi o zâlim Abdullah'ın şerrinden kurtardı. Seyyit Sülûkî gibi bir meliki bizlere bey gönderdi.»

Diye, bize dua ettiğini söylediler.

Bu haberlerden pek hazzettim. El kaldırıp Sülûkî için dua kıldım.

Ferhat

O konaktan ayrılıp Cezayir'e doğru göçmek üzere iken iki atlı çıka geldi. Toza toprağa batmışlardı.

«— Ey Paşa efendimiz! Kadıoğlu'nun karındaşı oğlu Ferhat pek çok asker toplayıp Tlemsen Sultanı Abdullah'a yardım etmek için bu tarafa geliyordu. Senin Abdullah'ın başını kesip oğlu Sülûki'yi yerine oturttuğunu duyunca korkuya kapılıp kaçtılar. Eğer istersen seni bir kestirme yoldan doğru üzerine götürelim. Haddini bildir. Senin için büyük söyler, Hayreddin Paşa benim katilimdir, ben onda amcamın kanını komam, derdi. Şimdi çok şükür daha mübarek yüzünü görmeden kaçtı.»

Diye haber getirdiler.

Bunları duyunca, kendini bilmezlere kendini bildirmek gerektir, deyip yola koyuldum.

Ilgar ile yedinci gün seher vakti yetişip bastırdık. Ferhat'ın aklı başından gitti. Kaçarken bizim askerin içine düştü. Üzerine elli altmış tüfek birden çevrilince kurtulmak ihtimali olmadığını anladı, yalvarmaya başladı.

«— Beni öldürmeyin. Efendim Hayreddin Paşa'ya götürün. Öldürürse o öldürsün, azat ederse o etsin.»

Dedi.

O zaman çeke çeke bağlayıp huzuruma getirdiler.

«— Ey mel'un, şimdi nice gördün kendini!»

Dedim.

«— Sultanım sen bir merhamet sahibi devletlüsün, bana kıyma. Ömrüm oldukça senin kulun kölen olayım. Her ne istersen vereyim.»

Dedi.

Ayak teri olarak

Şeyhler murâbıtlar araya girip rica eylediler. Ben de ricalarını kabul eyleyip suçunu bağışladım. Ferhat gidip ayak teri olarak bize yirmi bin altın getirdi. Önüme koyup, elimi ayağımı öperek :

«— Şu yirmi bin altını, ben kulundan eksiğimizle kabul buyur. Seneden seneye sana on bin altın ve bin deve bin sığır ve iki bin koyun ve yüz katır ve on kısrak ve on at göndereyim.»

Dedi.

Bu şekilde anlaşma yaptık. Bana bir daha asi olmamaya tövbe istiğfar etti.

«— Dinlendi, Ferhat oğul, eğer sıdk ile tövbe eyledin ise daima şirin olasın. Eğer daha aklında fesat varsa amcan Kadıoğlu gibi yine benim elime düşesin.»

Dedim.

Biraz da rahatımıza bakalım.

Oradan kalkıp göç edip Cezayir'e salimen geldik. Kendi zevk ü safâmızda olduk.

Aradan beş on gün geçince tersaneye indim. Tekneleri yağlatıp üçer dörder beşer altışar ayakdaş edip gazaya gönderdim. Kendi müzegalereme Sinan Kap-

tan'ı bindirip bütün teknelerin üzerine serasker tayin ettim. Onun sözünden dışarı çıkmamalarını tenbih ettim.

Bu sefere kendim gitmedim. Kalbimden :

«— Elhamdülillah, Hakk'ın inayeti ile nerde düşman varsa başını ezdik. Bir yerde başını kaldıracak düşman komadık. Gaza yolunu da boş bırakmayıp tekneleri gönderdik. Ya çıkacak cana cefa nedir, biraz da kendi rahatımıza bakalım.»

Deyip yattım.

O gece rüyada :

«— Ya Hayreddin! Yalan dünyada rahat olunmaz. Rahat, cennet-i a'lâda olur. Sana müjde olsun ki Ada-nın fethi de yakındır. Hemen gayret eyle. Allah'ın yardımı sana yüz tutmuştur.»

Deyip kayboldular.

Uykudan uyanıp tövbe istiğfar eyledim. Ada'nın fethi yakındır, demelerine çok sevindim. Bu Cezayir'in yalısında bir ada idi. Üzerinde Göbekli Burç derler bir kale vardı. Kâfir elinde idi.

Kendi kendime :

«— Gördün mü erenlerin yüce himmetini! Biraz da kendi rahatımıza bakalım dediğimizi istemediler. Amma onların sözü haktır, biz hata eylemişiz.»

Diyerek çok sadakalar dağıttım. Açları doyurup çıplakları giydirdim.

Altmış tane tunç top

Ada'nın fethi için hazırlıklar yapmaya başladım. Bir gece kendi kendime :

«— Burçlarımızda hırtallı toplarımız yok. Oraya buraya pek çok toptaşı, barut, kurşun harcadık. Bu adada ise çok kuvvet vardır. Ey Allahım sen İslâm'a yardım eyle.»

Diye düşünüp üzülerek yattım.

Rüyamda :

«— Ey Hayreddin! Sen kalbinden böyle düşünceleri çıkar, niyetini halis tut. O ada'nın fethi senin elindedir.»

Deyip kayboldular.

Uyanıp, yüzümü yerlere sürüp, sabaha kadar ibadet ile meşgul oldum.

Sabah olunca Sinan Kaptan'ın altı pâre tekne ile her birinin yedeğinde birer ganimet barça olarak geldiklerini gördüm. Barçalar Cûdi dağı gibi idiler. Top tüfenk atıp şenlik ederek limana girdiler.

Liman reisi gidip barçaların yükünü öğrenip geldi. Meğer barçanın biri cephane yüklü imiş. Barut, toptaşı, kurşun ve altmış tane tunç top taşırmış. Her biri on sekizer yirmi dörder okka sürahi dalyan toplar idi.

İkinci barçanın yükü, direk, seren, katran, zift idi. Ötekiler de sof, zeytin, zeytinyağı, peynir, bal, şeker yüklü idiler.

Hepsinden çok cephane yüklü olana sevindim.

«— İnşallahu teâlâ ada bizimdir. Bunlar hayra alâmettir.»

Deyip ferahadım.

Sana on gün mühlet

Bu sefere otuz beş tekne çıkmış, hepsi de ganimetle dönmüştü. Öyle ki Cezayir'in içi ganimet malı ile

doldu. Ganimet topları çıkartıp gerekli yerlere yerleştirdim. Hikmeti gör ki bu topların karataları da yapılmış, hazır vaziyette beraberlerinde idi. Bütün cenk âletlerini hazır ettikden sonra Ada'nın kumandanı olan Kuvarnador'a bir mektup yazıp gönderdim.

«Sen ki ada kuvarnadorusun,

«Selâm Hüda'ya uyanlara olsun. Nâmem eline vardıkta şöyle bilip âgâh olasın ki, sana on günlük mühlet verdim. Adanın içinden bir hilâl bile almadan salt başınızla çıkıp gidesiniz. Kalırsanız, Hak teâlâ bu zayıf kuluna yardım eder de fetih müyesser olursa hepinizi esir ederim. Sonra bildik bilmedik demeyisiniz.»

Diye yazdım.

Bir ağızdan bağrışın!

Kuvarnador mektubu alıp okuyunca aklı başından gitti.

Başpapazını çağırdı:

«— Var Barbaroşo ile görüş. Ne isterse ver yok deme zira bu Türk kısmı akçayı pek severler. Sakın akça ile bitecek işe inat muhalefet etme.»

Diyerek, papazı bana elçi gönderdi.

Papaz gelince kalabalık divan topladım. Bütün gaziler, halkın ileri gelenleri hepsi hazır oldular.

Gazilere daha önceden tenbih ettim ki :

«— Oğullar, eğer kâfir sulh olalım derse, siz bir ağızdan bağrışıp: Biz dinimize düşman kâfir ile sulh istemeyiz. Ya tek başlarına çıkıp giderler, veya on güne kadar çıkıp gitmezlerse vakitlerine hazır olsunlar, dersiniz.»

Papaz sulh isteyince gaziler bu şekilde bir ağızdan çığrıştılar. Öyle ki papazın aklı başından gitti. Yarı can ile burcun kapısını gücüle tuttu.

Vay ki kâfir kakıyıp

Papazı tutup Kuvarnador'un yanına götürdüler. Bir zaman sonra Papazın aklı başına gelince sordular:

«— Ne haber, Barbaroşo ne cevap verdi?»

«— Barbaroşo'nun elinde bir şey yok. İş askerin elinde. Onların cevabı ise şu ki: Eğer Ada Burcu ile Sen Pavlo Burcunu akça ile doldursalar da bize lâzım değil. Bizim akçaya ihtiyacımız yoktur. Allah'ın izni ile ne zaman istersek onlardan yüz bin riyal alırız. Amma sözümüz sözdür. On güne kadar salt başlarına çıkıp giderlerse, esirlikten halâs olurlar. Lâkin bir top dahi atarlarsa, sağ kalanların hepsini esir ederiz... Dediler. Böylece bilesin.»

Başpapazın bu cevabı üzerine, vay ki kâfir kakıyıp, kâfir iken yahudi oldu.

«— Ya benim onlardan korkum mu var!»

Deyip üç pare top attırdı. Kırmızı bandıra dikti. Ben de yedi topu bir fitilden ateşleyip som sırma bir büyük kırmızı sancak diktirdim.

Gör hikmeti ki bizim taraftan atılan yedi pare topun tanesinin biri kâfirin burç üzerine diktiği sancağın sırığına rast gelip bandırasıyla beraber baş aşağı eyledi... Hak teâlâ kâfirleri daima baş aşağı eylesin, amin.

Ejderha gibi burçlar

Bundan sonra döğüşmeye başladık. Kırk gün küte küt döğdük, kâfirin yüzünü bir karış geri çeviremedik.

Gerek Göbekli Burç gerek Sen Pavlo Burcu gayet ateşli burçlardı. Çünkü İspanyol kâfiri bu burçlarla iftihar eder:

«— Müslüman beldesinde, gözleri önünde, liman karşısında iki tane ejderha gibi burçlarımız vardır.»

Derlerdi.

Kâfir yakasında keferenin iki tarlası olsa birini sevap için bu burçlara vakf ederdi. Zengin kâfirler türlü türlü cenk âletleri yaptırıp vakf ederlerdi. Pazar geceleri sabaha kadar bu burçlardan şehrin içine top taşları dolu gibi yağar idi. Bunu burçlara cenk âleti vakf eden kâfirlerin habis ruhlarına sevap olsun diye ederlerdi. O gecelerde ümmet-i Muhammed sabaha kadar huzursuz olurdu. Sair geceler çokluk atmaz, amma bazan atarlardı. Fakat pazar geceleri muhakkak atar idiler. Gündüzleri ezan okundukça burçlardaki kâfirler topçulara bahşiş verip:

«— Ezan okunurken minareyi yıkıp devirene şu kadar bahşiş.»

Diye, topçu kâfirlere beş vakitte minarelere top attırırlardı. Topçu kâfirler de minareleri nişangâh edip toptaşını dolu gibi yağdırırlardı.

Amma Allah'ın izni, Peygamber'in mucizesi ve Bilâl-i Habeşî'nin berekâtı ile bir müezzinin bile burnunu kanadamayıp bir minareden bir taş bile kopartamadılar.

Baştopçuları isterlerse yumurtayı bile vururlardı, amma Allah murat etmeyince birşey yapamadılar. Vuramadıklarını görünce de vaz geçtiler.

Mel'un baştopçu hamur oldu.

Yalnız bir mel'un, bir hınzır baştopçu vardı ki sanatı ile mağrur idi. Bu minarelere top atmaktan vaz geçmedi.

Vaz geçenlerle :

«— Siz müslümanlardan korktunuz da ondan vaz geçtiniz. Amma bakın ben vaz geçer miyim. Azizlerin yardımı ile ya o müezzinlerden bir kaçının kellesini uçurup minarelerini yıkarım, yahut bu sanatı bırakırım.»

Diye alay ederek top doldurup ateş etti. Top paralanıp ol baştopçu kâfiri hamur eyledi. Ondan başka topa yardım eden on bir kâfir de cehenneme gitti. Elhamdülillâh...

O zaman kâfirlerin başları aşağı oldu. Bir daha müezzin, minare aramadılar.

Rüyadaki ihtiyar

Bu şekilde üç ay geçti. Burçların alınmasından bir eser görülmedi.

Bir gece sabaha kadar ibadet ü taatte bulunup yalvardım, ağladım:

«— Ya İlâh-el âlemin! Şüphesiz sen işleri kolaylaştırıcısın. Şu burçların fethini ben zayıf kuluna kolay kıl. Beni din düşmanı önünde hor hakir eyleme. Nusret ve kuvvet verici sensin. Sığındım sana, yârî kıl bana.»

Diye dua ettim.

Sonra gaflet bastırdı. Uyukladım. Rüyamda nur yüzlü bir ihtiyar gördüm.

Bana :

«— Ey Hayreddin, niçin kasvet edip elem çekersin? Gönlünü halâs eyle. Her şeyin bir vakti saati vardır. Saatsiz kuş uçmaz. Uzaktan taktaka etmek de fayda vermez... Filân gece askerini teknelere doldur. Filânca saatte askeri Ada üzerine çıkar. Çıktıkları gibi toprağa girsinler. Filân tarafta kalenin kendi lâğımları vardır. O lâğımları zabt edersiniz burçlar sizindir. Hak'ın izniyle...»

Deyip kayboldu.

Uyanıp yüzümü yerlere sürdüm.

Sizi göklere ağdırırız!

Sabah olunca teknelerin hepsini denize indirip pîrin dediği geceyi bekledik. O mübarek gece gelince yedi bin gaziyi teknelere koydum. Gecenin üçte biri geçtikten sonra Allah'ın izni ile görülmemiş bir karanlık pusu çöktü. Tekneleri avanta eyleyip varıp adaya baş vurup taşra çıktılar.

Bir anda metris alıp içine girdiler. Varıp burçların lâğımlarını buldular, zabt eylediler.

Sabah olunca kâfirler burç üzerinden baksalar ki ne bakarsın, Türkler metris alıp içine girmişler. Lâğım olan yeri de bulup zabt eylemişler.

Gaziler bağırıp:

«— Mayna ederseniz hoş! Etmezseniz sizi göklere ağdırırız.»

Derlerdi.

Kâfirler:

«— Halimiz ne olacak!»

Diye saçlarını sakallarını yolarlardı.

«— Gördünüz mü Barbaroşo'nun sihirbazlığını, dün geceki zulümat ne idi. Bütün dünya karanlık olup göz gözü görmedi. Meğer o karanlıkta askeri döküp adamlar gibi iş görmüş. Lâğım çukurlarına varıncaya kadar zapt etmiş. Bizler eşekler gibi yattık, uyuduk. Bakındı şimdi göklere mi ağarız, mayna mı ederiz?»

Diye söyleşirlerdi.

Bir kısım kâfirler:

«— Niçin mayna edelim? Türkler lâğım attıklarında belki azizlerin himmeti ile işlemez! Zira burcun altı denizdir, toprak gibi değildir. Tutalım ki lâğım işledi. Koca pulat gibi yalçın kaya olan burcun hepsini göklere ağdıramaz. Amma ne var ki, lâğım atıldıkta şüphesiz bir yanını yıkar. Buna çare yoktur. O zaman Türkler fırsat bulup girerler. Birimiz kalmayıncaya kadar cenk ederiz.»

Derlerdi.

Papazın fikri

Elhasıl kâfirler bir tedbirde anlaşamadılar.

Sonunda :

«— Azizlerin has kulu (yüzü gözü pas kulu) din ulusu papaza söyleriz. O ne söylerse onun sözünü yaparız.»

Dediler.

İzzet ikramla papazı divana getirip, Kuvarnador'un yanına oturttular.

«— Sen ne dersin?»

Dediler.

Papaz :

«— Benim bildiğim odur ki, eğer Barbaroşo eski sözünde kalıp salt başımızla gitmemize razı olursa azizlerin başı için pazarlık bizden yanadır. Eğer yok derse göklere ağmaktansa sağlık yeğdir. Mayna ederiz. Madem ki başımız sağdır. Elbette bizi burda komazlar, akça ile olsun kurtarırlar. İşte benim bildiğim budur. Artık siz bilirsiniz. Yarın ahirette aziz efendimiz bana: Benim kullarımı niçin lâğım ile atmağa razı oldun, diye azap etmek isterse, ben de size söylediğimi söyleyip kendimi kurtarırım. O zaman olacak size olur.»

Diye fikrini söyeyip çekilip gitti.

Sizinle dört buçuk aydır cenk ederim.

Kuvarnador da, öteki adı sanı belli büyük kâfirler de papazın sözünü beğendiler.

«— Hele bakalım, bir kere Barbaroşo'ya söyleriz. Eğer başımızla bizi koyverirse ne güzel. Eğer razı olmazsa o zaman çaresiz olduğumuz halde mayna etmek gerekir.»

Dediler.

Burcun üzerinden :

«— Evvelki sözün üzerinde durur musun? Başımızla çıkıp gidelim, birşey yanımıza almayalım, tek bizi esir eyleme.»

Diye seslendiler.

«— Bu söz evvelden olacaktı. O zaman size name gönderip on gün mühlet vermiştim. Şimdi ben sizinle dört buçuk aydır cenk ederim. Ya mayna edersiniz yahut lâğımı atarım.»

Cevabını verdim.

Çâresiz mayna edip burcun kapısını açtılar. Gaziler burca girip beden başlarında Ezan-ı Muhammedî o-

kudular. İslâm bayrakları dikilip toplar atıldı. Kale Allah'ın yardımı, Peygamber'in mucizesi olarak zabt u rabt edildi.

Kâfirlerin hepsi bin yediyüz kâfir olmak üzere zin dana kondu.

«— Şu burcun dört beş ay çok meşakkatini çektik, amma, sonunda kolayca fethi müyesser oldu.»

Diye şükürler ettim.

Sen Pavlo Burcunun inadı

Sen Pavlo Burcuna gelince.

Gaziler ona da aynı şekilde bağırıp:

«— Ada Burcu gibi mayna eder misiniz? Yoksa göklere ağar mısın?»

Dediklerinde, onlar:

«— Biz ada Burcunun askerleri gibi korkak değiliz. Papaz lâfına da aldırmayız. Elinizden geleni geriye komayın. Zorla alabilirseniz sözümüz yok!»

Cevabını verdiler.

İşe bak ki bu kâfirlerin cevabı benim niyetime de uygun geldi. Bu burcu ele geçirirsem yerle bir edeyim, diye düşünürdüm. Çünkü bu burcun topları şehrin her tarafına erişir çok zarar verirdi.

Burcu yıktırdım.

Lâğımı ateşlettim. O saatte burcun yarısından fazlası göklere ağdı, tarumar oldu. Gaziler dalkılıç olup burca girdiler. «Allah! Allah!» sadası ayyuka çıktı. Kâfire öyle bir kılıç oynadılar ki, ya medet Allah! Mel'unların yarısından fazlası lâğımla atılıp cehenneme git-

mişlerdi. Geri kalanı da gaziler kılıçtan geçirdiler. Bin iki yüz kâfirden dört yüz kâfir sağ kaldı.

Sen Pavlo Burcu da feth olunup beden başlarında Ezan-ı Muhammedî okundu. Yedi gün yedi gece şenlikler yapıldı. Şehir süslenip donatıldı. Burcu bârûlar sancaklarla lâlezâre döndü.

Emr edip, Sen Pavlo Burcundan kalan kısmı da esir kâfirlere yıktırttım. Taşını toprağını, Boğaz Ağzı denen koltuğa döktürüp orayı doldurttum.

Şehrin kâfirlere yaptırılması

Burçlardan çıkan kâfirlerden kuvarnador ve kuvalyar gibi rütbeli kâfirler yetmiş beş tane idi. Bun lar ayrı ayrı zindanda yatarlardı. Asker kâfirlerin ise hepsi iki bin yüz idi.

Her yirmi beş kâfir üzerine bir rütbeli kâfiri mutemed tayin ettim. On gaziyi de silâhı ile pusatı ile muhafız verdim.

Kâfirlere :

«— Ey kâfirler, bu şehri nasıl bomba ile ve top taşı ile yıkıp viran eylediniz ise yine evvelkinden iyi mamur ve âbâd eyleyeceksiniz.»

Dedim.

Cezayir'in içinde ne kadar yıkılmış, evvel zamandan kalma köhne yer varsa hepsini yeniden yapmak üzere tamir ettirdim. Evleri yıkılmış tamire kudretli olmayan fakirlerin haneleri yenilendi. Öyle ki Cezayir'in içinde ilâç için arasan bir karış yıkık yer bulunmazdı. Yeni bir şehir oldu.

Hani o ibrişimi kaldırmayan rütbeli kâfirlerin elleri ayakları parça parça oldu. Derileri güneşten sıcak-

tan bütün soyuldu. Onlara göre bu azap ölümden beter idi. Amma ellerinden ne gelir.

Birgün kâfirler ağır bir taş kaldırırken zabt edemeyip düşürdüler. Muhafız gazilerden birinin ayaklarını kırdılar.

Ceza olarak o yirmi beş kâfire mutemed olan kuvalyar kâfiri diri iken şişe saplayıp öbür kâfirlere ibret olsun diye yaktırıp kömür eyledim.

«— Her yirmi beş kâfire bir büyük köpek tayin eyledim ki, onları gözetsin. O gazinin ayaklarının kırılması kuvalyar kâfirin başı altından çıkmıştır.»

Dedim.

Bundan sonra daha dikkatli olup iyi çalıştılar.

İslâma merhamet ile davranır, amma kâfire kâfirliğini bildirirdim.

Karnına ıspata sokup

Burçların alındığı haberi İspanya Kralına varınca hiddetinden pür âteş olup bu haberi söyleyen kâfiri karnına ıspata sokup gebertti.

Sonra :

«— Burç kale gibi yerleri almak, gran senyör gibi ulu padişahlar gibi biz krallar gibi kuvvet sahiplerine mahsustur. Yoksa Barbaroşo gibi bir hırsızı insan adam hesabına mı kor! Barbaroşo dünyaya gelmeden o burçlar orada dururdu. Kimse sarkıntılık etmeye kadir olamadı. Değil ki Barbaroşo gibi bir hırsız!»

Deyip, son derece gazabından kâfir iken yahudi oldu.

Yanında bulunan büyük köpeklerin hepsi başlarını yere eğip cevap vermediler.

Kralın hiddeti biraz hafifleyince:

«— Siz de söyleyin bakalım. Ne dersiniz hiç bu olacak iş midir?»

Diye sordu.

Ceneralin sözleri

İçlerinden Kaptan Paşa yani Ceneral olanı başını yukarı kaldırıp söz istedi. Bu kâfir iş bilir tedbirli biri idi.

«— Devletlü Kralım, desturunuz olursa kulunuz dahi bir iki çift söz söyleyeyim. Amma Kralımın hoşuna gidecek gibi mi olsun, yoksa doğru cevap mı olsun.»

Diye sordu.

Kral:

«— Hayır hemen doğru cevap olsun. Hoşa gidecek cevaptan bir hayır gelmez.»

Deyince, Kaptan Paşa yani Ceneral:

«— Devletlü Kralım, ben kulun söylerim amma gönlün hatırın kırılmasın.»

Dedi.

Kral bu sefer:

«— Azizlerin başına yemin ederim ki, sana bir zararım ziyanım dokunmaz, hemen söyle bakalım.»

Diye tekrar tekrar izin verdi.

Ceneral iki dizi üstüne gelip:

«— Dinlendi Kralım! Barbaroşo deyip de geçiverme. Ummadığın taş baş yarar. Ejderha yılandan olurmuş, derler. Kale ve burç almak benim gibi kuvvet sahibi krallara mahsustur, deme. Bir şeyin vakti saati gelince az birşey sebep olur, alınır. Az askerle çok askerin bozulması ayıp, garip değildir. İş kumandanın

tedbirindedir. Sen, o burçlar gibi ateşli burçlarla Barbaroşo nasıl başa çıkar, nasıl yaklaşabilir, dersin. Sözün gerçektir. Amma düşman oraya varıp da alabanda alabandaya döğüşmez. Kuvvetli armada sahibi olursa bunu yapar... Amma bu burçların korkusu vardır. Bunların ölümü lâğımdandır. Kim bilir su uyur düşman uyumaz demişler. Gece vakti firkatelerle adaya asker döküp, lâğımları zabt etmiş olabilirler. Eğer böyle olduysa cenk bile gerekmez. Şimdi yapılacak iş şudur ki beş pare çektiriye zahire ve cephane korsunuz, Cezayir'e doğru giderler. Hem bir hizmet görürler hem de bakarlar ki ne var, ne yok, bu haber doğru mudur, anlarlar.»

Dedi.

Sözünü :

«— İşte devletlü Kralım benim bildiğim budur. Siz daha iyi bilirsiniz.»

Diyerek bitirdi.

Beş pâre çektiri olmaz!

Kral :

«— Her sözün yerli yerinde beğendim. Amma şu beş pâre çektiri gemisini göndermeni beğenmedim. Çünkü şimdi biz ona beş pâre çektiri gemisi göndersek, bizim için büyük alçaklık olur. Çektiri gemileri ancak büyük hizmetlere giderler. Barbaroşo da kendine bir pâye verir. İspanya Kralı benden korkuyormuş, burçlara gönderdiği zahireyi bile olur olmaz gemilere koyup gönderemedi. Çektirilerle gönderdi diye iftihar eder. Koltuğuna karpuz sığmaz olur. Hem de çektiri gemilerin pâyesi kalyondan yukarıdır. Sen bir de de-

niz adamı olacaksın. Bu kadar şeyden haberin yok... Oraya evvelden beri zahire ve cephaneyi barça gemileri götürür, yine onlar götürsün. Bizim Barbaroşo gibi haydutlardan endişemiz yoktur.»

Dedi.

Gider ama, gelir mi?

Ceneral ise :

«— Devletlü Kralım, barça gemileri gider amma, geleceklerine kefil olamam.»

Cevabını verdi.

Bunun üzerine Kral hiddetle :

«— Gelmeyeceklerini nerden bildin?»

Diye sorunca:

«— Şurdan bilirim ki Barbaroşo'nun şimdi otuz kırk pâre kalitesi vardır. Senin pâye verdiğin çektiri gemilerinden bile korkusu yoktur. Sen Barbaroşo'dan sakın.»

Diye karşılık verdi.

Ceneralin bu sözlerine çok kızan Kral :

«— Şu bizim Ceneralin, Barbaroşo ile bir akrabalığı var galiba, onun tarafını pek tutuyor. Veya korkusundan nasıl öveceğini bilemiyor. Ceneral! Ne edeyim ki, sana bir zararım dokunmayacak diye yemin ettim. Yoksa şimdi senin de karnına ıspata sokardım. Çık dışarı bre hayır söylemez!»

Diyerek Cenerali divandan koğdu.

ONUNCU FASIL,

BURÇLARA YARDIMA GELEN ON BARÇAYA, AYDIN REİS'İN SEFERİNE, HÜNKÂR HAZRETLERİNE GÖNDERDİĞİMİZ NÂMEYE, PADİŞAHIN HATT-I HÜMAYUNLARINA ve KÂFİRLERİN YE'S Ü MÂTEMİNE

DÂİRDİR.

Kral on pâre barçaya zahire, cephane ve cenk âletleri koyup tenbih etti ki:

«— Varın bunları Cezayir'deki Ada Burcuna ve Sen Pavlo Burcuna boşaltın. Hem bakın Barbaroşo ne iş üzerindedir.»

On adet barça günlerden bir gün Barselona'dan çıkıp Cezayir'e doğru gelmekte oldular. Amma gör hikmeti ki, barçalar Barsaleno'dan çıkmadan beş altı gün önce bir Cenova tartanası burun tütünü yükleyip Cenova'ya döner olmuştu. Bu tartanayı yolda bir Cezayir korsan teknesi aldı. Tartanayı İspanyol barçalarının gelmesinden önce Cezayir'e getirdiler.

Cezayir'e yeni gelen esir kâfirlerinden ya tekne reislerini veya söz anlar belli başlı bir kâfir varsa onu, huzuruma getirtir, kâfir yakası havadislerinden ne var ne yok gereği gibi sual eder her şeyden haberdar olurdum.

Bu tartananın reisi ise bütün olanları bilirmiş. Huzuruma çağırıp da, ne var ne yok diye sorunca hepsini anlattı.

Tartana reisinin anlattıkları

Kralın Barselona'da olduğunu, Cenova üzerine gideceğini, Ada Burcu ile Sen Pavlo Burcunu benim aldığımı söyleyen kâfiri ıspata ile öldürdüğünü; benim hakkımda atıp tutup tahkir ettiğini; Ceneral'in haklı

söylediğini; Kral'ın ona da kızıp koğduğunu, zahire ve cephane yüklü on barçanın bugün yarın geleceğini; Ceneralin çektiri gitsin, zira Barbaroşo'nun büyük kaliteleri vardır, bir yüz karalığı olabilir, dediğini; Kralın da onunla alay edip, bizim Ceneral'in Barbaroşo ile bir akrabalığı olması gerek, korkusundan nasıl meth edeceğini bilmiyor, çektiri büyük işlere mahsustur, düşmana kendi elimizle pâye mi verelim, ne biçim feraset sahibi Ceneralimiz varmış, diye maskaralığa aldığını; Ceneralin de kızıp, barçaları Cezayir'e gönderirsin, amma bu tarafa geleceklerine kefil olamam, Barbaroşo'ya büyük hediyedir, dediğini; Kralın da gazaba gelip sana söz vermiş olmayaydım, şimdi seni de öldürürdüm diye söğüp koğduğunu; elhâsıl bütün olup biteni bana hikâye etti.

Bu haberlerden çok memnun oldum.

Ceneral'e dua edip :

«— Allah teâlâ onu İslâm ile şereflendirsin. Bizim için ettiği himmet Hak katında makbul olsun. Kral huzurunda hakkımızda dedikleri de gerçek olup haklı çıksın.»

Diye lâtife ederek zevklendim. Tartananın kaptanını mükâaftlandırıp rahat ettirdim.

Ada Burcuna İspanyol sancağı çektik.

On gün sonra bahsi geçen on pâre barça göründü. Ada Burcuna İspanyol bayrakları diktirdim. Barçalar burca yanaşıp kendi sancaklarını görünce sevindiler. Yıktırmış olduğum Sen Pavlo burcunu göremediler. Hava puslu değildi. Daha iyi seçelim diye yanaşıp top altına girdiler ve fundo edip yattılar.

Daha önce on pâre kaliteyi hazırlamış yağlayıp suyunu alıp, levendini içine kodurmuş sefere hazır etmiştim.

O saatte Sinan Kaptan'ı ve reisleri çağırtıp, dua ettikden sonra:

«— Haydi oğullar göreyim sizi! Sizler nasip aramağa gidersiniz. İşte elhamdülillâh nasip sizin ayağınıza geldi.»

Deyip, tartana kaptanının anlattıklarını onlara da söyledim.

On pâre kalite karakuş gibi

Reisler hemen o saatte on pâre tekne olarak avanta edip, karakuş gibi üzerlerine süzüldüler. Hava süt limanlık idi. Bizim tekneler varıp barçalara yaklaşınca burçtan da İspanyol sancağı indirilip İslâm sancakları dikildi.

Barçaların üzerine burçtan öyle bir top alabandası vurdular ki, maazalah denizi çorba kazanı gibi kaynattılar. Barçaların kiminin sabadiresi, kiminin tirenketesi, kiminin mayıstırası, kiminin mizanası top taşı ile uçup gitti.

Kâfirler burcun üzerindeki İspanyol bandırasına aldanıp eskisi gibi yine top altına girmişlerdi. Yük boşaltması kolay olsun diye böyle ederlerdi.

Demir atıp yattıkdan sonra baktılar ki, Sen Pavlo Burcu yerinde yok... O zaman kâfirlerin aklı başından gitti. Hemen salpa etmek istediler. Amma ne fayda, mum söndürecek kadar bile rüzgâr yoktu.

Sakın batırmayın!

Barçalar ise, her biri koca mefret filebotlar idi. Olur olmaz rüzgâra tınmazlardı, meğer ki tufan-ı Nuh ola...

Burçtan üzerlerine sağılan top alabandası ise kollarını kanatlarını kırdı. Bu hırtallı toplarla isteselerdi hepsini batırırlardı. Ama ben topçubaşıya tenbih edip:

«— Sakın barçaları batırmak niyetiyle atmayın. Hemen yukarı atın. Zira içinde olan şeyler bize lâzımdır.»

Demiş olduğumdan batırmadılar.

Kaliteler, Allah için cihad deyip varıp her biri bir barçaya çattı. Yan kapağı gibi barçaların yanıbaşlarına asıldı. Gaziler kılıçları ağızlarında parçalara tırmanıp kâfirlere mayna ettirdiler.

Barçaları yedeklerine alıp kürekle sürükleyip getirirlerken rüzgâr da çıktı Yelken edip çabucak barçaları limana soktular. Büyük şenlik şadımanlık oldu.

Barçaları boşalttık. Öyle zahire, barut, top, palenkete, zincir, çeşit çeşit cenk âletleri çıktı ki koyacak mahzen bulamadık.

Akça ile alınmak lâzım gelse bunlardan çıkan eşya belkim bir milyon akça ile ele geçmezdi.

Tartananın reisini azat ettim.

İşlerimizi kolaylaştıran Cenab-ı Rabbülâlemine sonsuz hamd ü şükr eyledim.

«— Yarabbi! Kuvvet ve nusret verici sensin. Ben senin zayıf bir kulunum. İslâma sen yardım eyle!»

Diye geceleri yüzümü yere koyup dua kıldım.

On pâre barçadan üç yüz elli beş kâfir sağ ele geçti. Kalanı kılıçtan geçmişti.

On barçanın üzerine kaptan olan kâfiri huzuruma çağırıp bazı havadislerden sordum.

Tartanın reisi ne dediyse, bunun cevapları da hep ona muvafık geldi. Bunun üzerine tartananın reisine azatlık verdim.

Tartananın reisi düşe kalka İspanya yakasına varınca burçların ve barçaların hakikaten alındığının haberini verdi.

Kralın benzi simsiyah kesilip

Bunun üzerinde kâfir yakasında bir feryad-ı ye's ü matem koptu. Kâfir-i ebediler eşekler gibi çağırıp hınzırlar gibi hortlamaya başladılar.

Giderek bu haber Krala vardı. Tartananın kaptanını Kral'a götürdüler. O da burçların ve on pâre barça gemilerin alındığını bir bir anlattı.

Kral'ın benzi simsiyah kesilip bir cevap etmeğe kadir olamadı, düşünceye daldı.

Gönlünden :

«— Ceneral ne söyledi ise çıktı. O zaman sözünü tutmuş olaydık!»

Diye döğünmeye başladı. Ceneral'in yüzüne bakacak hali kalmadı.

Aydın Reis

Sinan Kaptan on pâre tekne yağlayıp sefere çıkacak iken, kendi gelen on pâre zahire ve cephane yüklü barçayı Hak'ın yardımı ile alıp limana getirmişti.

«— Teknelerin bu yağları mübarek yağdır. Seferleri kalmasın.»

Diyerek bu on tekneyi sefere gönderecek oldum. Amma Sinan Kaptan keyfini bozmuştu.

Bunun üzerine seferden kalmasınlar diye, Aydın Reis'i çağırıp Sinan Kaptan'ın yerine müzegalere bindirdim.

Bu aydın Reis, gazi, dilâver bir reis idi. Derya işlerinde, bahadarlıkta ve dindarlıkta Sinan Kaptan'dan da ileri idi.

Aydın Reis'e:

«— Baka oğlum Aydın Kaptan! Bu mübarek yağdır. Allah'a tevekkül et. Eğer uygun rüzgâr bulursanız. Sette boğazına varıp gezersiniz. İnşallah burada olan yüz aklığından ziyade yüz aklığı edip mansur ve muzaffer, selâmet ve ganimetle gelirsiniz. Hem inşallah dönüşte de Gırnata dağına yanaşıp, kaldırabildiğiniz kadar Endülüslü karındaşlarımızdan kaldırıp getiresiniz. İslâm çoğalsın. Hem bize çok hasenâtı vardır.»

Diye, dua senâ edip uğurladım.

Uygun düşüp Sette boğazına vardılar. Oralarda gezinirlerken beş pâre büyük barçaya rast geldiler. Onları aldılar. İçine aktarmacı koyup Cezayir'e gönderdiler.

Yükleri araçkin sofu idi. İki yüz elli beş de kâfir esir aldılar. Onbirinci gün aktarmalar Cezayir'e geldi.

Aydın Reis oradan kalkıp kâfir yakasını kesti. O tarafları berbat eyleyip basmadık köy kent komadı.

Esirlerden teknelerde iğne atacak yer kalmadı. Hatta tekneler çok fazla kalabalık olduğundan Endü-

lüslü almak için Gırnata'ya uğramadılar. Başka sefere kalsın, dediler.

Merkepler gibi bağırıp

Kâfirlerin ise bu seferden çok canları yanmıştı. Kiminin oğlu kızı esir olmuş, kiminin anası babası gebermişti. Bin kadar şikâyetçi kâfir, İspanya Kralı'na vardılar.

«— Bu Barbaroşo'nun elinden bizi kurtarın. Tekneleri gelip köyümüzü kentimizi yakıp, karıdan kızandan, büyükten küçükten yedi sekiz yüz hristiyan alıp Cezayir'e götürdüler. Bize bir derman edeceksen et. Etmezsen hepimiz dağılıp başımızın rahat edeceği yerlere gideceğiz.»

Diye, merkepler gibi bağırıp hınzırlar gibi hortlamaya başladılar.

İspanya Kralı'nın ise henüz Cezayir'de feth eylediğimiz Ada Burcu ile Sen Pavlo Burcunun ve zahire yüklü on barçanın kasaveti yüreğinde Gırnata dağı gibi yuvalanıp yatardı. Bu şikâyetçiler de gelince, aklı başından gitti.

«— Ey azizler bizden yine yüz çevirdiniz galiba!»

Dedikten sonra, yanındaki büyük kâfirlere dönüp:

«— Ey azizlerin has kulları (yüzü gözü pas mel'unları), ne dersiniz? Hristiyan düşmanı olan diyavolo Barbaroşo'nun üzerine beş on pâre çektiri gemisi göndersek, gitseler, buldukları yerde teknesiyle hayduduyla birlikte yaksalar, olmaz mı, ne dersiniz?»

Diye sordu.

Bizim perkendeler

Kâfirler ise kalplerinden:

«— Şimdi Kralın sözüne göre, çektiri gemisinin gitmesi doğrudur, desek, belki Ceneral'e darıldığı gibi bize de darılır. En iyisi huyuna suyuna gidelim. O haydutlar için çektiriye ne hacet, onların hakkından bizim perkendeler bile gelir deriz. Bakalım cevabı ne olacak.»

Diye geçirdiler.

Sonra Kral'a cevap olarak:

«— Devletlü Kral efendimiz! Sizin de buyurduğunuz üzere, Barbaroşo gibi hayduta çektiri gemisi göndermek büyük ayıptır. Hemen azizlerin himmetiyle ele geçirseler, onların hakkından bizim küçük perkendeler bile gelir, büyükler şöyle dursun.»

Dediler.

Kral bunun üzerine ferahlayıp :

«— Azizler sizden razı olsun. Benim de siz iyi hristiyanlardan beklediğim bu cevap idi.»

Dedi.

Ceneral ise Kral'ın kendisini divandan koğduğu günden beri meclise girmemişti. Kral da, gelsin, demezdi. Kral, Ceneral ile buluşmaya can atardı, amma yine burnun çeldirmezdi. Bir aracı çıksın diye beklerdi.

Kral'ın alelacele on beş pâre perkende donatıp Aydın Reis'i aramağa göndermesine de Ceneral içinden :

«— Barbaroşo'ya on beş pâre perkende daha hediye gönderdiler, yazık şu hristiyanlara...»

Diyerek üzülmüştü.

Amma kimseye söylemezdi. «Heman seyrancısın, seyranın eyle.» hesabı, dergâhdan sürülmüş köpek gibi uzaktan seyr ederdi.

Bu herif divane mi oldu?

Aydın Reis ise ayakdaşları ile beraber bir adaya gelip yattılar, sulandılar. Sabahleyin yavaş yavaş Cezayir'e doğru çekilip gitmeye niyet ettiler.

Sabah oldu. Ayakdaşları baktılar ki Aydın Reis'de hareket etmeğe hiç niyet yok. Bir hareket göstermiyor.

«— Be canım bu herif divane mi oldu? Güneş doğdu. Daha yerinden kımıldamadı. Allah bilir ya, bu herif kendisini Cezayir limanında yatar sanıyor. Bu ne biçim deniz yoludur.»

Diye söylenerek, ayakdaşları reislerin dokuzu birden Aydın Reis'e gittiler.

«— Allah bilir ya, sen galiba bu adadan hoşlandın. Zira kaba kuşluk oldu, daha gönlün kalkmak istemez. Görüyorsun ki, teknelerimizde iğne atacak yer yoktur. Azığımız dersen tükendi. Sefer edecek zaman geçti. Bir an evvel kalkmağa bakalım.

Deyip sitem ettiler.

Aydın Reis'in rüyası

Aydın Reis ise ibadet ile meşgûl idi.

Reislere :

«— Karındaşlar, hareketimizi biraz daha geciktirelim. İnşallah hayır olacak.»

Dedikten sonra o gece gördüğü bir rüyayı anlattı:

«— Ben bu gece gazilerin başbuğu Hayreddin Paşa efendimizi rüyamda gördüm. Bir yerde oturmuştu.

Varıp elini öptüm. —Sultanım inşallah yarın dönüş edip Cezayir'e doğru çekilip geleceğiz, bizi dualarınızda unutmayınız— dedim. Geri çekilmek istediğimde beni elimden tuttu. —Ey oğlum Aydın Reis, gözlerin aydın olsun ki inşallah daha fazla ganimetle Cezayir'e geleceğiniz muhakkaktır. Amma yarın sen kuşluk namazını eda edip elini yüzüne çaldıkta, şimâl tarafından sizin üzerinize doğru on beş pâre yelken gelse gerek. Onlar düşman tekneleridir. Mahsus sizi aramak için mertlik davası ile donanıp çıkmışlardır. Allah'ın yardımı, Peygamber'in mucizesi ile sakın onlardan zerre kadar kalbinize korku gelmeye. Onlar sizin kısmetinizdir. Sen hemen Kaptan sancağı kaldıran mavi kıçlı tekneye aman zaman vermeyip çatasın, nusret kuvvet sizindir— deyip üç kere arkamı sıvazladı. Sırtıma kırmızı bir kandura giydirdi. Elime bir yalın kılıç verdi, —Hoşça kal— deyip deniz üzerinde, sanki karada yürür gibi yürüyüp kayboldu.

«İşte şimdi ben de gelecek olan nasiplerimizi bekliyorum. Geldiklerinde ben inşallah kapudânesine çatarım, sizler de birerleşine çatarsınız. Nusret bizimdir.»

Evliyalık taslıyor.

Aydın Reis'ten bu sözleri işiten öteki reis ayakdaşları aralarında daha fazla mırıldanmaya başladılar.

«— Bakındı, püzevengin bu kadar ayıbından başka, bir de evliyalık taslıyor. Şimdi gelecek nasip vardır diyor. Biz kendi kalabalığımızdan bîzârız, o daha nasip sevdasında...»

Onlar atar tutarlarken Aydın Reis kuşluk namazı kılardı. Kimini işitir kimini işitmezlikten gelirdi.

Nişlesin, el uşağının ahvali belli mi olur? Allah teâlâ bir kulunu beş on adam üzerine başbuğ eylemesin. Bilhassa firkateci milleti olursa zor haldir.

Ayakdaşları da Aydın Reis'i bırakıp gidemiyorlardı. Çünkü Aydın Reis onların cümlesinin üzerine kaptan idi.

Aydın Reis kuşluk namazını kılıp, duasını edip, el yüze çaldıkta; rüyada söylendiği şekilde şimal tarafından on beş pâre tekne görüne düştü.

Hani o kalkmaya ağırlık eden Aydın Reis hepsinden önce salpa eyleyip, aç arslan avına saldırır gibi yelken açıp gitmeye başladı.

Ayakdaşları da yelken açıp Aydın Reis'in ardına düştüler. Amma Aydın Reis'in bindiği müzegalere ziyade yürüdüğünden ayakdaşlarını ardında gözden kaybeder gibi oldu. O zaman orsa alabanda yapıp ayakdaşlarını bekledi. Onlar da gayret edip gelip ardına yetiştiler.

Aydın Reis de ayakdaşlarının yürüdüklerine göre yelken yapıp atbaşı beraber gittiler. Kâfirlerin üzerine doğru süzülüp vardılar.

Kâfirler rüzgâr üzerinden Aydın Reis'in üstüne pupa sarada gelirler, Aydın Reis de altlarından ister idi. Kâfirler böyle gelirlerken birdenbire orsa eylediler.

Kâfirler kaçmayı düşünüyorlar.

Meğer kâfirler aralarında müşavere etmişler. Tekneler üzerine kaptan olan kâfir:

«— Muhakkak bu gelen on pâre tekne Barbaroşo'nun tekneleridir. Kendisi de işte şu ilerde gelen müze-

galereye binermiş. Bunların ne çeşit büyük tekneler olduğunu işte gözünüzle gördünüz. Bunlar bizim İspanya çektirilerine bile karşı dururlar, değil ki bize... Şimdi, azizlerin başına yemin etmekten büyük yemin olmaz. Benim bildiğim ve aklımın kestiği budur ki, biz on beş değil, belki bu teknelerle yirmi beş tekne olsak yine onların hakkından gelemeyiz. Cezayir'e zahire cephane götüren barçalardan da fena oluruz. Hazır rüzgâr üzerinde iken orsa edip aşağıya doğru gidelim. Eğer azizler yardım etmez de yetişirler, ellerine düşersek, o zaman iki el bir baş içindir deyip kadir olduğumuz kadar döğüşürüz. Oldu hoş olmadı ne yapalım. Biz Cezayir'deki Ada Burcu ile Sen Pavlo Burcundan kuvvetli değiliz. Mayna ederiz.»

Demiş.

Kâfirler korkmakta haklı idiler. Nasıl korkmasınlar ki, Aydın Reis'in bindiği müzegalerenin —Allah hatasız eylesin— benim diyen çektiri gemisinden bile pervası yoktu. On sekiz hırtal olmak üzere on altı pâre tunç top ile elli adet tunç saçması, üç yüzden fazla tüfeği vardı. Yirmi altı oturaktı. Uçurma hep kâfir idi. İçinde üç yüz elli gazi yiğit bulunurdu. Öteki gemiler de onun gibi on sekizer, yirmi dörder oturak teknelerdi. Onların da hep uçurmaları kâfir idi. İki yüz ellişer yiğit gazileri vardı. Allah erenlerin yüce himmetleri berekâtı ile kâfirlerin tapaları nasıl atmasın.

On beş pâre kâfir teknelerinin isem kumandaniyetleri on sekiz oturak tekne idi. On beş pârenin içinde bundan büyüğü yoktu.

Hem bu kâfir kısmı yiyeceği aşı bilir kendini tehlikeye atmaz.

Aydın Reis beş teknenin arasına girdi.

Kâfir tekneleri kaçıp bizimkiler kovalamaya başladılar.

Rüzgâr da uygun esince varıp kâfir teknelerine yetiştiler.

Aydın Reis karakuş gibi içlerine daldı. Beş pâre kâfir teknesinin arasına girip top alabandası, el humbarası, kurşun fındıklarını belâ yağmuru gibi üstlerine yağdırdı. Sonra dönüp kâfirlerin kapudânesine boy boya çakıp bağlaya kodu.

Gaziler dalkılıç olup kâfir teknesine girdiler. Öyle kılıç vurdular ki iki yüz kâfirden yetmiş beşi sağ ele geçti. Onlar da mayna etmeselerdi, hepsini kıracaklardı. Zaten kâfire fazla ihtiyaçları yoktu.

Bizim teknelerde müslümandan çok esir kâfir vardı. Amma teknelerde esirleri zapt edecek âletler ve düzen de çoktu. İki yakalı sancak ve iskelede kelepçeli ve lâleli tomruklar vardı. Oturak arasında da bordaya perçinli zincirler bulunuyordu.

Bunları yaptırmış,

«— Kim bilir oğullar, su uyur düşman uyumaz. Gafil olmayın.»

Diye leventlere tenbih etmiştim.

Gaziler saatle silâhlı pusatlı nöbet bekler, bir an gafil olmazlardı.

Aydın Reis kâfirlerin kapudanesini zapt ederken ötekiler de birer tanesini aldılar.

Kâfir teknelerinin dokuzu alındı, dördü batırıldı. İkisi de akşam karanlığı ile gayet de yürük olduklarından kaçıp kurtuldular.

Dokuz tekneden üç yüz yetmiş beş kâfir sağ olarak alındı. Gerisi hep kılıçtan geçti.

Tekneleri yedeğe alıp selâmet ve ganimetle, forsa sancaklarını ve filândıralarını dikip düşmanın rağmına top tüfek atıp, şenlik şadımanlık ederek Cezayir'e geldiler. Sefere çıktıklarından beri kırk bir gün olmuş idi.

Aydın Reis'i Kaptan tayin ettim.

Aydın Reis ayakdaşları ile birlikte geldi. Hal hatır soruştuk. Hepsine izzet ikram edip :

«— Gazanız mübarek olsun!»

Diyerek aşağıdan yukarıdan sohbete giriştik.

Amma Aydın Reis rüya faslını bana da söylemek istedikçe ben sohbeti başka tarafa çevirdim.

Sonunda Aydın Reis'e:

«— Ey oğlum Aydın Reis! Gazi Sinan Kaptan merhum oldu. Hak teâlâ garîk-i rahmet eyleye. Sen dahi tavr ü hareketi belli olmuş pâk dîvânesin ve sıdk ü ihlâs ile maruf bir gazisin. Seni merhumun yerine kaptan tayin ettim. Allah teâlâ seni düşman üzerine mansur ve sancağını mebrûk eylesin.»

Diyerek eğnine hil'at giydirdim.

Dualar edilip, taamlar yenilip, şerbetler kahveler içildikten sonra Aydın Kaptan gelip elimi öptü.

«— Hoşça kal sultanım.»

Deyip de dışarı çıkacağı sırada, elinden tutup sıktım.

Sonra kulağına:

«— Oğlum Aydın Kaptan! İç âleminde bazı şeyler görülür. Şaşırma, aksine iş işleme, teslim ol. Kişi han-

gi menzile ermek dilerse teslimlik ile erer. Oğlum, cihad yolunda gezenlerde seyran eksik olmaz.»

Dedim.

O zaman Aydın Kaptan da :

«— Eyvallah sultanım. Keremin var olsun.»

Diyerek, mesrur olup gitti.

Bu gazadan ele geçen ganimet malları pay edildi. Gazilerin cümlesi zengin oldular. Çiçek gibi giyinip kuşanıp, zevk u safalarında bulundular.

Yaptıklarımızı Hünkâr'a arz için

Bundan sonra, Sultan Selim Han hazretlerine Cezayir'de olup bitenleri arz etmek istedim. Denizde ve karada olanları, çıkan fitneleri, Hakkın yardımı ile bunların başlarını kırıp padişahın memleketine sükûnet içinde nizam ve intizam verdiğini bildirip bu vesile ile padişah duasına mazhar olmayı diledim.

Bunun için on pâre mükemmel tekne hazır ettim. Aydın Kaptan'ı bunlara serasker yaptım. Fevkalâde hediye ve peşkeşler düzdüm, Peşkeş Ağası'na teslim ettim. Üç yüz adet erbâb-ı kürek esiri Ocak'tan hediye olmak üzere Peşkeş Ağası'na verdim.

Levent gazilerin en seçkinlerinden her tekneye ikişer yüz gazi tayin ettim. Aydın Kaptan'ın müzegaleresi hepsinden büyük olduğundan ona üç yüz gazi verdim.

Teknelerin her birini bir çeşit renk ile boyattım. Müzegalere dersen baş kıç som altın, baştarde gibi süslendi. Elimizde Venedik altını çoktu. Tekneler ne zaman Venedik körfezine gitseler, aldıkları ganimetler arasından eksik olmaz, Venedik altını çıkardı.

Var evi, kerem evi derler. Hem o günde olmasa bile, tekneleri ziynetlemek lâzımdı. Çünkü Cezayir gibi yerden şevketlü Hünkâr'ın hayır duasını almak için giderler. Hem dosta düşmana karşı büyük namdır.

Hülâsa, teknelere öyle bir ziynet verdik ki, hemen güya dudu kuşuna döndüler.

Bir bakan bir daha nazar etmek isterdi.

Günlerden bir gün, bir mübarek saatte kalkıp yola revan oldular. Uygun rüzgârla on yedinci gün Âsitâne-i Saadet'e vardılar.

Hikmeti gör ki, meğer Sultan Selim o gün Yalı Köşkü'nde bulunurmuş. Teknelerin Sarayburnu önünde eylediği şenlikleri seyrü temâşâ eyleyip, azim mesrur olmuş. Teknelerin ziynetlerini beğenmiş.

Hünkâr kancabaşları gelip Aydın Kaptan'ı aldı. Aydın Kaptan da Hünkâra ait olan hediye ve peşkeşlerin her birini bir esir kâfirin sırtına yükledi.

On pâre teknenin kaptanları, ağaları, çavuşları, hocaları, aylakçıları, hep temiz urbalarını giyip dışarı çıktılar. Hasekiler önlerine düştü. Ardlarında üç yüz kâfir iki yakalı dizilmiş her birinin üzerinde bir hediye olmak üzere böyle âdâb ve erkân ile varıp şevketlü padişah'ın nazarına durdular.

Aydın Kaptan ile başağa olan Peşkeş Ağası'na, bizzat şevketlü Hünkâr'ın huzuruna varıp buluşalar diye ferman olundu.

Hünkâr, nâmeyi kendisi okudu.

Hasekiler, Aydın Kaptan ile Ağa'yı alıp Padişah'ın huzuruna götürdüler. Hasekilerin öğrettiği gibi âdâb-ı

pâdişahîyi yedi yerde yerine getirip, ayak üzre durdular.

Peşkeş Ağası dîbâ bir kese içine konmuş olan benim nâmemi şevketlü Padişahın önüne koyup geri çekildi.

Sultan Selim hazretleri ise, bize olan muhabbetinden dolayı nâmeyi kendisi okudu. Bitirince, el kaldırıp:

«— Allah yardımcıları olsun...»

Diye bana, Ocak'a ve Cezayir gazilerine dualar eyledi.

Aydın Kaptan'a beş yüz altın ile bir teberrük sonkur kılıç ve bir kıymetli dürbün aynası bahşiş verip eğnine hil'at giydirdi.

Öbür dokuz kaptana ikişer yüz altın, daha aşağılara ellişer altın, hocalara yüzer altın verip hil'at giydirildi.

Ve Padişah tarafından:

«— Dönüşünüzde, bana yine burada kavuşasız..»

Diye ferman buyuruldu.

Onlar da âdâb-ı pâdişâhîyi yerine getirip, kıçın kıçın Padişah huzurundan çıkıp teknelerine döndüler.

Adamlar reislerini orsa alabanda olarak beklerlerdi. Gelince üçer kat daha şenlik edip varıp Tersâne-i Âmire'ye yattılar.

Kaptanlar için konaklar, leventler için kışlalar döşenip tayınları verildi. Öyle bir ikram eylediler ki ancak olur.

Peşkeş Ağası için de başlı başına bir konak ve tayın verildi. O da vezirlere ve diğer büyüklere verilecek hediye ve peşkeş muhabbetnâmeleri hep yerli yerince

verdi. Onlar da yer yerden bize hediye peşkeşler düzüp, muhabbetnâmeler yazıp Peşkeş Ağası'na teslim ettiler.

Yol eri yolda gerek.

Böylece bir ay kadar Âsitane'de kalıp, alacaklarını alıp vereceklerini verdiler. Sonra «yol eri yolda gerek» deyip teknelerini yağladılar. Hazır ettiler.

Günlerden bir gün Tersâne-i Âmire'den kalkıp Yalı Köşkü'nün önüne geldiler.

Şevketlü Hünkâr'a ise evvelki gün,

«— Yarın Cuma'dan sonra Cezayir'li kulların gideceklerdir.»

Diye Sahib-i Devlet tarafından haber verilmiş idi.

Şevketlü Hünkâr dahi Cuma namazını eda ettikden sonra mahsus onlar için Yalı Köşkü'ne gelmişlerdi.

Şevketlü Hünkâr tarafından kırlangıç gelip Aydın Kaptan ile Peşkes Ağası'nı alıp Padişahın huzuruna götürdü. Gerekli âdâb-ı ta'zimi edâ eylediler.

Şevketlü Hünkâr Sultan Selim Han hazretleri kendi eliyle yazılmış hatt-ı hümayun ile kılıç, kaftan, hazineden çıkma cevahir kabzalı bir kattâre, cevahir taş oturtma iki sorguç, som sırma âyetler yazılı bir yeşil sancak, ona göre bir baştarde filândırası verdi.

Ayrıca Tersâne-i Âmire'de yeni yapılmış üç pâre yirmi dokuzar oturaklık tekneyi eski gaziler ve yeni yoldaşlarla donatıp hediye eyledi. Bu üç pâre tekne kaldırabildikleri kadar silâh pusat ile öyle dolu idi ki, içlerinde sıçan gezecek yer yoktu.

Şevketlü Hünkâr, Padişah-ı Âlem-penah hazretleri bu emanetleri Peşkeş Ağası'na teslim eyledi.

Sonra Aydın Kaptan'ın da başına bir cevahir sorguç soktu.

El kaldırıp, bana Ocak'a ve bütün gazilere dua ve sena eyledi.

Aydın Kaptan'la Peşkeş Ağası, Padışah-ı âlem-penah hazretlerine veda edip, edep ve erkânı üzere huzurdan çıkıp teknelerine geldiler.

Her biri üçer kat şenlik ettiler. Sonra yelken açıp Sarayburnu'ndan uygun rüzgârla,

«— Getir elin, sultan Cezayir!»

Diye çekip gittiler.

Âlemde iksir dedikleri şey padişah duasıdır.

Avlonya, Ülgün, Diraç, Venedik körfezi, Kabo, Santomariya, Kalevra, Papa kıyıları, Sardunya diyerek Mayorka'ya gelinceye kadar bütün kâfir yakasını eleyerek yirmi yedinci günü on beş aktarına ile Cezayir'e şenlik ile döndüler. Düşmanlar kasavetlerinden helâk olup ümmet-i Muhammed şâd oldular.

Üç tekneyi Padişah hazretleri teberrük için Ocak'a hediye vermişti. On beş aktarma da yolda gelirlerken aldılar.

Her aktarmada bir türlü ganimet vardı. Kiminde çuha kiminde ipek, kiminde pirinç, kiminde kahve, kiminde kemha kumaş, kiminde tüfek, kiminde tabancalı ispata, kiminde endam aynası, çerçi pusatına kadar her şey vardı.

Ya bu nimetlerin sebebi hep Padişah duasıdır. Allah teâlâ, Zıllullah'ın duasını ümmet-i Muhammed üzerinden eksik eylemeye... Âlemde «iksir» dedikleri şey Padişah'ın teveccüh ve duasıdır.

Sen ki lalam...

Aydın Reis dönünce, kalabalık büyük dîvan topladım. Bütün gaziler, ileri gelenler, âlimler ve halk hazır oldular.

Dîvan ortasında durdum. Peşkeş Ağası, Aydın Kaptan'la beraber gelip, şevketlü Hünkâr'ın hatt-ı hümayununu hürmetle öpüp elime verdi. Ben de ipek kılıfından çıkarıp öptükden sonra divan efendisine vererek okuttum.

Demiş ki :

«Sen ki lalam Cezayir beylerbeyisi gazi Hayreddin Paşa'sın,

«Her ahvâlin Padişah-ı hüsrevânemde gereği gibi malûmumuz olmuştur. Gönderdiğin üç yüz kefere esir gelip varmıştır. Allah berekât versin, çok makbule geçmiştir. Allah teâlâ seni düşman üzerine mansur ve muzaffer eylesin. Dünya ve âhirette yüzün ak olsun. Cezayir önünde iki burç feth eylemişsin gazan mübarek olsun. Ol gazanın nişanesi için sana iki çelenk gönderdîm. Benim teberrüküm olmak üzere ras kılasın. Kattâreyi beline asıp cihad edesin. Seni Allah'ın birliğine ısmarladım. Hak teâlâ sana hayırlı ömürler ihsan eylesin.»

Hatt-ı Hümayun'un okunması bitince bu büyük nimete hamdü senâlar eyleyip yeniden hayat buldum.

Benim gibi zayıf ve günahkâr

Hil'at-ı fâhireyi eğnime giyip, sağlı sollu çelenkleri başıma sokup, kattâreyi de boynuma astım.

Som sırma âyetler yazılı yeşil sancağı ve kırmızı filândırayı, bulunduğum Paşakapısı'nın üzerine diktirdim.

Bütün halk gelip sancak ile filandırayı ziyaret ettiler. Hepsi hayrette kalırlardı.

Akşam olunca yine devşirip muşambasına koyup saklanırdı.

Üç gün hil'atı giydim. Çok memnun olmuştum. Bu üç gün içinde bütün gazilere ve ahaliye, büyük küçük herkese sofralar çekip ziyafetler verdim.

Havuzlar içinde şekerli şerbetler ezildi. İçene minnet idi. Kahveler güğümlerle pişip içene salâ idi. Çok yetim kızları everip, yetim oğlancıkları sünnet ettirdim. Daha buna benzemez nice hayır hasenatlar yaptırdım.

Çünkü benim gibi zayıf ve günahkâr bir kulun zıllullah'tan dua alması hep fukaranın duaları sayesindedir.

O üç günlük eğlencelerde burçlardan günde üç kere top şenliği olurdu. Elhâsıl öyle sevinmiştim ki, düşmanların yağları eriyip İslâm askeri şâd olmuş lardı.

Böylece evvelkinden bin kat fazla kuvvet ve ihtişam sahibi olduk. Eller eminlik, beyler düzenlik, ortalık âsûde hâl üzere herkes zevkinde safasında oldular.

Gerçi nâm ü şânımız artı, amma yine eskisi gibi tevazuyu elden komadık. «Hâk ol ki Hudâ mertebeni eyleye âlî» demişler. Asla gururdan bir eser bulundurmadık.

Geceyi üçe ayırmıştım. Birinci kısmında Kur'an okur, ikinci kısmında ibadet eder, üçüncüsünde uyur idim.

Barbaroşo'dan imdat!

Gelelim İspanya ahvâline...

İspanya Kralı, Aydın Kaptan için on beş perkende teknesi donatıp:

«— Varın o diyavololarıı nerde bulursanız, hemen teknesi ile adamıyla ateşe vurup deryaya gark edin. Buraya getirmeyin!»

Demişti.

Amma bu perkendeler Aydın Kaptan'a rast geldiklerinde, Aydın Kaptan bunların dokuzunu alıp, dördünü batırıp ikisini kaçırmış idi.

Bu iki tekne İspanya yakasına varıp ayakdaşlarının kara haberini söyleyince kâfirler yasa battılar. Kiminin oğlu kiminin karındaşı kiminin babası esir olmuştu. Bunlar bir araya gelip, eşekler gibi bağırarak, hınzırlar gibi hortlayarak İspanya Kralı'na vardılar.

«— Şu Barbaroşo'nun elinden imdat. Nedir bu çektiğimiz. Halâ onun hakkından gelemediniz.»

Diye kıyameti kopardılar.

O zaman Kral'ın yine aklı başından gitti. Ne yapacağını bilemedi.

Kral büyük kalabalık bir divan topladı. Hep büyük köpekler bir araya geldiler.

Krallar içinde maskara olduk.

Kral :

«— Ey Mesih'in has kulları (ve melun yezitleri)! Bu Barbaroşo ile bizim halimiz neye varır. Bunca zamandır kimsenin sarkıntılık edemediği Cezayir önündeki burçları kakıyıp aldı. Bu yanına kaldı. Sonra on adet cephane ve erzak yüklü barçalarımızı aldı. Bu da yanına kaldı. Sonra tekneleri gelip yalı kenarındaki köyleri berbat ve harap eylediler, bu kadar hristiyanın

kimisini öldürüp kimisini esir aldılar. Böyle alıp Cezayir'e götürdükleri hiç yoksa bin candan fazladır. Onlar da yanına kaldı.

«Ondan sonra on beş kıta perkende yağlayıp gönderdik. Onların teknelerini arasınlar, bulup kimini batırıp kimini yakıp hristiyanları bu haydutların şerrinden kurtarsınlar dedik... Aksi oldu. On beş pâre teknemizin dokuzunu alıp dördünü batırdılar. İkisini de gelsin bize kara haber getirsin diye salıverdiler. Dokuzunu alıp dördünü batıran diyavololar, ikisini dahi alamazlar mıydı? Kasıtları şudur ki, bu iki tekne varsın kara haber götürsün de yürekleri yansın, diye almadılar... Bunlar dahi yanlarına kaldı. Şikâyetçilerden yerimizde oturamaz olduk. Tüccar teknelerini dersen, kendi eliyle komuş gibi alıp götürüyor. Palasımız için gelen beş kıta sof yüklü barçaları da alıp götürdü. Hangi birini nakl edeyim... Elhasıl, krallar içinde maskara olduk. İspanya Kralı bir büyük kral ola da, Barbaroşo gibi bir haydut karşısında aciz kalmış, derler. Bilmezler ki ne baş belâsı bir diyavolodur.»

Diyerek ağladı.

Sonra :

«— Yalnız Ceneral'in söyledikleri doğru idi. Ejderha yılandan olur demişti. Eğer şimdi sağ olaydı, elini bırakır ayağını öperdim. Onun sözünden dışarı çıkmazdım. Amma bir akıllı kimsenin sağ iken kıymeti bilinmez, ölünce bilinir.»

Dedi.

ONBİRİNCİ FASIL,

ANDİRYA DORYA NÂMINDAKİ MEL'UNA,
ŞİRŞEL'DE MAĞLUP VE PERİŞAN OLDUĞUNA,
MEŞHUR MANASTIRIN BASILMASINA,
SULTAN SÜLEYMAN HAZRETLERİNE,
SULTANIMIN HEDİYELERİNE ve
ŞEYTAN PAPAZLARIN YALANLARINA

DÂİRDİR.

O tedbirli Ceneral üzüntüsünden gebermiş idi. Onun yerine Andirya Dorya nâmında bir mel'un Ceneral olmuştu.

Kral sözüne devam ederek:

«— O diyavolo Barbaroşo'nun evvelden hesabını görmedik. Bir hırsızdan ne olacak dedik. Şimdi ise herif Gran Senyör tarafından da tanındı. Bizimkilerden üç yüz esiri Gran Senyör'e hediye götürüp makbule geçti. Gran Senyör de Barbaroşo'ya çok riayet etmiş. Üç tane yeni çektiri gemisi bağışlamış.

«Yolda gelirken de on beş aktarma daha almışlar. Her birinde mal dolu imiş. Mesih'in kullarından üç yüz elli tane de esir almışlar. Gran Senyör'e götürdükleri üç yüz esir çıktıkdan başka elli tane de fazlası ellerine geçmiş. Bunlar bizim için çok talihsizliktir. Ölen Ceneral'in «Barbaroşo deyip de geçiverme, ondan çekinmek gerektir» dediği kadar varmış. Hele şimdi de Gran Senyör duasına mazhar oldu... Götürdüğü üç yüz esir makbule geçti diye, şimdi Cezayir'deki bütün hristiyanları, Padişah'ın daha çok duasına nâil olayım deyu hep ona hediye göndermeye kalkabilir. Onların da ömürleri artık hep kürekte geçecek demektir. O zaman bu esirlerin akrabası bizi ne yapar ve biz Mesih efendimize yarın ne cevap veririz.»

Dedi.

Sonra da :

«— Bu diyavolo Barbaroşo sonunda muhakkak Padişah'a Ceneral olur. İşte o zaman başımıza kıyametler kopacak demektir. Çünkü bu kıyıları kendi eli gibi biliyor. İşte olacaklar o zaman olur.»

Deyip yine ağlamaya başladı.

O divanda bulunan büyük kâfirler başlarını öne eğip hiç konuşmazlardı. Hep Kral konuşurdu.

Bu hâle kızdı. Hiddetlenerek :

«— Sizler de bir şeyler söylesenize! Hep ben mi söyliyeceğim?»

Diye bağırdı.

Barbaroşo seni yer!

Ötekiler ise bizim adımızın anıldığı yerde durmak istemezlerdi, değil bizden bahsetmek... Cenab-ı Hak kâfirlerin kalbine böyle bir korku vermişti. Meselâ ağlayan kızanlarını bizimle korkutur:

«— Barbaroşo gelir de seni yer!»

Derlerdi.

Yeni Ceneral Andirya Dorya, Kral'dan başka konuşan olmadığını, Kral'ın da bu yüzden kızdığını görünce, hemen yalancı pehlivan gibi sıvanıp meydana çıktı.

Yer öpüp:

«— Devletlü Kral, sakınıp elem çekme. Ben eski Ceneral gibi Türklerden korkmam. Ben halis hristiyanım. Ve İsa Mesih'in saf kuluyum. Azizlerin himmetleri ile yirmi çektiri alıp, Cezayir'i alayım. Barbaroşo dedikleri hristiyan düşmanı diyavoloyu sana dipdiri tutup huzuruna getireyim. O zaman ne şekil ölümle istersen öyle öldür.»

Dedi.

Kral'ın yüreğine biraz su serpildi. Yüzü gülmeye başladı. Andirya Dorya da Kral'ın hoşuna gidecek ne varsa, lâf u güzaf harmanını savurdu.

Amma benim bunlardan hep haberim oldu. Ne demişler: «Soran dağ aşmıştır, sormayan yabanda kalmıştır.»

Her şeyin bilinmesi, bilinmemesinden iyidir. Hiç gafil durmazdım. İki üç tane habercim vardı ki, onların işleri güçleri haber toplamak idi.

Ben de elime geçen esirlerden, ahval bilir kimseleri sorguya çeker, haber toplardım.

Bunlara sual üstüne sual sorup işin aslını öğrenirdim. Bir işe başlamakta acele etmez. «Acele şeytandan teenni Rahmandan» kaidesince işi tedbirle yürütür, olur olmaz şey için hiddete gelmezdim.

Bir Türk korsan peyda oldu.

İspanya Kralı, Efrenc Kralı'na nâme yazdı :

«Sen ki Efrenc Kralı'sın,

«Ben ki İspanya Kralıyım ve bütün hristiyanların ulusuyum. Nâmem sana vardıkta bil ki, aramızdaki düşmanlıktan biz vaz geçtik, sen dahi vaz geç! Yine evvelki gibi karındaş olalım. Ve hem bilesin ki Cezayirli Barbaroşo namında bir Türk korsan peyda oldu. Bana yaptıklarını anlatmak mümkün değildir. Baktım, gördüm ki ihmal ile bir şey olmayacak.

«Şimdiki halde elimizde on pâre çektiriden başka hazır gemimiz yok. Sen de on pâre çektiri gönder. Ceneral yirmi çektiri ile hem Cezayir'i almayı hem de Barbaroşo'yu bağlayıp getirmeyi üzerine aldı. Bolay

kim azizlerin himmetiyle şu diyavolo ele geçip hristiyanlar şerrinden emin olaydılar. Bu hususta gerek sen gerek ben, dinimizin hizmetinde bulunup büyük sevaba nail olalım.»

Bu nameyi alan Efrenc Kralı da çabucak on pâre çektiri gemisi donatıp İspanya Kralı'na gönderdi. Kral ise ferahladı. Kendi gemilerini de donatıp hepsi yirmi pâre çektiri oldu. Andirya Dorya ceneral olmak üzere Cezayir'i almak ve bizi tutup kralına götürmek kastı ile yola çıktılar.

Andirya Dorya önce Mayorka tarafına gitti. Orada bir Mayorka perkendesine rast geldi. Bu gemi Cezayir'den yeni gelmişti. Pasaporta ile daima Cezayir'e gider gelirdi.

Andirya Dorya teknenin kaptanından bizi sordu. O da ne iş üzere olduğumuzu anlattıktan sonra :

«— Senin Kralın önündeki iddiandan Barbaroşo'nun haberi var. Sen, bana yirmi pâre çektiri gemisi ver, varayım sana Cezayir'i alayım hem de Barbaroşoyu tutup getireyim, demişsin. O da bunun üzerine, ben Cezayir'deyken otuz beş pâre tekneyi yağlayıp hazırladı. Amma öyle tekneler ki her biri yirmi dörder, yirmi altışar, yirmi yedişer, yirmi sekizer, yirmi dokuzar bank olmak üzeredir. Her birinde ikişer yüz, üçer yüz çakmak vardır. Öyle ki her birisi tek başına böyle bir çektiriden yüz çevirmez. Barbaroşo'nun kumandası da yerinde. Her şeyleri yollu yolunda.»

Demiş.

Kâfirler başları kaygusuna düştüler.

Sonra da :

«— Biz yola çıkmadan bir gün önce Cerbe teknele-

rinden beş pâre tekne geldi. Onların da üçü yirmi sekizer, ikisi yirmi dörder bank olmak üzere iyi donanmış teknelerdi. Bu beş teknenin hepsi de Muslihiddin adında bir kaptanındı. Bahadırlıkta Barbaroşo kadar varmış dediler. Malıyla canıyla Barbaroşo'nun hizmetinde olmaklığa gelmiş. Barbaroşo da Muslihiddin Kaptanı, yarar bahadır oduğundan patrona tayin etti. Elhasıl cümlesi kırk pâre tekne oldular. Uzun sözün kısası bolay kim azizler size yardım edeydi. Yoksa Barbaroşo'nun hazırlıklarından benim gözüm korktu.»

Diye ilâve etmiş.

Andirya Dorya'nın ise bu sözleri işitince tapası attı. Amma İspanya Kralı'nın yanında ettiği iddiadan utanmamak için, biz Cezayir'den çıkmadan Arap yakasında bir yer basıp bir miktar esir alıp götürmek istedi.

Bahane edip :

«— Barbaroşo'yu bulamadım!»

Diyecekti.

Bunun için Şirşel'e geldi. Top menzili dışına demirleyip yattılar. Sandallarla karaya asker döktüler. Kalenin varoşunda oturan müslümanlar onların geldiklerini görünce çoluk çocuklarını alıp kaleye kapandılar.

Kâfirler varoşa gelince, müslümanların acele ile götüremeyip bıraktıkları eşyayı çapul etmeye başladılar.

Kaledeki müslümanlar da onların çapul sevdasına düşmelerini fırsat bilip dalkılıç olarak kaleden çıktılar. Kâfirlere öyle bir kılıç üşürdüler ki, kâfirler çapulu

bırakıp başları kaygusuna düştüler. Kâfir askeri Ağustos sergisi gibi oldu. Ayağına çabuk olanlar sandallara yetişip kurtuldu. «Aman» diyenler de esir olup sanını kurtardı.

Ölenlerden başka bin yediyüz kâfir esir alındı. Bir bu kadarı da mürd olmuştu. Allah'ın yardımı ile göz açıp kapayıncaya kadar iyi bir yüz aklığı oldu.

Mürted kölenin ettiği

Gemilere kaçan kâfirler ise iyice şaşıp anababa gününe döndüler. Demirlerini kaldıramayıp şaşkınlıkla kumanalarına balta üşürüp kestiler. Allak bullak yelkene bindiler. Amma kâfirlerin bu derece korkmalarına sebep olan Şirşel Kâidi'nin kölesi idi.

Bu köle görünüşte müslüman olmuştu. Kalbinden ise eskisi gibi kâfir imiş. Andirya Dorya çektirilerle oraya gelince kâfir damarı harekete geldi. Kaçıp Andirya Dorya'nın yanına gitti.

«— Ben hristiyanım!»

Deyip din-i İslâm'a söğmeye başladı. Cezayir'i alması için Andirya Dorya'ya klavuzluk edecekti.

Sonra kâfirlerin satırı yiyip de teknelerde adam kalmadığını görünce:

«— Eyvah, ya biz bu perişanlık halinde iken Hayreddin Paşa bu tarafa gelir de dinç askeri ile çektirilere çata korsa... Bunların şimdi gözleri korktu, ihtimal Hayreddin Paşa'ya karşı duramazlar. İşte o zaman olacak bana olur. Ana baba dinini tazelemişken, tekrar müslüman olayım dersem, onların dininde olmaz. Bizim kelle gitti demektir. Bari şunları kandırıp buradan ayırmaya bakayım.»

Diye kara kara düşünmeye başadı. Çünkü bizim de kırk pâre tekne ile Andirya Dorya üzerine çıkmak üze-

re olduğumuzdan haberi varmış.

Bunun üzerine Andirya Dorya'nın damarına girip :

«— Bunun burası duracak yerler değildir. Yılan çıyan yeridir. Hemen bir ayak evvel buradan uzamaya bak!»

Diye onu kandırdı.

Bunun üzerine Andirya Dorya'nın elini ayağını çıfıt sıtması tuttu. Korkularından demir almaya kalmayıp, balta üşürdüler, demirlerini orada bıraktırlar.

Kandesin Andirya Dorya!

Kırk pâre yelken ile deryaya açılmış:

«— Kandesin Andirya Dorya!»

Deyip Cezayir'den çıkmıştım. Kâfir yakasını bordaya alıp giderdim. O gece rüya âleminde:

«— Aradığın mel'un Şirşel tarafındadır. Gayet bozgun haldedir. Fırsat senindir.»

Dediler:

Uyanıp yüzümü yerlere sürüp:

«— Allahım! İslâmı kâfirlere karşı kuvvetli kıl!»

Diye dualar ettim.

Rüzgâr da değişip yıldız karayele vardı.

«— Tevekkeltü alâllah!»

Deyip Şirşel tarafına yöneldik.

Bi-izni Hudâ ve mu'cizât Mustafa, kâfirler demirlerini kesip henüz yelkene binmişler iken yetiştik.

Baktım ki bunların halleri başka, birbirlerine bakmayıp aldığına gidiyorlar.

Sultan Selim hazretlerinin yâdigâr gönderdiği yeşil sancak ile filândırayı diktim. Yedi pâre top attım. Baktım ki kâfirlerde bir değişiklik yok. Neden sonra kâfirler tortop oldular.

Meğer içlerinde bir miktar ağır yürüyen beş çektiri varmış onlardaki kâfirleri almak için toplanmışlar. Kâfirleri alıp çektirileri boş bıraktılar.

Bunu gören gazilere iyice şevk geldi. Varıp yetiştik. Her bir kâfir çektirisine üçer üçer tekne çattı. Gaziler yalın kılıç çektirilere tırmandılar. Kâfir gemilerindeki müslüman esir forsalar da demirlerinden boşandı.

Neticede Hakk'ın yardımı ile çektirilerin on beşini de aldık. Beşini evvelden kendileri bırakmıştı. Bu büyük gazamız, sırasında kırk teknemizden üç dört yüz gazi şehit oldu...

Kâfirden aldığımız yirmi çektiri ile altmış pâre yelken bir armada olarak Şirşel önüne gelip yattık.

Şirşelliler çektirilerden aldıkları bin yediyüz esiri getirip tesim ettiler.

Şirşellilere dua edip:

«— Berhurdar olunuz, yüzünüz ak olsun, gazanız mübarek olsun!»

Dedim.

Onlar da:

«— Senin de gazan mübarek olsun, ey Allah yolundaki mücahitlerin reisi!»

Dediler.

Aldıkları bin yedi yüz esirin yedi yüzünü Şirşellilere bağışladım.

Çektirilerin kaçarken kesip bıraktıkları demirleri denizden çıkarıp yerine koduk.

Yirmi pâre çektiriden mürd olanlardan başka bin dokuz yüz sağ kâfir aldık. Bu teknelerden iki bin iki yüz müslüman esiri çıktı. Bu derdmendler kürek çekerlerdi. Onları kurtardığımıza çok sevindim.

«— Elhamdülillah Yarabbi! Şükür ki şu ümmet-i Muhammed karındaşlarımızı lütfunla kurtardın.»

Diye şükr ettim.

Köleyi cundaya astırdım.

Bin kâfir çektirisi alsam bu müslüman esir karındaşlarıma sevindiğim kadar sevinmezdim. Hepsine esvap, harçlık, silâh pusat verdim.

Şirşel Kaidi gelip elimi öptü.

«— Gazan mübarek olsun sultanım!»

Dedi.

Sonra:

«— Efendim sultanım, bir büyük gaza daha vardır. Eğer onu da ederseniz Allah katında belki bu ettiğiniz gazadan daha makbul ola.»

Diyerek, kölenin mürted olup Andirya Dorya'nın yanına firar eylediğini anlattı.

«— Şimdi o köle mel'ununu görsen bilir misin?»

Diye sordum.

«— Evet sultanım, bilirim!»

Dedi.

Bunun üzerine yirmi çektiriden çıkan kâfirleri getirtip hep önünden geçirdim. Daha kırk elli kâfir geçmeden mürted köle geldi. Kaid köleyi simasından tanıdı. Zira köle kâfir urbası giymişti.

«— İşte sultanım o mel'un köle budur!»

Dedi.

Köleyi cundaya astırdım. Gaziler kurşunlayıp pâre pâre eylediler. Canı cehenneme olup, çıkıp gitti.

Ey kulum sen elem çekme!

Bir mübarek saatte Şirşel'den kalkıp Cezayir'e geldik. Cezayir'e girerken öyle bir şenlik şâdımanlık oldu ki, ancak olur. Bir hafta donanma eyledik.

Sonra Aydın Kaptan'ı çağırdım.

«— Varındı oğlum Aydın Kaptan, bu yağ mübarek yağdır. İsterim ki bu kırk pâre yelken teknelerimizle varıp seferi tamam edesin! Zira Cezayir'den çıkıp üç gün sonra yine Cezayir'e döndük. Teknelerin yağları bile fırışka, kumanyalara ise daha hiç başlamadık, taze ekmeklerimiz bile tükenmedi. O din düşmanı Andirya Dorya dedikleri kâfir yirmi çektiri ile hem Cezayir'i alacak, hem bizi tutup bağlayıp kralları olacak mel'una götürecekti. Amma Cenab-ı Hak hazretleri bu fakir kulunun duasını, dergâhı izzetinde kabul buyurdu: Ey kulum sen elem çekme! O Andirya Dorya dedikleri mağrur kâfiri senin ayağına getirip kolayca fetihler müyesser edeyim, dedi. Elhamdülillâh hâza min fazli Rabbî!»

Aydın Kaptan :

«— Baş üstüne!»

Deyip kırk pâre tekne ile bir mübarek saatte Cezayir'den çıkıp, gazaya teveccüh eyledi.

Bezirgân tekneleri

Muvafık rüzgâr ile karşı Mayorka'ya oradan da kıyıdan kâfir yakasını sıyırtarak Sette boğazına doğru çekilip gittiler.

Kâfirler ise, Andirya Dorya yirmi pâre çektiri ile Cezayir üzerine gelince:

«— Yakında Cezayir'i alır, Barbaroşo'yu tutar, Kral'a götürür.»

Diyerek rahatlamışlardı.

O zamana kadar bizden korkularına limanlarda kapanıp çıkmayan bezirgân tekneleri:

«— Artık korku kalmadı, Barbaroşo kendi yaşı kuyusuna düşmüştür.»

Deyu denize çıktılar.

Ne kadar bezirgân teknesi varsa, doyumluk oğul arısı gibi denizde kaynardı.

Bizimkiler, gâvur yakasında basmadık köy, kent, il, memleket komadılar. Üç binden fazla karı kızan esir aldılar.

Manastıra baskın

Barselona'ya yakın bir büyük manastır vardı. İspanya yakasında ondan büyük zengin ve kâfirler indinde muteber kilise yok idi. Hatta İspanya Kralı bütün saray halkı ile beraber yılda bir kere gelip bu kiliseyi ziyaret ederdi. Kiliseye büyük sadaka bırakır, günahını tazeletirdi. Kilisede seksen keşiş bulunurdu.

Gaziler bu manastırı da bastılar. Keşişleri esir eylediler. Kilise'nin sadaka akçasından otuz altı sandık akça aldılar. Kilise'nin kandillerinden de yirmi beş kantar gümüş ele geçti.

Sefere çıktıklarının kırkıncı günü elli beş aktarma ile selâmet ve ganimetle Cezayir'e geldiler. Bu elli beş aktarmanın her biri bir türlü mal ile dolu idi. Alıp da işe yaramaz diye batırdıkları aktarmalar da başka...

Bu aktarmalar limana sığmadı. Boşaltılanları esirlere kırdırıp kerestelerini dağ gibi yığdırdım.

Türlü metalar değerine değmezine satılır. Cezayir'in içi Hind'den nişâne verirdi. Tacirler buradan ucuz aldıklarını, öteki vilâyetlere götürür bir akçaları on olurdu.

Gaziler ganimet mallarını satıp savurup pay eylediler. Öyle ki hepsinin kuşakları sucuk gibi altınla doldu.

Elbise, silâh dersen hepsi çiçek gibi giyinip kuşanırlardı. Her bir gazinin ikişer üçer frenk oğlanları vardı.

Esir dersen zindanlar doldu. Tahminen on beş, on altı bin esir vardı.

Sültan Süleyman bin Selim Han

Beş yüz kürek harici seçkin esir ayırdım. Ağır hediyeler düzüp on beş pâre çektiri gemi ile yine Aydın Kaptan'ı serasker edip, Sultan Süleyman bin Selim Han hazretlerine peşkeş gönderdim.

O zaman Sultan Selim Han henüz vefat etmiş, oğlu Sultan Süleyman Han yeni padişah olmuş idi.

Bir mübarek saatte Cezayir'den kalkıp muvafık eyyamla yirmi yedinci günü Âsitâne'ye vardılar.

Yine eski usul üzere Aydın Kaptan, Peşkeş Ağası, hocalar, çavuşlar, aylakçılar Padişah izni ile varıp hâk-i pâye yüz sürdüler. Sultanıma yazdığım nâmeyi verdiler.

Sultan Süleyman Han hazretleri nâmeyi kendisi okudu. Sonra el kaldırıp bana Ocak'a ve gazilere dualar eyledi.

Gönderdiğim beş yüz esir makbule geçti. Zira o sırada Sultan Süleyman, Engürüs Kralı üzerine sefere çıkmak üzere idi.

Hepsine hil'at bahşiş verildi. Sonra Padişah'a karşı gerekli adâbı yerine getirip, veda ederek çıktılar. Kaptanlar, ağalar, hocalar, çavuşlar için konaklar döşenip tayinatlar verildi. Hadden fazla izzet ü ikram kılındı.

Gaziler için kışlalar verilip, kazanlar kaynar idi.

Sultan Süleyman beş çektiri ihsan eyledi.

Aydın Kaptan ile Peşkeş Ağası vezirlere ve ekâbire hediyelerini verip namelerini tapşırdılar. Onlar da cümlesi bize a'lâ hediyeler düzüp Peşkeş Ağası'na ve Aydın Kaptan'a teslim eylediler.

Sultan Süleyman Han, Ocak için beş çektiri gemi ihsan eyledi. Her âletleri mükemmel idi. Hemen kalkıp üzerlerine binmece idi. Sonra yeniden eskiden çektirileri donattılar. Halattan, pusattan, mühimmattan her ne isterlerse yirmi pâre çektiriye doldurdular. Böyle bir ay kadar eğlendiler, gayri yağlanıp hazır oldular.

Günlerden bir gün şevketlü Sultan Süleyman Han hazretleri Aydın Kaptan ile Peşkeş Ağası'nı huzura davet eyledi. Çektiriler dahi Yalı Köşkü önüne gelip Aydın Kaptan'ı beklerler idi.

Sultan Süleyman bana gönderdiği emanetleri ve hatt-ı hümayunu teslim eyledi. Tekrar el kaldırıp hepimize dualar etti.

Aydın Kaptan ile Peşkeş Ağası yedi yerde âdâb-ı pâdişâhîyi yerine getirip veda ettiler. Padişah kırlangıcı ile çektiriye geldiler. Üçer kat şenlik edip Sarayburnu'nda dışarı :

«— Getir elini sultan Cezayir!»

Deyip yola çıktılar.

Uygun rüzgârla geldiler. Kalevre kıyısında bir yer basıp yediyüz kâfir karı kızan esir aldılar. Mayorka'ya gelinceye kadar kâfir yakasını sıyırtıp yirmi yedi parça ganimet ile kırk birinci günü selâmet ve ganimetle, şenlik ederek gelip Cezayir'e girdiler.

Cezayir'in gündüzü Nevruz Bayramına gecesi Leyle-i Kadir'e döndü.

Aydın Reis, Peşkeş Ağası ve öteki kaptanlar hep birlik olup emanetleri bana getirdiler. Hepsine riayet eyleyip hatırlarını aldım.

«— Gazanız mübarek olsun oğullar hoş geldiniz safa geldiniz!»

Dedim.

Sultanımın Hatt-ı Hümâyûnu

Büyük divan topladım, gaziler ulema eşraf ve halk hazır bulundu.

Aydın Kaptan ile Peşkeş Ağası ileri gelip Sultan Süleyman hazretlerinin hatt-ı hümâyun-u şeriflerini öpüp bana verdiler. Ben de üç kere öpüp divan efendisine verdim. O dahi öperek ipek kılıfından çıkardı ve açıktan okudu :

«Benim katımda sen ki lalam Cezayir-i Garb beylerbeyisin. Gazi Hayreddin Paşasın. Duadan sonra...

«Taraf-ı şahâneme beş yüz esir göndermişsin. Allah teâlâ berekât-i Halil ve mükâfaat-ı celîl ihsan eyleye, pek makbûle geçti. Dünyada ve ahirette yüzün ak olsun. Ve Hak teâlâ seni düşman üzerine mansur ve muzaffer eylesin. Dahi hayırlı ömür ile muammer eylesin.

«Ecdâd-ı pâkimin gününde ne şekil aziz ve muhterem isen, benim günümde de ondan daha çok azizsin.

İltifât-ı şâhânemden Ocak'ıma teberrük için beş kıta çektiri sefineleri ihsan-ı hümâyunum olmuştur.

«Hilat, samur kürk ve bir cevahir saat ve bir cevahir taş oturtma sonkur kılıç ve bir sancak ve bir filândıra ihsanım olmuştur. Gazalar eyledikçe beni hayır dua ile yad edesin.»

Hatt-ı hümayunun okunması bitince samur kürkü ve üzerine hil'at-i fâhireyi giydim. Saati koynuma sokup, kılıcı belime taktım. Divan ortasında yerime oturdum.

Somatlar döşenip taamlar çekildi. Yediler, pirler dilinden şükrünü ettiler. Şeker şerbetleri ve Yemen işi can verici kahveler içildi. Keyifler tamam olunca herkes kalktı. Yollu yolunca el öpüp:

«— Mübarek olsun!»

Diyerek gittiler.

Yanıbaşımda çavuşlar:

«— Ömrün uzun olsun devletlü, bin yaşa!»

Deyu alkış tutuyorlardı.

Dışarda burcu bârûlardan gök gürültüsü gibi top atışları kesilmiyordu. Mübarek sancak ve filândırayı ise Paşakapısı'na diktirmiştim. Herkes seyr ü temaşaya gelip:

«— Acaba dünyada böyle sancak, filândıra var mıymış?»

Diye hayrette kalıyorlardı. Bütün som sırma idi. Böyle bir hafta şenlik edildi.

Andirya Dorya zindanda

Cezayir'i almak ve beni bulup İspanya Kralına götürmek davası kılan Andirya Dorya dedikleri mel'unun,

Cezayir zindanında, İslâmın ferahta olduğunu görüp yüreğinin yağı eridi.

Bu sırada İspanya Kralın'ın bir şeyden haberi yoktu. Andirya Dorya'dan bir haber bekler merak eder dururdu.

Halbuki Andirya Dorya yirmi çektirisi ile elimize geçmişti. Az sonra da Aydın Kaptan kırk pâre tekne ile Mayorka'dan Sette boğazına kadar olan kâfir yakasını harab etmiş, meşhur manastırı basmış ve elli beş aktarma ile Cezayir'e dönmüştü.

Aydın Reis'in bu seferde tutup Cezayir'e getirdiği üç binden fazla esir kâfirlerin akrabaları bir araya gelip Kralın yanına geldiler. Kral o sırada Barselona'da idi.

«— Feryat şu Barbaroşo'nun elinden, kızımızı kızanımızı, oğlumuzu, uşağımızı kimini öldürüp, kimini esir etti. Bu ne olmaz iştir. Bizim gayri sabra takatimiz kalmadı.»

Diye eşekler gibi bağırıp hınzırlar gibi hortlayıp yatarlarken, öteden bir gürûh kâfir daha çıkageldi. Bunlar da kilisenin basıldığını haber verip şikâyet ettiler.

Azizler onları kül eyler!

Amma Kral kilisenin basıldığına inanmadı.

«— İşte bu, göz göre göre yalan! Hiç azizler kiliseyi bastırır mı? O kiliseye yan bakan bir daha sağlık yüzü görür mü?»

Diye inat eyledi.

O zaman papazlar:

«— Devletlü Kral buyurduğunuz gibi, müslümanlar o kilisenin yanından bile geçmeye kadir değillerdir.

Azizler onları kül eyler! Nerde kaldı ki, soysunlar. Lâkin devletlü Kral, bu şikâyetçileri hep sürüp o kiliseye doğru götürürsünüz.

«Hem eski âdetiniz üzere ziyaret etmiş olursunuz. Kiliseyi yine eskisi gibi bulduğunuzda bu şikâyetçileri, ibret-i âlem olsun diye, kilisenin etrafına asarsınız. Çünkü bunlar böyle demekle, sanki azizler bir şey değilmiş de kiliseyi basanlara bir şey yapamadı, demek isterler siz buna mukayyet olmazsanız, artık öteden beriden dinimiz ifsat olmağa başlar.»

Dediler.

Putların yüzüne pislik sürmüşlerdi.

Kral da papazların bu sözlerini beğendi. Şikâyetçilerin hepsini tutturup ellerini ardına bağlattı. Kral ve maiyeti binip, kiliseye geldiler.

Gaziler kiliseyi basıp içindekileri alıp gitmişlerdi. Ayrıca Aydın Kaptan gazilere :

«— Defi hâcet edecek olanlar gitsinler, kilisenin içinde etsinler.»

Diye tenbih etmişti.

Gaziler de kilisenin orasını burasını berbat etmişlerdi. Öyle ki insan tersinden geçilmezdi.

Kâfirlerin ağaçtan yapıp düzdükleri putların da ağzına yüzüne pislik sürmüşlerdi.

Birkaç keşiş de çabalayıp serkeşlik ettiklerinden,, gaziler onların da kellelerini kesivermişlerdi. Bunların da pis cesetleri davul gibi şişip kilisede kalmıştı.

Kral ile papazlar kiliseye gelip de bu hâli görünce, hep yüzleri üzerine düşüp, saçlarını sakallarını yoldular. Merkepler gibi anırmaya başladılar.

«— Hay azizlerin hışır hışır hışmına uğrayası diyavololar!»

Deyip kendilerini yerden yere vurup feryad ü figân ederek ağladılar.

O zaman gerek mel'un Kral ve gerek şeytan papazların, eli bağlı sinesi dağlı şikâyetçi kâfirlerin yanında, yüzleri kara oldu, mahcup düştüler.

Allah teâlâ dünyada ve âhirette yüzlerini kara eyleyip, âh ü zârlarını artırsın, âmin.

Kilisenin sadaka akçası

Şeytan papazlar baktılar ki güvendikleri azizlerden bir şey çıkmadı, yüzleri kara oldu.

İspanya Kralı'nın teselli edip yine küfrünü kuvvetlendirmek için :

«— Devletlü Kral elem çekme! Hem sana müjde olsun ki, her kemâlin bir zevali vardır. Barbaroşo'nun da talihinin dönmesinde sonunda bu kilise sebep olsa gerektir. Zira hristiyanlara ettikleri hep yanına kaldı. Amma bu kilise kalmaz. Azizlerin, bu Barbaroşo'yu sonunda bir çıkmaza sokmaları muhakkaktır.

«Hem de şöyle Barbaroşo'ya müsaade edip kiliseyi basmasına göz yummaları sana biraz hatırları kırıldığını gösterir. Zira geçen sene kilisenin sadaka akçasını göndermediniz.»

Dediler.

O zaman Kral şöyle cevap verdi :

«— Sözleriniz doğru. Geçen seneki sadakaların verilmeyip ihmal edilişinin sebebi ölen ihtiyar Ceneral-dir. Bana bir gün: Devletlü Kral o kiliseye sadaka diye senede otuz altı bin akça verirsin. Ondan ne fayda olur.

O akçaları hep papazlar yiyorlar. Oraya vereceğine düşmanla savaşacak beş on pâre gemi fazla yaptır. Lâzım olup da arayınca, bulursun, demiş idi.»

Bakındı mel'una!

Papazlar bu sözleri duyunca, hemen bir şey uydurdular!

«— Devletlü Kral! Biz demek bunun için şimdiye kadar o Ceneral için üzülürmüşüz. Ama şimdi mesele anlaşıldı. O buna müstehakmış.»

Dediler.

Kral:

«— Ne gibi?»

Diye sorunca, şeytan papazlar:

«— Devletlü Kral, din ulusu patrik onu rüyasında görmüş, azizler onun için: Ölen Ceneral bizden değildi, varsın İsâm dininde olsun. Biz ondan şikâyetçiyiz demişler... O zamandan beri, bak bu kadar meşhur adama son nefesinde azizler sahip çıkmadı, acaba müslümanlardan tarafa ağzından bir hata mı çıktı, diye bu ana gelinceye kadar üzülür dururduk. Meğer aslı varmış. Bırak cehennemde canı çıksın.»

Dediler.

O zaman Kral da:

«— Ya ben onu divanda da bu sebepten ötürü koğmadım mı? Bakardım ki daima Barbaroşo'yu meth eder durur. Bak sonunda başına ne hal geldi. Bir hristiyandan azizlerin yüz çevirip, varsın İslâm dininde olsun, demeleri ne büyük musibettir.»

Dedi.

Bakındı behey mel'una, İslâm dini sizin gibi mel'un kâfirlere nasip olur mu?

Her neyse.

Şeytan papazlar :

«— Azizler şöyle dedi, böyle poh yedi.»

Diyerek, ahmak eşek kâfirleri kandırır, kendi maişetlerini çıkarırlardı.

Kral :

«— Hoş, hemen biz sağ olalım da o kiliseyi evvelkinden iyi mamur eyleriz, gelirini de arttırırız.»

Dedi.

Papazlar da zaten Kral'a bunu dedirtmek için konuşurlardı. Geçimleri buradan idi.

Küçük domuzları boşandır.

Cezayir'de esir çoğalmış, zindanlar almaz olmuştu. Halbuki ben esir kâfirlerin akça ile kurtulmalarını istemezdim.

«— Ko bu tarafta ömürleri eziyetle geçsin mel'unların!»

Diye, intikam ederdim.

İspanya Kralı kaç kere elçi gönderip esirleri akça ile halâs etmek istedi. Razı olmadım.

Bir gece rüyâ âleminde :

«— Yâ Hayreddin! Ağıldan küçük domuzları boşandırıp, büyük domuzları pahası ile satasın! zira düşmanın zaptı güçtür.»

Deyip kayboldular.

Uykudan uyanıp gâip erenlerin bu nasihatine hamd ettim. Anladım ki, kâfirlerin halâs olmalarına mâni olmamı istemiyorlar.

«— Yârab! Bu da senin lutf ü keremindendir.»

Diye şükr ettim.

Sabah olunca esirleri dolaştım. Nerde işe yaramaz, hizmete kudreti kalmamış ihtiyar, sakat esir varsa seçip çıkardım. Hepsi üç yüz elli tane etti.

Bunları hasbeten lillah azat ettim. Azatlık kâğıtlarını, kumanyalarını, harçlıklarını ellerine verip memleketlerine yolladım.

Ayaklı tevârih yollu

Kral o kışı Barselona'da geçirmek için orada otururdu. Günlerden bir gün büyük kâfirler ve papazlarla kendi palasında yani sarayında oturup Andirya Dorya'dan konuşup onu merak ederlerdi.

«— Andirya Dorya'nın nereye gelip gittiğinden bir haber yok. Üç aydan beri kayıp!»

Diye söyleşirlerdi.

Bu sırada azat ettiğim esirlerin gemisi gelip Barselona limanına girdi.

Liman reisi esirlerin içinden lâftan anlar birini alıp doğru İspanya Kralı'na götürdü.

Bu esir, Andirya Dorya'nın nasıl alındığını; o yağ ile kırk pâre teknenin tekrar deryaya çıkıp elli beş aktarma daha alarak Cezayir'e döndüğünü; beş yüz kâfirin Sultan Süleyman'a peşkeş götürüldüğünü; İstanbul'dan dönerken Kalevra'yı basıp yedi yüz kâfir esir alındığını; Sultan Süleyman'ın bizim için «Ceddim gününde nasıl aziz muhterem makbul ve mergup isen benim yanımda da ondan ziyâdesin» dediğini; burçların nasıl alındığını hep söyledi. Ayaklı tevârih yollu her şeyi anlattı.

Sonra da :

«— Hayreddin Paşa hayır sahibi adamdır. Bizi üç yüz elli esir azat etti. Kumanyamızı harçlığımızı, gemi kiramıza kadar verdi.»

Diyerek bizi arş-ı alâya çıkardı.

İki husus için hâlim perişandır

Bunları duyan İspanya Kralı'nın nutku tutuldu. Yeis ve hiddetinden kendini öldürmek istedi.

O zaman yanındaki papazlarla kaptanlar kalkıp :

«— Devletlü Kral, aklını başına topla. Giden gemi olsun. Hemen senin başın sağ olsun. Azizlerin himmetiyle sen İspanya Kralı'sın. Sende gemi çok mal çok. İl, memleket, burç çok. Senin gemi dediğin tahtadan demirden olur. Şimdi Bişkaya vilâyetine bir ordananız giderse, bini birden yapılır, gelir. Sizin için dünyada aslâ bir güçlük yoktur. Böyle âh ü zâr ile kendinizi üzmeyin.»

Diye Kralı teselli ettiler.

O zaman Kral :

«— Ben gemi için üzülmem. Akça ile bitecek şey benim gözüme fikrime gelmez. Ancak iki husus için halim perişandır. Biri şudur ki, Cezayir'in önünde olan o iki burçlara üzülürüm. Bu burçlara bu kadar zamandır kimse sarkıntılık etmeyip dururlardı. İspanya Kralı'nın Cezayir'in karşısında iki tane ejder gibi burçları vardır, diye söylenmesi büyük iftiharımız idi. Bu diyavolo Barbaroşo'nun gününde alındı. Bu kadar hris-

tiyanın kimi öldü, kimi esir oldu. Onların günahları hep bizim boynumuzadır. Hem o burçlar durdukça Cezayir'i de yabca yabca fırsat bulur alırız, diye ümidimiz vardı. Şimdi bundan da ümit kestik. Öteki büyük derdim de şudur ki: Barbaroşo bu gidişle Gran Senyör'e Ceneral olursa işte o zaman olacak olur.»

Diyerek ağladı.

ONİKİNCİ FASIL,

BİR MEL'UNUN HİLESİNE,
HAYIN TLEMSEN BEYİ'NE,
KÂFİRLERİN ENDÜLÜSLÜLERİ YAKTIĞINA,
ENGÜRÜS KRALI'NIN BOĞULMASINA,
SULTAN SÜLEYMAN'IN BENİ
ÇAĞIRMASINA ve
ANDİRYA DORYA'NIN İDDİASINA

DÂİRDİR.

Kral, bu olanlardan sonra tekrar Cezayir üzerine büyük bir donanma toplamaya başladı. Azizlerin murdar başına yemin etti ki :

«— Cezayir üzerine kendim gideceğim. Ya Barbaroşo'yu ele geçirip etini kebap edip yiyeceğim, yahut canımı vereceğim!»

Bize karşı bu derece diş biler, etimizi yimek dilerdi. Poh yesin mel'unlar. «Bir kişinin ki yardımcısı Allah ola, var kıyas eyle ki ol ne şâh ola!»

İspanya Kralı mel'un, Cezayir üzerine büyük donanma düzdü. Öyle ki, otuz kırk pâre kadırga hazırladı. Bugün yarın hareket etmek üzere iken Engürüs Kralı'ndan mektup geldi.

O zamanda gazi Sultan Süleyman Han hazretleri Engürüs üzerine sefere çıkmıştı.

Mektupta Engürüs Kralı :

«Sen ki karındaşım İspanya Kralı'sın. Nâmem sana varınca malûmun olsun ki: Gran Senyör yer götürmez asker ile üzerime gelmektedir. Sen dahi dinin hakkı için bana gelip yardım edesin. Din gayreti bu günde belli olur...»

Diye pek çok yalvarmıştı.

Bir mel'unun tedbiri

Bunun üzerine İspanya Kralı büyük mel'unları ve köpeklerini topladı, onlara :

«— Siz ne dersiniz karındaşımız Engürüs Kralı bizden yardım istiyor. O diyavolo Barbaroşo'nun talihini gördünüz mü? Biz bu hazırlığı onun için düzdük, şimdi iş başka oldu. Şimdi Engürüs Kralı'na yardıma gitmezsek, Krallar arasında büyük ayıp olur. Hem de dinimize asi olmuş oluruz. Barbaroşo'yu başka zamana alıkoyalım desek, yine gelir buraları harap eder.»

Diyerek ağlamaya başladı.

Bunun üzerine içlerinden mel'unlukta usta bir köpek ileri çıkıp :

«— Devletlü Kral bu ahval için sakın üzülme. Bu işe bir tedbirim vardır. İznin olursa söyliyeyim.»

Dedi.

Kral :

«— Söylendi bakalım, ne diyeceksin.»

Diye izin verince :

«— Devletlü kralım usûl odur ki, şimdi sen ihtişamınla kalkıp karadan Engürüs üzerine imdada gidersin. Donanma da denizden gider. Büyük şan olur. Krallar arasında: İşte yardım olunca İspanya Kralı'nın Engürüs'e ettiği imdat gibi olmalı. Kendi karadan gitti, donanmasını denizden gönderdi, derler. İki yüzden yardım etmiş olursun. Hem Gran Senyör şimdi seferde bulunuyor. İşe yarar ahval bilir adamları hep onunla beraberdir. Ada araları boştur. Barbaroşo'nun gelip bu bizim kostaları yakıp yıktığı gibi biz de ada aralarını yakar yandırırız. Barbaroşo'yu dahi dersen onun da başına bir fitne sararız. O da kendi başının çaresine ba-

kar durur. O zaman biz de rahat rahat işimizi görürüz. Gelecek sene ise Barbaroşo Cezayir'den çıkmadan orayı sararız. O zaman Cezayir'i almak hiç bir şey değildir.»

Kral sordu :

«— Barbaroşo'yu hangi fitne ile meşgul edeceğiz?»

«— Tlemsen Beyi'ne bir miktar peşkeş ile bir miktar akça gönderir, bir de tatlıca muhabbetnâme yazar, ona pâye verirsiniz. Mektupta dersiniz ki: Sen ki öteden beri, ceddinden sultan oğlu sultan ol da, Barbaroşo gibi bir izbanduta vergi ver, bu sana yakışır mı? Şimdi bilesin ki, ben donanma ile Cezayir'e varacağım. Sen karadan ben denizden Barbaroşo'ya bir sağnak edelim. Cezayir'i alınca sana vereyim... Böyle olunca onlar birbirine düşerler. Biz de rahatla işimizi görürüz.»

Kral mel'unu bu sözleri gayet beğendi.

«— İyi söyledin!»

Diyerek, bu tedbirleri almaya başladılar.

Tartananın reisi her şeyi söyledi

Ben ise bir hayli zamandır kâfir yakasından bir havadis işitmemiştim. Bir yürük firkate donatıp, Deli Mehmet Reis'e :

«— Var, Barselona taraflarında gezin. Sana yirmi gün mühlet, bana bir haber getir!»

Diyerek firkateyi gönderdim.

Firkate beşinci günü Barselona önüne vardı. Sabah olunca, Barselona limanından çıkmış yüklü bir Ceneviz tartanası aldı. İçinde otuz beş kâfir vardı. Haber için çıkmış iken Rabbü'l âlemin ganimet de ihsan etti. Hem gereği gibi haber de aldılar.

Tartananın reisi, İspanya Kralı'nın Engürüs üzerine gideceğini, donanmanın da hazır olup ada arasına doğru gidip orasını yakıp berbat ve harap edeceklerini ve Tlemsen Beyi'ne de haber gönderilerek, onun da razı olduğunu ve bize âsi olacağını hep söylemiş.

Haber için gönderdiğim firkate, tartana yedekte bağlı olarak yedinci gün şenlik ederek Cezayir'e geldi.

Deli Mehmet Reis aktarmanın reisini alıp huzuruma getirdi. Kâfir iğneden ipliğe varıncaya kadar, İspanya Kralı'nın ahvalini zikr ü beyan eyledi.

Bu haberlere çok memnun oldum. Tartanayı alıp getiren korsan Deli Mehmet Reis'e dualar ettim, sırtını sığayıp:

«— Berhurdar ol oğlum! Bu mevsimde bana haber, yüz bin ganimetten daha değerlidir.»

Dedim.

Şimdi ne hoş iş oldu ki...

Tartanadan çıkan ganimetin yarısını bu Reis'e yarısını da leventlerine verdim. Reis'e torunlarını dahi zengin edecek mal düştü ve öteki reisler içre makbul ve mergup kimse oldu.

Getirdiği otuz beş adet esir kâfirlerin içinde bir Ceneviz oğlanı vardı ki mahbuplukta emsalsiz idi. Onu da bu firkate reisine bağışladım.

Deli Mehmet Reis bir miktar mahbup-dost can idi. Ceneviz oğlanını bağışlayınca üç kere elimi ayağımı bûs eyledi.

Biz de bir zarif can idik.

Reis'e :

«— Ya oğul! Ben sana getirdiğin ganimetin yarı malını bağışladım. Miri için bir şey almadım. Elimi ayağımı bu kadar öpmedin. Şimdi ne hoş iş oldu ki elimi ayağımı bûs edersin?»

Deyüp biraz lâtife eyledim.

Sonra :

«— Var oğul! Sıhhatler olsun. Sencileyin bahadır yiğitin her bir kılına onun gibi yüz bin hizmetkâr gerektir.»

Dedim.

Efendisinden böyle ikram gören yiğit, onun için kendini ateşe atar, cesaretini gevşetmez. Himmet-ür ricâl, takla-ül cibâl bundan olur.

Keferenin niyetini öğrenince, Türk yerlerini kâfir donanmasından korumak üzere kırklar aşkına kırk tekne yağlatıp hazır ettim. Bu kırk teknenin yirmisi çektiri idi. Yirmisi de mezegalere, baştarda tekneler idi. Bunlar da çektiriden geri kalmazlardı.

Tekneler, askerini, suyunu, zahiresini, cephanesini tamam gereği gibi alıp, yelkenlerini bağlayıp camadirento eylediler. Yarındası gün kalkıp gideceklerdi.

Amma gazi Aydın Reis daha önce vefat eylediğinden daha donanmaya kaptan tayin etmemiştim. Herkes benim başbuğ olup sefere çıkacağımı sanırdı.

Sefer gecesi Deli Mehmet Reis'i asraya çağırdım. O gece sabah namazına kadar Deli Mehmet Reis'e derya işlerinin gizli sırlarını anlatıp okuttum. Sabah olunca Deli Mehmet Reis'i merhum Aydın Reis'in yerine kaptan nasp eyleyip serasker kıldım.

O gün kırk pâre tekne kalkıp :

«— Getir elin Türk yerleri!»

Deyip çekilip gittiler.

Tlemsen hayını

Tlemsen Beyi Sülûkî akîdesi zaten bozuk olduğundan İspanya Kralı'ndan mektup ve hediyeleri alınca kendi kendine :

«— Gerçekten de benim Cezayir'e sultan olmam lâzımdır. Hem de muhakkak olacağım. Çünkü İspanya Kralı'nda kuvvet çoktur. Hayreddin Paşa onunla başa çıkamaz.

Deyip çöl urbanından birtakım haydutları başına topladı. Konak konak Cezayir'e üzerimize doğru gelmeye başladı.

Hazırlıklarımızı güzelce tamamlayıp, bir mübarek saatte Cezayir'den çıktım.

«— Kandesin hayın Tlemsen Beyi!»

Deyip üzerine gittim.

Bu hayın herif bana sığınmış, ben de hıyanet edip bize kılıç çeken babası Abdullah'tan beyliği alıp ona vermiştim. Kendini biraz kuvvetli sanınca bu da hayınlık etti.

Onlar gelir biz gider, günlerden bir gün karşı karşıya geldik.

Savaş uzun sürmedi. Az zamanda Araplardan kırılan kırıldı. Ötekiler kaçıp gittiler.

Sülûkî küheylan kısrak kuvveti ile varıp bir murâbıt köyüne sığındı. Şeyhlerin murâbıtların ayağına düşüp:

«— Allah ve Resûl aşkına olsun, beni efendim Hayreddin Paşa ile barıştırın. İspanya Kralı mel'unun

hilesine kandım. Bir daha ömrüm oldukça ona kem nazarla bakmayım.»

Diye tövbe istiğfar eyledi.

Eline kalan yüzünün karası oldu.

Murâbıtlar gelip Tlemsen Beyi'ni bağışlamamı rica ettiler.

«— Rica müslüman için olur. Kâfire rica olmaz. Düşman kâfiri ile el birlik edip benim üzerime gelen mel'unun cezası ölümdür.»

Karşılığı ile murâbıtları geri çevirdim.

Amma murâbıtlar çok çalışıp ısrar ettiler. Benim de yüzüm yumuşadı. Sonunda Tlemsen Beyi Sülûkî, bize seksen bin altın ayak teri, otuz bin altın gazilere bahşiş ve ordugâhın masraflarını vermek şartıyla bağışlandı.

Bunların hepsini getirip tamam teslim ettikden sonra, Tlemsen Beyi'ne huzurumda imanını ve nikâhını yeniletip :

«— Dinlendi mel'un, bu sefer murabıtların hürmetine elimden eman ile kurtuldun. Eğer müslüman oldunsa hoş. Yok müslüman olmayıp yine kâfir damarın harekete gelir de böyle işler edersen, kendini yok bil.»

Diye ihtarda bulundum.

Şan ve şerefle, ganimet ve selâmetle Cezayir'e döndük. Tlemsen Beyi hayını tek otursa eline ne girerdi. İşte beş on senelik vergiyi birden verdi. Hem yeniden İslâm'a geldi. Eline kalan yüzünün karası oldu.

Vur gidi! Tut gidi!

Deli Mehmet Kaptan kırk pâre tekne ile Türk yerlerine doğru gitmişti. Cezayir donanması Andira boğazına vardığında rüzgâr muhalif geldiği için bocalayıp İşkirüz limanına girdiler.

Bir de ne baksalar ki İspanya donanması bu limanda yatıp durur. Türk donanmasının geldiğini görünce kalkan kalkanın oldu.

Ama Deli Mehmet Kaptan limanın ağzını alakoyup bunlara geçit vermedi. Sonra «tevekkeltü alâllah» deyip kâfirin menhus donanmasına hoçaldılar. Liman geniş olduğundan kırk pâre Cezayir teknesinin her biri kâfire göz açtırmayıp, çatan çatanın olup :

«— Vur gidi! Tut gidi!

Otuz beş kâfir teknesinin altısı firar edip kurtuldular. Yirmi dokuzunu aldılar. İslâm askeri mesrur oldu. Ol firar eden altı pare makhur ve münhezim olarak soluğu Barselona'da aldılar.

Donanmanın bu hâli kâfir yakasında duyulunca başları aşağı oldu.

İspanya Kralı ise altmış bin asker ile Engürüs Kralı'na yardıma gitmiş idi. O da Gazi Sultan Süleyman Han hazretlerinden öyle bir kılıç yedi ki, ancak kendi başı ile kaçarak güç ile gelip vilâyetine düştü.

Kral mürd oldu.

Donanmasının da mağlûp ve perişan olduğunu öğrenince :

«Bu cefayı çekmektense ölmek bana can âlemi»

Kavlince kasavetinden çatlayıp cehenneme gitti. Yerine başka bir mel'un Kral oldu.

İşte :
«Bir kişinin ki yardımcısı Allah ola
«Var kıyas eyle ol ne ulu şah ola!»
Dedikleri budur.

İspanya Kralı sonunda :

«— Şu Barbaroşo'dan bir intikam alamadım.»

Diyerek kasavetinden mürd oldu gitti.

Kâfirlerin muratları bizi Tlemsen Beyi ile vuruşturup işlerini kolayca işlemek idi. Amma ben de donanmamı gönderip onların Türk kıyılarını yakıp yıkmalarını önledim. Kâfir donanmasını alıp yaktım. Tlemsen Beyi'nin de çabucak cezasını verdim.

Ben kulun da...

Deli Mehmet Kaptan günlerden bir gün yirmi dokuz pare çektiri gemisi aktarma olarak şenlik şadımanlık ederek Cezayir'e geldi. Bir hafta şehir süslenip bayram edildi.

Yüzümü yerlere sürüp :

«— Yarabbi! Bunlar hep senin lutf-ü kereminden. Ben bir abd-i âciz kulunum, edip eyleyen sensin. İslâm'a nusret ver. Ben kulunu din düşmanı olan kâfirlerin yanında hor hakir eyleme. İslâmı şereflendir. Kâfirlerin kuvveti dünyalıklarına dayanırsa, ben kulun da cümle kâinatı yokdan var eden, sen Erhamürrahimine dayanırım.»

Diye dualar eyledim.

Gerek hazinelerin zenginliği, gerek asker ve donanma son derece kuvvet buldu. Sükûnet içinde ibadet ü taat eylerdik. Gaziler dahi zevk ü safalarında idiler.

Endülüs taifesini ne edelim?

Eski İspanya Kralı'nın kasavetinden ceheneme gitmesinden sonra yerine gelen Kral günlerden bir gün divan topladı.

Bütün vilâyetlerin ruhbanların, patriklerini ve keşişlerini katına çağırdı.

«— Bizim memleketimizde Endülüs taifesinden müslümanlar var. Acaba bizim onlarla beraber yaşamamızda bir zarar veya fayda var mıdır? Sizler ki din ulularısınız, bana haber verin.»

Diye sordu.

Papazlar :

«— Devletlü Kral, ömrün uzun olsun. Azizler senden razı olsun. Ölen Kral bu gibi şeyleri asla bize sormazdı. Biz de söylemeye korkardık. Barbaroşo'nun çoğu çoğu hristiyanlara galip gelmesinin sebebi hep bu Endülüs taifesinin dualarındandır. Çünkü bunlar da diğerleri gibi, müslümanız derler. Hem de öyledirler. Hristiyanlara bir zarar olursa onlar sevinirler, biz müslümanlara bir zarar göstersek bunlar üzülürler. Ellerinden gelse bizlerin kanlarını içerler. İki zıt bir araya gelmez, dedikleri gibi, Âdem devrinden beri biz Muhammedîlere düşmanız. Bu adâvet asla aramızdan kalkmaz. Nerde kaldı ki aramızda yaşayalar. Bizim aramızda Mesih kullarından başka kimse olmaya... Devletlü Kral bu müslümanların bir âdetleri daha vardır ki günde beş kere cemaat olup namaz kılarlar. Bu işleri ise bize çok dokunuz... Elhasıl onların bizim vilâyetimizde durduğu büyük hatadır.

«Hemen Endülüslere tenbih edersin, her kim hristiyan dinine dönerse ne güzel, dönemeyenleri hep ateşe

yakarım, dersin. O zaman dönen döner. Dönmeyeni ateşe atarsın. Senden evvelki ölen Kral gibi bu işe ehemmiyet vermez de kendi hallerine bırakırsan, âyinlerimiz hep bozulur. Müslümanlar, Mesih kullarını da kendilerine çevirirler. Nizam ve intizam kalmaz. Sonra, bana niçin söylemediniz, demeyesin. Zira bunları söylemek bize vaciptir.»

Cevabını verdiler.

Hristiyan olmayanı yakarım!

Kral, bu mel'unların cehennemlik sözlerini duyunca, hemen o saatte emir çıkardı ki :

«Ne kadar kız ve erkek Endülüs çocuğu varsa ana ve babalarının yanında durmasınlar hep kiliselere taksim olunup İncil öğretilsin. Büyüklere de söylensin ki Vay hristiyan dinine dönmeyenin başına! Kim hristiyan dinine dönmezse hepsini yakarız.»

Endülüslerin hepsi Gırnata dağında toplanmışlardı. Çünkü kâfirlerin ahvalinden haberdar idiler. Silâhlarını kuşanıp dağa çıkmışlardı.

Kralın bu haberini getiren kâfirin burnunu kulağını kestiler :

«— Lânet olsun sizin dininize ve suratınıza! Biz oğlumuzu uşağımızı vermeyiz. Kendimiz de İslâm dini üzerine birimiz kalmayıncaya kadar cenk ederiz. Ölenimiz şehid, öldürenimiz gazidir. Kral'ın olacak mel'una böyle söyle!»

Dediler.

Elçi gelip Kral'a ahvali ifade edip kesik burnu ile kulağını gösterdi. Mel'un Kral hiddete gelip :

«— Cümlesini kırın!»

Diye emir verdi.

Hemen o saatte otuz kırk bin atlı ve yaya kâfir gidip Endülüslere karşı çıktılar.

Allah'ın izni ile Endülüsler galip geldi. Kâfirlerin yarısından fazlasını kılıçtan geçirip târumâr ettiler. Çünkü Endülüslerin olduğu Gırnata dağı çok sarp bir yer idi.

Donanma Gırnata'da

Endülüs yiğitlerinden beş on şahbaz yiğit aşağı yalı kenarına inip, orada bir balıkçı barkosunu basıp aldılar. İçine girip yelken edip Cezayir'e geldiler. Bu olanları bana anlattılar.

Verdikleri habere çok sevindim.

«— Gazanız mübarek olsun!»

Dedim.

Hemen otuz altı pâre çektiriye Deli Mehmet Kaptan'ı tayin edip Gırnata'ya gönderdim.

Gemiler Gırnata dağı altına yanaşıp Endülüsleri alıp doldurup Cezayir'e getirdiler. Bu şekilde Cezayir'e getirdiğimiz Endülüslerin sayısı seksen bini buldu. Bunlar gazilere hizmet edip bağ bahçe yetiştirerek vilâyeti mamur eylediler.

Engürüs Kralı'nın ölüsü

O zamanda saadetlü Padişah-ı rûy-i zemîn ve halife-i Resûl-i Rabbül âlemin, ol gâzi Sultan Süleyman bin Selim han hazretleri, Hudâ'nın yardımı ve Mustafa'nın mucizesi ile Engürüs Kralı'na gâlip oldu.

Kâfirler onun kılıcından kurtulmayıp kırıldıklarında, Engürüs Kralı kendisini kurtarmak sevdasıyla at boynuna düşüp kaçarken Gümüş ırmağı denen neh-

re düşüp boğuldu. Ardından koğup giden gazi askerler bunu gördüler. Gelip şevketlü mehâbetlü Sultan Süleyman hazretlerine bildirdiler.

Ol dahi emr eyledi ki:

«— Varın, Kral'ın ölüsünü çıkarın. Alıp Belgrad'a götürüp orada ecdâd-ı nâpâkinin yanına defn edesiz!»

Bunun üzerine Belgrad'a götürüp ecdâd-ı nâpâklerinin yanına gömdüler.

Amma bu hareket krallar arasında çok makbule geçti.

«— Gran Senyör gibi şanı yüce ve kahhar bir padişahın, Engürüs Kralı'nın ölüsünü nehirden çıkartıp, Belgrad'a ecdadı yanına defn ettirmesi büyük ululuktur!»

Dediler.

O zamandan beri kâfirler, padişah efendilerimize hürmet eder «Gran Senyör» diye tâzimde bulunurlar.

Onlar kâfir iken böyle ederlerse, ümmet-i Muhammed'den olan müslüman karındaşlarımıza beş vakitte Padişah hazretlerine dua eylemek farz olur. Allah onların gölgesini bir an üzerimizden eksik eylemeye, âmin.

Her Firavun'a bir Mûsa

Sultan Süleyman hazretleri ihtişamla gelip Âsitâne-i Saadet'e girip, taht-ı hümâyunlarında karar eylediler.

Amma günlerden bir gün mübarek kablerine şöyle geldi:

«— Şu İspanyol Kralı dedikleri mel'un bu kadar uzak yerden Engürüs için altmış bin kâfir ile imdada geldi. Hele Allah'a şükür, altmış bin kâfirden biri kur-

tulmayıp kendi bile salt başına kaçarak gitti. Amma Allah teâlâdan isterim ki şu kâfire de Engürüs gibi bir mişvar göstereydik!»

Birgün vezirlerine İspanya Kralı'nın ahvâlini anıp:

«— İspanya semtlerini bilir ve derya işlerinde tedbir sahibi bir adamımız olaydı!»

Dedi.

Bunun üzerine vezirler :

«— Şevketlü hünkârımız, her Firavun'a bir Mûsa dedikleri gibi İspanya yakasının da kaza-yı âsümânîsi ol mücâhitler reisi Cezayir-i Arap valisi gazi Hayreddin Paşa lalanızdır. Öyle ki şevketlü Padişahımızın saadetlü günlerinde, İspanya memleketine kan ağlatmaktadır. «Barbaroşo geliyor!» diye, çocuklarını onunla sustururlar. Bundan önceki İspanya Kralı'nın cehenneme gidişine sebep de Hayreddin Paşa kulunuzdur. Kral : «Şu hristiyan düşmanı diyavolodan bir intikam alamadım diye diye, kasâvetinden ölmüştür.»

Demişler.

Hulâsa bizim kefere ile ve âsî Araplarla olan gazavatlarımızı anlatmışlar ve :

«— Arapların her biri bir boy beyi olup, hutbe ve sikkeyi kendi adlarına ederlerdi. Mücahit Hayreddin Paşa lalanız, ol şakîlerin başlarını kırıp şevketlü Padişahımız üzerine kat-ı sikke ve kırâat-ı hutbe eylemiştir. Her vechile hizmete kullanılacak kulunuzdur. Takva ve dindarlıkta defalarca kerâmeti zâhir olmuş veli bir zattır. Muradınız olan hizmetin adamıdır.»

Diyerek o derece bizi medh eylemişler ki ancak olur.

Gazi Sultan Süleyman han, son derece ferahlar edip bize dualar eylemiş.

İstanbul'a davet olunuşum.

Bundan sonra Sultan Süleyman han kendi mübarek eliyle bize bir hatt-ı hümâyun yazdı. Hil'at-ı fâhire ile birlikte, Sinan Ağa ile Cezayir'e gönderdi.

Uygun rüzgâr ile Sinan Ağa yirmi yedinci gün Cezayir'e geldi. Tâzim ve tekrim ile karşılatıp, divan kurup huzuruma kabul eyledim. Kendisine hürmeten ayağa kalkıp karşıladım.

«— Hoş geldiniz, safa geldiniz!»

Diye izzet ve ikram eyleyip, hal hatır sordum.

Sonra şerbetler kahveler içildi. Galaba divan oldu. Bütün ulemâ, has ü âm ve askerler huzurunda Sultan Süleyman hazretlerinden gelen hatt-ı hümâyun saygı ile açılıp okundu.

Buyurmuş ki :

«Emirler emiri, kudret ve ihtişamı sahibi nizâm-ı âlem Cezayir-i Arap beylerbeyisi lalam Hayreddin Paşa,

«Selâmdan sonra,

«Şöyle bilesin ki, eğer inâyet-i Rabbânî olursa murâd-ı şâhânem İspanya Kralı mel'una bir güşmâr vermektir.

«İmdi sen mücahit kulum, ol tarafların ahvâlini bilmekle, emr-i şerifimi alınca, acele olarak südde-i saadetime gelip hâk-i pâyime yüz süresin.

«Zira bu mühim işte bana lâzım kulumsun. Yerine bir bahadır aslanı halife bırakasın. Ol gazi Ocak benim şeref-i iftiharımdır.»

Hatt-ı hümâyun kıraat olunup da Padişah efendimizin emr-i şerifleri mâlum olunca :

«— Baş üstüne! Mâdem ki şevketlü Hünkârım ben kulunu istemiş, ferman efendimin!»

Dedim.

Yab yab tedârik düzmeye başladım.

Sinan Ağa'ya had ve kıyastan fazla ikram eyleyip uğurladık.

Andirya Dorya'nın iddiası

İspanya'nın eski kralı ölüp de yenisi gelince Andirya Dorya'yı aradı. Cezayir'de esir olduğunu haber alınca elçiler gönderip büyük kurtuluş akçası verip istedi.

Andirya Dorya ile beraber pek çok kâfiri de akça ile salıverdim. Bir sene içinde yedi sekiz bin kâfir baha ile azat oldu.

Zira artık evvelki gibi esirleri tutmazdım. Çünkü hem bu kadar esirin zaptı çaparis idi, hem de rüyada böyle yapmaklığım tenbih olunmuştu.

Andirya Dorya Cezayir'den kurtulup İspanya yakasına gelince onu yine Ceneral eylediler.

Kral'ın önünde büyük iddiada bulundu :

«— Devletlü Kral, ben orada iken Gran Senyör'den Kapıcıbaşı gelip, Barbaroşo'yu istemiş idi. Şimdi Barbaroşo Âsitâne'ye gitmek üzeredir. Lâkin ben kulun yirmi otuz tekne ile varır Muton Kuron önünde yolunu keser beklerim. Azizlerin himmeti ile elime geçerse, hiç aman vermeksizin alıp huzura getiririm. Zira ben Barbaroşo'nun sakalın saydım, onun halinde bir şey

yoktur. Onun bana ettiği eziyetleri hep burnundan getireceğim.»

Andirya Dorya, Kralın ve öteki kâfirlerin yanında lâf ü güzâf harmanını savurup evvelkinden ziyade iddialar eyledi.

Gerek İspanya Kralı ve gerek büyük kâfirler:

«— Andirya Dorya'nın sözü yerindedir. Zira Barbaroşo'dan canı yanmıştır. Eğer eline geçirirse belki dişiyle etini yese gazabı teskin olmaz. Meşhur meseldir, merkebin canı yandıkta atı geçer.»

Dediler.

Andirya Dorya ise:

«— Devletlü Kral, Barbaroşo'nun Âsitâne'ye gitmemesi için bir tedbirim var. Eğer isterseniz edelim. Zira anladığıma göre Gran Senyör'ün Barbaroşo'yu İstanbul'a davet etmekten maksadı muhakkak onu Ceneral etmektir. Eğer Ceneral olursa bizlere zahmet verir. Çünkü derya işlerini gereği gibi bilir. Ayrıca bu bizim İspanya kostalarını kendi evi gibi bilir. Ağır donanma ile bu semtlere gelmek Barbaroşo'ya göre, birşey değildir. Zira kumanda sahibi diyavolodur. Hemen erkenden ilâcını görelim.»

Dedi.

Kral:

«— Peki, bunun ilâcı nedir, söyle bakalım!»

«— Bunun ilâcı şudur ki, bir yirmi otuz pâre çektiri yağlar hazır ederiz. Efrenç Kralı'na da haber gönderirsiniz. O dahi, beş on pâre çektiri ile bizlere yardıma geliyor diye bir haber çıkarırsınız. Ondan sonra Barbaroşo'nun ettiği gibi köhne müslüman esirlerinden yirmi otuz esire azatlık verip Cezayir'e gönderir-

siniz. Barbaroşo'nun âdetidir. Kâfir yakası ahvalinde ne var ne yok, diye sual eder. Esirler de bu tarafta işittiklerini söylerler: İspanya kralı büyük donanma topluyor, mutlaka muradı Cezayir'e gelmektir, derler. O dahi kendi esirlerinin cevabıdır diye inanır, kendi başının kaygusuna düşüp Âsitâne'ye gitmekten vaz geçer. Yine de kulağımız kirişte olur. Eğer Barbaroşo esirlerin sözüne itimat etmeyip İslambol'a gider ise donanmamız hazırdır. Varır Muton Kuron önünde beklerim. Deniz hâlidir, belki diyavolo Barbaroşo'ya rast gelmeyip de elimden kurtulur, yoksa rast gelirsem azizlerin himmeti ile hiç bir şekilde kurtulamaz.»

Andirya Dorya böyle deyip esti savurdu.

Hepsi Andirya Dorya'nın bu tedbirini beğenip tahsin eylediler.

Müslüman esirleri kandırdılar.

Ertesi sabah Andirya Dorya çektirilere kalafat verip hazırlığa başladı. Kâfirlere de tenbih etti, onlara:

«— Kral bu sene Cezayir üzerine büyük donanma tedârikindedir. Sanmam ki kişinin ettiği yanına kalır! Barbaroşo'nun dahi hristiyanlara ettiği işler hep burnundan gelse gerek!»

Diye söylemelerini öğretti.

Ol sefih kâfirler de müslüman esirlerin yanında böyle söyleyip zavallı dertmend esirleri maskaralığa aldılar. Onun istediğinden fazla söyleyip zevklenirlerdi.

Müslümanlar ise kalplerinden:

«— Yâ Rabbel âlemîn! Din düşmanı kâfirlerin re'y ü tedbirlerini tersyüz eyle.»

Diye dualar edip, kasâvet çekerlerdi.

Bir zaman sonra otuz beş pâre kadırgayı yağlayıp hazır eylediler.

O zaman da :

«— Efrenc Kralı'ndan gelecek gemiler vardır. Onlar da bizimle beraber gelip yardım eyleyecekler.»

Diye konuşur oldular.

İşte İspanya yakasında davul böyle çalınırdı.

Bundan sonra Müslüman esirlerden yirmi otuz kadar köhne, iş yapamazını seçip bizim yaptığımız gibi bir Fransız tartanasının içine koyup Cezayir'e gönderdiler.

Tartananın reisine de :

«— Sen açmazdan göz kulak ol, Barbaroşo ne iş üzerinde olursa gel bize haber eyle.»

Diye tenbih ettiler.

Çaşıtlığa gelen tartana reisi

Tartana Cezayir'e varıp esirleri getirdi. Bu zavallıların selâmete çıkmalarına pek çok sevindim. İhtiyaçlarını düzüp harçlık verdim.

Bunlara :

«— Kâfir yakasında ne var, ne yok?»

Diye sorunca, esirler de ahvali görüp işittikleri gibi anlattılar:

«— İspanya Kralı büyük hazırlıklar üzerindedir. Biz orada iken otuz beş kadırga yağlayıp hazır eylediler. Efrenc Kralı'ndan da daha gelecek gemileri bekliyorlardı. Muhakkak Cezayir üstüne gelecekler. Hemen Allah teâlâ sana yardım ihsan eylesin.»

Diye hem ağlayıp hem dua ederlerdi.

Hâli gereği gibi öğrenince ortalığı çekip çevirip nizama koydum. Kâfir esirleri öyle çalıştırdım ki :

«— Hay o esirler sağlıkla bu haberi getirmeyelerdi. Doğru mudur, yalan mıdır? Bak şu çektiğimiz meşakkate!»

Deyip ağlarlardı.

Hendekler metrişler kazdırdım. Öyle ki, çaşıtlığa gelen tartananın reisi açmazdan bu tedbirlerime bakıp, akıl ve ferasetimi beğenir :

«— Hakikaten İspanyolların senden feryad ettikleri kadar varmışsın!»

Der imiş.

Bundan sonra tartana kalkıp İspanya yakasına vardı. Bizim tedârik ve tedbirlerimizi anlattı.

«— Çok tedbir sahibi diyavolodur!»

Diye bizi methetti.

Andirya Dorya'nın yine tapası atar gibi oldu amma nişlesin.

Biz ise müdafaa için her çâreye baş vurup bütün âletleri hazır edip bekledik. Allah'a tevekkül olup durduk.

ONÜÇÜNCÜ FASIL,

DELİ MEHMET KAPTAN'IN GAZASINA,
PAPA'NIN TELÂŞINA,
MÜSLÜMAN ESİRLERİN MEKTUBUNA,
KÂFİR ESİRLERİN KAÇMA HAZIRLIĞINA,
KALE ZÂBİTİNE KURDUĞUM TUZAĞA,
SULTAN SÜLEYMAN'IN HUZURUNA ÇIKTIĞIMA,
HALEP'E GİTTİĞİME,
KAPTAN-I DERYA OLDUĞUMA ve
TUNUS'U ALDIĞIMA

DÂİRDİR.

Deli Mehmet Kaptan'ı beş pâre tekne ile keferenin ahvalinden bir taze haber almak için sefere gönderdim. Zira Deli Mehmet Kaptan'ı haber hususunda uğur tutmuştum. Hem gayet yarar bahadır gazi yiğit olmakla onu kaptan tayin etmiştim.

Kırk pâre tekne ile deryaya ilk çıktığında İşkuruz limanında İspanya'nın otuz beş pâre teknesinden yirmi dokuzunu alıp altısını kaçırmıştı. Ziyâdesiyle sancağı mübârek yarar yiğit idi. Divane-meşrep olduğundan onunla daima lâtifeleşirdim.

Bir mübarek saatte Deli Mehmet Kaptan beş pâre tekne ile Cezayir'den çıkıp gitti. Kış mevsimleri yakın olduğundan bunları bir büyük fırtına alıp, bir baş Papa semtlerine götürdü. Hava sakinleşince o taraflarda gezerken bir Papa çektirisine rast geldiler. Bunlar da üç pâre çektiri ayakdaş iken fırtınadan öbür ikisi ayrı düşmüştü.

Deli Mehmet Kaptan bi-izni-Hudâ çektiriye hiç zaman vermeyip varıp boydan boya yapıştırıp sancaktan çata kodu. Öbürleri dahi iskeleden kıçtan baştan çatıp, hasılı çektiriyi döve döve feth edip aldılar.

Çektirinin uçurması hep müslüman esiri idi. Cümlesi iki yüz elli adet esirdi. Elhamdülillâh kurtuldular.

Hem çektirinin alınmasına çoğu çoğu esirler sebep olmuştu. Demirden boşanıp gazilere yardım eylediler.

Bu çektiride büyük kan kâfirler vardı. Hemen yirmi beş adet altın zincirli boğazlarında asılı koroz sahibi kuvalyar-zâdeler vardı. Öyle ki gün yüzü görmemiş taze civanlar idi. Birisi Rodos Kuvarnodoru'nun oğluydu. Bunlar hep Papa'ya günahlarını tazelemek için gelmişlerdi.

Çektiride yirmi beş sandık akçe, beş altı kantar gümüş avadanlığı, sahan, tepsi, kaşık var idi. Hâsılı hem büyük ganimet hem ulu nam ettiler.

On sekizinci gün sâlimen ve ganimetlerle, çektiri yedeklerinde olarak sultan Cezayir'e gelip dahil oldular. Dostlar safâya, düşmanlar cefâya gark oldu. Büyük şenlik şâdımanlık eyledik.

Sevincimden, sırtımdan kürkümü çıkarıp Deli Mehmet Kaptan'a giydirdim.

«— Hoş geldin, safa geldin! Gazan mübarek olsun. Koca divane Deli Mehmet Kaptan!»

Deyip sırtını sığadım.

Aşağıdan yukarıdan keferenin ahvâlinden gereği gibi ifade eyleyip bildirdi.

Sonra çektirinin kâfirlerini huzuruma getirdiler. Kâfirleri üç bölük ettim. Bir bölüğü koroz sahibi yirmi beş kuvalyar-zâdeler, bir bölüğü onlardan aşağı olanlar, üçüncü bölüğü de sultatlar idi. Bunların hepsi pahalı kâfirler idi.

Çektiriden çıkan iki yüz elli müslüman esirin hizmete yarar olanlarını ulûfeye yazıp, esvap, harçlık, silâh, pusat verdim. Hizmete iktidarı olmayanlara yü-

zer altın verdim. İsteyen Ocak'a duâcı kaldı, isteyen vilâyetine gitti.

Ol yirmi beş kuvalyar kızanların en güzîde ve ra-nâ olanını ki Rodos kuvarnadorunun oğlu idi, onu Deli Mehmet Kaptan'a hediye ettim.

Çektiriden çıkan yirmi beş sandık akçadan pencik, gemi hakkı ve masraflar çıktıktan sonra kalanı gazile-re pay ettik. Adam başına üçer yüz altın pay düştü. Herkes tok doyum oldu. Silâhlar urbalar yaptırıp, zev-kinde safâsında bulundu.

Papa'nın telâşı

Aldığımız bu çektirinin ayakdaşları olan iki tekne Papa'ya vardıklarında bir de baktılar ki üçüncü çektiri yok... Oysam bir de haber geldi ki, ayakdaşları Ceza-yir'e gitmiş. Barbaroşo alıp Cezayir'e götürmüş.

O zaman kâfirler ye's ü mâteme batıp, köpekler gi-bi uluyup eşekler gibi bağırmaya başladılar.

«— Ol, azizlerin hışır hışır hışmına uğrayası, hris-tiyan düşmanı Barbaroşo İspanya yakasını berbâd-ı harâbe verip, şimdi de bize başladı.»

Diye saçlarını sakallarını yoldular.

Sonra baktılar ki, ağlamakla yâr ele girmez. O za-man bize bir haber gönderip :

«— Eğer iznin olursa bize pasaporta gönderesin. Biz de gelip esirlerimizi alalım.»

Dediler.

«— Gelsinler!»

Diye cevap gönderince Papa'nın papazları bir Fran-sız teknesine girip Cezayir'e geldiler.

Neticede, çektiride ne kadar kefere varsa kuvalyarlarla beraber, götürü pazar olmak üzere hepsine iki milyon akçe verdiler. Ben üç milyon istedim. Papazlar iki milyondan fazla vermediler. Pazarlarımız uymadı. Papazlar gittiler.

Papazlar Papa'ya gidince:

«— Akça ile bitecek işe niçin muhalefet edip istediklerini vermediniz.»

Diye çok azar işittiler.

Yine gelip üç milyon akçe verip esirleri çıkarmak istediler. O zaman tedbirli kâfirlerden biri:

«— Gelinizindi, bu sene boşlanız. Mâdem üç milyon akçaya Barbaroşo razı oldu, gelecek seneye kalsın. Şimdi hemen yine izinize dönerseniz, o zaman Barbaroşo dört milyon akçe ister.»

Dedi.

Bu sözü uygun görüp gelecek seneye kaldılar.

Müslüman esirlerin hâli

Ol aralıkta Papa'dan Steveçe'deki müslüman esirlerden mektup geldi.

Demişler ki:

«Sultanım,

«Allah teâlâ seni daima a'dâ-yı hâsirîn üzerine mansur eylesin. Gazalarınız mübarek olsun. Sizler o Papa çektirisini aldığınız günden beri kâfirler fantazyalarını bizden çıkarıyorlar. Şöyle ki, hadden ve kıyastan artık eza cefâ etmeye başladılar.

«Hem duyduk ki, bütün çektirinin kâfirlerini birbiri üstüne üç milyon akçeye salıverecek olmuşsun. Devletlü sultanım, korozlu kuvalyar uşaklarına daya-

n... , olur olmaz baha ile salıvermeyesin. Ol üç mil- ... n akçayı salt bu yirmi beşi vermeye kadirlerdir. Hemen ayağını pek dayayasın.»

Bu mektubu alıp da ahvâli öğrenince, o ibrişimi yarıya kaldırmayan beyzâdeleri taşa koştum. Vardiyanlara da tenbih ettim ki biraz eziyet edeler...

Kâfirler neye uğradıklarını bilemediler. Vardiyandan kırbacı yiyip de etleri kalkınca, başları olan kâfir:

«— Beni Paşa'nın huzuruna götür, ona bir iki çift sözüm vardır.»

Diye vardiyana baş vurdu.

Vardiyan hiç oralı olmayıp neden sonra razı oldu. Gelip bana haber verdi.

Ben de:

«— Var getir bakalım, ne poh yese gerek.»

Dedim.

Vardiyan baş kuvalyarı alıp getirdi.

Kuvalyar huzura gelince ayağıma sarılıp:

«— Sinyor, bu eziyeti bize niçin edersin? Üç milyon akça vermedik diye edersen, hemen senin mübârek hatırın hoş olsun. İki milyonu veren üç milyonu da vermeye kadir olabilir. Sen herşeyden bilirsin. Bize bu mertebe eziyet insaf değildir.»

Dedi.

O böyle deyince:

«— Yâ mel'un! Sizin etikleriniz Allah'ın emri midir? Sizin memleketinizdeki müslüman esirlere aç susuz gece gündüz sırtlarından değnek eksik olmaksızın türlü cefalar etmek revâ mıdır? İmdi ne şekil edersiniz ben dahi sizden ziyâde ederim.»

Dedim.

O zaman kuvalyar :

«— Sinyor biz orda iken bu şeyler yok idi. Esirler güzel geçer idi. Eğer şimdi oldu ise bizim buna rızamız yoktur. Bu ahvâli yazar bildiririz.»

Dedi.

Bunun üzerine yazıp ne halde olduklarını bildirdiler. Bunların mektubunu okuyan kâfirlerin akılları başından gidip, kuvalyarlar şöyle eziyette imiş, diye bizim esirlere ikramlar edip yalvarmaya başladılar.

«— Aman Barbaroşo'ya mektup yazıp, eziyetimiz yoktur, iyi geçeriz, deyin!»

Dediler.

Bizim esirler de tekrar bana mektup yazdılar ki:

«Hak teâlâ senin eksikliğini bize göstermesin. Şimdi elhamdülillâh sâyende eziyetimiz yoktur. Hemen uzun ömür ile muammer olasın.»

Diye dualar ederlerdi.

Bu mektubu alınca kuvalyarları taştan çıkardım.

Bundan sonra öyle oldu ki, kâfir yakasından bir kâfir, esirine bir sille vursa, öteki kâfirler ona davacı olup çekişirlerdi.

Derlerdi ki :

«— Bizim Cezayir'de bu kadar esirimiz vardır. Barbaroşo bir diyavolo heriftir, burada her ne olursa haber alır. Sonra bizim esirlere neler eder!..»

Böyle bizden korkup zavallı müslüman esirlere ilişemez oldular. Allah teâlâ korkularını ziyâde eylesin.

Kâfirlerin kaçma hazırlıkları

Kuvalyarlarla beraber zindanda bir Mayorkin perkende reisi de vardı. Onlara hizmet ederdi. Amma ga-

yet şeytan-ı mel'un idi. Öyle ki İblis'in askeri tükense icadına kâdir bir la'în idi.

Onu kuvalyarlar mahsus, kendilerine hizmet etsin diye, bizden curnata ile yanlarına almışlardı. Gayet mukallit olduğundan kâfirleri eğlendirirdi.

Bu reis aslında namlı bir korsandı. Ben Cicel'de müzegalereyi yaptırttıktan sonra ilk tuttuğum kâfir gemisi bununki olmuştu. Yirmi dört bank bir perkendesi var idi. İçinde ikiyüz elli kâfiri vardı. Hatta aldığımız zaman perkendenin içinde elli altmış kadar Şirşelli müslüman esir çıktıydı.

O zamana kadar Arap yakası kostalarını yakıp yandırmıştı. Çok kere tekneler onu tutmak için mahsus çıkar, ele geçiremezlerdi. Sonunda vakti saati gelmiş, biz alıp getirmiştik.

Feleğin işi çoktur, bir zaman başlı başına tekne sahibi kaptan iken şimdi kuvalyarların maskarası oldu.

İşte bu Mayorkin Reisi bir gün kuvalyarlara eyitti:

«— Bana ne verirsiniz? Eğer sizi akçasız pulsuz kaçırır isem... Barbaroşo'ya milyonla akça verip, onu daha çok kuvvetlendirirsiniz...».

Kuvalyarlar da :

«— Sen bu iyiliği bize edebilirsen, Barbaroşo'ya vereceğimiz üç milyon akçayı sana verip, altına da bir tekne çekelim.»

Dediler.

O zaman Mayorkin Reisi:

«— Pek güzel!»

Deyip, mekr ü mel'anetine başladı.

O vakit Cezayir'de beş altı bin esir vardı. El altından birbirlerine haber gönderdiler.

Mayorkin Reisi mel'un:

«— Filâncı gün baş kaldıracağız. Sizler Türklere karşı koyup savaş ederken ben kuvalyarları kaçıracağım. Eğer azizlerin himmetiyle bütün Türkleri Kırıp Cezayir'i zapt edebilirseniz, ne güzel. Bir şey edemezseniz, yine esirlik elde birdir. Esire firara çalışmak ile bir şey lâzım gelmez. Azizlerin himmetiyle bolay kim kuvalyarları kaçırabileydik. Eğer dediğimiz olursa ben sizin birinizi de burada komam. Kuvalyarlar Barbaroşo'ya verecekleri üç milyon akçayı bana verecekler. Ben sizin hepinizi buradan kurtarırım.»

Diye öteki esirlere pasa verdi. Onlar da bu tedbire hepsi razı oldular.

Cezayir şarkında Kale dedikleri bir yer var idi. Bunun zabiti Mayorkin Reisi'nin karındaşı idi.

Ona mektup yazıp hazır etti:

«Mektubumu aldığında gerektir ki, bize filân ayın filâncı gününde bir firkate donatıp Temnitos'un Mersâyı Decâc denen yerine gelesin. Bizi orada bekleyesin.»

Diye tenbih eyledi.

Bu mektubu el altından Kale zabiti olan karındaşına ulaştırmak için Araplardan bir çaşıt aramaya başladı.

Mahmut Reis'in oyunu

Ben ise kendi akrabamdan Mahmut Reis namında bir şahbaz yiğidi, ol yirmi beş kuvalyarların üzerine vardiyan komuş idim.

Bir gece rüyâ âleminde gördüm ki:

«Yirmi beş tane samsum köpekleri ki her biri merkep gibi... Mahmut Reis dertmendi ortalarına almışlar, paralamak isterler. Varıp ol yirmi beş kelbin elinden Mahmut Reis'i kurtardım.»

O zamanda uyanıp kalktım.

«— Lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâhil aliyyil azîm!»

Deyip, kendi kendime rüyayı tabir ettim:

«— Bu rüya yaramaz rüyaya benzer. Amma Allah teâlâ bolay kim hayra tebdil ede. Lâ ya'lemül gaybe illâllah. Bu rüyada görünen ol yirmi beş kelpten murat, yirmi beş kuvalyar kâfirleridir. İmdi bizim vardiyan Mahmut'a o kâfirlerden bir zarar irişmek ola. Amma yine bizim elimizle def' ola, bi-iznillâhi teâlâ!»

Sabah olunca, Mahmut Reis âdeti üzere elimi öpmeye geldi.

Elinden tutup:

«— Mahmut, oğul! Allah hayırlar ihsan eyleye, bu gece bir yaramaz rüya gördüm. Ol yirmi beş kuvalyar kâfirlerinden bir fitne çıkacağa benzer. Bir hoşça basiret üzere olup, onlara biraz meyil göster. Bolay kim bir haber alabileydin.»

Diye tenbih eyledim.

Vardiyan Mahmut da zindana gidip yerine oturunca iki elini yüzüne koyup, güya büyük bir derdi varmış gibi, söylenmeye başladı.

«— Hayreddin Paşa mısın nesin! Senin şimdiye kadar ne hayrını gördüm, bir de adımız akraba olacak. Zaten akraba akreptir, dememişler mi? Bizi «önüme bitme kapımdan gitme» usûlü çalıştırır. Görmediği, bilmediği adamlara iyi mansıplar verip riâyet eder,

bize de kâfir çobanlığı ettirir. Ömrümüz böyle yazık olup gidiyor!»

Gibilerden ağzına geleni aleyhimizde atıp tutardı. Söylemedik söz komadı sonunda:

«— Kocadıkça kişinin hırsı artar, dedikleri gerçektir. Şu kuvalyarlar iki milyon akça verdiler, salıvermedi. Ya bu deniz hâlidir. Kimbilir onun da başına ne hal gelir!»

Diye bir miktar da kuvalyarlardan yana söyleyip, sustu.

Kale zabitine gidecek mektup

Şimdi kuvalyarlar Mahmut Reis'in sözlerini hep dinlerler idi. Türkî lisanını bilenler ötekilere de söylerlerdi.

Birbirine bakıp:

«— Acaba vardiyan gerçekten Barbaroşo'dan canı yandığından mı söyler, yoksa bizim ağzımızı mı arar?»

Derlerdi.

Amma kuvalyarlar, vardiyan Mahmut Reis ile gayet mizaç alıştırmışlardı. Kalkıp vardiyanın yanına geldiler.

«— Ey sinyor Mahmut Reis, bu gün gayet hiddetiniz vardır. Hayır ola?»

Dediler.

Mahmut Reis:

«— Ne olacak Barbaroşo ile sizin yüzünüzden kavga ettim. Bu kuvalyarlar nân ü nimetle beslenmişler, iyi mancalara alışmış adamlardır. Bunlar pasaka yesirleri gibi değildir. Bakla ile mercimekle olmazlar. Bunlara hiç olmazsa haftada iki kere et, tavuk, balık tayin eyle, yesinler içsinler... Yok eğer öbür yesirler

ne yerlerse bunlar da onu yesinler dersen, iki milyon akçalarını al da salıver. Çünkü bu gidişle ölürlerse sana zarar olmasın, dedim. Amma sözümü dinlemedi. Ben de, yahu şu herifler kaçsalar bile mukayyet olmayam, dedim. Zaten benden yana hava hoş! Başınızın çaresine bakın. Barbaroşo sizden bin milyon akça da alsa çıkarıp bana bir akça vermez. Amma eğer Allah size yol verip te selâmete giderseniz, elbette ki, bize şu adam iyilik ettiydi, diye umarım ki beni unutmazsınız.»

Dedi.

O zaman kuvalyarlar birbirine :

«— Gördünüz mü, işimiz nasıl rast gitti. Vardiyan da bizden yana oldu.»

Diyerek, yirmi beşi de vardiyana birer türlü armağan verdi.

Sonra:

«— Biz senin böyle mâkul adam olduğunu bilmedik. Az kaldı bugünde yarında senin işini tamam edecektik. Madem ki sen bize bu iyiliği eyledin, işimiz ras gelip beldemize vardıkta sana edeceğimizi biz biliriz.»

Dediler ve :

«— Lâkin senden bir ricamız budur ki, şu mektubu alıp bir Arap eliyle Kale zabitine gönderiver. O da bize firkate gönderir.»

Dediler.

Mektubu, vardiyan Mahmut Reis'in eline verdiler. Çaşıt ile kaleye göndermesini istediler.

Kale zâbitine tuzak kurdum.

Pes imdi, vardiyan Mahmut mektubu alıp doğru bana geldi. Ahvâlin ne olduğunu ve kâfirlere ne şekil dil döküp kendisini inandırdığını bir bir nakl ü beyan

eyledi ve mektubu verdi.

Hemen o saatte kalkıp, gazilerle zindana gittim, gezdim. Esirlerin ikisini bir prangaya taktırıp yataklarını arattım. Bir sürü demir kesecek âlet, bıçak, pala, binyol tabancalı bulundu.

Bütün vardiyanların boyunlarını vurdurup yenilerini tayin ettim. Hepsinin başına da Mahmut Reis'i vardiyanbaşı yaptım. Ol yirmi beş kuvalyar kâfirin de ikisini birer ağır prangaya taktırıp iyice muhafaza eyledim. Fesat başı olan Mayorkin Reisi'nin de boynunu vurdurdum.

Sonra bir papaz getirtip kuvalyarların kale zâbitine yazdıkları mektubu okuttum. Ne dediği anlaşıldıktan sonra bir çaşıt Arap buldurup eline otuz altın vererek :

«— İsterim ki şu kâğıdı alıp, Kale zâbiti olan kaptana götürüp veresin. Eğer sana bu kâğıdı kim verdi, diye sorarsa (Ben fakir ve ailesi kalabalık bir adamım. Bir gün zindan önünden geçerken bir esir kâfir bana bu kâğıdı vererek, —sen bir garip adama benzersin, al şu mektubu, var kale zâbitine götür, sana biraz dünyalık veririm— dedi. Ben de akça kuvvetine mektubu aldım, geldim) dersin.»

Diye tenbih ettim.

Çaşit Arap mektubu dediğim gibi kale zabitine götürüp verdi. Öğrettiğim gibi de cevapladı. Zabit baktı ki, mektup karındaşından... Demiş ki:

«Azizlerin himmeti ile kuvalyarları kaçırmak için bir tedbirdir eyledik. Bizi filânca ayın filâncı gününde Temnitos'un iç yüzünde Mersâyı Decâc'ın koltuğunda olmak üzere tekne ile gelip bekleyesin. İşimiz ras gelirse Barbaroşo'ya verecekleri üç milyon akçayı bize

verecek, altıma da bir tekne çekecekler. Akçanın yarısını sana vereyim. Hemen firkateni hazır edip, ol gün ol saatte zikreylediğimiz yerde bulun. Sakınıp ihmal etmeyesin, zira bu kelle pazarlığıdır.»

Bunu okuyunca, zâbit de cevabını yazıp çaşıt Arap'a :

«— Varındı göreyim seni, bu kâğıdı karındaşıma ulaştır.»

Diyerek, eline de bir çok dünyalık verdi.

Kendisi de firkate hazırlığında bulundu.

Firkate yolunu şaşırmış!

Arap gelip mektubu bana verdi. Papazı çağırıp kâğıdı okuttum.

Demiş ki :

«— Benim karındaşım,

«Arap eliyle gönderdiğin mektubu aldım. İstediğin malûmum oldu. Bolay kim istediğin tedbirin, azizlerin himmetiyle vücûd bulması âsan olaydı. Firkate için elem çekme. Söylediğin vakitte orada olacaktır. Hemen siz o işe gayret edesiniz.»

Biçare kâfir bilmiyordu ki, bizim kılıcımız azizlerin himmetinden önce yetişip, karındaşının kellesini turp gibi uçurmuştu. Üstelik uğursuzluğu müslüman vardiyanlara bile dokunup onlar da ecel şerbetini içtiler. Esirlere de bir fazla demir vuruldu...

Hesap ettim, esirleri kaçırmaya Temnitos'a gelecek olan firkatenin kaleden çıkma vaktinden beş altı gün önce, bir yürük firkate donatıp gönderdim. Gör hikmeti sen ki, o kuvalyarları kaçırmaya gelen tekne henüz bekliyeceği yerde yatıp yağlanırken Cezayir'den

onun için çıkan tekne görünüp Allah'ın izniyle varıp bastırdı. Cümlesini esir eyledi. İçinde yüz seksen beş kâfiri vardı. Yedeğe takıp onuncu günü Cezayir'e getirdi.

O zaman kuvalyarlarla istihza edip:

«— Gitmeğe hazır olsunlar. Onları götürecek firkate yolunu şaşırmış, söyledikleri yere yanaşamayıp buraya gelmiş!»

Diye haber gönderdim.

Onlar da:

«— Sinyor sağ olsun! İnşallah istediğinden fazla pahamızı verip, göğsümüzü gererek vilâyetimize çıkar gideriz. Ne edelim, natura onunmuş.»

Dediler.

Amma bu ahvâl Papa'da duyulunca:

«— Şimdi Barbaroşo cümle kuvalyarların boyunlarını vurur!»

Diye telâş ettiler.

Hemen papazları Cezayir'e gönderip üç milyon akça verip kuvalyarları ve pasaka yesirlerden birçoğunu kurtardılar.

İslâmbol yolunda

Bu sırada ben de seçme yirmi tekneyi yağlatıp her şeyi gereği gibi hazır etmiştim.

Divan toplayıp bütün gazileri, âlim, sâlih, şeyh ve murâbıtları davet ettim. Hepsiyle vedalaştım. Yerime oğulluğum Hasan Reis'i halife bıraktım.

Bir mübarek saatte:

«— Getir elin İslâmbol!»

Deyip yola çıktık.

Uygun hava ile giderken üçüncü gün Trapane körfezinde bir şehtiyeye ras geldik. Benim bulunduğum tekneye yakın bulunmakla, çatıp feth eyledik.

Meğer içinde Tunus'dan kaçan kâfir esirler varmış. Bu üçyüz kâfir hazineyi de açıp hesapsız mal alıp götürmüşler. Hepsi bize nasip oldu.

Gazilerden rica eyledim ki:

«— Oğullar, bu ganimet şevketlü Padişahımızın uğurundandır. Cümlenizin izniyle inşallah Padişahımıza peşkeş çekeriz, duasına mazhar oluruz.»

Ben böyle dedikte, gaziler dahi:

«— Pek mâkuldür, Paşa babamız!»

Dediler.

Buradan kalkıp Preveze'ye geldik. Preveze halkı gelip bize tâzim ve ikram eylediler. Meğer Andirya Dorya üç gün önce otuz altı pâre kadırga ile burada imiş.

Preveze'de üç gün eğlenip sonra çıkıp İslâmbol'a geldik. Amma İslâmbol'a girerken öyle bir şenlik oldu ki anlatılmaz.

Getirdiğimiz hediyeleri üç yüz kâfirin omuzuna vurup huzura takdim eyledik.

«Bir Hayreddin kulun geldi, sen ol şâh-ı Süleymân'e,
«Sana lâyık nemiz vardır. kabûl eyle fakîrane.»

Sultan'ın huzurunda

Hediyeler Sultan Süleyman indinde çok makbule geçti. Dualar edip, üç kere sırtımı sığayıp, kürk giydirdi.

At Meydanı'nda Ahmed Paşa sarayı, konak döşendi, Tayın ve tayınatım verildi. Beşir Ağa namında bir

hadım kara ağa bize nedim kılındı ki, bizi eğlendire ve devlete dair bazı işleri öğrete.

Amma veziriâzam İbrahim Paşa, Halep tamirine gitmiş idi. Bizim Cezayir'den geldiğimizi işitince, pek ziyâde teessüf çekip :

«— Şu gazi mücahit Hayreddin Paşa ile görüşüp hayır duasını alamadık!»

Diye üzülmüş.

Sonra hatırına gelmiş ki :

«— Acaba şevketlü Hünkâr'ıma telhis etsem, Hayreddin Paşa karındaşımı bu tarafa göndereydi de, onunla hem didar görüşeydik, hem ne kadar olsa iş bilir tecrübeli adamdır, kendisiyle müşâvere ederdik.»

İbrahim Paşa, şevketlü Hünkâr'a telhis eylemiş, Hünkâr dahi bir cuma günü bana söyledi:

«— Lalam İbrahim Paşa, siz gazi lalamla didar görüşmeklik için pâdişâhâne-i hüsrevânemden seni rica eylemiş, ne dersin?»

«— Baş üstüne, ferman şevketlü Hünkârımındır.»

Diye cevap verdim.

Ertesi gün bir çektiri sefinesine binip Mudanya'ya çıktım. Oradan kalkıp,

«— Kandesin Halep!»

Deyip ihtişamla çekip gittik.

Halep'te İbrahim Paşa ile

Günlerden bir gün Halep'e vasıl oldukta veziriazam İbrahim Paşa binip istikbâlimize karşı çıktı. Birbirimize yakın olunca attan indim, vezir dahi indi. Sarılıştık, hal hatır soruştuk.

Tekrar binip, at başı beraber sohbet ederek, gelip saraya girdik.

Sahib-i devlet ile gereği kadar konuştuktan sonra taamlar çekilip yenildi, şükür denildi.

Sonra bir cevâhir taş oturtma eyer pusatlı atı, binek taşına çektiler. Üzerine binip yanımda sağlı sollu çevgenli çavuşlar yürüyüp saltanat ile konağıma geldim. Vezir sarayının yanında benim için bir konak döşenip hazırlanmış idi.

Bu şekilde kırk gün Halep'te sahip-i devletle kalıp zevk ü safa eyledik. Sonunda izin alıp, bir saat-i ferah-fezâda Veziriazam hazretlerine veda ettim. Âsitâne'ye doğru azimet eyledim.

Yollarda her nereye uğradımsa, fakirlere yemekler yedirip, ihsanlar eyledim.

Konya'ya gelip Molla Hünkâr'ı ziyaret ettim. Fukarasına ihsanlar edip, dualarına mazhar oldum.

Oradan sonra Bursa'ya geldim. Burda yatan meşhur Emir Sultan ile geçmiş padişahları ve padişah-zâdeleri hep yollu yolunca ziyaret edip ruhları için hatm-i Kur'an eyledim. Talebe-i ulûmdan olan fukaraları, yetimler ve kimsesiz hatunları gözetip ihsanlar kıldım.

Bursa'dan gayetle hazzettim. Burası mesire yeri büyük bir şehirdir. Burada bir ay kalıp, kaplıca safaları eyledim. Türlü meyveler yedim.

Sonra sürüp selâmetle Âsitâne-i saadete geldim. Şevketlü Sultan Süleyman hazretlerine buluşup devletine dualar eyledim. Sadrıâzam vezir İbrahim Paşa ile nicesine görüştüğümüzü ikramda bir vechile kusur ko-

madığını, hadden bîrûn ve kıyastan efzun riâyette bulunduğunu nakl ü beyan kıldım.

Kaptan-ı Deryalığım

Padişah-ı âlem dahi çok memnun oldu. Kürk kaftan giydirip, beni Kaptan-ı Deryâ eyledi.

Ben de gayri Tersâne-i Âmire'ye nizam verip, donanma düzüp gemiler inşa etmekliğe giriştim.

Kâfiristan iklimlerinde :

«— Barbaroşo, Gran Senyör'e Kaptan Paşa olmuş. Gözünüz aydın, işte şimdi belâyı bulduk!»

Diye, kâfirler kan kuşandılar.

Allah teâlâ korkularını ziyâde eyleye.

Ben ise yabca yabca, bahara kadar donanmayı düzdüm, koştum.

Elli altmış kıta kadırga çektiri ile daha başka gemiler hazır olunca, mübârek bir saatte Beşiktaş önünden kalkıp, Sarayburnu'ndan taşra yola revan olup gittik. Cezayir'den getirdiğim yirmi kıta çektiri ile birlikte cümlesi seksen pâre tekne idi.

Muvafık rüzgârla Misine adasına geldik. Burada Arçile kalesi denen bir kale vardı. Burası gayet zengin bir vilâyetti. Bu kaleyi alıp askere yağma ettirdim. Bundan sonra da Kızıllık denen kale ile Anabolu'yu aldım. Elhâsıl o taraflarda berbâd ü harap kılmadığımız yer kalmadı.

Gemilerde, müslümandan çok esir oldu. O zaman kırk tekneye bütün esirleri ve ganimetleri koyup İslâmbol'a yolladım. Hepsi on altı bin esir idi. Aldığım on sekiz kalenin anahtarlarını da gönderdim ve şevketlü Sultan Süleyman hazretlerine nâme yazıp, eyittim ki :

«Şevketlü Hünkârım duan bereketi ile hâk-i pây-i saadete on altı bin esir kâfirle dörtyüz yirmibeş sandık mal gönderilmiştir. Bu kullarını duadan unutmayasın. İnşallahu teâlâ muradımız İspanya kostalarını ta Sette boğazına varıncaya kadar sıyırtmaktır.»

Kırk pâre tekne ganimetlerle Âsitâne'ye varıp, nâmem Sultan Süleyman hazretlerine vusul bulunca çok memnun kalıp bana olan muhabbeti bir iken bin olmuş.

Zira bazı münâfıklar haset ederek:

«— Şevketlü Padişahımız bu hususta gayet tizlik eylediniz. Bir korsan gidisine donanma verip Kaptan Paşa eylediniz. O evvelden bir şey değil iken bile kimseye baş eğmezdi, şimdi ki bu kadar donanmaya mâlik oldu, onun bir baş gideceği Cezayir'dir.»

Diyerek hakkımda pek çok dedikodu etmişler.

On altı bin esir ile dörtyüz yirmibeş sandık akça Âsitane'ye vardıkta, nifakçıların yüzleri kara, başları aşağı oldu.

Sultan Süleyman hazretleri kendi mübarek eliyle bir hat-ı hümâyun yazıp kırlangıç teknesi ile Temâşâlık'a gönderdi.

Hatt-ı hümayunda :

«Sensin ki lalam gazi Hayreddin Paşa,

«Selâmdan sonra... Padişahâne-i hüsrevâneme gönderilen on altı bin esir ile dörtyüz yirmibeş sandık akça nâme mucebince gelip vüsûl bulmuştur. Berekât versin. Hak teâlâ seni düşmanlar üzerine mansur ve muzaffer eylesin.»

Buyurmuşlar.

Benzerd limanında

Kırk pâre tekne olmak üzere Temâşâlık'tan lenger endâzları alıp yola revân olduk. Uygun rüzgârla Sardinya üzerine geldik. Burada dahi büyük gazalar eyledik.

Sonra Cezayir semtine doğru gider olduk. Yolda bir kaba kacağa sığışmaz batı rüzgârı bizi önüne katıp götürdü. Benzerd limanına güç hâl ile girdik.

O zaman kendi kendime :

«— Yâ İlâhel âlemin! Sana malûmdur ki, ben günahkâr kulunun buraya uğramak hatırında yoktu. Bizi bu tarafa getirmenin kimbilir nice hikmetleri vardır. Hayırlısını müyesser eyle.»

Diye dua ettim.

O gece Benzerd'in nöbetçilik ağası, kethüdası ve ileri gelen birkaç kişisi firar edip Tunus'a gitmişler.

Benzerd'in nöbetçilik yoldaşları ve ahalisi de onların kaçtığını anlayınca evlerini basıp yağma etmişler.

Sabah olunca beş on pâre kayık, kuş sütünden gayrısı ile ağzına kadar dolu olarak geldiler. Ayağıma yüz sürüp, hepsi bana bîat ettiler.

Nöbetçilik ağası ise Tunus'a varıp da ahvâli ifâde edince, Tunus Beyi'nin aklı başından gitti.

«— Şimden sonra oldu bana olacak!»

Deyip sahraya kaçtı.

Tunus askeri ve ahalisi beylerinin firar ettiğini görünce, cümlesi bir yere gelip :

«— Hayreddin Paşa evvelden bu ocağa az iyilik etmedi. Lâkin ol küstah Tunus Beyi, Hayreddin Paşa'nın hakkını ketm edip, türlü mel'anetler eyledi. En kö-

tüsü de Hayreddin Paşa ve merhum Oruç Reis, iki karındaşlar, din uğruna cihad edip Becaye kalesini muhasara eylediklerinde, fethi yaklaşmış iken barutları bitince bu taraftan barut istediklerinde barut vermemesidir. Bu iş İslâma yakışır mıydı? İmdi Hayreddin Paşa ol küstahın etini nime nime kılsa, yine yarı suçu yanına kalırdı. Bahusus ki Hayreddin Paşa bugüne bugün şevketlü Padişahımızın bir üç tuğlu veziridir, dahi Kaptan Paşasıdır. Bize göre itaatten gayri bir çare yoktur.»

Dediler.

Cümlesi bu fikri uygun görüp, bana bir mektup yazdılar.

«Devletlü efendim sultanım hazretleri,

«Duyduk ki, mübarek ayağınız ile Benzerd'e şeref vermişsiniz, bu tarafa dahi zahmet buyurmanızı pek çok arzu etmekteyiz. Mektubumuzun varmasından sonra bir saat evvel teşrif buyurmanız bâis-i iftiharımızdır. Ol hayın Tunus Beyi sizin Benzerd'e geldiğinizi haber alıcak, sahraya doğru firar edip kaybolarak esfelîne gitmiştir. Hemen bir gün evvel bu tarafa gelmeye gayret edesiniz. Seni medihte bizim dilimiz âcizdir. Hak teâlâ sen efendimizi uzun ömür ile muammer eylesin.»

Diye çok dualar eylediler.

Tunus'un alınması

Benzerd'den kalkıp Halk ül Vâd'e gelip yattık. Karındaşım merhum Gazi Oruç Reis ile Tunus'a ilk geldiğimizde burasını Tunus Bey'i bizlere kışla vermiş idi.

Tunus askeri, ahalisi ve Arap kabilelerinin büyük boyları, şeyhleri ve murâbıtları kalabalık halde gelerek:

«— Ey mücahitlerin reisi Paşa efendimiz! Allah, Sultan'a ve sana yardım eylesin!»

Diye dualar kıldılar.

Sonra altın üzengili, cevâhir pusat vurulmuş bir at getirdiler, bindim. Levent gazilerden iki üç bin yiğit, pür silâh yanımda yürüdüler. Bir o kadar Tunus askeri, Arap kabile şeyhleri ve murabıtları da beraber olmak üzere bir alay eyledik. Ortalarında bu şekilde dârât ü ihtişam ile Tunus'a girdim. Firar eden beyin sarayına oturdum. Üç gün boyunca Tunus asker ve ahalisi yer yerden gelip, alkışlayıp mübârek olsun, dediler.

Bu şekilde ortalığa nizam ve intizam verdim. Herkes alış verişinde zevk ü safasında oldu.

Nifakçıları derkelle ettirdim.

Amma Arap kabilelerinden bir fırka :

«— Eski beyimiz Hayreddin Paşa'dan daha iyi idi!»

Demişler.

Bunların hepsini derkelle edip ortadan kaldırdım.

Amma bizim askerlerin de beş on tanesini hile ile öldürdüler. Misafirlik bahanesiyle evlerine götürüp yok ederlerdi. Leventler bunu anlayınca bellerine birer pala birer tabancalı sokup gezer oldular.

Bir gün Baba Suyka semtinde bir levent ile bir Tunus yoldaşı kavga ederlerdi. Öteki leventler de bunların üzerine varıp ayırmak istediler.

Bu sırada Tunus yoldaşı, bizim levende :

«— Filânı filânın filân ettiğim Hayreddin Paşa payzanları! Şimdiye kadar beş on tanenize siftah eyleyip vücutlarını kaldırdık. Amma yakında ne Paşanız Hayreddin kalır ve ne siz kalırsınız!»

Demiş.

O zaman zaten bu işi araştırmak için çıkmış olan beş altı yüz levendin cümlesi birden dalkılıç olup önce onun kellesini uçurdular. Sonra huruç edip Tunus askerine ve Araplarına öyle bir kılıç çektiler ki, yâ medet Allah!

Göz açıp kapayana kadar, tahminen üç dört yüz can toprağa düştü. Hele kavgayı haber alıp da binip geldim. Güç belâ ile leventleri yatıştırdım. Sebebini soruşturup anladım.

Bu Tunus halkının hileci ve nifakçı olduklarını bildiğimden bütün ahalisini ve askerini çağırtıp galaba divan eyledim.

«— Her kim güzellikle geçinmezse, sonra günahı vebali boynunadır. Muhakkak vücudu bu dünyadan kaldırılacaktır. Karındaşlar gibi birlik edesiz.»

Diye tenbih ettim.

Şeyhlere mektup

Bu kavgadan sonra bizim askerler ile Tunus askeri kedi köpek gibi, kerhen bir arada durabildiler. Şimdi dahi Tunus askerinin Cezayir gazilerine düşmanlığı eksik değildir.

Bundan sonra Tunus'un taşrasındaki Arap beylerine ve murâbıtlara nâme yazıp, herkesin mertebesine göre hil'atler gönderdim.

Yazdım ki:

«Herkes eskiden beri ne şekilde ise yine yerli yerindedir. Ancak sizlerden istediğim budur ki, firar eden Tunus beyi hayını her hanginizin yanına gelip dahil olursa komayıp reddedesiniz.»

Onlar da nâmeleri alıp okuyunca :

«Paşa efendimiz,

«Tarafımıza gönderilen hil'atlar nâmeniz mucebince gelip vüsul buldu. Allah size hayırlar versin. Ey Paşa efendimiz bizler dahi bu vatanda cedbeced evvel zamandan beri şeyh oğlu şeyhleriz. Padişah beratı ile her sene Tunus Beyi'nden surre avâyidimiz vardır. Sen dahi âdet üzere bunu göndermeklikte ihmal göstermezsen biz can baş ile emrine uyanlarız. Her ne hizmetin olursa baş üstüne.»

Diye cevap yazdılar.

Onların mektubunu alınca ben de cevap verdim:

«Sizin olagelmişiniz her ne ise, eskisi gibi biz dahi riayet ederiz. Hemen kalbinizi hoş tutasınız. Nâmemi alınca sahraya gidip halka ahvâli bildiresiniz. Onlara hiç bir şekilde zulüm etmeyesiniz.»

Dedim.

Şeyhlerin cümlesi bir araya gelip, bu hâkimâne cevapları beğendiler. Hepsi bana tâbi oldular.

Yalnız iki üç tanesi ayrı kaldı. Firari Tunus Beyi bunların içine girip sığınmıştı.

ONDÖRDÜNCÜ FASIL,

ÂSİLERİ KILIÇTAN GEÇİRDİĞİME,
İSPANYOLLARIN TUNUS'A HÜCUMUNA,
KÂFİRLE YAPTIĞIMIZ BÜYÜK SAVAŞA,
TUNUS'U TERK ETTİĞİMİZE,
İSPANYOLDAN ALDIĞIM HİNT GEMİSİNE,
SAHTE HAYREDDİN PAŞA'NIN YAKILMASINA ve
İSPANYA KRALI'NIN RUMPAPA'YA GİDİŞİNE

DÂİRDİR.

Cezayir'de yerime vekil bıraktığım Hasan Ağa'ya mektup yazıp başımdan geçen sergüzeşti ifade ve Cezayir gazilerinin cümlesine selâm ve dualar eylemiş, hepsinin hâl ve hatırlarını sormuştum.

Mektubum Cezayir'e varıp divanda okununca on pâre tekne hazır edip içine beş yüz tüvâna gazi yiğitler girmişler.

Bunlar benim eskiden yâr-i kafadarım olan yiğitler idiler. Şöyle ki: Cengâverlikte, akıl ve tedbirde herbiri binbaşı olmaklığa lâyık gaziler idi.

Günlerden bir gün on pâre tekne korsanlık yoluyla Cezayir'den kalkıp Tunus'a geldiler.

Buluşup hal hatır soruştuk. Bunlardan sual ettim ki :

«— Ey oğullar siz kendi isteğinizle mi geldiniz yoksa vekil bıraktığım adam mı gönderdi?»

«— Yok, biz kendi isteğimizle geldi. İşittik ki Tunus askeri ile senin askerinin arasında büyük fesat belirmiş. Biz dahi sen efendimize yardıma geldik. İstemiyeceğini bileydik, gelmezdik.»

«— Yok oğullar! Ondan ötürü değil. Hoş geldiniz safa geldiniz, başım üstünde yeriniz vardır. Ancak şu kadar var ki, biz ol Cezayir'den nân ü nimet yedik.

Orası serhaddir. Elimden gelse, bir adamını on adam edip, üzerinden geçen kuşun kanadını keserdim. Şimdi düşman: Cezayir'den beş bin yoldaş değerinde beş yüz yoldaş ayrılıp Hayreddin Paşa'nın yanına gitmiş, der. Bu hâl, Cezayir'e gece gündüz diş bileyen düşmana kalp kuvveti olur. Sizin yerinize iki bin yeni yoldaşı Cezayir'e göndersem yetmez. Çünkü bir ahvâl bilir eski yoldaş, on yeni yoldaştan iyidir.»

Cezayir gazilerine bu yolda nasihatlar edip, beş on günden sonra yine tekneleri ile geriye gönderdim. Yanlarına da kendi leventlerimden beş altı yüz yeni yoldaş kattım.

Cezayir'i bu mertebe gözetirim.

Ol on pâre tekne Cezayir'e varınca, herkes bana dualar etmiş.

Ağır hediyeler düzüp on pâre tekne ile şevketlü Sultan Süleyman efendimize gönderdim. Bu sırada devlet kızılbaş belâsı üzerine gidip, orada kışladıkları esnalar idi.

Asileri kılıçtan geçirdim.

Biz gelince kaçıp giden Tunus Beyi ise, yurdundan ayrılmış köpekler gibi sahraları gezip, rast geldiği kabileyi baştan çıkarıp bizim üzerimize fitne potasını kaynatmaya başladı.

Arap kabilelerinin bir âdeti vardı. Hayır olsun şer olsun, her ne meşveretleri var ise, bahar gelince Kirvan'a gidip, orada toplanırlardı.

Bu yıl hepsine mektup yazıp, bana ve Padişaha tabi olanların Kirvan'a gitmemelerini bildirdim.

Sonra her türlü hazırlığımı yapıp, günlerden bir gün Tunus'tan çıkıp Kirvan'a yürüdüm. Kirvan'ın erenlerini ziyaret eyledikten sonra beldenin içine girdim. Dost olanlar gelip ziyaret ettiler. İtaat etmeyenlere öyle bir kılıç çektik ki ancak olur. Hepsi itaata gelip bize bağlandılar.

Firari Tunus Beyi gördü ki ahval başka, salt başına yine kaybolup gitti. Aratmaktan bıkıp:

«— Ey mel'un elbette elime geçersin!»

Deyip, Tunus'a döndüm.

Tunus Beyi'nden İspanya Kralına mektup

Padişah-ı âlem-penah hazretleri, Acem üzerine gidip orada kışlayınca, İspanya Kralı mel'un bundan faydalanmak istedi.

Aklınca :

«— Osmanlı, Acem içinde kışladı. Barbaroşo dahi Tunus'ta yerleşti. Bu fırsat bir daha ele geçmez. Şimdi varıp Ada aralarını yakıp yıkıp, berbad-ü harap eyleyecek zamandır.»

Diye düşünür, donanma hazırlarken, firari Tunus Beyi'nden mektup aldı. Nâme şöyle idi :

«Sen ki dostum İspanya Kralısın,

«Dostluğa lâyık duadan sonra, şöyle malûmun ola ki: Barbaroşo Gran Senyör divanında senin için iddia eyledi. Varayım İspanya memleketlerini haraba vereyim, dedi. Seksen pâre tekne ile Akdeniz'e çıkıp onsekiz pâre kale feth eyledi. Sonra Temâşâlık'a gelip, lenger-endaz olup yattı.

«Kırk pâre tekneye on altı bin esir ile dörtyüz yirmibeş sandık beyaz sarı akça koyup, dahi bu kadar he-

diye ile birlikte feth eylediği onsekiz pâre kalenin anahtarlarını da Gran Senyör'e gönderdi. Katı ziyâdesiyle makbûle geçti.

«Gran Senyör, Barbaroşo'ya olan muhabbetinden, bir hatt-ı şerif yazıp Temaşalık'a gönderdi. Ve : Sen ki gazi lalamsın. Gönderdiğin eşyalar, nâmen mucebince taraf-ı pâdişâhâneme gelip vusûl bulmuştur. Berekât versin, deyip dualar eyledi. Hulâsa şimdi Barbaroşo da kendisini âleme Süleyman olmuş zannedip gezer.

«Kırk pâre tekne ile Temâşâlık'tan kalkıp bir baş senin memleketlerini haraba vermek kastıyla Sette boğazına doğru giderken Serdinye üzerinden bir muhalif tufan ile bocalayıp Benzerd'e geldi. Benzerd'i alıp zapt eyledi. Sonra Tunus'a gelip Tunus'u dahi silâh zoruyla alıp beni sahralara kaçırdı. Şimdi sahralarda ot otlayıp gezerim. Kerem ve lutf eyleyip benim âhımı Barbaroşo'dan alıveresin. Sana bu kadar gemiler dolusu zahire göndermekliğimin mükâfatını böyle bun demimde icra edesin.»

«Sen filân ayın filâncı gününde donanma ile deryadan gelip Halk ül Vâd'e baş vurasın. Ben dahi elli altmış bin Arap atlısıyla gelip sana yardım ederim. Bolaykim Barbaroşo'yu ele geçirip kanını içeydim.»

Firari Tunus Beyi işte böyle şeyler yazıp bir sürü pohlar yemiş Ol zaman kâfirler dahi bir araya gelip meşveret ettiler.

«— Şimdi Türk'e gitmektense Tunus'a gitmemiz daha mâkuldür. Çünkü bizim Barbaroşo'dan ağır düşmanımız yoktur. Azizlerin yardımıyla Tunus'u alırsak hem Barbaroşo'nun hakkından gelir hem de dostumuz eski beyi yerine oturturuz. Ona büyük iyilik etmiş olu-

ruz, o da ömrü oldukça bizim iyiliğimizi unutmaz. Tunus elimizin altında olur. Her ne istersek göndermekte ihmallik eylemez. Bu iş bize göre iki taraftan iyi maslahattır.»

Diyerek Tunus üzerine gelmeye karar verdiler.

İspanya Kralı, Tunus Beyi'ne cevap yazıp casus eliyle gönderdi:

«Pek güzel, bizim muradımız Türk yerlerine gitmek idi. Lâkin madem ki senin başına bu felâket geldi, baharda bizi Tunus'da bilesin. Senin âhını Barbaroşo'dan alıp yine yerine oturtmak boynuma borç olsun.»

Diye, onu teselli etti.

İspanya Kralı'nın nâmesi Tunus Beyi'nin eline geçince, dünyalar onun olup tacını göklere attı. Ferahlar edip, el altından kabileleri kandırıp, Arapları başına toplamaya başladı.

Padişah donanması zâyi olmasın

Ben de o sıralarda İspanya Kralı'nın büyük hazırlıklar yapmakta olduğunu haber aldım. Yine o esnalarda karışık rüyalar da görmüştüm.

Kendi kendime :

«— Bu kâfirlerin tedârik üzere olup donanma hazırlamaları ya Cezayir'e yahut da bu tarafadır. Amma mutlak bize olmak gerek. Hem bu tedbir kâfirin kendi fikri de değildir. Muhakkak o mel'un firari Tunus Beyi'nindir. Ben bunları bilirim, Tlemsen Beyi'nin de bu

nun da İspanya Kralı'na dostlukları bir an eksik olmaz.»

Diye düşündüm.

İslâmbol'dan Padişah-ı âlem-penah hazretlerinin altmış pâre teknesi ile çıkmıştım. Cümlesi seksen idi, amma yirmisi benim gaza malı ile Cezayir'den götürdüğüm teknelerdi. Kırk tekneyi on altı bin esir ve dörtyüz yirmibeş sandık akça ile gönderdimdi. On pâre tekneyi dahi Tunus'a gelip oturduğumuzda hediyeler koyup gönderdim. Elimde mîrîden kalma on pâre tekne kalmıştı. Bu tekneleri de hediyelerle dodurup şevketlü Hünkârıma yolladım.

Kim bilir, kişinin bir dostu varsa, on da düşmanı vardır. Bunlara birşey olursa adımız «Padişah donanmasını zâyi eylemiş» e çıkar.

Hoş, bu hakîr-i pür-taksir, devlete on o kadar donanma yapacak kadar mal gönderdim idi. Amma hemen iyisi gittiğidir.

Böylece mîrînin geri kalan on pâre teknesini de yağlayıp İslâmbol'a gönderdikten sonra, kendimin Cezeyir'den getirdiğim yirmi pâre tekneyi de yağlayıp hazır eyledim.

Bunları da korsanlığa gönderdim.

Reislerine :

«— Seferiniz tamam oldukta varın Cezayir'de kışlayın. Size emrim gelince ona göre amel edersiniz.»

Diye tenbih ettim.

Yirmi pâre tekne bir mübârek saatte kalkıp Sardinya üzerine vardılar. Çok ganimet aldılar. Bir Venedik gemisi aldılar ki gayet zengin idi. Yükü hep ku-

maş, çerçi pusadı idi. Hemen on iki bin Venedik altını nakit çıktı.

On altı aktarma ve dört yüz yetmiş beş esir kâfir ile selâmet ve ganimetlerle Cezayir'e doğruldular. Havalar kış olduğundan yolda bocalayıp Cezayir'i tutamadılar. Beled-i Unnâb'a gelip girdiler. Orada tekneleri karaya çekip kışladılar.

Ganimet erzakı satıp savup gök nukut ettiler. Teknelere düşen benim hakkımı mühürleyip sakladılar. Kalanı, gaziler karındaşlar gibi aralarında pay ettiler. Hepsi tok doyum, ihtiyaçtan beri oldular. Zevk ü safalarına baktılar.

İspanyolların Tunus'a hücumu

Tunus'un dört tarafına hendekler, metrisler kazdırıp hazırladım. Bahar günleri yetiştikte, birgün İspanya donanması seksen pâre yelken ile Halk-ul Vâd önüne gelip baş vurdu.

Tunus Beyi ile sözleştikleri vakit bu idi. Kâfir baktı ki, Tunus Beyi'nden bir nâm ü nişan yok. Halbuki evvelki kavil üzere elli altmış bin Arap atlısı ile beklese gerekti. Şimdi kâfirler ol kavilden bir eser bulamadılar.

İspanya Kralı, firari Tunus Beyi karındaşlığına gazabından, kâfir iken yahudi oldu.

Kâfirler üç gün beklediler. Tunus Beyi'nden bir haber çıkmayınca karaya asker döküp cenge başladılar.

Su burcunu muhasara etmek için geldiklerinde, iyice yaklaşınca, burçtaki otuz altı pâre top bir fitilden kâfirlerin üzerine ateş etti.

Kâfirler alay kesimi gibi yerlere serildiler. Ardından otuz altı bin gazi ile yürüyüp kâfirlerin kalp cenahlarına yalın kılıç girdim. Kaba kuşluktan ikindi vaktine kadar cengin arası kesilmedi. Neticede kâfirler geri püskürüp gemilerini dar buldular.

Sabah olunca ise Kral mel'unu büyük kuvvetlerini ve toplarını taşra çıkardı. Gelip Halk-ül Vâd burcunun etrafına metris alıp cenge dürüştü.

Otuz gün burcu dövdü. Sonunda gaziler bunaldılar. Bir gece burcu bırakıp çekildik, gittik.

Beş altı gün sonra kâfirin yirmi dört bin askeri daha geldi, gayet kuvvetlendiler. Ertesi gün de fesat menbaı Tunus Beyi altmış bin Arap atlısı ile gelip Kral'a buluştu. Hediye ve peşkeşlerini takdim etti.

Kral :

«— Senin yapacağın iş bu muydu? Az kaldı ki yine geri dönüp gidecektim.»

Deyip çok lâf söyledi.

Araplar Bey'den yana döndüler.

İş bu hâle gelince Arap taifesinin hepsi eski Bey'den tarafa döndüler. Arapların bu bozuk fikirlerini anlayınca çavuşları gönderip :

«— Herkes yerinde dursun, bozgunluk etmesinler!»

Dedirdimse de olmadı.

O iki yüzlü münâfıklara söz kâr etmedi. Hemen ölüsü dirisine binip hisara doğru birbirini çiğneyerek kaçmaya başladılar. Kâfirler epey bozulmaya yüz tutmuş iken tekrar gayrete geldiler.

Kendi donanma askerimden başka başıma döner kalmadı. Tunus'un Türk askeri bile Arap askeri ile beraber oldular.

Yirmi otuz bin donanma askeri candan, on bin can kalmadı. Hep şehadet şerbetini nûş eylediler.

Yine bu on bin can, başımda çark-ı felek gibi dönüp:

«— Elem çekme Paşa baba, birimiz kalmayıncaya kadar biz seni bırakmayız, hemen sen sağ ol!»

Derler idi.

Ben de :

«— Berhurdar olun oğullar! Hak teâlâ sizden razı olsun. Dünyada ve ahirette yüzünüz ak olsun.»

Deyip dualar ederdim.

Ecel terzisi don biçerdi.

Vaktâ ki kâfirler karabulut gibi gelip yetişti. O zaman, Padişah hediyesi olan tîg-i âteştâbı kılıfından yalın ettim. Allah için kâfirlerle cihada niyet edip kâfirlerin kalp cenahına kendimi kartal gibi çarptım.

O zaman gaziler dahi :

«— Ya bizler ne günümüze dururuz!»

Deyip,

«Yâr odur ki bun deminde yâr ola,
«Şâdlıkta her kim ola yâr ola.»

Kavlince onlar dahi, önce birer yaylım tüfenklerini kâfirlerin kalp cenahına boşalttılar. Ardından dal kılıç olup kâfire daldılar.

Şöyle ki :

İki asker birbirine katıldı, yer penbe misali atıldı.

Yerin gubârı, kanın buhârı, gaziler dilinden birbir verirdi sübhânı.

Üç buçuk saat âlâ cenk oldu. Kılıçlar al kan ile lâ'l-renk oldu.

Durmayıp gaziler serden geçerdi. Ecel terzisi don biçerdi.

Salındıkça tîg yalmanı, ederdi ser-nigûn ol kâfirânı.

Netice-i kelâm, sözü ne uzatalım...

Kâfir leşinden tepeler oldu. Kelle dersen bostan kesimi gibi ayaklar altında kaldı.

Kulak, tırnak, parmak dülger yongası gibi uçup tozardı.

Kâfirin başına kıyametler koptu. Gayri kâfirler gazilerin darbesine takat getiremeyip kıçınlamaya başladılar.

Amma gazilerin dahi yarısından çoğu tozup cennet-i a'lâda makamlarını buldular. Beş on bin mücahitten üç dört bin eli ayağı tutar sağ kalmadı. Kalanların da çoğu ölümlük ağır yaralı idi.

Çünkü bize yardıma gelen kimse yoktu. Tunus askeri Arapla karışık uzakta durmuş seyrederlerdi. Amma küffar askerinin ardı boş kalmaz, yeniden yeniye yardım gelip dururdu.

Bizim asker kâfire göre az idi. Yine öyle az iken, kâfirlerin başına geniş dünyayı dar ederlerdi. Hattâ kâfirler bile, hakkımızı yitirmeyip:

«— Bu ne sultat, bu ne kumandan!»

Diye takdir ederlerdi.

Tunus askerini ise maskaralığa alırlardı.

Hem o gün hava gayet ıssı idi. Cenk bir yana susuzluk bir yana kâfirlerin tâb ü tüvanları kesilip geriye doğru çekilip gitmeye başladılar.

Tunus'u terk ettik.

O sırada bir de baktık ki şehirden yana bir velveledir kopar. Meğer şehir ahalisi kendi aralarında :

«— Kâfirler çoktur. Hayreddin Paşa yalnız başına bu kâfirlerin hakkından gelemez. Tunus yine eski Bey-in eline geçerse: Niçin bana yardım etmediniz, diye, belki bizi incitir. En iyisi, biz ehlimizi iyâlimizi, oğlumuzu uşağımızı alıp sahraya doğru gidelim. Biz reâyâyız. Sonra her kangısı gâlip olursa yine reâyâlığımız elde bir.»

Diye konuşup, bu kavl ü karar üzerine kaçmaya yüz tutmuşlar.

Gaziler :

«— Varıp önlerini çevirelim.»

Dedilerse de, gözlerimden yaşlar akıtarak:

«— Onlarda hayır kalmadı şimden sonra biz de başımıza bakalım. Allah'ın takdiri böyle imiş. İki yüzlü münâfık sözüne itimat edenin hâli bu olur.»

Dedim.

Gazilerle vedalaşıp gece karanlığında yabca yabca dağılmalarını söyledim. Akşam ile yatsı arası elli altmış kadar yâr-ı kafadar alıp uğrun kapıdan girip hazineye gittim.

Bahada ağır, götürmede hafif ne kadar cevher varsa alıp doldurduk. Hemen salt benim elimde hiç yoksa bir milyon akçalık cevher vardı.

Gece yarısından sonra yola çıkıp sahrayı tuttuk.

Senede yüz bin kile buğday

Sabah olunca bizden kimseyi göremediler. O zaman eski Tunus Beyi münâfık at boynuna düşüp karındaşlığı İspanya Kralı'na müjde eyledi.

«— Devletlü Kral düşmanımız Barbaroşo bu gece firar eylemiş. Acaba ardından asker gönderelim mi, ne dersiniz?»

Dedi.

İspanya Kralı:

«— Bizde kaçanı koğmak yoktur. Varsın hoşça gitsin. Keşke daha önce gideydi.»

Cevabını verdi.

Tunus Beyi yine evvelki gibi yerine oturup hükûmet etmeye başladı. Dâhil ve hâriçte oturan herkes gelip, mübarek olsun, dediler.

İspanya Kralı'na senede yüz bin kile buğday, beş bin kantar zeytinyağı, beş yüz sığır, bin koyun vermek üzere kavil eylediler.

İspanya Kralı ise bir ay kadar Tunus'da eğlenip, sonra çekilip vilâyetine gitti.

Yüreğim ona yanar ki

Tunus'u gece yarısından sonra terkedip elli altmış gazi ile karadan düşe kalka Unnâb'a geldim. Burada bulunan yirmi pâre teknenin reisleri ve gazileri karşı çıkıp:

«— Hoş geldiniz, safa geldiniz!»

Diye izzet ü ikrâm eylediler.

Unnâb ahalisi de yer yer gelip. bağlılıklarını bildirdiler.

«— Ey mübarek Paşamız, teşrifinizle beldemiz şeref buldu.»

Diye tâzim ve ikram gösterdiler.

Konak döşeyip, konağa hediye ve peşkeşten girilmez oldu.

Hatırımı teselli edip:

«— Heman sen sağ ol devletlü Paşa, giden Tunus olsun. Senin mübarek başın seksen bin Tunus eder.»

Derler idi.

Onlara:

«—Sizin Tunus dediğinizde benim gözüm yoktur, aklıma da gelmez. Ancak bizim yolumuzda bu kadar ümmet-i Muhammed telef oldu, yüreğim ona yanar.»

Diye cevap verirdim.

Büyük kan köpoğlu

Teknelerin hakkına düşen ganimet malından yüz yirmi kese akçayı da getirip teslim eylediler. O kışı Unnâb beldesinde geçirdik. Tunus'da olanları gereği gibi yazdırıp Cezayir'e bildirdim.

Baharda tekneleri yağlayıp, yirmi pâre tekne ile yine bir mübarek saatte Unnâb'dan çıkıp İspanya yakasına gazaya doğrulduk.

İspanya kostalarını sıyırtarak Sette boğazına gittik. Güzel günlere raslayıp boğazdan taşra çıktık. Faro önlerinde gezinirken direksiz bir gemiye rasladık.

Yetmiş altı pâre top çeker idi. Meğer İspanyolun Hint gemilerinden imiş. Büyük bir fırtınaya tutulduklarından ayakdaşlarından ayrılmış. Direkleri kırılmış

ve üç yüz kâfirinden elli kâfir sağ kalmamış. Hep hastalıktan ölmüşler.

Hemen gemiyi alıp zabt eyledik. İçinden otuz altı bin, sikke vurulmamış riyâl ile üç kantar tibir çıktı. O kadar Hint malı vardı ki ancak olur. Ömrümde bu kadar kolay alınan ve bu kadar zengin olan ganimet görmedim.

İçinden bir de ailesiyle beraber olmak üzere asilzâde kâfiri çıktı. Gayet büyük kan köpoğlu mel'un kâfir idi.

Tekneyi batırmamız lâzımdı. Toplarını da alacak yerimiz yoktu. Halbuki çok güzel bir gemi idi. Topları ise yarı tunç yarı demir yarar şeylerdi. Batırmaya kıyamadım.

Etraftaki adalardan elden geldiği kadar direk seren yelken temin edip, yapıp, her şeyini yerli yerine koyduk.

Cenab-ı Hakk'a dua ettim :

«— Yarabbi, şu sefine-i ganimeti selâmetle Cezayir'e götürmekliğimizi sen nasib eyle!»

Diye tazarruda bulundum.

Tekneyi yedeğe bağlayıp Cezayir'e doğru yola çıktık.

Cenab-ı Hak yardım eyledi, sanki mübarek Nil'de gidercesine dokuzuncu günü şenlik şadımanlık ederek Cezayir'e gelip dahil olduk.

Yerime vekil bıraktığım Hasan Ağa, gaziler bütün ahali, şehrin âlimleri ve sâlihleri bize karşı çıkıp yalıya döküldüler.

Fevc fevc gelip :

«— Hoş geldiniz, safa geldiniz, devletlü Paşa baba! Gazanız mübarek olsun. Elhamdülillah, yine dünya gözü ile mübarek cemâlini gördük.»

Diye mesrur oldular.

Taşrada olan şeyhler, kabile reisleri ve öteki reâyâ her biri yeşil bayrakla gelip yüz sürdüler.

«— Hoş geldiniz.»

Dediler.

Cezayir'e geldiğimizin onuncu günü yalıya indim. Aktarmayı boşaltıp, topları dışarı çıkarttırdım. İki forma on ikişer ve on sekizer hırtal olmak üzere güya bal mumundan dökülmüş gibi tunç toplardı. Çıkarıp burçlara kodurdum.

Gemi dersen on üç alabanda idi. Bu ilk seferi imiş. Yepyeni öyle bir güzel tekne idi ki, resmini yapmakta belki Behzad âciz kalırdı. Gemiye aşık-ı üftâde oldum. Yeni direkler diktirip gemiyi donattım. Tuti kuşuna döndü.

Ganimeti satıp savıp karındaşlar gibi paylaştırdım.

Yarın Barbaroşo'yu yakacağız!

İspanya Kralı Tunus üzerine gelip bizimle cenge tutuştuğunda, kâfir yakasında bir söylentidir çıkmış.

«— Barbaroşo, İspanya Kralı'nın başını kesip hristiyanlara galip olmuş.»

Diye, çarşılarda söylenip destan olmuş. Müslüman esirler de ferah bulup sevinmişler.

Mayorka Kaptanı bir mel'un şeytan kâfir idi. Ortalıkta Kral hakkında dolaşan kara haberi bir hilebazlık ile ortadan kaldırıp, halk arasında söylenmesin istedi.

Bunun için kendi sarayının meydan yerine dört direk diktirip hazır eyledi. Sonra bir zift fıçısının üzerine ölüme mahkûm bir kâfiri getirip bağladılar. Üzerine bir dolama giydirip başına bir tülbent sarık sardılar.

Sonra tellâllar çıkarıp bağırttı ki :

«— Ey hristiyanlar! Malûmunuz olsun ki, İspanya Kralı azizlerin himmeti ile Tunus'u almıştır. Hristiyan düşmanı olan Barbaroşo'yu da dipdiri tutup bu tarafa göndermiştir. Biz dahi yarın ibret-i âlem için Barbaroşo'yu ateşe yaksak gerek! Devletlü Kralımızın fermanı böyledir. Her kim ki Barbaroşo'yu ne şekil adamdır deyu görmek isterse, gelsin yarın seyr ü temâşâ kılıp, devletlü Kralımızın devâm-ı devletine dualar eylesin!»

Sahte Hayreddin Paşa'nın yakılması

Kâfirler bunu gerçek sanıp ol gece yemeler içmeler festeler ettiler.

Sabah oldukta ölüsü dirisine binip, hastası dahi arabaya binip, topalı sakatı dahi koltuk asâsına binip, elhasıl beşikte olan çocuklara varıncaya kadar hepsi, bizim yakılışımızı seyr edip sıhhat bulmak için görmeye gittiler.

O gün zindanda olan müslüman esirleri de koyverdiler ki onlar da Barbaroşo'yu görüp yürekleri yansın. Bu derdmend müslüman esirler ise evvelden bizi görmediklerinden gerçekten Hayreddin Paşa'dır, deyu feryad edip ağlaşırlar, derd-i hicranla yüreklerini dağlayıp :

«— Eyvah Hayreddin Paşa, nâmın gaza ve cihadla, bir zaman yedi iklim dört köşeyi tutup, ism-i pâkin

anıldığı yerde kâfirler sıtma tutmuş gibi titrerlerdi! Şimdi kâfir eline mi düştün? Ölümün böyle mi olacaktı? Hoş, hüküm Allah'ındır. Ve şüphesiz sen yüce bir şehit olacaksın. Amma biz ümid ederdik, Allah sana uzun ömür versin de, senin sayende kâfir yakasında bir esir kalmayıp, hepsi islâm ülkelerine kavuşsunlar diye beklerdik. Meğer kul dediği olmaz, Allah dediği olurmuş. Keşki hepimiz öleydik de seni bu halde görmeyeydik.»

Diye zarı zarı ah çekerlerdi.

Elleri ile gözlerini kapayıp:

«— Tek bâri gözümüz seni bu halde görmesin!»

Derler, bizim için ye's ü matem ederlerdi.

Kâfirler ise müslüman esirlerin ızdırapları ile alay ederek gülüşür, maskaralığa alırlardı.

«— Gördünüz mü! Sizin Barbaroşo'nuzu bizim azizler ne hâle kodular. İşte hristiyanlara düşmanlık edenin hali budur.»

Diye serzeniş ederlerdi.

Esirler ise kalplerinden söver sabredip susarlardı. Neylesinler, hükûm gâlibindir. Bu hâl zor haldir.

Müslüman esirler de:

«— Allah sabredenlerle beraberdir.»

Deyip, kazaya rıza ettiler.

Daha sonra kâfirler:

«— Viva İspanya!»

Deyip sahte Barbaroşo'yu ateşe verdiler. Cayır cayır yakıp kül oldu.

Kâfirler:

«— Barbaroşo'nun şerrinden kurtulduk!»

Diye domuzlar kurban ettiler

Müslüman esirler ise melûl mahzun zindana gittiler. Zavallılar ne bilsinler ki bunlar olup dururken Hayrettin Paşa'ları Cezayir'de zevk ü safa sürmekte idi...

Yedi yüz yoldaşımı kurtardım.

Ben ise o günlerde, çok sevdiğim teknemi, yeni aldığımız İspanya gemisini donatmakla meşgul idim.

Tekneyi on üç alabanda olmak üzere donatıp yağlattım. O gemi ile varıp bir sefer vermeyi murad ettim. Ayrıca yirmi tekne daha hazır eyledik.

Mübarek bir saatte gazaya teveccüh edip sefere çıktık.

Benim yeni teknem, evvelden yürüklüğü meşhur teknelerin yanında iki gabya ile giderdi. Ben de bu hali görünce karış karış yağ bağlar idim.

Porta Magon üzerine vardık. Gör hikmeti kim, Porta Magon limanında on iki adet barça var imiş. Altısı İspanyol altısı dahi Mayorkin gemisi idi.

Bunlar Tunus'un kâfirler tarafından elimden alınmasında orada idiler. Tunus'u alıp da Bey'e teslim ettiklerinde, benim adamlarımdan esir eylediklerini bu on iki barçaya koymuşlar imiş, şimdi esir düşen bu yoldaşlarımızı İspanya'ya götürmekte imişler. Havalar muhalif olduğundan gelip Porta Magon'a girmiş, burada eğlenip kalmışlar.

Bizim Porta Magon'a doğru gelişimizden bir gün önce bu on iki pâre tekne çıkıp gitmişler. Ertesi sabah kuşluk vaktinde bizimle rastlaştılar.

Allah'ın yardımı ile on ikisini de aman zaman vermeyip aldık.

Bir de baktık ki Tunus'ta esir olup kalan yoldaşlarımız içlerinde değil mi!

Hepsi yedi yüz esir idi. Tacımı göklere atıp secde-i şükürlere kapandım.

«— Yarab! Şükürler olsun, lütfuna keremine!»

Deyip hamd ü senalar edip, kurbanlar adadım.

Ben bu adamlar için gece gündüz ağlar:

«— Bu kadar ümmet-i Muhammed bizimle beraber kimi telef kimi esir oldular.»

Der idim.

Eğer bütün kâfir yakasını feth eylese idim, bunları kurtardığımız zaman duyduğum sürûru duymazdım.

Esirler dahi yer yerden gelip, bana buluşup:

«— Gazan mübarek olsun. Şükür bu deme.»

Dediler.

Ol gün deryanın üzerinde Nevruz bayramı edip, ta'amlar pişirip, büyük ziyafet yaptık. Yiyip içip zevk ü safalar eyledik.

Sabah oldukta bocalayıp şenlik şadımanlık ederek selâmet ve ganimetlerle Cezayir'e geldik.

Cezayir'in büyüğü küçüğü karşılamaya çıkıp:

«— Gazan mübarek olsun!»

Diye alkışladılar.

Kurtardığımız yedi yüz esirin hepsini ulûfeye yazıp silâh, pusat, esvap, harçlık verip izzet ü ikram ile ağırladım. Ganimet malından da hepsine birer pay verdim. Böylece herkes zevk ü safasında oldu.

Mel'un Kaptan'ın inadı.

Porta Magon limanı açıklarında vurup aldığımız on iki barçanın yanında bir de Mayorkin korsan teknesi var idi. Hem bize uzak olduğundan hem de yürük olduğundan kaçıp kurtulmuştu. Amma on iki barçanın alındığını da gözü ile görmüştü.

Kaçarak varıp Mayorka limanına girdi, ahvâli haber verdi. O zaman Mayorka'nın içinden bir hâyhûy ü feryattır koptu.

Çünkü esir olan teknelerin altı tanesi Mayorkin olduğundan, kimisinin babası ve kimisinin hısım ve akrabası hep esir olmuşlardı. Kâfirler ve kâfireler köpekler gibi uluyarak, feryad ü figân ederek, yüzlerini gözlerini yırtarak başlarına ateş yaparak, güya bizi yaktıkları yere toplandılar.

Burada o hileyi düzen Mayorka Kaptanı'nın ağzına yüzüne söğüp melâmet eylediler.

«— Cümlemiz varır seni Kral'a şikâyet ederiz. Barbaroşo taşrada analar ağlatmakta, yürekler yakmakta, sen burada bize sahteden Barbaroşo yapıp yakarsın. Bütün hristiyanları maskara edersin.»

Diye bağırıp çağırdılar.

Amma ol şeytan herif, inat edip ayak dayadı:

«— Barbaroşo'yu biz ateşe yaktık. Denizde Barbaroşo'dan gayri korsan gezdirmez misiniz?»

Derdi.

Sonunda Mayorkin teknesinin reisini çağırıp sual ettiler. Olduğu gibi doğru haberi söyledi.

O zaman mel'unların yüzleri kara olup, yalanları gün gibi meydana çıktı.

Şimdi müslüman esirler ferah bulup:
«— Hayreddin Paşa sağ salim imiş!»
Deyu düğün bayram eylediler.

Bir yıllık günahın affolunmuştur.

İspanya Kralı'nın her sene Rumpapa'ya gitmek âdeti idi. Hem hava alır hem de günahını tazelendirirdi.

Bu sene de kendi kuruntusunca:
«— Tunus'u alıp Barbaroşo'yu kaçırdım.»
Deyu gururu pek ziyade artıp:
«— Her şey bana lâyıktır!»
Diyerek, bu ümit ile Papa'ya vardı.

Âyin-i bâtılları üzere Papa'nın hediye ve peşkeşlerini gönderdi.

Üçüncü gün kendisi de altın ile süslenmiş arabasına binip Papa'nın huzuruna vardı.

Bir milyon sâfi dublin olmak üzere beraber götürüp Papa'nın baş patriki olan ruhbana bir yıllık günahını çıkarmak karşılığı olarak verdi. Patrik dahi yüz bin naz ü na'im ve imtinan ile zahmetler çekip güç belâ ile:
«— Bir yıllık günahın affolunmuştur.»
Diye eline tezkere verdi.

Ondan sonra oturup hal hatır soruştular. Tamam keyifleri olunca meclis kıvamını buldukta İspanya Kralı ayağa kalkıp kendi bozuk zanlarınca, din ulusu sandıkları yalancı mel'unun tâzim ile elini öptü.

Papa:
«— Bir şey mi diyeceksin?»
Dedikte, Kral:

«— Sultanım, azizlerin ve siz din ulumuzun himmeti ile, silâh zoruyla Tunus'u alıp hristiyan düşmanı olan Barbaroşo'yu pabuçsuz kaçırdık. Kaybolup gitti. Artık adı sanı anılacak hâli kalmadı. Şimdi hristiyan duacıların rahatlıkla, korkusuz kaygusuz gelmelerinde gitmelerinde olurlar. Hatta bir rivayete göre Mayorkin korsanları Barbaroşo'yu alıp Mayorka'da ateşe yakmışlar derler. Eğer öyle ise daha güzel. Amma henüz doğru bir haber yoktur. Bolaykim gerçek olaydı.»

Dedikten sonra:

«— Eğer makul ise Nuşirevan koronası ben kulunuza ihsan oluna.»

Dedi.

Papa dahi eyitti:

«— Bana yüce efendimizin tenbihi böyledir ki: Her kim Barbaroşo'yu öldürürse korona ona sıhhatler olsun... Gerçi sen Barbaroşo'yu Tunus'tan pabuçsuz kaçırmasına, hakikaten kaçırmışsın. Amma senin elinde helâk olmamış, zaten helâk olup olmadığı da belli değil. Lâkin bunun usûlü şudur ki: Sen bana üç gün mühlet ver. Ben hücremde yalnız kalır halvet olurum. Ol üç gün içinde bana nasıl emirler gelirse ona göre iş işleriz.»

Barbaroşo ortalığa kan ağlatıyor.

İspanya Kralı buna razı olup, yalancı herifin poh yemelerini bekleyip durdu.

Sabahleyin ise Mayorka adasından şikâyetçiler gelip, Mayorka Kaptanından gerek Papa'ya gerek İspanya Kralı'na şikâyet ettiler.

«— Bize şöyle düzen etti, güya siz Kralımız Barbaroşo'yu Tunus'da ele geçirip tutup, eli bağlı sinesi dağlı olmak üzere Mayorka'ya göndermişsiniz. Ve ferman eylemişsiniz ki: Bu hristiyan düşmanı Barbaroşo'yu ibret-i âlem için ateşe vurasın ve Mayorka içinde tellâllar bağırtıp, her kim ki Barbaroşo'yu görmedi ise gelsin görsün, Kralımızın devam-ı devletine dualar eylesin, deyesin. Biz de bunlar gerçek sanıp sevindik. Bütün Mayorka ahalisi gelip darağacının altında, Barbaroşo'yu ne şekil yakacaklar diye seyr eyledi. Ve Barbaroşo'nun şerrinden hristiyanlar kurtuldu diye ferahladık. Meğer onun ateşe yaktığı bir ölüme mahkûm olmuş hristiyan imiş. Müslüman urbasına koyup, başına tülbent sarık sarıp, güya Barbaroşo'dur diye ateşe yakıp külünü göğe savurdular. Herkes ferahlayıp yerli yerine gitti. Arası üç gün geçmeden Barbaroşo-nun Porta Magon'dan çıkmış on iki pâre barçayı aldığı haberi geldi. Bunların altısı İspanyol altısı Mayorkin gemileri idi. Barbaroşo bunları alıp içindeki, Tunus'dan alınan yedi yüz müslüman esiri de kurtarıp Cezayir'e götürdü.»

Dediler.

İspanya donanmasından aldığımız tekneyi de anlatıp :

«— Barbaroşo şimdi sizin Hint gemilerinden filân tekneyi kendine kapudâne gemisi etmiş. Bu gemiye ilk seferi olmak üzere filân Hint Paşadoru ehliyle ayâliyle binip gelirken fırtınadan direkleri düşüp Faro önünde kalmış. Barbaroşo ise yirmi pâre forsa çektiri ile rast gelip kolayca alarak Cezayir'e götürmüş. Bu ge-

minin içinde otuz altı bin tapa vurulmadık riyal ile üç kantar tibir varmış ve öyle yürük gemi imiş ki uçan kuşa hükm edermiş, derler. Yanında ayakdaş olan baş-açık tekneleri iki gabya ile geçermiş, derler. İlk seferinde işte on iki adet barçayı alıp, kendi adamlarından yedi yüz esiri kurtarmış. Elhâsıl devletlü Kralımız Barbaroşo görürüz ki evvelkinden kuvvetli olmuştur. Kendisi ol Hint gemisine binip yanında yirmi otuz pâre yürük forsa galereler olmak üzere ortalığa kan ağlatıp gezmektedir. Sana olduğu gibi ifade eyledik mâkul olanı sen devletlü Kralımız bilirsin.»

Dediklerinde, Kral kâfir iken mecûsi olup saçın sakalın yolmaya,

«— Eyvah! Biz yine Barbaroşo'ya birşey etmemişiz. Şimdi o Hint gemisinden esir aldığı Paşayı dünya dolusu akçaya vermez.»

Diye ağlamaya başladı.

Hilebaz Mayorka Kaptanı'nı hapse atıp yerine başka kaptan gönderdi.

Yalancı Kral

Papa ise ol korona hususu için Kral'a üç gün vâde verip hücresinde halvete girmişti. Burada güya azizler kendisine ne deyip ne poh yerlerse ona göre amel edeceklerdi.

Bu geçen ahval kendisine haber verilince İspanya Kralı'nı çağırdı :

«— Sen benden korona istersin. İşte senin için üç gün halvet olup efendimize yalvardım. İspanya Kralı kulunuz yine Krallar içinde büyük kandır, korona ona

lâyıktır, diyecek oldum. Bana bir azar bastı ki, nereden geldiğini bilmedim. Bana dedi ki:

«— Evvelâ Krallara yalan söylemek düşmez. Barbaroşo'yu Tunus'dan pabuçsuz kaçırdım, Mayorka'da ateşe yakmışlar diye, Mayorka zabiti gibi o da yalancılığa mı başladı. Barbaroşo Tunus'un hazinesini boşaltıp, adamlar gibi başın alıp gitti. Yerinde başını kurtarmak da erlikten sayılır. Şimdi evvelkinden ziyade ortalığı yakıp yandırmaktadır. Şimdi sen ona söyle ki eğer korona ister ise varsın Barbaroşo'nun başını kesip, dahi Cezayir'i alsın. O zaman sözümüz yoktur. Korona ona sıhhatler olsun. Yoksa kuru lâf ile biz adama korona vermeyiz.»

«İşte böyle kat'î kelâm eyledi. Ona göre var başının tedârikini gör»

Dedi.

Bu sözleri yalancı papazlar hep kendileri düzüp,

«— Efendimiz şöyle poh yedi.»

Diye ahmak kâfirleri saptırır, cehennem yoluna gönderirlerdi.

Bunun üzerine İspanya Kralı, başı aşağı olup hüsran içinde vilâyetine çekilip gitti.

ONBEŞİNCİ FASIL,

SULTANIMIN TEKRAR İSLÂMBOL'A ÇAĞIRDIĞINA,
AVLONYA SEFERİNE,
VENEDİK DONANMASININ BASKININA,
VENEDİK CENERALİNİN KAÇTIĞINA,
ŞEVKETLÜ SULTANIN BİZE OLAN MUHABBETİNE,
NİFAKÇILAR TÂİFESİNE ve
ANDİRYA DORYA İLE MISIR HAZİNESİNE

DÂİRDİR.

Sultan Süleyman Hazretleri o zamanda Acem Şahı'nı bozup, kanun-u Süleymaniyye üzere sulh ü salâh edilmişti. Dârât ve ihtişamla Âsitâne'ye gelip taht-ı hümâyunlarına cülûs eylediler.

Hemen ilk işleri bizi sormak oldu. Evvelce Temâşâlık'tan on altı bin esiri kırk pâre tekne ile Âsitâne'ye gönderdiğimde Sultan Süleyman hazretleri daha Acem seferine gitmemiş idi. Amma ondan beş on gün sonra kalkıp Acem'e gitmişlerdi. Fetihler eyleyip sulh ü salâh olup Âsitâne'ye dönünceye kadar arası iki buçuk sene geçmiş idi.

Bu sırada ben de Tunus'a varıp orada başıma ol felâket gelmiş, Cezayir'e dönünceye kadar da aradan iki buçuk yıl geçmişti.

Sultan Süleyman hazretleri ben kulunu sual edince, vezirler, başımızdan geçen ahvâl-i serencâmı tek tek şevketlü Hünkâra nakledereк :

«— Belki Hayreddin Paşa, şevketlü Hünkârımızdan hicap edip bir daha bu semtlere gelmez.»

Dediler.

Amma onların böyle demekten maksadı, güya Hünkâr gazaba gelip :

«— Ya heman deryada Hayreddin Paşa'dan gayri deryanın hakkından gelecek âdem yok mudur?»

Deyip de kaptan-ı deryalığı gayrısına verdirmekti. Onların dertleri buydu. Çünkü biz Padişah'ın gayet gözünde olmakla bize haset ederlerdi. Amma yabana söylemişler.

«Allah dilediğini aziz eder ve dilediğini zelil eder.»

Hep bu şeyler Cenab-ı Rabbül âlemîn'in kudret elindedir. Bin haset bir akçaya. Kişinin yardımcısı Allah ola. Var kıyas eyle ki ol ne şâh ola.

Dahi demişler ki :

Gelmeli olucak kişiye devlet,
Çekilir bir kıl ile bî-minnet.
Gitmeli olucak eyleme tedbir,
Tutamaz onu nice zencîr-i kemer-bend.

Sultanım beni çağırıyor.

O zaman Sultan Süleyman :

«— Tiz Kapıcıbaşı hazırlansın!»

Diye ferman buyurdu.

Kapıcıbaşı hat-ı hümâyun ile tayin olup Cezayir'e gönderildi.

Günlerden bir gün Kapıcıbaşı Cezayir'e geldikte âdet üzere divan topladım. Hatt-ı hümayun kıraat olundu.

Demiş ki :

«Sensin ki lalam Hayreddin Paşa,

«Uyulması vâcip olan fermanımın gereği üzre bir saat durmayıp südde-i pâdişâhânemle şerefyâb olmaya acele edesin. Bana her vechile lâzımlı kulumsun.»

Bu yüce emri alınca :

«— Duyduk ve itâat ettik!»

Deyip, gayri Âsitâne'ye gitmekliğe yerak görmeye başladım.

Her türlü levazımatı hazır edip yeni teknemi yağlatıp müheyya kılınca üç gün büyük ziyafetler eyledim. Ta'amlar pişirip cümle fakir fukaraya yedirip içirdim. Yetimleri giydirip hayır hasenatlar eyledim.

Sonra gitmezden üç gün önce divan topladım. Cezayir gazileriyle helâlleştim.

«— İşte oğullar, cümlenizin malûmudur ki şevketlü Hünkârımız biz kullarını hâk-i pâyine çağırmış. İmdi oğullar, sizin cümlenizi Allah'ın birliğine ısmarladım. Bir dahi kim bilir ya geliriz ye gelmeyiz. Hemen Hak teâlâ koca Sultan Cezayir'in evvelinden âhirini ma'mur ve âbâdan eyleyip, kıyamete kadar nam ü şânını artırsın. Düşmanlarına mansur ve muzaffer ola!»

Diyerek dualar ettim.

Sonra :

«— İşte oğullar, hazinemiz ağzına bir doludur. Hakk'ın yardımı ile kaadir olduğumuz kadar, erenlerin himmetiyle çalıştık. Allah teâlâ, Halil-ür Rahman bereketi versin. Elhamdülillah Ocak için gayret sarf edip, Ocak'ımızı dâim kılıp, birbirlerinizle karındaşlar gibi iyi ve güzel geçinin.

«İşte oğullar, otuz pâre tekneyi ki hepsi kendi gaza malımdan yapılmadır. Ocak'ıma bırakıyorum. Sıhhatler olsun. Lâkin şu gemiye çok muhabbet eyledim,

cümlenizin rızasiyle, desturunuzla, Ocak külü deyu, bana hediyeniz olsun.»

Dediğimde, hepsi :

«— Sıhhatler olsun, Paşa babamız!»

Dediler.

Cihad yurdu sensin

Evvelki gibi, Hasan Reis'i yine yerime vekil bıraktım. Tekrar bütün gaziler ve ahali ile vedalaşarak, bir mübarek saatte Kapıcıbaşı ile beraber olmak üzere sultan Cezayir'den çıktık.

Tamam Aynırübat'tan Cezire burcunun hizasına gelince borolya mayistira tirenket eyleyip sobra eyledik. Sonra on üç kapağı birden alabora eyleyip, alt üst bir alabanda sağıp öyle bir şenlik şadımanlık eyledik ki ancak olur.

Kumaş sancaklar dersen rengârenk som sırma güneşe karşı şa'şa'a verip, dahi ona göre altınla süslenmiş baştarde filândıraları suda sürünürdü.

Gemi desen kıç baş bütün altın olmak üzere, hemen güya bir tuti kuşuna benzer idi.

Burç ve bârulardan da birer kat alabanda sağılıp,

«— Var hoş geldin, koca gazi Hayreddin Paşa!»

Deyip, Cezayir gazileri melûl mahzun ardımdan baka kaldılar.

Ben dahi, sultan Cezayir'e doğru bakıp, gözlerimden yaşlar belâ yağmuru gibi, sakalıma akarken el kaldırıp dua eyledim :

«— Yürü koca sultan Cezayir! Seni gayri son görüşümüzdür. Kendi isteğimle olaydı, bir saat senden

ayrılmazdım. Cihad yurdu sensin, serhadlerin sonu sensin, dilerim Allah'tan ki kıyamete kadar nâm ü şânın dillerde destan olsun. Düşmanların senden kanlar kuşansın, denizde ve karada cümlesinin üzerine mansur ve muzaffer olasın!»

Diyerek el yüze çaldım.

Âyâ bu ne şekil gemidir ki!

Molameze tirenkete eyleyip yola koyulduk. Muvafık hava ile on dokuzuncu günü halk cuma namazını kılıp camilerden çıkarken, forsa sancaklarımızı çekip filândıralar suda sürünerek fora alabanda şenlik şâdımanlık ederek Sarayburnu'ndan içeri girdik.

Şevketlü Sultan Süleyman han dahi ol gün cumayı kendi camisi olan Süleymaniye'de kılmış idi. Binek taşında atına süvar olurken bir de baksa ki, bir gemi forsa sancaklarla yanar tüter, alabanda sağmakta...

«— Âyâ bu ne şekil gemidir ki!»

Deyu at üstünde seyr ederken, bize teberrüken ihsan eylediği som sırma filandıranın güneşe karşı ziya vermesinden, filandırayı tanıdı.

«— Bu gemi lalam Hayreddin Paşa'dır. Zira bu filandıra bizim ona teberrüken Cezayir'e gönderdiğimiz filandıraya benzer.»

Dedi.

Şevketlü Hünkâr henüz sözünü tamam etmeden, müjdeciler gelip:

«— Hünkârım, Cezayirli Hayreddin Paşa lalanız geldi.»

Dediler.

Sultan hazretleri azim ferahlar eyleyip, taht-ı saltanatlarına varıp oturduklarında :

«— Tiz lalam hâk-i pâye gelsin!»

Denüldükte, kırlangıçlar alelacele bize geldiler. Bizi gemiden hürmetle alıp Bahçekapısı bâb-ı hümâyununa getirdiler. Burada da hasekiler karşılayıp Padişahın huzuruna götürdüler.

Hoş geldin kaçağan lalam!

Padişaha karşı gösterilecek âdabı ve selâmı yerine getirdim, ve devam-ı devlete dua eyledim.

Sultan Süleyman'ın ilk sözü, tebessüm ederek :

«— Hoş geldin kaçağan lalam!»

Oldu.

Sonra :

«— Otur!»

Deyu işaret eyledi.

Üçüncü defa işaret eylediğinde edep ve huşû üzre tıfl-ı mektepçesine diz çöküp oturdum.

Sonra Hünkâr hazretleri ile sohbete girişip, başımdan geçen serencâmı baştan sona kadar nakl ü beyan eyledim.

Padişah dahi ahvâle gereği gibi vâkıf olduktan sonra :

«— Hemen sağ olasın mücâhit lalam!»

Diyerek sırtımı sığadı, kürk giydirdi. Ve :

«— Kaptan-ı deryâsın!»

Deyu yerimde sâbit kıldı.

O zaman ben dahi şevketlü Padişah-ı âlempenah hazretlerine bir inci tesbih ile bir pusulalı elmas

yüzük ve bir cevahir taş oturtma altın saat takdim eyledim.

Bu üç kıymetli hediye, kırlangıçlar gelip, beni alelacele huzur-ı Pâdişahiye götürdüklerinde koynumda idi. Bu üçüne sonradan on iki bin kese akçe kıymet biçilmiş.

Geminin yarı yükü Padişah ve vezirler için hediye idi. Öyle iken Kapılara yetişmedi.

Gemiyi getirip Tersane-i Âmire'ye bağladık. Bütün halk, yer yerden gelip :

«— Hayreddin Paşa'nın mübarek gemisidir!»

Deyu ziyaret ederler!

«— Tebârekallâhu ahsen-ul Halikîyn!»

Derlerdi.

Halk şöyle dursun bizzat şevketlü Hünkâr kendisi gelip ziyaret eyledi.

Öyle ki bir gören, bir daha göreyim derdi. Böyle bir gemi idi.

Avlonya seferi

Deryâ işlerine ve Tersâne-i Âmire'ye nizam ve intizam vermeye başladım. Otuz pâre gemiyi kendi teknemin formasında olmak üzere inşa ettirmeye başladım. Eski gemilerden sefere yarar olanları tamir ettirdim.

Hülâsa bahara kadar yeni eski donanmaya elverecek altmış pâre gemiler peydâ eyledim.

Bahar gelip yetiştikte, Pâdişah-ı âlempenah :

«— Avlonya üzerine seferim vardır!»

Buyurdular.

Otağ-ı hümâyun, Çırpıcı çayırına çıktı.

Sonra Anadolu beylerbeyisi Mustafa Paşa ile Rumeli beylerbeyisi Hüsrev Paşa'yı üçer tuğlu vezirler olmak üzere kırk bin asker ile ileri yolladı.

Ve :

«— Deryadan donanma-yı hümâyun çıksın!»

Deyu ferman eyledi.

Ben dahi donanmay-ı hümâyunu hazır eyleyip mübarek bir saatte Tersâne-i Âmire'den Beşiktaş önüne gelip, cuma günü namazdan sonra uğurlu bir saatte yola çıktım.

Uygun rüzgârla Avlonya üzerine varıp lenger-endâz olduk.

Paşalar âsi Arnavutlarla henüz karşılaşmamışlardı. Günlerden bir gün Mustafa Paşa ile Hüsrev Paşa haber gönderdiler :

«Filânca gün donanma askeri ile karaya çıksın, üçümüz beraber düşmana karşı olalım.»

Demişler.

Ben dahi onlara :

«Beni şevketlü Padişahım karaya tayin eylemedi. Deryada donanma-yı hümâyun üzerine tayin eyledi. İmdi benim donanmayı boş bırakıp da karaya çıkmam deniz usûlüne aykırıdır. Kimbilir deryâ hâli ne ola. Herkes memur olduğu hizmetin üzerinde bulunmalıdır. Heman Hak teâlâ cümlemize yardımını ihsan eyleye»

Deyu cevap gönderdim.

Benden bu cevabı alan Paşaların biraz hatırları kırılmış.

Venedik donanmasının baskını

«Su uyur düşman uyumaz» derler. Bir körfezde Venedik kâfirlerinin otuz altı pâre gemisi demir üzerinde yatırlar idi. Âsi Arnavutlar isem Venedik kâfirleriyle oğullu babalı idiler.

Venedik Ceneraline yani kaptan paşasına haber gönderip, dediler kim :

«— Ne gününüze ol körfezin içinde yatıp durursunuz. İşte Barbaroşo donanma askeri ile karaya çıksa gerek. Hemen gelip donanma gemilerini sürüp götürün. Biz dahi Paşaları bir hal yol ederiz. Hemen siz şu fırsatı elden kaçırmayın.»

Kâfirler bu haberi işitince, çoğu demirlerini bile almaya bakmayıp, hemen balta vurup, yelken üzerine bindiler.

«— Kandesin Barbaroşo!»

Deyip gelir oldular.

Ben ise o gece bir rüya gördüm: Bir al at üzerine binmişim, elimde bir süngü var. Bir sürü domuz bana saldırdı. Bunların üzerine at sürüp hemen mızrağı birinden çıkarıp birine soktum. Otuzunu da helâk eyledim.

Uyanınca hoca efendiyi çağırıp, rüyayı tabir ettirdim. Hoca efendi gayet kâmillerden idi.

Dedi ki :

«— Sultanım müjde size ki, bu rüya zafere işarettir. O hınzırlar düşman hareketidir. Üzerine bindiğin al at ise murat üzere sen onlara galipsin, demektir. Atın renginin al olmasından onları alacağın anlaşılıyor.»

Hoca efendi daha sözünü bitirmeden Venedik gemileri göründü.

Bizim donanma hep piko olmak üzere hazır idiler. Amma kalkmağa davranmadık. Kalkmamaktan maksadım kâfirlerin daha çok tamaha gelmeleri idi.

Kâfirler :

«— Eğer Barbaroşo donanmasında olaydı, yelken üzerine binerlerdi. Demek karaya çıkmışlar.»

Derlerdi.

Ben ise taşsız top attırıp, aman yetişin diye karaya formadalar ederdim.

Kâfirler yaklaşınca hâlâ kalkmadığımızı ve kara askerinden yardım için formada işaret ettiğimizi anladılar.

Ceneral olacak mel'un :

«— Bu Barbaroşo'yu pek akıllı adamdır, diye meth ederlerdi. Bunun bu işi bestiye işidir. Ben hiç donanma askerini karaya çıkarıp da, düşman beni gelsin bastırsın diye bekler miyim? Ömründe hiç denize girmemiş adam bile, kendisine zararı faydayı seçer. Bu ise bir de Barbaroşo diye tanınır. Bak şunun borikoluğuna!»

Demeye başladı.

Amma daha sözünü bitirmeden İslâm donanmasının hep birden yelken üzerine geldiğini gördü.

Ceneral hem kaçar...

Allah'ın yardımı ile rüzgâr dahi bir anda bizden tarafa geldi. Kâfir donanması rüzgâr üstünde iken rüzgâr altında kaldılar.

O zaman yedi pâre topu bir fitilden ateşletip, som sırma İslâm sancağını dikip, onun altına da filandıra koyverdim, öyle ki suda sürünürdü. Evvelden kapaklar gevşek hazır olduğundan birden alabanda olunduğuyla toplar taşra salpa olundu.

Aç kurt koyun sürüsüne nasıl girerse, kâfirlerin kalp cenahına öyle girdik. Kâfirler daha hazır olmadan beşer altışar kat alabanda vurduk. Sonra çatan çatanın oldu.

Kâfirlerin on altı pâre gemisini kuru tekne kalmış olarak feth ettik. On dört pâresini batırdık. Altı pâre tekne ise gayet yürük olduklarından firar edip elimden kaçtılar.

Firar eden alti pâre kâfir gemisinin biri Ceneral gemisi idi.

Ceneral hem kaçar, hem de bu fendimize kulak çekip :

«— Gerçekten, İspanya Kralı'nın bu diyavolonun elinden kan ağladığı kadar varmış. Ne oyuncu diyavolo imiş. Bundan çekinmek gerektir.»

Diye söylenirdi.

Kâfirler bu şekilde ye's ü mâtem içinde çekilip gittiler.

Koca gazi Hayreddin Paşa!

Karada olan ordu-yu hümâyun askeri ve Paşalar dahi bu cengi seyr ederlerdi. Gerek askerler ve gerek Paşalar hâli görünce hayrette kalıp memnun oldular.

«— Allah seni gözetsin, koca gazi Hayreddin Paşa! Gerçekten yedi iklim dört köşede nâm ü şânın anı-

lıp, Padişah sevgisine mazhar olduğun kadar varmışsın!»

Deyip tahsin eylediler.

Paşalar birbirlerine :

«— Gördünüz mü? Meğer Hayreddin Paşa karındaşımız, bizim gibi yalın kat akıl ile gezmez imiş. Bizim ona, donanma askerinden karaya asker çıkar, gelsin bize yardım etsin, diye haber gönderdiğimizde, bizim gibi düşüncesizlik edip dediğimizi yapaydı, halimiz ne olurdu? Eğer asker çıkaraymış büyük yüz karası olacak imiş. Hele elhamdülillah böyle oldu... Bizim ona hatırımız bile kalmıştı. Amma meğer aklımız ermediğinden imiş. Onlar elhamdülillah yüz ağarttılar, biz dahi yarın düşmana karşı olup onlar gibi yüz ağartmağa bakalım, inşallah.»

Dediler.

Sabah olunca âsi Arnavutlara karşı çıktılar. Hak teâlâ yardım eyleyip âsilere öyle bir kılıç döşettiler ki ancak olur. Tahminen otuz kırk bin kelle kestiler. Arnavutlar cizye vermeyi ve reâyâ olmayı kabul ettiler.

Elhamdülillah o mübarek senede gerek karada gerek denizde güzel yüz aklıkları oldu.

Kara cenginden sonra filikama binip taşra çıktım. İki üç saat kadar Paşalarla görüştüm. Birbirimize :

«— Gazanız mübarek olsun!»

Dedik.

Sonra yine gemime döndüm.

Kâfirden aldığımız onaltı pâre geminin hepsi taş isabetiyle direkleri kırılmış kuru tekne kalmışlardı.

Bu on altı pâre tekneyi mümkün olduğu kadar tamir ettik. Yanlarına donanmadan yirmi pâre gemi ka-

tıp, sekiz bin esir ile beraber İslâmbol'a gönderdim. Onlar dahi selâmetle İslâmbol'a vardılar.

Padişah-ı âlem-penah hazretleri bu iki taraflı zaferler için :

«— Haza min fazli Rabbî!»

Deyip hamd ü senalar eyledi.

Sen mücahit lalamın hizmetinle

Aktarmalarla beraber yirmi pâre gemi gönderdikten sonra yanımda kalan kırk pâre tekne ile oradan kalkıp Ada arasına vardım. Birkaç vilâyet alıp cizyeye bağladım. Sonra çekilip selâmet ve ganimetle İslâmbol'a varıp gemileri Tersâne-yi Âmire'ye bağladım.

Padişah hazretlerinin huzuruna çıktığımda, bana dualar edip :

«— Gazan mübarek olsun, mücahit lalam! Hak teâlâ dünya durdukça sen gazi lalamı düşman üzerine mansur ve muzaffer eylesin. Evvelden uçurmaya çok ihtiyacımız vardı. Şimdi elhamdülillah sen mücâhit lalamın mübarek hizmetinle kâfir esirlerini koyacak yer bulamıyoruz.»

Diyerek üç kere sırtımı sığadı, hil'at giydirdi.

«— Göreyim seni gazi Hayreddin lalam, inşallah bahara kadar gemileri çek çevir. Venedik keferelerine Hakk'ın yardımı ile haddini bildirelim. Zira Ceneral olan köpek: Barbaroso beni kancıkladı. Ben ona adam kancıklamayı göstereyim, der imiş. İmdi sen dahi basiret üzere olasın.»

Buyurdu.

Ben dahi devam-ı devlete dua edip :

«— Şevketlü hünkârımın duası ben zayıf kulları ile beraber olduktan sonra, inşaallahur rahman, din düşmanlarının başaşağı olmaları muhakkaktır.»

Cevabını verdim.

Padişah hazretleri tekrar dua kılıp :

«— Berhurdar ol lala.»

Dedi.

Bunun üzerine ben de sarayıma gittim.

Hased-i kalb-i aduv...

Hünkâr hazretleri, benim daima özür ve tevâzu ile konuşmamı, enâniyet göstermememi pek beğenir, bu yüzden bana ziyadesiyle muhabbet beslermiş.

Arkamdan beni hayır dua ile anar ve vezirlerin yanında :

«— Lalam Hayreddin Paşa düşmanlara daima galebe etse gerektir. Zira sözünü daima özür ile söyler, benlik davası sürmez, derviş adamdır.»

Diye meth ederdi.

Amma nifakçılar taifesi Padişah-ı âlem-penahın beni meth edip :

«— Dervişâne âdemdir.»

Demesinden çokluk hazzetmezlerdi.

Hasetlerinin şiddetinden bulsalar beni bir kaşık suda boğarlardı.

«Hased-i kalb-i aduv lûtf ile tağyîr olmaz,

«Senkte muzmer olan âteşe âb etmez eser.»

Amma bu hasetçiler nişlesinler ki, ısıramadıklarından, onlar da istemeye istemeye Padişah'a uyup :

«— Öyledir Padişahım, buyurduğunuz gibi, bir veli kulunuzdur.»

Derler idi.

Ben ise bahara kadar donanma işlerine nizam intizam verip, kendim ibadet ü taatte oldum.

Andirya Dorya ve Mısır hazinesi

Bahar gelip yetiştikte yine seksen pâre gemi ile taşra çıkıp gazaya teveccüh eyledim. Ramazan Bayramını Gelibolu'da yaptık. Talebeden ve ulemadan olan fakirler, yetim ve dullara çok hayır hasenatta bulundum.

Sonra kalkıp İşkiruz adasını feth ettim. Biz burada iken bir haber geldi ki :

«— Andirya Dorya otuz pâre kalite ile Mısır hazinesinin yolunu beklermiş!»

O zaman donanmadan kırk pâre gemiye Salih Reis'i serasker tayin edip gönderdim.

«— Var Mısır hazinesini al. Boğazdan içeri koyup, yine gel ardımdan yetiş.»

Diye tenbih ettim.

Salih Reis varıp Mısır hazine gemilerini bekledi. İki üç gün sonra hazine gemilerine ras gelip onları Boğazhisarı'na kadar selâmetle getirip salıverdi.

Bu hizmeti edâ ettikten sonra dönüp İstindil'de bana kavuştu.

Salih Reis'e :

«— Andirya Dorya'ya kavuşmadın mı?»

Diye sual ettim.

«— Yok paşam bir şey görmedim!»

Dedi.

Meğer Andirya Dorya hakikaten Mısır'dan gelecek hazine gemilerini beklemesine bekler imiş. Amma bi-

zim donanma ile Akdeniz'e çıktığımızı duyunca soluğu Venedik körfezinde almış.

En büyük iksir

Şevketlü Padişah-ı âlem-penah hazretleri dahi hazine gemilerinin korunması için kırk pâre gemi tayin edip, hazine gemilerini bulup, selâmet ile Boğazhisarına götürttüğümü duydukta pek memnun olmuş. İndinde çok makbûle geçip bize hadsiz dualar eylemiş.

Ya nice bizim işimiz ras gelmesin ki, dünyada en büyük iksir dedikleri padişah duasıdır. Hak teâlâ yüce gölgelerini her zaman ümmet-i Muhammed üzerinden eksik eylemeye, âmin.

İstindil adası denen adada Krigolar otururdu. Amma bazı Frenk kabilesinden dahi gelenler olmuştu. Bunlar Krigolardan kız alıp ev bark sahibi olmakla adada Frenkler de çoğalmıştı.

Bunlara haber gönderdim ki :

«Frenk tâifesiyle karışıp, aranızda kız alıp vermişsiniz. Şimdi onlar da sizin gibi Padişah-ı âlem-penah hazretlerine cizye vermekliği kabul ederlerse hoş! Aksi halde onların yanında siz de yanarsınız.»

Krigolar bu haberi alınca :

«— Baş üstüne Paşa hazretleri!»

Deyip, senede on bin Venedik altını vermeğe kavl ü karar eylediler.

İki senelik cizyelerini yirmi bin Venedik altını olmak üzere alıp oradan kalktık.

Bundan sonra teker teker adalara uğrayarak bu seferde yirmi sekiz ada ve yedi kale aldım. Kimini gazilere yağma ettirip kimini cizyeye kestim. Yirmi binden fazla da esir aldık.

Donanmanın azığı az kaldığından çekilip Eğriboz'a geldim. Burada azıklanıp eksiklerimizi giderdik.

ONALTINCI FASIL,

PREVEZE SAVAŞINA,
ŞEVKETLÜ HÜNKÂRIN BUDİN SEFERİNE
KRANDOS NAM KÂFİRE ve
AVRATI OLAN SİNYORAYA

DÂİRDİR.

Biz Eğriboz'da azıklanırdık, kâfirler ise İspanya, Papa, Venedik üçü birlik olmak üzere: «— Hayreddin Paşa'dan geçen sene bize ettiği kancıklığın hesabını alırız yahut cümlemiz serden geçeriz!»

Diye mertlik davası kılıp, bizi arzulayıp gelmekte imişler.

Ben ise Eğriboz'dan kalkıp Preveze'ye gelmiş idim. Kâfir donanmasının bizi aradığını haber alınca karakulak çıkardım.

Benim yürük bir işkanpavyem vardı. Onu karakulak olmak üzere yanımdan ayırmazdım. Çok yürük idi. Öyle ki, uçar kuşa hükmederdi. Dokuz oturak idi. Kerestesi sâfi incir ağacındandı. Reisi ise bir bahadır gazi dilâver yiğit idi.

Varıp kâfir donanmasından bir haber getirsin diye bunu gönderdim.

İşkanpavye yola çıktığının üçüncü günü, kâfir donanmasının karakulağına ras gelmiş. Kâfir teknesi kaçmayı murat etmiş. Ol dahi yürüklüğüne güvenir idi. Amma, el elden üstündür **demişler.**

Kâfir karakulağı bizim işkanpavye önünden bir adım atmaya iktidarı olmamış, tutup almışlar. Bize getirdiler.

İçinde yirmi dört kâfiri vardı. Bunlardan haber sordum.

«— Ne var ne yok?»

Dedim.

Onlar da saklamayıp olduğu gibi söylediler.

«— Biz donanmadan ayrılalı bugün sekiz gündür. Barbaroşo'nun donanması Preveze'de, diye bir haber geldi. Onun için bizi gönderdiler. Bakalım bu haber gerçek mi, diye. Geldik, tutulduk. Biz donanmayı filân yerde bırakmıştık. İki üç güne kadar buradadırlar. Hepsi yüz yirmi pâre yelkendir. Venedik, İspanyol, Papa, üçü birlik olmak üzere seni ararlar. Artık gerekeni sen bilirsin!»

Dediler.

Bu haberi alınca, Cenab-ı Hakk'a:

«— Yarabbi sen nusret ihsan eyle, ümmet-i Muhammed'e!»

Deyu dua eyledim.

Reislerin endişesi

Üçüncü gün işkanpavye kâfirlerinin söyledikleri gibi yüz yirmi pâre yelken kâfir donanması Preveze'ye girip yattılar.

Gemileri kale altına çektim. Kaliteleri ve firkateleri yollu yolunca dizdim.

Amma reislerden birkaçı o gün kale üzerine çıkıp kâfir donanmasına bakıp seyr ederlerdi. Bunların kalblerine bir endişe gelip aralarında konuştular:

«— Bu kâfirlerin cümlesi yüz yirmi pâre gemidir. Bizler seksen pâre gemiyiz.

«Mertlik davası edip geldiler. Bunlara karşı durmak zordur. Hayreddin Paşa ise imanı tamam olan kâfirden korkmaz, der. Kendi bir tedbir etmez, tedbir edecek olanı da dinlemez. Evvelâ şu burnun ucuna birkaç pâre top çıkarıp orasını tahkim eylemek lâzım idi. Geceleyin kâfirler sandal ve firkatelerle gelirse bir yüz karalığı olmayaydı.»

Dediler.

Her yerde karakulak eksik olmaz derler. İçlerinden biri bunların söyleştiklerini bana yetiştirdi. O zaman divan eyleyip bütün resileri topladım.

Reislere dediklerim

Hepsi gelip yollu yolunca oturup hal hatır sorulduktan sonra dedim ki:

«— Oğullar, gaziler! Müşavere, Peygamberin sünnetidir. Ve akıl akıldan üstündür. Her kimin gönlünde, derya işlerine dair bir tedbir varsa, söylesin. Bazı karındaşlar bizim hakkımızda: Paşa kendi tedbir eylemez ve tedbir edenin dahi sözünü dinlemez, demişler. Hâşâ, yolunda olan söze muhalefet etmem, isterse bir çocuk söylesin. Siz cümleniz benim oğullarım ve karındaşlarımsınız. Ve lâkin bazı gazi kaptanlarımız demişler ki: Paşamız bu kâfir donanmasına ehemmiyet vermez, halbuki bunlar yüz yirmi pâre teknedir, bizler isem seksen pâre tekneyiz. İmdi bu kâfirlerden çekinmek gerektir... Kaptanlarımız bu şekilde dedikodu edip, bir miktar yürekleri bulanmış.

«İmdi oğullar! Onların o sözleri gerçektir, yalan değildir. Benim kâfirden endişem yoktur. Yüz yirmi

pâre gemi değil, isterseler iki yüz pâre gemi olsunlar. Benim Cenab-ı Rabbülâlemin'e sadâkatim gayet sağlamdır. Yardım edici odur, düşmanın çokluğuna bakmayalım. Beş vakit namazda yardım dileyelim.

«Yine demişler ki: Şu burun üzerine bir kaç pâre top çıkarmak lâzımdı... Güzel bir tedbir. Lâkin ben hakirin kısa aklına göre, ol burnun ucuna top çekmek düşmana zebunluk alâmetidir. Zira deniz yolunca iki kavi korsan gemisi baş başa tiremola edip alabanda vururlarsa, onların ikisi denktir, bir birlerinden pervâsı yoktur demektir.

«Amma vakta ki birinin başbaşa dönmeğe iktidarı kalmayıp sentebarbadan top atmağa başlarsa, onun gayri mağlupluğuna verilir. Onu artık, öteki çatıp alabilir. Elinden hiç bir şekilde kurtulamaz, meğer Hak izin vermeye.»

«İşte ol gazilerin burun ucuna top çıkaralım demesi, buna benzer. Şimdi ol gazilerin tedbirlerine göre, oraya top çıkardığımızda, en evvelâ kâfirler: Gördünüz mü, Barbaroşo baskından korkuyor, diyecekler. Kâfirlere kalp kuvveti vermiş olacağız.

«İşte benim bildiğim budur. Sizler dahi kalbinizde olanı söyleyin. Ben hak cevaptan kaçmam.»

Her bir kıllarından birer çeşme oldu.

Bu sözlerim üzerine hepsi:

«— Devletlü Paşa, Hak teâlâ senin vücûdunu hatâsız eylesin! Bizim cümlemizde bir söyleyecek cevap yoktur. Hep başımız sana bağlıdır. Bu hususta rey ve tedbir sen devletlü sultanımızındır. Hak teâlâ yaptığın

işleri, ezelî takdirine uygun eylesin. Bizlere yüz aklıkları ihsan eyleyip, ümmet-i Muhammed'i düşman üzerine muzaffer kıla... Ol burun ucuna top çıkarmayı tedbir eden ve sen mücahit Paşamızı diline alan her kim ise cümlesini cezalandırıp haklarından gel. Bizim bu işten haberimiz yoktur. Katarda deve bir öter. Bunu söyleyenler nizam ve intizamı bozacak iş işlemişlerdir. Haddini bilmeyene haddini bildirmek, öksüze kaftan giydirmek kadar vardır.»

Dediler.

Hakikaten onların haberi yoktu. Bu sözleri edenler beş altı reisdi. Bunlar da divanda idiler. Onları bildiğim halde,

«— İşte bizim hakkımızda dedikodu edenler bunlar imiş!»

Deyip yüzlerine vurmadım.

Kabahatlerini affedip güya ortaya söyler gibi söyledim. Amma onların yüzlerine söylemekten fazla utandılar. Her bir kıllarından birer çeşme oldu.

Reislere :

«— Oğullar! Hak teâlâ sizin cümlenizden razı ola. Benim de sizden beklediğim bu idi, Lâkin bu gece inşallah gemilerimizi hazırlayıp piko durasınız. Seherde rüzgâr içerden dönerse kalkıp düşmana mukabil oluruz. Allah tealâ yardım ihsan eyleye. Göreyim sizi er gibi hareket edesiz. İnşallah düşmanın halinde bir şey yoktur. Allah erenler bizimle beraberdir. Kalbinizi sâfi tutasız.»

Dedim.

Divan savulup reisler ve gaziler herkes, gemili gemisine gitti.

Seherde gördüğüm rüya

O gece:

«— Allahım, İslâmı kâfirler üzerine kuvvetli kıl! İslâma nusret ihsan eyle!»

Diye sabaha kadar tazarru ve niyaz eyledim. Seher vaktinde uyku ile uyanıklık arasında şunu gördüm:

«Yattığımız limanın yalı kenarında sanki karada bir çok ufacık serdin balığı çıkmış. Amma ol ufacık serdin balıklarının içinde iki tane karnı yarık balık vardı. Bunları seyr eder dururken, bir şahıs bir al ata binmiş dolu dizgin yanıma geldi, atın başını çekip durdu. Bir peştemal dolusu ufacık balığı elime verip: Al bunu ya Hayreddin! Halife-i ruy-i zemin olan şevketlü Sultan Süleyman'a peşkeş ver, dedi. Sonra çıkarıp elime bir rik'a vererek kayboldu. Ben de rik'ayı açıp baktım. Gördüm ki, beyaz kâğıt üzerine yeşil hat ile —Nasrun min Allahi ve fethun karîb ve beşşiril mü'minîne yâ Muhammed— deyu yazılmış. Bunu okuyup yüzüme gözüme sürdüm.

«— Sana hamd ve şükürler olsun ya Rabbi!»

Diyerek uykudan uyandım.

Rüyayı kendim tabir ettim:

«— İnşallah ol ufacık balıklar kâfir donanmasının firkateleri ve sandallarıdır. Erzak ve ganimetlerle İslâm askerinin tok doyum olacağına işarettir. Karnı yarık balıklar ise kâfirlerin kadırgalarıdır. Gâib bilinmez amma, içinde olan kâfirleri firar etmiş olmalı. Padi-

şah-ı âlem-penah hazretlerine peşkeş ver dediği peştemal dolusu ufacık balık, inşallah, yakında Boğdan'ın fetih haberi geleceğine işarettir. Çünkü şimdilerde Padişah-ı âlem-penah Boğdan üzerine gitmiştir. İçinde nusret âyetleri yazılı olan rik'a ise, inşallah, Allah'ın yardımı, Peygamber'in mucizesi, enbiyaların himmeti ile düşmana mansur ve muzaffer olmamıza işarettir.»

Diyerek hamd ü senâlar ettim.

Baktım ki nusret rüzgârı içerden dönmeye başladı. O zaman :

«— Bismillâh, tevekkeltü alellah, niyyeti gazâ, kasdı kâfir!»

Diyerek mübarek bir saatte salpa eyleyip, bâdbanları döküp, pupa rüzgârla fecir vaktinde seksen pâre gemi olmak üzere kâfir donanmasının üzerine hücum ettim.

Preveze Savaşı

Kâfir donanmasının ise o gece üzerine bir pus çöktü ki birbirlerini görmez oldular. Benim limandan çıkacağımı ise hiç zannetmiyorlardı.

«— Barbaroşo bizden korktu, gayri limandan taşra çıkmaz.»

Derlerdi.

Zira kâfirler gelip oraya lenger-endâz olalı üç gün olmuştu. Bizden bir hareket görmediklerinden böyle kanaat getirmişlerdi. Amma, düşman düşmanın halinden bilmez, demişler. Bizim yattığımız Preveze limanından öyle olur olmaz rüzgâr ile çıkılmaz idi.

O sebepten çıkışı rüzgârın içerden eseceği bir mübarek saate tehir etmiş idim.

Seksen pârelik donanmamı üç bölük ettim.

Tenbih ettim ki :

«— Bizim gemi alayı kâfirin alayına karşı olsun. Bizim firkate alayı kâfirin firkate alayına, kalite alayı kâfirin kalite alayına mukabil olsun!»

Böylece taksim edip at başı beraber İslâm donanması kâfir donanmasının üzerine gitmekte olduk.

Amma kâfirler karanlık pusun içinde, demir üzerinde kendi havalarında yatırlar idi.

Bizi ardımızdan sürüp oraya getiren nusret rüzgârı, varıp kâfir donanmasının üzerindeki pusu da dağıttı.

Kâfirler gördüler ki İslâm donanması üzerlerine bindirip varır. O zaman kâfirlerin içinde, bir ana buba günü bir şaşkınlık, bir rubulya koptu ki, demek olmaz!

Daha alaca karanlık olduğundan demirlerini kesip birbirlerinin üzerlerine düşüp, kâfir donanmasiyle müslüman donanması karmakarışık oldular.

Otuz altı pâre geminin önünde olarak, forsa sancaklarını dikip foralabanda arslanlar gibi yollu yolunca ateşlerimizi saçarak cenge giriştik.

Kalite alayımız kâfirlerin kalitelerini allak bullak edip kimini alıp, kimini batırmakta, kimisini ise kâfirler bırakıp kaçmakta idiler.

Firkate alayı dahi, kâfir firkatelerinin kimini alıp, kimini baştan kara edip, kimini dahi koğup gitmekte idiler.

Elhâsıl kâfir donanması münhezim olup, asâkir-i İslâm mansur ve muzaffer oldu.

Kâfir gemilerinden sekiz pâresi kuru tekne olarak on beş tanesi alındı, yedisi batırıldı.

Kâfir kalitelerinden yedisi cenk ederek, ikisi içindekilerin bırakıp kaçmasıyle dokuz kalite alındı.

Kâfir firkatelerinden on iki pare firkate alındı.

Netice-i kelâm kâfirlerin yüz yirmi pâre donanmayı menhûselerinden otuz altı adet tekne alındı, kalanı firar edip gittiler.

Firkateler ve sandallar deryanın yüzünden kâfirleri devşirdiler, kimisi de boğulup cehenneme gitti. İkibin yüz yetmişbeş kâfir esir alındı.

Büyük ziyafet verdim.

Aktarmaları getirip limana koduk, sonra kendimiz de selâmetle tekrar limana girip yattık. Sakatlarımızı onardık. Zira biz de salkım saçak olup, iler tutar yerimiz kalmamıştı.

Şehit olan gazilerin kimini deryaya kimini ise Preveze'ye defn ettik.

Seksen pâre gemideki gazi askerlerden dört yüz şehit sekiz yüz yaralı vardı. Mecruhların yarasını hoşça sardık.

Bu büyük gazanın şükrü için yüzümü secdeye koyup hamd ü senâlar eyledim.

Sabah olunca kaptanlara ve gazilere büyük ziyafet verdim. Yeyip içip şenlik şâdımanlık ettiler.

Bizler bu sürur ve sevinç içinde iken Boğdan'ın fethi müjdesiyle Kapıcıbaşı geldi. Kapıcıbaşıyı ihtiyaçtan berî edip başını göğe erdirdim.

Kaptanlara ve Kapıcıbaşıya gördüğüm rüyayı ve nasıl aynen çıktığını anlattım.

Şevketlü Sultan Süleyman han, Kapıcıbaşı ile gönderdiği hatt-ı hümâyunda buyurmuş ki:

«Sensin ki lalam Hayreddin Paşa,

«Derya gazan mübarek olsun. Kış mevsimi yakındır. Gayri ayak ayak Âsitâne'ye gelmeye acele edesin. Burada refah ve istirahatinde olasın.»

Üçüncü gün Kapıcıbaşıyı geri gönderdim. Cengin ahvalini ve sair haberleri de yazıp eline verdim, Padişah hazretlerine bildirdim.

Kendim ise Preveze limanında yirmi gün miktarı eğlenip, kâfirden aldığım aktarmaları donattım. Onlarla beraber yüz pâre tekne olduk.

Kâfir Ceneral'in dedikleri

Bu sırada kâfir donanmasından bir haber almayı murad ettim. İşkanpavyeyi donatıp gönderdim.

Ayamavra yakınında İncir limanından çıkma, keçi, koyun, sığır yüklü bir kayık tuttu. İçinde otuz altı kâfir vardı. İnebahtı'ya kâfir donanmasına satmaya götürüyorlardı. Daha önce bir sefer etmiş, ikinci seferinde işkanpavyeye tutulmuştu. Alıp getirdiler.

Pek memnun oldum. İçindekileri gemilere pay ettim, İslâm askerinin kursağına nasip oldu, yediler.

Kayığın Reisi bir lâf anlar kâfir idi. Kâfir donanması Ceneralinin ahvalini bize nakl etti.

Bu Ceneral daha önce Avlonya önünde bozulup altı tekne ile kaçıp kurtulmuştu. Bu sefer ise yüz yirmi pâre tekne ile Venedik, İspanyol, Papa üçü birlik olmak üzere mertlik davası edip, gelip intikam almak istemişlerdi.

Elhamdülillah evvelkinden beter başaşağı olup mertlik dava etmiş iken kaçarak gittiler.

Kaçıp kurtulduktan sonra, reislerini yanına çağırmış ve:

«— Bu hristiyan düşmanı sihirbaz Barbaroşo için biz mertlik davası edip çıktık. Amma yine evvelki gibi sihirbazlık edip bizim yattığımız yere pus yağdırdı. Haberimiz yok iken gelip bizi demir üzerinde bastırdı, bu kadar yüz karalığı eyledi. Neyse ki kaçarak elinden güç belâ kurtulduk. Aslâ bir poh yemeye kadir olamadık. Şimdi Krallarımızla ne yüzle buluşsak gerek. Gelindi hiç olmazsa varalım, İnebahtı'yı alalım.»

Demiş.

Tuttuğumuz kayığın reisi, kâfir donanması için:

«— Şimdi ben onları İnebahtı'ya yakın bir limanda bıraktım. Geçen sefer yine koyun, sığır, keçi yükletip onlara satmış idim. Çok akça faide ettiğimden, tamah dünyası, yine kayığımı yükletip o tarafa doğru giderken, senin işkanpavyeye rastladık. Bizi alıp sana getirdiler.»

Dedi.

Hem kendi hâlini hem de kâfirlerin ahvâlini bir bir söyledi.

Bunu duyunca sabahleyin oradan kalkıp:

«— Nerdesin İnebahtı!»

Diyerek yola çıktık.

Kaçanı pek koğma zarar edersin.

Biz böyle gelirken, kâfir donanmasının karakulak kayıkları haber almışlar. Alelacele varıp menhus Ceneral'e söylemişler.

«— Barbaroşo evvel seksen pâre tekne idi, Şimdi tamam yüz pâre yelken olmak üzere bu tarafa doğru gelmektedir.»

Haberini alan kâfirlerin aklı başından gidip, oradan hemen kalkıp, soluğu körfezde aldılar.

Birkaç gün sonra onların olduğu yere geldik.

«— Venedik donanması buradan gideli üç gün oldu.»

Dediler.

Önce artlarından gitmeyi murat ettimse de, sonra:

«— Koyundu! Kaçanı pek koğma zarar edersin, demişlerdir. Bu kadar yüz aklığı oldu, elhamdülillah. Onların firar etmesi de, yine Allah teâlâ hazretlerinin lûtf ü kerémindendir. Çok şükür meydan yine İslâm'da kaldı.»

Diye düşünüp, hamd ü senâlar ederek, vaz geçtim.

Zaten kış mevsimleri dahi yakın olmakla, dönüş eyledim. Selâmet ve ganimetle Âsitâne'ye geldik. Şenlik şâdımanlık ederek, dostları şâd düşmanları berbâd eyledik.

Varıp şevketlü Hünkâr'a buluştum.

«— Hoş geldin mücahit lalam, gazan mübarek olsun.»

Dedi, hil'at giydirdi.

İhtişam ve debdebe ile sarayıma gittim. Tersane-i Âmire'nin nizam ve intizamına bakıp, kendim taat ü ibadetimde oldum.

O kışı refah ve rahat içinde, kendi hânemde haremimde geçirdim.

Bahar günleri yetişip sefer zamanları geldikte, seksen pâre gemi yağlayıp hazır eyledim. Her levazımatla-

rını gereği gibi düzüp, mübarek bir saatte Akdeniz'e çıktım.

O sene kâfir donanması çıkmadı. Biz de kâfir yakasını kan ağlatıp, berbat ve harap eyledik. Çok yüz aklıkları oldu, ganimetler aldık.

Budin seferi

Biz derya yüzünde gezip dururken, o yıl, yani dokuzyüz kırkbeş senesinin başlarında şevketlü Padişah-ı âlem-penah Sultan Süleyman hazretleri, kalkıp, Budin üzerine sefer eyledi.

Hakk'ın yardımıyla Budin'i feth eyleyip aldı. Krandos namında bir kâfiri Budin'e bey eyledi. Sonra dâr-ât-ı saltanat ve ihtişam ile Âsitâne'ye döndü.

İspanya Kralı ise,

«— Gran Senyör, Budin'e Alaman üzerine gitmiş!»

Diye haber alınca, hemen Alaman Kralı'na karadan otuz bin sultat imdat için göndermişti.

Amma gazi Sultan Süleyman'ın kılıcından bu otuz binden bir İspanyol kâfiri bile kurtulmadı, hep kılıçtan geçirildi.

Andirya Dorya ise otuz pâre tekne ile Muton Koron üzerine korsanlığa gelmişti. Bunun haberini alınca oraya gittim. Günlerden bir gün Andirya Dorya'ya rastladık. Azim cenk oldu. Allah'ın izni ile yirmi dokuz pâre teknesini aldık. Otuzuncu Andirya Dorya'nın kendi bindiği kalite idi. Gayet yürük olduğundan ve akşam dahi bastığından kaçıp kurtuldu.

Bu gazanın şükraneliği için hamd ü senâlar eyledik. İslâm askerleri din düşmanları üzerine muzaffer

olduklarından şâd olarak, selâmet ve ganimetle gelip Âsitâne'ye dahil olduk.

İslâmbol'a öyle bir günde geldik ki ol gün bütün şehir Budin'in fethi sebebiyle tezyîn-i bilâd sürûr-i ibâd ile donanma olunmuş idi.

Ben dahi bütün donanma-yı hümâyun gemilerinden üçer kat alabanda sağdım. Şöyle ki, ol gün top sadasından İslâmbol'un içi yandı, tüttü. Ümmet-i Muhammed ferah ve sürûre müstağrak olup, şâdlık eylediler.

İslâm askeri o mübarek senede gerek karada gerek deryada, düşman üzerine mansur ve muzaffer olup kâfirleri makhur ve münhezim eyledi. Hak teâlâ, dünya durdukça İslâm askerini karada ve denizde din düşmanları olan bedbahdlar üzerine muzaffer eyleye, mel'unları celâliyle kahr eyleye, âmin, bi-hürmeti seyyidil enbiyâi vel mürselîn.

Varıp şevketlü Padişah-ı âlem-penah hazretlerine buluştum :

« —Gazan mübarek ola, şevketlü Padişahım, Hakk'ın yardımı daim olsun.»

Dedim, gereken edep ve tâzimde bulundum.

Padişah hazretleri dahi bana dualar edip :

«— Senin dahi gazan mübarek olsun lala! Hak teâlâ seni daima muzaffer eylesin!»

Diyerek eğnime hil'at giydirdi.

İhtişam ile konağıma gittim.

Sonra yine eskisi gibi donanma-yı hümayun ve Tersâne-i Âmire ile levent gazilere ait işleri çekip çevirip, nizam ve intizam vermekle meşgul oldum, ibadet ü taatta ve devletimin devamına duada bulunur oldum.

Krandos kâfirin avratı

Şevketlü Sultan Süleyman han hazretleri Rabb'in yardımı ve kahhar kuvveti ile Budin kalesini feth eyleyip aldıkta, bu kaleyi Krandos nam kâfire verip onu bey eylemiş idi.

Aradan çok geçmeden bu Krandos kâfiri öldü, habis ruhu cehennemde karar kıldı.

Fevt olan Krandos kâfirin avratı, kocasının yerine oturup Budin'i idareye başladı. Pek akıllı ve tedbirli bir avrat idi.

Amma Alaman Kralı Krandos'un mürt olduğunu haber alınca dünyalar onun oldu. Hemen alelacele asker çekip, varıp Budin kalesini muhasara eyledi.

Krandos'un avratına elçi ile :

«Sen ki Krandos'un karısı sinyorasın,

«Elçim sana vardıkta, gerektir ki merasim ile bana kalemi teslim edip, sonra gelip hâk-i pâyime yüz süresin, seni yine yabana atmayız, bir mansıp ile kayırırız. Amma sakın ki inat ve muhalefet etmeyesin. Zira sen bilirsin ki, bu kale evvelden benimdi. Gran Senyör elimden alıp kocana verdi. Şimdi yolu ve erkânıyle mal sahibi malını alabilir.

«İnat ve muhalefet etmeden kaleyi bana teslim edersen hoş... Aksi halde kaleyi senin başına dar ederim.»

Diye haber gönderdi.

Elçi varıp Krandos'un avratına bu şeyleri ifade eyleyince, karı :

«— Bu kaleyi benim erime şevketlü Sultan Süleyman verdi. Erim öldü, şimdi bu kale bizde emanettir.

Bu kalenin sahibi Padişah-ı âlem-penah Sultan Süleyman hazretleridir. İmdi şevketlü Padişahıma arz ederiz. Hali gereği gibi ifade eylediğimizde, eğer: Kaleyi Alaman Kralı'na teslim eylesin, zira kale evvelden onundur, der ise ne alâ, veririz. Elhasıl Padişah hazretlerinden her ne türlü bir emr-i âlî gelirse gereğince amel ederiz.»

Diye red cevabı verdi.

Tiz çetr-i hümâyun taşra çıksın!

Vay ki Alaman Kralı gayet hiddete gelip, kâfir iken yahudi oldu.

«— Bak şu saçı çok hilebaza, eksik etekli iken bana ne cevap gönderdi!»

Deyip, cenk ü cidâli başlattı.

Krandos'un karısı el altından nâme yazıp keyfiyyet ve ahvâlini Sultan Süleyman hazretlerine bildirdi.

Nâme şevketlü Hünkâr'a gelince, son derece hiddete gelip :

«— Tiz çetr-i hümâyun taşra çıksın! Ol mel'unun üzerine seferim vardır!»

Deyüp, kendi bizzat gitmeyi murat eyledi.

Amma sonra nedimler, devlet erbâbı ve saltanat erkânı komayıp :

«— Şevketlü Padişahım, senin bu kadar yarar lalaların vardır, onlara emr eyle gitsinler. Senin dua ve himmetinin bereketiyle menhus Alaman'ı baş aşağı etsinler. Padişahım neden zahmet buyuracaksınız?»

Dediler.

Padişah dahi razı olup, seksen bin asker ile Fettah Paşa'yı tayin etti. Fettah Paşa dahi ılgar ile varıp

Budin'e yetişti. Alaman kâfirine karşı olup cenge duruştu.

Allah'ın yardımı ile kâfire öyle bir kılıç döşedi ki, ancak olur. Altmış bin kâfirden kimse kurtulmayıp, cümlesi cehenneme gitti.

Sonra Fettah Paşa, ol Krandos'un karısını tekrar Budin kalesine bey edip, sâbit kıldı. İhtişam ve debdebe ile kalkıp Âsitâne'ye geldi.

Sultan Süleyman hazretlerinin de hiddetleri geçip memnun oldular. Hak teâlâ din düşmanlarını daima makhur eyleye, âmin.

BARBAROS HAYREDDİN PAŞA'NIN

HATIRALARININ SONU

SON FASIL,

MOSONEGRO KARA HASAN AĞA'YA,
İSPANYOLLARIN CEZÂYİR'E HÜCUMUNA,
KÂFİRLERİN KILIÇTAN GEÇTİKLERİNE,
OCAKLILARIN HÜNKÂR'I VE PAŞA'YI
ZİYARETİNE ve
HAYREDDİN PAŞA'NIN VEFATINA

DÂİRDİR.

Gazi Hayreddin Paşa hazretleri, Andirya Dorya'yı Muton Koron önünde yakalayıp yirmi dokuz gemisini almıştı. Andirya Dorya salt başına teknesi ile kaçıp kurtulmuştu.

Andirya Dorya'nın mağlûp ve perişan İspanya'ya vardığı gün, İspanya Kralı'nın Alaman Kralı'na yardım için gönderdiği altmış bin kâfirin kılıçtan geçtiği haberi de gelmişti.

Kara haberlerin ikisi birden bir günde gelmekle, kâfirler yeis ve matemlere battılar. Köpekler gibi uluyup, hınzırlar gibi çağırışmaya başladılar. Hangi belâya nâle ve feryat edeceklerini şaşırdılar:

Alaman'da, Sultan Süleyman'ın kılıçtan geçirdiği altmış bin sultata mı acısınlar, Andirya Dorya'nın elinden alınan yirmi dokuz çektiriye mi?

Elhasıl kâfirlerin yeis ve mâtemleri ölçüye gelmeyip, hemen güyâ sal üstünde kalmış köpeğe döndüler... Hak teâlâ daima hüzün ve kederlerini ziyâde eyleyip, başları aşağı olsun. Ve ümmet-i Muhammed karındaşlarımız, her halde üzerlerine mansur ve muzaffer olsunlar, âmin.

Kâfirler Hayreddin Paşa hakkında :

«— Ol azizlerin hışır hışır hışmına uğrayası Barbaroşo'nun elinden bizim halimiz neye varacak. Ceza-

yir'de iken bir intikam alamadık. Hele şimdi Padişah tarafından tanındı, Ceneral oldu. Onu şimden sonra azizlere havale etmekten başka elimizden bir şey gelmez.»

Deyip, intikam almaktan gayri ümitlerini kesmişlerdi.

Sonra ise :

«— Cezayir'i almak için bir tedbir düşünelim. Eğer Cezayir'i alırsak, Barbaroşo da işittiğinde kasavetinden çatır çatır çatlar.»

Dediler.

İspanya Kralı da kumandan ve kaptanlarının sözlerini mâkul buldu. Gayri Cezayir üzerine sefer tedarikine giriştiler.

Mosonegro Kara Hasan Ağa

Padişah hazretlerinin emri gereğince Hayreddin Paşa hazretleri sultan Cezayir'i feda edip Âsitâne'ye gelirken yerine Kara Hasan Ağa'yı bırakmış idi.

Kara Hasan Ağa, gayet mü'min, müttakî, âlim, fâzıl, tavr ü hareketi belli olmuş bahadır kişi idi. Gerçi cüssece uzun boydan bir miktar ufarak kıt'a idi. Amma bir şahin idi. Bahadırlıkta pek meşhurdu. Hayreddin Paşa'nın oğulluğu ve sırdaşı idi. Çoğu müşkil meselelerde onun rey ve tedbirine danışır idi. İş bilir adamdı. Cömertlikte Hâtem-i Tâî gibi idi. Bir kimseye bir ihsanda bulunsa onu ihtiyaçtan berî kılardı. Daima adalet üzere iş işler şer-i şerife uyardı. Hâsılı iyi ahlâklı bir âdem idi.

Hayreddin Paşa İslâmbol'a gittikten sonra Cezayir'i çekip çevirdi. Nizam ve intizamı artırdı. Cezayir'in içi ganimet ve esirlerle doldu. Kâfir yakasını berbad ve harap eyledi.

Günlerden bir gün kosta kâfirlerinden iki üç yüz kâfir, başlarına hasır yakıp, gelip, Kral'a Hasan Ağa'dan şikâyette bulundular.

Dediler ki:

«— Devletlü Kral, biz Barbaroşo'nun İslâmbol'a gidip Gran Senyör'e Ceneral olduğunu işitince, çok sevinip mesrur olmuştuk. Şu hristiyan düşmanı Barbaroşo'dan kurtulduk der idik. Amma şimdi Barbaroşo'nun yerine oturan Mosonegre, ki Kara Hasan Ağa demektir, Barbaroşo'ya rahmet okuttu. Barbaroşo yine hristiyanları deniz yolunca esir eder, öldürmezdi. Bu Masonegro ise: Cezayir'de kâfir çok, bana esir lâzım değil deyu hepsini derkelle edermiş...»

Bunları duyan Kral'ın aklı başından gitti.

«— Hay diyavolo! Aman şunun hemen başını ezmeğe bakalım. Bunu da Barbaroşo gibi nâm ü şan sahibi olmaya bırakmayalım, zira ejderha yılandan olur, dedikleri gerçektir. Barbaroşo'nun nâm ü şan sahibi olması hep bizim ihmâlimizden oldu. Bir korsandan ne olacak derken, sonunda Gran Senyör'e Ceneral oldu. Aslında bari bir büyük kan olaydı, o kadar yüreğimiz yanmazdı. Yine aslına döndü derdik. Amma bunun aslı nesli belirsiz. Midilli adasından izbandut gidisi!...»

Diyerek Paşa hakkında da, yüreğinin ateşinden olmayacak pohlar yedi.

Bu kâfir oğlu kâfirler bilmezler ki, ol devlet ü dârâtı, nâm ü şanı hep Cenab-ı Hak vermiştir... Ve tüizzü men teşâ ve tüzillü men teşâ. Bunu bilmezler de kendi fısk dolu fikirlerince hasep nesep iddiası ederler.

İspanyol Kralı Cezayir önünde

Kara Hasan Ağa'nın kâfirleri derkelle ettiği haberi kâfir yakasında şâyi olunca, gayrı Cezayir'e daha çok bakar oldular.

«— Azizlerin himmetiyle, biz de Cezayir'i aldığımızda ol Mosonegro dedikleri diyavolunun kellesini kesip yalı kapısına asalım. Hristiyanların kellelerini kesmek nice olurmuş, o haydutlara ibret olsun.»

Diye lâf ü güzaf harmanını savururlardı.

Dokuzyüz kırk sekiz senesinde büyük hazırlıklar edip bahar gelince Cezayir üzerine gittiler.

Rebiülevvelin yirmi beşinci günü İspanya donanması gelip. Temnitos önüne yattı. Kral dahi beraber gelmiş idi.

«— Hasan Ağa'nın başını kendi elimle keseceğim!»

Diye iddia ederdi.

Amma kul dediği olmaz, Allah dediği olur.

Nitekim denilmiş ki :

«Eğer dilden gelen elden geleydi,

«Gedâlar kalmayıp sultan olaydı.»

Kâfir donanması sabaha kadar güç ile yerleşti. Böyle büyük donanma ile Cezayir'e geldikleri olmamıştı. Cümlesi dört beş yüz yelken vardı. Gemilerin direkleri güya kabalık gibi Temnitos önünü doldurmuştu.

Kara Hasan Ağa baktı ki müslümanların renkleri değişmiş :

«— Hemen şimden sonra bizim ahvâlimiz bir Allah'a kalmıştır, meğer ondan bir inâyet ola!»

Diye büyük telâşa düşmüşler.

O zaman Kara Hasan Ağa galaba divan eyledi. Askerler, ulema ve belde halkından büyük küçük hep gelip toplandılar.

Kara Hasan Ağa'nın konuşması

Hasan Ağa, aslan gibi yerinden kalkıp, bunlara dedi ki :

«— Ey oğullar, karındaşlar, babalar! Sizler cümleniz bu ana kadar hep şâdlıkta ve safada idiniz. Her kolayın bir zoru ve her zorun bir kolayı olağandır. Şimdi bu din düşmanları mel'unlar gelip vilâyetimiz önüne lenger-endâz yattılarsa, bizlere dahi lâyık olan şudur ki: Güya hepimiz bugünkü günde dünyaya geldik ve yine bugünkü günde şehâdet şerbetini içip ahirete gideceğiz, bilelim. Hadis-i şerifte buyrulduğu üzere, kişi kendisini dünyada hemen misafir gibi bilmek gerektir. Dünyaya gelenin ecel şerbetini içmesi muhakkaktır. Cenab-ı Hak: Bütün nefisler ölümü tadacaktır, buyuruyor. Bâki ancak Allah'tır, gayri kimse yoktur.

«Madem ki böyledir, bugünkü günde ne mala ne rızka ne de evlâda bakmayıp, hemen canla başla, Allah rızası için din-i mübin uğruna cihad-i fî sebîlillah edelim. Tâ birimiz kalmayıncaya kadar sizinle çalışalım. Elhamdülillah alâ din'il İslâm! Ölenimiz şehit, öldürenimiz gazidir. Yardım edici ancak Cenab-ı Hak'tır. Sizinle bu yardıma bakalım, düşmanın çokluğuna bak-

mayalım. Zira az asker ile çok askeri bozmak, her şeyin sahibi Rabbimizin ezelî bir âdetidir.

«Sakınıp sakın kalbinize bir korku gelmesin. Allah erenler bizlere yardımcıdır. Burası mübarek topraktır. Sultan Cezayir'in gözcüleri çoktur. İnşallahu teâlâ, avn-i Hudâ ve mu'cizât-ı Mustafâ ve ciharyâr-i güzin-i bâ-safâ ve gâib erenlerin ve hazır erenlerin yüce himmetleri berekâtı ile dinsiz kâfirlere öyle bir endam keselim ki, şevketlü Padişahımız ile efendimiz Hayreddin Paşa bize tahsin ve aferinler kılsınlar. Ve bizden sonra gelecek karındaşlar tevârihlerimizi okudukta ruhlarımızı rahmetle ansınlar. Nitekim kâmiller demişler ki :

«Er odur ki dünyada koya bir eser,
«Esersiz kişinin yerinde yeller eser.»

Kara Hasan Ağa böyle dedikten sonra, dediği gibi kavl ü karar üzere Fatiha olunup el yüze çalındı.

Divan savulup işli işine gitti. Barcü bârûlar üzerine pay olundular.

Er gibi hazırlanıp

Allah'ın hikmeti bu ya, divandan evvel kalplerinde bulunan korku, Kara Hasan Ağa'nın va'z-ü nasihatından sonra İslâm askerinin içinden çıkıp gitti. Kalpleri aydınlandı. Geceleri Kadir, gündüzleri Nevruz oldu.

Acaba küffar donanması var mıymış, yoksa yok muymuş, asla mühimlerine gelmezdi.

«Bir yarar cümleyi yarar eder, bir muhannes cümleyi muhannes eder.»

Demişler.

Ol mücahit Kara Hasan Ağa'nın nükteleri nasihatları İslâm askerini, İsa gibi ölü iken diriltmiş, yeni hayata eriştirmişti.

Hasan Ağa da kalkıp, pâk abdest alıp, iki rekât namaz kıldı.

İşleri kolaylaştırıcı olan Cenab-ı Hak'tan, İslâm askeri için yardım dileyip:

« — Allahım, İslâmı kâfirlere karşı kavi kıl!»

Diyerek yüzünü yerlere sürdü, ağladı.

« — Ya Rabbel âlemin! Ben senin aciz bir kulunum. Beni din düşmanları olan kâfirlerin yanında utandırma. Yüz aklığı ile yardım ihsan eyle.»

Deyu dualar eyledi.

Sonra Fatiha-i şerif, sure-i Yasin ve İnnâ fetahnâ leke suresini okuyup el yüze çaldı.

Kalkıp.

« — Bismillahirrahmanirrahim, Allah'a tevekkül ettim, kâfir ile gazaya niyyet eyledim.»

Deyip silâhını kuşandı, kılıcını boynuna astı. Muhammed-ül Mustafa'yı şefaatçı tutunup, burc-ü bârular üzerine çıktı. Tedbir ve tedarikle meşgul olup, ortalığa nizam ve intizam verdi.

Burçlar üzere İslâm alemleri dikilip, kösler çalındı. Nâra-i Allahüekber sadasıyla âlem yankılandı. Hasılı er gibi hazırlanıp, aslan gibi düşmanı bekler oldular.

Küffar-i hâksâr dahi gemilerden sandallarla sel gibi karaya dökülüp ordusunu kondurdu. Metrisler kazıp köstebek gibi içine girdi.

Gayri gemilerden toptaşı bomba, İslâm burçlarına yağmur gibi yağmaya başladı. Gaziler dahi a'dâ-yı hâsirin üzerine topuna top, bombasına bomba yağdırırlardı.

O gün kâfirlerin beş on pâre gemilerini batırdılar. Çünkü kâfir gemileri gâyet top altına girmişlerdi. Cezayir'in burçlarında hırtallı topları yoktur diye hâkir görmüşlerdi, amma Hayreddin Paşa o burçları gayet muhkem edip hırtallı toplar komuş idi. Kırkar, otuz altışar, yirmişer, on ikişer ve sekizer hırtal olmak üzere toplari var idi.

O gün toptaşı ve bomba darbından beş on pâre gemileri denize gark olunca, hemen alelacele top altından çıkıp uzağa yattılar. Onların topları da gayri Cezayir burçlarına yetişmez oldu.

İspanya Kralı kötü işli mel'un:

« — Şu Mosonegro denen Türkün bu rikoluğunu beğendim amma, baştan bunu Barbaroşo akıllı adam diye yerine oturtmuş ise de akıllı bir adam değil imiş. Beş on adam ile benim kuvvetime karşı durmak ister, burçların üstünde seyirdip gezer. Ya ben yarın o burçları göklere ağdırdığımda, o zaman ne yapacak.»

Dedi. Hasan ağa ile bir miktar zevklenip maskaralığa aldılar.

Sonra Kral:

«— Eğer bu negro diyanoloda akıl olaydı. Benim buraya geldiğimi görünce hemen Cezayir kalesinin anahtarlarını alıp, boynuna mendil bağlayıp, hak-i pâyimize gelip özür diler idi, Hem bu sebeple belki su-

çundan geçip affederdik. Halbuki ona hiç bir şekilde ölümden kurtulma yoktur. Hristiyanları derkelle edip kestiğinden ben de onun başını kendi elimle kesmeye yemin etmiştim. Böyle iken özür dileyip haddini bilmesiyle yine katl olunmasından feragat olunur, bir miktar şey ile vilâyetine gitmesine belki izin olurdu. Amma şimdi ben ona bir iş edeyim ki, kıyâmet oluncaya kadar dillerde destan ola.»

Deyip hiddetle geldi.

Yanında olan papazlar:

« — Devletlü Kral, hele evvel bir nâme yazıp gönderiniz. Bakalım sonu ne olur? Eğer sizin dediğiniz gibi Cezayir'in anahtarlarını, boynu bağlı, sine dağlı hâk-i pâye getirip özrün dilerse, sözümüz yoktur. Aksi zuhur ederse biz çekildik aradan gayri günahı boynuna deriz. Gayri istediğiniz gibi cezası tertip olunur. Sizin gibi bir azîmüşşan krala ne yapabilir? Aklı ermediğinden böyle ediyor. Yoksa senin bu kahredici kuvvetine Gran Senyör bile olsa belki takat getiremez. Kande kaldı ki Kara Hasan Ağa!»

Dediler.

Şeytan papazlar, Kral mel'una ol kadar pâye verdiler ki, koltuğuna karpuz sığmaz oldu.

O zaman:

«— Ras söylediniz! Türkçe olmak üzere Hasan Ağa'ya bir nâme yazılsın!»

Dedi.

Türkçe bir nâme yazılıp gönderildi.

İspanya Kralı'nın nâmesi

Nâmede:

«Ben ki İspanya Kralından, sen Cezayir kuvar-

nadoru Kara Hasan Ağa'ya,

«Nâmem sana vardıkta şöyle bilip âgâh olasın ve gözünü pek açasın. Eğer aklın başına yâr ise boğazına mendil bağlayıp, Cezayir kalesinin anahtarlarını yanına beraber alıp sonra gelip hâk-i pâyime yüz süresin. Belki bu suretle suçun affolunup katl olunmaktan halâs olasın. Zira ben işittim ki sen hristiyan kulları denizde bulup aldığında, Cezayir'de esir çok, benim esire ihtiyacım yok, bana nam lâzım, deyu boyunlarını vurup öldürür imişsin. Ben de senin başını kendi elimle kesmek için azizlerin başına yemin eylemişim. Senin için elimden kurtulmak imkânsızdır. Meğer ki kendiliğinden gelip, özürler dileyip, hâk-i pâyimize yüz süresin. O zaman belkim hem elimden necat bulasın, hem biraz şey ile seni kayırayım, vilâyetine gidesin.

«Amma Cezayir'i zorla alıp da elime düşersen, kurtulamazsın. Bütün askerini de ispatadan geçiririm. Sana nasıl nam lâzım ise, bana da nam lâzımdır. Benim nasıl üstün kuvvete sahip bir kral olduğumu bilirsin. Bütün ümmet-i İsa üzerine şehin şahım, ve tâc-ı Nuşirevan koronası taşırım, ve bütün hristiyan memleketler üzerine hükmüm geçer, Senin efendin olan Barbaroşo'yu Tunus'dan papuçsuz kaçırmış adamım. İmdi benden gözünü pek açasın. Bu büyük kuvvetle bu tarafa gelmekten maksadım Cezayir'i almaktır. Cezayir'i almadan ardıma bakanlardan değilim. Askerim çok zahirem çok, malım dahi çoktur. Asla bir şeyden elemim yoktur. İşte bunlar sana malûm olsun, ona göre benden kork. Sonra bildim bilmedim deyu özür bahane dinlemem»

Demiş.

Kralın elçisi bu nâmeyi getirip mücahit Kara Hasan'a verdi. Kara Hasan divan topladı. Gazi askerler huzurunda hoca efendi tarafından nâme okundu. Herkesin malûmu oldu. Red cevabı yazılıp yine elçisi eliyle İspanya Kralı'na gönderildi.

Cevapta şöyle denilmişti:

«Evvelâ, ey ebedî mel'un ve sermedi hınzır İspanya Kralı sensin ki, nâmen geldi. Ve içinde yediğin pohların hepsi malûmumuz oldu. İmdi ün ile lâf ile ben adama Cezayir'i vermem ve senin gibi kelpten dahi pervam yoktur. Elinden geleni ardına koma. Eğer sen üstün kuvvetinle mağrurlanırsan ben dahi kâinatı yoktan var eden Allahû azîmüşşâna dayanırım. Hem bilesin ki az asker ile çok askeri bozmak gizlileri ve sırları bilen Cenâb-ı Hak hazretlerinin ezelî âdetidir. Kâfirler ile karşılaşıp cenk ü cidâl ve harb ü kıtâl eylemek İslâmın şerefi ve iftiharıdır, ve Allah katında yüce derecelere erişmesine sebeptir. Senin gibi nice benlik dâvası sürmüş mel'unlar Cezayir'i almak kasdıyla gelip Hakk'ın yardımıyla mağlûp ve münhezim olarak, pişman ve perişan bir halde yüzleri karasıyla artlarına bakarak yıkılıp gitmişlerdir. Hazret-i Kibriyâ'dan umarım ki, inşallah sen onlardan beter olursun! Zira mağrurun hasmı, intikam alıcı yüce padişah olan Cenab-ı Hak-tır... Sen bildiğinden kalma!.»

Kara Hasan Ağa'nın çaşıtları

Kara Hasan Ağa'nın mektubu İspanya Kralı'na varıp da okununca, vay ki İspanya Kralı hiddete gelip kakıyıp, yıldırım gibi şakıyıp, kâfir iken yahudi oldu.

«— Eh koca Negro, ben de senin haddini bildirmezsem adam değilim!.»

Deyip, gayri küte küt cengi artırdı.

Amma Kara Hasan Ağa'nın çaşıtları vardı, kâfir ordusunda gezerlerdi. Her ne görürlerse gelip haber verirlerdi.

Bir gün kâfirlerin büyük festesi oldu. O gün gemilerden sandallara şarap fıçıları çıkarıp, o gece yeme içme edip sabaha kadar eğlendiler, gülüp oynadılar. Ertesi gün de meclisleri ortada kaldı. Hınzırlar gibi hortlayıp yatarlardı.

Hatırlarına, asla :

«— Kimbilir, biz böyle mest halde yatarken, belki Negro Hasan Ağa bu gecelikte gelip baskın eder.»

Diye gelmezdi.

«— Türkler bizim korkumuzdan, burçlardan bir adım ileri gelmeye kadir değillerdir.»

Sanırlardı.

Mücahit Hasan Ağa ise küffârın hâlinden gereği gibi haberdar idi. Hemen fırsatı ganimet bilip gazilerle meşveret eyledi.

On bin iş bilir cenk görmüş yiğit gaziyi hazırladı. Gece yarısından sonra sabaha yakın bir saatte gizli kapıdan çıktılar. Hasan Ağa önlerine düştü. Dağ yolundan gittiler. Ay karanlığında idi.

Dağ yolundan varıp kestirmeden, kâfirlerin ordusu üzerine çıktılar. Hem hikmet-i ilâhî o gece muhalif yeller esip kâfirlerin üzerine karanlık pus çekti. Göz gözü görmez oldu. Yağmur dahi destiden dökülür gibi göz açtırmadı.

Bu alâmetler Allah tarafından İslâm askerleri için yardım idi. Gaziler baktılar ki, kâfirler kimi mahmur ve kimi sarhoş köpekler gibi uyuyup, hınzırlar gibi hortlayıp yatırlar. Öyle ki dünyadan habersiz idiler. Halbuki gaziler tabancalı atımı kadar kâfilere yaklaşmış idiler.

Hem gör hikmeti ki, kâfirler tarafında tufan karanlığı, fırtına ve yıldırımla yağmurdan göz açılmaz iken İslâm askeri tarafında bunlar yoktu. İslâm askerleri kâfirleri görür, amma kâfirler İslâm askerlerini görmezdi.

Baskın

İslâm askeri ise öyle düzenlik ile gelirdi ki, ayakları altında karınca incinmezdi. Gazi Kara Hasan Ağa on bin gazinin önünce gider, her işi o idare ederdi. Kimseden bir ses çıkmaz herkes kendi işine bakardı.

İstedikleri yere vardıklarında:

«— Bismillâhirrahmanirrahim, niyyet-i gazâ, kasd-ı kâfir!»

Deyip, Hasan Ağa tüfengini boşaltınca, on bin gazi birden tüfenklerini küffâr-ı hâksâr üzerine boşalttılar. Kâfirler dökülüp kaldı.

Ardından, gaziler kılıçlarını çekip, kâfirlerin kalp cenahlarına girdiler. Serçe alayına kartal, ekinci tarlasına orakçı nasıl girerse, kâfirleri öyle kırmaya başladılar.

Kâfirler isem üç gündür yiyip içmeden ve şarabın mahmurluğundan gözleri dünyayı görmez halde idiler. Silâha pusata davranıp kendilerini buluncaya kadar

gaziler kâfirlerin yarısını kırmalı oldular. Kâfirlerin tamamı otuz altı bin idi.

Kâfirlerin içine bir uğursuzluk bir şaşkınlık düştü ki, ancak olur. Biribirlerini kırmaya başladılar.

Ana buba günü olup, kâfirler neye uğradıklarını bilmediler. İşte bunun için: Baskın bastıranındır, derler. Hele basılan aklı başından gitmiş sarhoş veya üç günlük mahmur olursa...

Elhâsıl şafak sökünceye kadar gaziler kılıçlarını bırakmadılar. Yirmi binden fazla kâfir kılıçtan geçti. Dört bez yüz kadarını ise esir alıp koyun sürüsü gibi önlerine kattılar. Bunları kılıç yelmanları ile döverek ve yürümeyeni yolda kerterek, selâmet ve ganimetle gelip burca girdiler.

Sabah olup, güneş görünüp, öz nuruyla âlemi aydınlatınca, kâfirler bakıp gördüler ki, ne bakarsın! İş işten geçmiş, belâ deryası boydan aşmış. Şöyle ki, kâfir leşinden tepeler olmuş. Kelle dersen bostan kesimi gibi ayaklar altında...

Bu hâli görünce gayet perişan ve başları aşağı oldular. Zira asla hatırlarına Türk askerinin gece burçlardan çıkıp, baskın edecekleri gelmezdi.

Gururlarından.:

«— Türkler şimdi kendi başları kaygusundadır, esir olacaklarına ağlarlar.»

Deyu, kendi yemelerine, içmelerine, ahenklerine bakarlar idi.

«— Hemen şimden sonra Cezayir bizimdir!»

Derlerdi.

Cenâb-ı Rabbülâlemîn'in İslâm'a yardım edeceğini akıllarına bile getirmezlerdi. Kendi çokluklarına güvenirlerdi.

İspanya Kralı da bu kadar sayısız askeri ile mağrurlanırken, apansızdan böyle yüz karalığı oldu, diye gazabından kâfir iken yahudi oldu.

Ve:

«— Bu iyi alâmet değildir!»

Diye, kalbine korku düştü.

Derya cûşü hurûşa gelip

Amma yine de kâfirlik gayretini elden bırakmayıp gemilerden tekrar asker çıkarıp, evvelkinden ziyade metrislere balyemez toplar çekip, o gün akşama kadar Cezayir'in üstüne yağmur gibi top taşı yağdırdılar.

Akşam ezanına yakın bir saatte, gökte bulutlar toplanıp şimşekler çakmaya başladı. Sert bir rüzgârla birlikte âlemi karanlık bastı ve belâ bârânı gibi yağmurlar yağmaya başladı. Az zamanda sel sele karışıp kâfirlerin metrislerini doldurdu, kendilerini ise sürüp deryaya gark etti.

Bir ana buba günü ki, yâ medet Allah! Cenab-ı Hak gazabıyla lutf edip, kâfirler üzerine yumurtadan büyük dolu yağdırdı. Kiminin başı delindi, kiminin gözü çıktı, soluğu cehennemde aldılar. Neye uğradıklarını bilmediler.

Derya ise cûşü hurûşa gelip tufana döndü. Kâfir gemilerini Temnitos körfezine baştan kara eyledi. Orda dahi nice kâfirler helâk oldular.

Beş yüz pâre gemiden, yalnız İspanya Kralı'nın bindiği baştarda kurtulup, kâfir yakasına yüzü karası ile çekilip gitti.

İslâm askeri burçlardan, kâfirlerin başına gelenleri seyr edip, hamdü senâlar eylediler.

Hepsi bir ağızdan :

«— Ey Rabbimiz! Gerçekten lütfun keremin çoktur. Kimsesiz kalanların daima elinden tutarsın.»

Diye dualar ettiler.

Başbuğ olan gazi Kara Hasan Bey geceleri başını yastığa koymaz, Cenab-ı Hakk'a :

«— Yarabbi! İslâm askerine sen yardım edip, yüz aklıkları müyesser eyle. Yarabbi! Ben âciz yüzü kara kulunu, dinsiz kâfirlerin önünde mahcup eyleme. Senin rızan ve din-i mübin uğruna cihad için kuşca canımızı feda eylemişiz. Biz zayıf kullarına medet ve inâyet eyle. Bu kâfirler çokluklarına güvenirler. Biz zayıf kulların senin fazlü keremine güveniriz.»

Diye yüzünü yerlere sürüp dua niyaz ederdi. Ya bu şekilde yapan kimsenin duası Allah katında niçin makbul olmasın. Cenab-ı Hak, Kelâm-ı Kadîm'inde: İsteyin vereyim, diye buyurmuştur. Amma yolunda bulunmak ister.

Kâfirlerin başına bu tufan gelince :

«— Cadı şerrine uğradık!»

Dediler.

Cenab-ı Hakk'ın gazabına uğradıklarından haberleri yoktu.

Yirmi beş bin esir

Gaziler şükür ve dualarını ettikden sonra, Gazi Kara Hasan Ağa on bin asker ile burçtan çıktı. Varıp kâfirlere karşı oldu. Allah'ın izni ve Peygamber'in mucizesi ile dinsiz kâfirlere öyle bir kılıç döşediler ki, yâ medet Allah! Yağmur suyu ile kâfir kanı karışıp sel gibi aktı, pis cesetlerini deryaya götürdü.

Sağ kalanlar ise gazilerin ateş saçan kılıçları karşısında takat getiremeyip firara yüz tuttular.

«Aldığına giderim, neyleyeyim çâre yok,

«Önüme taş mı gelir yoksa burun mu çıkar»

Deyip kaçmaya başladılar.

Gaziler dahi artlarınca :

«— Bre kâfirler nereye! Elimizden kande can halâs olursunuz!»

Deyu na'ra vurup, kırarak kovarak giderler iken Harraş denen nehir önlerini kesti.

Yağmurlar yüzünden coşmuş sel halinde idi. Kâfirlerin ilerde bulunanları can havliyle kendilerini nehre vurdular. Hiç biri kurtulamadılar, hep helâk oldular. Tahminen on binden fazla kâfir cehenneme gitti. Geri kalanlar gayri kendilerini nehre atmaya kıyışamayıp :

«— Mayna sinyor!»

Diyerek gazilere teslim oldular.

Gaziler de kâfirleri birbirlerine bağlayarak esir edip Cezayir'e getirdiler. Hepsi yirmi beş bin kâfir idi.

Bu kâfirlere metrislerde olan topları, baştan kara olan gemilerin kerestelerini ve mühimmatlarını Cezayir'e taşıttılar. Öyle ki Sultan Cezayir eskisinden, Allah erenler bereketiyle, on kat daha ziyade terakki bulup,

mâmur oldu. Allah teâlâ kıyamete kadar mâmur ve düşmanları üzerine karada ve denizde mansur ve muzaffer kılıvere, amin.

Hülâsa, böyle bir yüz aklığı devr-i Âdem'den beri olmamıştır.

İstanbul'a zafer müjdesi

Gazi Kara Hasan Ağa bu yüz aklığını baştan sona kadar yazdırıp şevketlü Sultan Süleyman hazretlerine bir nâme hazırladı. Bin kâfir esiri de kürek için ayırdı. Ayrıca gerek Hünkâr'a ve gerek Hayreddin Paşa'ya hediyeler düzdü. Bütün vezir vüzeraya da hep yollu yolunca peşkeşler hazır eyledi.

Bunları İslâmbol'a götürmek için otuz pâre mükemmel kalite yağlatıp her birine iki yüz ellişer gazi dilâver yiğit tayin eyledi. Her birisi pâk ve pâkize olarak hazırlandılar. Âsitâne'ye gelecek esir kâfirleri otuz pâre kaliteye dağıtıp, ikisini birer karineye çakıp geceleri ise ellerine dahi kelepçek vurup dikkatle saat beklediler. Çünkü düşman fırsata bakar gafil olmaya gelmez.

Günlerden bir gün mübarek bir saatte otuz pâre tekne Cezayir'den çıkıp:

«— Kandesin İslâmbol!»

Deyip yola revan oldular.

Uygun hava ile yirmi birinci gün selâmetle İslâmbol'a vardılar. O gün İstanbul'un içi şenlik ile yandı tüttü.

Gelen otuz pâre kalitenin seraskeri Hayreddin Paşa'nın kendi çırağı Deli Mehmet Kaptan idi. Gelip Hay-

reddin Paşa'ya buluştu. Hayreddin Paşa dahi eski yâr-ı kafadarının gelişine çok memnun oldu.

Deli Mehmet Kaptan, çıkarıp Kara Hasan Ağa'nın Hayreddin Paşa'ya yazdığı nâmeyi ve ayrıca şevketlü Hünkâr'a yazdığını teslim eyledi.

Hayreddin Paşa o zaman Kaptan Paşa olmakla beraber Cezayir Ocağından olduğundan bu Ocak'ın her işi ondan sorulur ve o da Ocak'a elinden gelen yardımı ederdi. Ocağıyla iftiharlanır ve belki kendi doğup büyüdüğü vatanından çok Cezayir Ocağını severdi.

Hayreddin Paşa ile Cezayir Ocaklılar huzurda

Yerine bıraktığı Hasan Ağa'nın ise bu kadar yüz aklığı eylemesine çok sevindi, dünyalar onun oldu. Deli Mehmet Kaptan ise Cezayir'in vaziyetini ve olanları Hayreddin Paşa'ya bir bir anlatı. O da gözlerinden sevinç yaşları mübarek sakalına akarak dualar etti.

Hayreddin Paşa, Cezayir'den şevketlü Hünkâr için gelen hediye ve peşkeşleri otuz pâre kalitenin kaptanlarını ve her birinden yirmişer gazi yiğitleri yanına aldı. Yiğitler som sırma Mağrip elbiseleri içinde idiler. Her birinin elinde bir şey vardı. Kendi Ocağı olduğundan iftihar ve sürurla atına binip ocakdaşları Cezayirli gazilerin önüne geçti. Bâb-ı hümâyun divan kapısı ile Saray avlusu içinde durdular.

Şevketlü Pâdişah-ı âlem-penah hazretlerine:

«— Cezayirli kulların hâk-i pâye yüz sürmeye geldiler.»

Diye telhis olundukta, Hünkâr hazretleri kafese gelip Cezayir'li yiğitleri seyr eyledi. Sonra hepsine hil'at

giydirip yüzer altın bahşiş verildi. Kaptanlara ikişer yüz verildi.

Leventler çıkıp gittikden sonra, birkaç kişinin huzura girmesi dâvet olundu.

Hayreddin Paşa önlerine düşerek, Padişah'ın huzuruna girdiler. Varıp Padişah ile buluştular. Hayreddin Paşa, Hünkâr hazretleri ile teklifsiz görüşür idi. Gereken edep ve tâzimi gösterdikten sonra Hasan Ağa'nın nâmesini koynundan çıkarıp şevketlü Sultan'a takdim etti.

Padişah nâmeyi bizzat açıp okudu. Kâfirlerin ne şekilde Allah'ın gazabına uğradıkları ve nasıl hezimete düştükleri tafsilâtiyle anlatılmış idi. Sonunda ise devletin devamına dua edip bağlılıklarını bildiriyordu.

Namenin okunması tamam oldukta, Hünkâr hazretleri ferahından gözleri yaşararak el kaldırıp Cezayir Ocağına, Hasan Ağa'ya ve Hayreddin Paşa'ya dua eyledi.

«— Berhurdâr ol mücahit lalam! Hakikaten medh eylediğinden fazla imiş. Cezayir'de yerini boş komamışsın.»

Dedi.

Hayreddin Paşa ise :

«— Şevketlü Hünkârım, Cezayir Ağası kulunuz, ben kuluna da beş yüz kefere esir hediye göndermiş. Ben kulun dahi şevketlü Padişahıma hediye eyledim.»

Dedi.

Padişah hazretleri dahi :

«— Yâ lala! Bize dahi kürek için bin adet esir göndermiş, berekât versin, dünyada ve âhirette yüzü ak olsun!»

Deyip dualar eyledi.

«— İmdi lala, göreyim seni, Ocağına ne şekil yardım edersin. Sen onlara lâzım olacak şeyleri bilirsin. Cezayir Ocağına, Tersâne-i Âmire'mden her ne verilirse makbûlümdür.»

Dedi.

Hünkâr hazretleri kendi eliyle hatt-ı hümâyun yazıp Hasan Ağa'ya Cezayir Beylerbeyliğini ihsan eyledi. Bir cevahir taş oturtma çelenk ve bir kıymetli kılıç ve bir samur kürk ve bir cevâhir saat ve bir sancak bir filândıra gönderdi. On pâre yeni kalite ihsan eyledi ki her şeyi üzerine binmece tamam idi.

Kırklar aşkına

Cezayir'li otuz kaptanın her birine mahsus konaklar döşenip mîrîden tayınatları verildi. Öyle ki baklavasına böreğine varıncaya kadar gönderildi. Leventlere de kışlalar döşenip aynı ikramda bulunuldu.

Hünkâr'ın izni ile beş kalite yağlanıp, asker toplamak için Akdeniz'e gönderildi. İçerde dahi etrafa bayraklar çıkarıp asker toplayıp Boğazhisar'da beklediler. Tahminen iki üç bin kadar yeni yoldaş toplandı.

Günlerden bir gün İslâmbol'da bulunan otuz beş pâre Cezayir kaliteleri yağlanıp, Ocak'a ait mühimmat teknelere doldurulup hazır edildi. Bir mübarek saat gözeterek Hayreddin Paşa'ya ve şevketlü Hünkâr hazretlerine veda edip Sarayburnu'nda üçer kat şenlik ve şâdımanlık eyledikten sonra yola revan oldular.

Şevketlü Hünkâr dahi o gün Yalı Köşkü'ne gelip bunların şenliklerini seyr ü temâşâ eyledi. El kaldırıp Ocak için ve gaziler için dua kıldı.

Tekneler ertesi gün Boğazhisar'a varıp, lenger - endâz olup yattılar. Yeni yoldaşları teknelere alabildikleri kadar doldurup, kırklar aşkına tamam kırk adet kalite olmak üzere oradan kalkıp yola revan oldular.

Muvafık hava ile on yedinci gün selâmet ve ganimetle sultan Cezayir'e vardılar. O gün öyle bir şenlik eylediler ki ancak olur.

Ertesi sabah galaba divan toplandı. Deli Mehmet Kaptan gelip Hasan Ağa'ya buluştu, hal hatır soruştular.

Deli Mehmet Kaptan, Şevketlü Hünkâr'ın hatt-ı hümayununu Hasan Ağa'ya verdi. O dahi öpüp başına koyduktan sonra hocaya verip okuttu.

Hatt-ı hümayun şöyle idi :

«Sen ki lalam Cezayir-i garp dayısı Gazi Hasan Ağa,

«Selâmdan sonra, nâmen mûcebince hâk-i pây-i hüsrevâneme gönderilen eşya ve bin kefere gelmiştir. Berekât versin. Dünyada ve âhirette yüzün ak olsun. Daima düşman üzerine mansur ve muzaffer olasın. Dindar, yarar bahadır kişi olduğunu duydum. Lâyık olman ile sana Cezayir-i garp beylerbeyiliğin verdim, mübarek olsun. Dahi on adet yeni kalite Ocağıma ihsanım olmuştur. Ve ettiğin gazanın karşılığı sana bir çelenk gönderilmiştir, başına ras edesin. Dahi hil'at-ı fâhiremi eynine ras kılıp devam-ı devlete dualar edesin. Dahi sana bir samur kürk ile bir cevâhir yüzük ve bir cevâhir saat ve bir cevâhir kabza sonkur kılıç ve bir alem ve bir filândıra gönderdim, bergüzar edinesin. Kılıcı beline asıp düşmana gazalar edesin. Ve bizi dua ile anasın. Hak teâlâ yardımcın olup elinden tutsun.»

Berhurdâr ol karındaş

O zaman Gazi Kara Hasan Ağa Cezayir-i garp beylerbeyisi oldu. Adalet ile hareket edip Hayreddin Paşa zamanı gibi ortalığa nizam ve intizam verdi.

Hayreddin Paşa'nın Kara Hasan Ağa'ya gönderdiği name ise şöyle idi :

«Berhurdâr ol karındaş, benim şevketlü Padişahımın huzurunda yüzümü ak eyledin. Hak teâlâ sen karındaşımın da iki cihanda yüzünü ak eylesin, dünya durdukça düşman üzerine muzaffer olasın. Bana gönderdiğin beş yüz kâfiri şevketlü hünkârıma hediye eyledim.»

Hayreddin Paşa, Cezayir valisi Hasan Paşa'ya onun gönderdiği keferenin karşılığı olarak iki kat fazla hediye göndermişti. Ocak için ise o kadar mühimmat gönderdi ki ancak olur. Meselâ akça ile satın alınmak lâzım gelse bin kese akça yetişmezdi.

Diğer devlet adamlarının da her birinden Hasan Paşa'ya muhabbetnâme ve hediyeler geldi.

Ertesi gün mübarek Cuma olmakla, Gazi Hasan Paşa pâk giyinip kuşanıp, şevketlü Padişah'dan bergüzar gelen samur kürkü üzerine giyip cevâhir taş oturtma çelengi sarığına taktı. Cevâhir yüzüğü parmağına geçirip, aylı günlü cevâhir saati koynuna soktu. Sancak ile filândırayı Paşakapısı'nın üstüne dikti. Öyle som sırma güzel idi ki, bir gören adam bir daha görmek isterdi. Bunların hepsi şevketlü Sultan Süleyman hazretlerinden Cezayir Valisi Hasan Paşa'ya teberrüken armağan gelmişti.

Hasan Paşa bu ihtişam ile geçip yerine oturdu. Yer yerden bütün âlimler, sâlihler, mücahit gaziler ve reis-

ler, kabile şeyhleri ve şehir halkı yollu yolunca gelip, mübarek olsun, dediler.

Çavuşlar alkışlayıp :

«— Devletle bin yaşa!»

Deyu devam-ı devlete dualar ettiler.

Sonra sumatlar döşenip taam sebil olmak üzere fakir fukara yiyip içtiler. İnsandan gayri kuşa karıncaya varıncaya kadar herkes doydu. Şeker şerbetleri ve mis gibi kahveler nehir gibi akardı, içene minnet idi.

Koca gazi Hasan Paşa bu şekilde üç gün devamlı olarak müslümanlara ziyafetler eyledi. Ve üç gün burçlardan top şenlikleri ile çırağan-ı sürûr eyledi. Yetimlere kimsesiz kadınlara hayır hasenatlar eyledi. Düşmanlara kanlar kuşandırdı.

Kral üzüntüden çatladı.

İspanya Kralı kendi öz başı ile mağlûp ve perişan bir halde kâfir yakasına varmıştı. Gazi Hasan Paşa'ya şevketlü Padişah'tan Cezayir beylerbeyliği geldiğini ve bu kadar padişah duasına ve lütf ü ihsanına mazhar olduğunu duyunca bir ah çekip :

«— Barbaroşo'dan kurtulduk derken, yine belâya duçar olduk. Bu adam Barbaroşo'nun yerine vekil bıraktığı bir sultat iken benim gibi bir ulu nam şan sahibi kralın kuvvet ü kudretini sihirbazlık ile berbat eyledi. Salt başımızla gücüle gelip yerimizi tuttuk. Bu kadar hazine kesecek toplarımız karada kaldı. Karaya düşüp kırılan gemilerimizin mühimmatlarını da yine bizim askerlerimizden esir eyledikleri hristiyanlara taşıtmışlar. Hem esirlik, hem yüz karalığı. Ölüp gidenler de caba. Evvelden Cezayir bir iken şimdi bizim ma-

lımızla yüz kat kuvvetli oldu. Bize bu ettikleri ise Gran Senyör'ün katında çok makbûle geçip, aşağı bir adam iken Cezayir'e vali nasb olundu. Şimdiden sonra vay bizim başımıza!»

Diyen mel'un, üzüntüsünden çatlayıp cehenneme gitti. Yerine oğlu kral oldu.

Hak teâlâ kâfirleri dâima ehl-i İslâm korkusu içinde bırakıp, karada ve denizde daima mağlûp ve perişan eylesin. Ve İslâm askerini her zaman kâfirler üzerine mansur ve muzaffer kılsın, âmin ya Mu'in! Ve Cenab-ı Hak sultan Cezayir'i baştan sonuna kadar mâmur ve mesut eyleyip dünyalar durdukça devamlı kılsın, âmin.

Hayreddin Paşa'nın son günleri

Şimdi hikâyetimiz ol gaziler başbuğu Hayreddin Paşa'ya gelsin :

Cezayir valisi Hasan Paşa otuz pâre kalite ile şevketlü Süleyman Han hazretlerine hediyeler gönderip, Padişah duasına mazhar olmuştu. Cezayir'i almak iddiasıyla gelen İspanya Kralı'nı mağlûp ve perişan ettikleri gaza ise şevketlü Hünkâr'ın ziyadesiyle hoşuna giderek, Cezayirli kullarına dualar etmiş ve Hayreddin Paşa'ya :

«— Göreyim lala seni! Cezayir Ocağım benim şeref-i iftiharımdır. Ol Ocakla şerefleniriz. Allah dâim eylesin senin dahi Ocağındır. Onlara lâzım olacak şeyleri sen bilirsin. İmdi Tersane-i Âmire'mden onlara lâzım olacak şeylerden veresin.»

Deyu tenbih eylemiş idi.

Bunların hikâyesi yukarıda geçmiş idi. Amma bu mahalde münasip düşmesiyle tekrar zikr olundu.

Hayreddin Paşa, bu yüce emre uyarak ve hem gerçekte kendi Ocağı olmakla, Padişah hazretlerinin rızası ile Cezayir Ocağına gerekli mühimmatı Cezayir teknelerine doldurdu. Onlar da kalkıp Cezayir'e gittiler.

Epey bir zaman geçtikden sonra münâfıklar dedikodu etmeye başladılar. Münâfık her yerde münâfıklığını komaz, derler. Devlet adamları zümresinde Hayreddin Paşa'yı sevmeyip haset edenler:

«— Şevketlü Padişahımız ona, Cezayir Ocağına bir miktar şey ver demekle mîrînin bütün malını ver demedi ya!»

Demeye başladılar.

Bu söz yayılıp, Padişah kulağına varınca, Hünkâr hazretleri:

«— Lalam Hayreddin Paşa, Cezayir Ocağına her ne verdiyse, benim rıza-yı hümâyunum ile verildi. Lalamın eylediği benim makbûlümdür, kimse bu işe karışmasın!»

Dedikte, münâfıklar zümresi kendi yüzleri karasiyle kaldılar. Bir kişinin yardımcısı Allah ola, var kıyas eyle ki ol ne şah ola, demişler.

Hayreddin Paşa'nın vefatı

İmdi Hayreddin Paşa hazretlerinin dedikodulardan bir miktar hatırı kırılmış idi. Hasta oldu. Dil yarasının devâsı olmaz, demişler.

Eceli gelip vakit saat erişmiş olmakla üç gün sonra vefat etti. Cuma ve Kadir gecesi idi. Bu fanî âlemden ebedî âleme geçti. İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi râciun.

Mübarek mezarları Beşiktaş'tadır. Hayatta olan kaptan paşaların pîridir. Zira Âl-i Osman devletinde

ilk Kaptan Paşa olan odur. Devlet-i Osmaniyye'nin derya işlerine ve Tersâne-yi Âmire'ye nizam veren odur.

Şimdi hâlâ Kaptan Paşalar hil'at giydiklerinde merhum Hayreddin Paşa'nın medfun bulunduğu makamda giyinir, dua ederler. Yemekler verilir, fakir fukara yerler.

Rûh-u şerifleri şâd olsun. Defalarça keşif ve kerâmetleri görülmüş bir veli, gazi, mücahit kimse idi.

Rahmetullahi aleyh.

«Gazavât-ı Hayreddin Paşa» nâm-ı şerîfiyle yâd kılınan bu kitâb-ı mübâreki, Seyyid Murâdî Reis 941 sene-i hicriyyesinde merhum Hayreddin Paşa'nın zât-ı şeriflerinden dinleyerek tahrir eylemiş idi. Zamanla çoğalarak aktâr-ı cihana dağılmış bulunan eserin bir nüshası da 1194 yılında Cezayir'de sâkin Ali oğlu Hasan Kastamonî tarafından kaleme alınmıştır. İşbu 1392 yılında ise, İslâmbol'da mukîm abd-i pür-mesâvî Halil oğlu Mehmed Ertuğrul Bursavî, mezkûr nüshayı zamanın Türkçesine ve lâtin hurufâtına aktardım. Ve esere hâtıra şekli vererek yeni bir nüsha hazır eyledim. Allah, vâlideynimize, üstatlarımıza, bütün mü'min ve mü'minelere, müslim ve müslimelere, yaşayanlara ve vefat etmişlere, gazilere, mücâhitlere ve şehitlere rahmet eylesin, âmin, bi-hürmeti seyyid-il mürselîn. Temmet-ül kitâb, bi-avni Melik-il Vehhâb.

Zilka'de 1392

A r a l ı k

1 9 7 2

KİTAP HAZIRLANIRKEN
İSTİFADE OLUNAN
ESERLER

Aktepe, Münir : **Barbaros Hayreddin Paşa, (Meydan Larousse, c. 2)**

Ali Seydi : **Resimli Kaamûs-i Osmânî, (İst. 1330)**

Arseven, Celâl Esad : **Sanat Ansiklopedisi, (İst. 1943)**

Bayar, Mehti : **Barbaros Destanı, (İst. 1943)**

Buğday, M. Celâlettin : **Italiano - Turco - Italiano, (Milâno 1968)**

Büyüktuğrul, Afif : **Osmanlı Deniz Harp Tarihi, (c. 1, İst. 1970)**

Cezar, Mustafa : **Osmanlı Tarihinde Levendler, (İst. 1965)**

Danişmend, İ. Hâmî : **İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi, (İst. 1971)**

Devellioğlu, Ferit : **Osmanlıca - Türkçe Ansiklopedik Lügat, (Ank. 1962)**

Duran, Faik Sabri : **Büyük Atlas, (Viyana, ts.)**

Ertuğrul : **Akdeniz Hâkimiyeti ve Türkler, (İst. 1933)**

Gürçay, Lütfi : **Gemici Dili, (İst. 1968)**

Halil : **Avrupa-yı Osmânî Haritası, (İst. 1324)**

Hamid Vehbi : **Meşâhir-i İslâm, (c. 2 cüz. 21, İst. 1301)**

Hüseyin Kâzım Kadri : **Türk Lügati, (İst. 1928 - 1943)**

İsmail Hakkı : **Gemicilik Fenni, (İst. 1290)**

Karal, Enver Ziya : **Barbaros Hayreddin Paşa, (İslâm Ansiklopedisi, c. 2)**

Kâtip Çelebi : **Tuhfet-ül Kibâr Fî Esfâr-il Bihâr, (İst. 1329)**

Koçu, Reşat Ekrem : **Türk Giyim Kuşam ve Süslenme Sözlüğü, (Ank. 1969)**

Kurtoğlu, Fevzi : **Barbaros Hayreddin Paşa, (İst. 1935)**

Kurtoğlu, Fevzi : **XVI. Asrın İlk Yarısında Gelibolu, (Türkiyat Mecmuası, c. 5, İst. 1936)**

Levent, Agâh Sırrı : **Gazavatnâmeler ve Mihaloğlu Ali Bey'in Gazavatnâmesi, (Ank. 1956)**

McNally, Rand : **Readers World Atlas, (U.S.A., ts.)**

Mehmed Salâhi : **Kaamûs-i Osmânî, (İst. 1313)**

Mehmed Şükrü : **Esfâr-ı Bahriyye-i Osmâniyye, (İst. 1306)**

Necip Âsım : **Gazavat-ı Hayreddin Paşa, (Tarih-i Osmâni Encümeni Mecmuası, cüz: 4, İst. 1326)**

Öngür, Sami : **Coğrafya Sözlüğü, (İst. 1961)**

Pakalın, Mehmet Zeki : **Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, (İst. 1946)**

(Redhouse, J. W.) : **İlâveli Lügât-i Osmâniyye, (İst.)**

Seyfi, Ali Rıza : **Barbaros Hayreddin, (İst. 1326)**

Süleyman Nutkî : **Kaamûs-i Bahrî, (İst. 1917)**

Şemseddin Sâmi : **Kaamûs-ül A'lâm, (İst. 1306 — 1316)**

Şemseddin Sâmi : **Kaamûs-i Türkî, (İst. 1317)**

Tietze, A. : **XVI. Asır Türk Şiirinde Gemici Dili, (Fuad Köprülü Armağanı, s. 501, İst. 1953)**

Tietze, A. : **XVI. Asır Türk Şiirinde Gemici Dili, (Türkiyat Mecmuası, c. 9, İst. 1951)**

(Türk Dil Kurumu) : **Tarama Sözlüğü, (Ank. 1963 — 1972)**

Uzunçarşılı, İ. Hakkı : **Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilâtı, (Ank. 1948)**

Yurdaydın, Hüseyin : **Murâdî ve Eserleri, (T.T.K. Belleten, no. 107, Ank. 1963)**

— A —

Âb	:	Su.
Âb-ı hayat	:	Hayat suyu, ölümsüzlük içkisi.
Abdal	:	Garip, derviş.
Acem	:	1. İranlı. 2. Arap olmayan, Araptan gayri.
Acem Şahı	:	İran Şahı. Şah İsmail'in torunu Birinci Tahmasb. Irakayn Seferi (1534 — 1536) sırasında başta bulunuyordu.
Açmaz	:	Uzak, açık.
Ada araları	:	Ege denizinde Türklere ait adaların civarı.
Adana Paşası	:	O tarihte Adana ve havalisinde hükûmet süren Ramazanoğulları Beyi. Mısır'daki Türk Memlükleri devletine bağlı idi.
Adâvet	:	Düşmanlık.
A'dâ-yı din	:	Din düşmanı.
Agâh etmek	:	İkaz etmek, uyarmak.
Ağır donanma	:	Büyük harp gemilerinden teşekkül etmiş donanma.
Ahfâd	:	Torunlar.
Ahmet Paşa sarayı	:	At meydanında, Barbaros'un misafir edildiği Kemankeş Ahmet Paşa sarayı. O sırada Kaptan-ı Derya bu zat idi.
Ahsen	:	Çok güzel, en güzel.

Akça	:	Osmanlı devrinde eski para birimi.
Aktarma	:	Düşmandan ganimet alınarak yedekte götürülen gemi.
Aktarmacı	:	Aktarma olan gemiyi idare eden mürettebat.
A'lâ	:	Yüksek, asil, en iyi.
Alabanda	:	Gemilerin iki yan satıhlarının içeri gelen kısmı.
Alabanda vermek	:	Haddini bildirmek, ceza vermek.
Alabanda vurmak	:	(Metinde:) Top veya tüfekle yaylım ateşi açmak. Hep birden ateş etmek.
Alabora	:	Albura. Aksi tarafa çevirmek.
Alàrga	:	Açıkta, uzakta durmak.
Alem	:	Bayrak, sancak. İşaret için dikilen şey.
Aleyhilla'ne	:	Lânet olsun ona.
Âl-i Osman	:	Osmanlı hânedânı, Osmanoğulları.
Alkışlamak	:	1. Övmek, dua etmek. 2. Padişah, vezir ve büyük zatlara yapılan merasim. El çırpılmaz, söz ile yapılırdı: Ömr-ü devletinle bin yaşa, uğurun açık olsun, maşaallah, mağrur olma padişahım, senden büyük Allah var... gibi.
Aman	:	Eman, teslim olma. Yardım isteme.
Amel etmek	:	İş görmek, yapmak.
Anabolu	:	Napoli di Romania, Nauplion. Mora'nın doğusundaki Nauplia körfezinin kuzey kıyısında liman ve kale. Venediklilerin elinde bulunuyordu.
Andirya Dorya	:	Andria Doria (1468 — 1560). Meşhur Cenevizli amiral. Kendi hesabına korsanlık ve çeşitli devletlerin donanmalarına kumandanlık etmiş maceraperest denizci.

Anka : Efsânevî büyük kuş.
Apazlama : Gemi bordasına doksan derece yandan gelen rüzgâr.
Ar : Ayıp. Utanç.
Arakçin : Kavuğun altına giyilen takke. Başın terini aldığı için «ter toplayan» denmiştir.
Armada : Donanma. Çok sayıda gemiden meydana gelen filo.
Arpalık : Devlet memurlarına tahsis edilen gelir, maaş.
Artık : Çok, fazla.
Artık eksik lâflar : İleri geri lâflar, edepsizce sözler.
Asâkir-i İslâm : İslâm askerleri, İslâm ordusu.
Ashâb : Hz. Peygamberin dostları.
Âsitâne : Başşehir.
Âsitâne-i saadet : Mutluluğun başşehri, İstanbul.
Âsûde : Rahat, sessiz.
Âşık-ı üftâde : Düşkün âşık.
Âteş-i sûzan : Yakıcı ateş.
Âteş-tâb : Ateş gibi yakıcı.
At meydanı : İstanbul'da, eskiden Hipodrom denilen şimdiki Sultanahmet meydanı.
Avam : Halk.
Avanta eylemek : Yürütmek, ilerletmek.
Avlonya : Arnavutluk'un, Otranto boğazı kıyısında şehir.
Avn-i Hudâ : Allah'ın yardımı.
Âyâ : Acaba.
Ayaklı : Hızlı, sür'atli.
Ayamavra : Aya Mavri, Santa Maura. Yunanistan'ın batısında ve Preveze limanı karşısında bir ada.
Âyin-i bâtıl : Bozuk usul, yanlış âdet.
Aylakçı : Hizmetçi, işçi.
Azad : Esirin serbest bırakılması.
Azık : Yiyecek.

Azîm	: Büyük.
Azîmüşşân	: Şanı yüce.
Azizler	: Hristiyan ermişleri. (Metinde hristiyanlığın öteki çapraşık kutsal mefhumları da bu ibâre ile çevrilmiştir.)
Azîz-ün züntikaam	: Aziz ve intikam alıcı (olan Allah).

— B —

Babasına tebbet okutacak	: Babasına beddua ettirecek, hayırsız evlât.
Bâdbân	: Yelken.
Bâde	: Şarap.
Bahr	: Deniz, derya.
Bâkî	: Kalıcı, ebedî.
Balyoz	: Balyos. Venedik Cumhuriyetinin Osmanlı hükûmeti nezdinde bulunan elçisi.
Bank	: Bk. Oturak.
Barbaroşo	: Hızır Reis'e, (Hayreddin Paşa) hristiyanların taktıkları lâkap. (Yazma nüshada daima bu şekilde geçmekte, Barbaros, denilmemektedir.)
Barça	: Daha çok yük taşınmasında kullanılan «kalyon» sınıfından büyük gemi. Altı düz olup, içinde top bulunurdu.
Barko	: Yelkenli bir çeşit gemi.
Barselona	: İspanya'nın kuzey doğusunu teşkil eden Katalonya'nın Akdeniz sahilinde eski merkezi olan meşhur şehir.
Baş	: Geminin ön ileri kısmı, pruva.
Başbuğ	: Kumandan, reis, başkan.

Baştan kara etmek : Batmak veya düşman eline düşmek tehlikesi karşısında kalan geminin, mürettebatın kurtulması için baş taraftan karaya bindirilmesi.

Baştarda : 26 — 30 çifte kürekle yürütülen ve her küreği 6 — 7 kişi tarafından çekilen harp gemisi. 600 kadar mürettebatı vardı ve kumandan gemisi olarak kullanılırdı.

Becâye : Cezayir'in doğusunda Telis (Dellys) ile Cicel (Djidjelli) arasında aynı adı taşıyan körfezde liman şehri. Bougie.

Behzâd : İranlı efsânevî ressam.

Beled-i Unnâb : Bâb-ül Unnâb. Tunus'la Cezayir arasında, Sardinya adasının güney karşısına düşen şehir. Bone.

Belgrad : Bugünkü Yugoslavya'nın merkezi olan şehir. Tuna ve Sava nehirlerinin birleştiği yerde bulunur. 1521 — 1867 arası Türk idaresinde kalmıştır.

Bende çekmek : Bayrak çekip teslim olmak.

Ber : Kara, toprak.

Berhurdâr ol : Nasibin artsın, ikbâle eriş.

Bestiye : Aptal, ahmak.

Beşiktaş : İstanbul'da Boğaziçi'nde semt.

Bîat : Tâbi olmak, bağlanmak, hükümdarlığını kabul etmek.

Bi-hürmeti seyyid-il enbiyâ-i vel- mürselîn : Nebiler ve resullerin efendisi (olan Hz. Peygamber) hürmetine.

Bilâl-i Habeşî : Hazret-i Peygamber zamanında ilk ezanı okuyan zat.

Bile : İle, birlikte, beraber.

Bî-minnet : Zahmetsiz.

1194	:	Milâdî 1780 yılına tesadüf eden Hicrî yıl.
1392	:	Milâdî 1972 - 73 yıllarına tesadüf eden Hicrî yıl.
Birerleş	:	Birer tane.
Bişkaya	:	Kuzey İspanya'da Biskay körfezini içine alan eski bir eyâlet.
Bocalamak	:	Pocalamak, geminin geri dönmesi.
Bodrum	:	Ege'de Anadolu'nun güney batı kıyısında liman.
Boğazhisarı	:	Çanakkale boğazı girişinde ve Gelibolu yarımadası ucunda hisar.
Boğdan	:	Romanya'da Moldavya eyâleti.
Bolaykim	:	Ola ki, belki, inşaallah.
Borikoluk	:	(?) Acemilik, cahillik, aptallık.
Bostancıbaşı	:	Sarayları koruyan ve bazı işlerine bakan bostancılar sınıfının başı.
Böyle eyyâm-ı gamın...	:	Mısra : Böyle gamlı günlerin, yılbaşısı da böyle (berbat) olur (elbette).
Budin	:	Macaristan payitahtı.
Bun	:	Dar, zor, bunalmış.
Burnunu çeldirmek	:	Gururunu kırmak.
Bûs etmek	:	Öpmek.
Büyük kan	:	Asil.

— C —

Cazuluk	:	Büyücülük, sihirbazlık.
Cem'an yekûn	:	Toplam olarak.
Cemî'	:	Bütün, hepsi.
Cemiyet	:	Topluluk.
Cemiyet etmek	:	Toplanmak.
Ceneral	:	General. İspanya ve Avrupa donanmaları amirali, kaptan paşa.

Cenova	: Yukarı İtalya'nın batısında aynı adı taşıyan körfezde bulunan tarihî şehir. 10. — 19. asırlarda devam eden Ceneviz Cumhuriyetinin merkezi.
Cerbe adası	: Tunus'un doğusunda Gabes körfezinde sahile yakın ada.
Cerrah	: Tabip, doktor, operatör.
Cezire burcu	: Cezayir'de Adakale.
Cicel	: Cicelli. Cezayir'de Becâye'nin doğusunda liman şehri.
Cihad	: Dini yaymak ve korumak için yapılan savaş.
Cihar-yâr-i güzin	: Hazret-i Peygamber'in dört seçkin dostu: Ebubekir, Ömer, Osman, Ali.
Cizye	: İslâm devleti idaresi altındaki gayrımüslimlerin erkeklerinden alınan bir vergi.
Cunda	: Yatay serenlerin (bk.) uçları.
Curnata	: İltimas, rica.
Cûş ü hurûş	: Coşup ayaklanmak.
Cülûs	: Tahta oturmak, sultan olmak.
Cümle	: Hepsi, bütün.

— Ç —

Çakır pençeli	: Atmaca gibi cesur, kahraman.
Çakmak	: Çakmaklı tüfek.
Çapul	: Yağma.
Çâr ü nâçâr	: İster istemez. (Olacak olsa gerek... beytinin mânası : Ne yaparsan yap, üzül veya aldırma, olacak olan olur.)
Çaşıt	: Casus.
Çaşıtlamak	: Casusluk etmek, ihbar etmek.
Çavuşlar	: Çok çeşitli vazifelerde bulunmuş olan bir saray memurları sınıfı.

Çeki	:	Odun vs. tartmak için kullanılan büyük terazi. Bir tartısı 250 kg.' dır.
Çektiri	:	Hem kürek, hem de yelkenle yürütülen gemi sınıfı.
Çetr	:	Çadır.
Çevgen	:	Eğri başlı bir çeşit cirit.
Çırpıcı çayırı	:	İstanbul'da şimdiki Davutpaşa kışlasının 2 km. güney doğusunda çayır.
Çuha	:	Yün kumaş.

— D —

Dalâlet	:	Sapkınlık, yanlış yolda bulunmak.
Dalkılıç	:	Kılıcı çekmiş, yalın kılıç.
Denli	:	Kadar. Bu denli: Bu kadar.
Derkelle etmek	:	Kafasını kesmek.
Dertmend	:	Dertli.
Devâm-ı devlet	:	Devletin devamı, saltanatın devamı.
Devşirmek	:	Toplamak.
Dîbâ	:	İpek kumaş.
Dilnüvazlık etmek	:	Gönül almaya çalışmak.
Dîn-i mübin	:	Hak ile bâtılı ayıran apaçık din, İslâmiyet.
Dinlendi	:	Dinle, işit!
Diraç	:	Arnavutluk'un, Adriyatik denizi kıyısında ve Tiran yakınında şehir.
Dirîğ	:	Uzak tutmak, esirgemek.
Dişlerini saymak	:	Düşman gemilerini birbirinden ayırıp uzaklaştırmak.
Diyâr-ı Rûm	:	Roma ülkesi, Anadolu.
Diyavolo	:	Şeytan.
941	:	Milâdî 1534 — 1535 yıllarına tesadüf eden Hicrî yıl.

945	:	Milâdî 1538 — 1539 yıllarına tesadüf eden Hicrî yıl.
948	:	Milâdî 1541 — 1542 yıllarına tesadüf eden Hicrî yıl.
Dolama	:	Üste giyilen, cübbeye benzer, önü açık elbise.
Don	:	Elbise.
Donanma	:	1. Donanmış olmak, süslenme. 2. Çok sayıda gemiden meydana gelmiş topluluk.
Donanma-yı menhûse	:	Uğursuz donanma, kâfir donanması.
Döğe döğe	:	Savaşarak (bk. Döğmek).
Döğmek	:	Ezmek, topa tutmak, baskın yapmak.
Dülger	:	Marangoz.

— E —

Ecel terzisi	:	Azrail.
Ednâ	:	Aşağı, avam.
Efrenc Kralı	:	Fransa Kralı Birinci Fransuva (1515 — 1547).
Eğnine	:	Üstüne, sırtına (bir şey giymek).
Eğriboz	:	Ege denizinde Yunan yarımadasının doğu kıyısına çok yakın büyük ada.
Ehlen ve sehlen	:	Hoş geldin.
El-Emâriyye	:	Güney İspanya sahilinde liman şehri. Almeria.
Elhamdülillâhi alâ din-il İslâm ve tevfik-il iman	:	Bize İslâmı ve imanı bahşeden Allah'a hamd olsun.
Elhamdülillâhi hâzâ min fazlı Rabbî	:	Hamd olsun bu Rabbimin ihsanlarındandır.
El-hükmü lillâh	:	Hüküm Allah'ındır, takdir Allah'ındır.

Elindeki taşı bırakıp...	Kavgayı bırakıp sulh içinde yaşamak.
Elini ayağını çekmek	1. Azalmak, bitmeye yaklaşmak. 2. Çekinmek, uzaklaşmak.
El-iyâzü billâh	Allah'a sığınmalı.
Eman	1. Teslim olma, yardım isteme. 2. Emniyet, dokunulmazlık.
Emir Sultan	Türbesi Bursa'dan bulunan meşhur velî Mehmed Şemseddin Buhârî.
Emvâc-ı felâket	Felâket dalgaları. Dertler, belâlar.
Enâniyet	Benlik, gurur.
Enbiyâ	Nebîler, peygamberler.
Endülüs	İspanya'nın sekiz asır İslâm idaresinde kalan güney kısmı.
Engürüs Kralı	Macar Kralı İkinci Layoş (1516 — 1526). Mohaç Meydan Muharebesinde mağlûp olarak kaçarken Tuna nehrinin bir kolu (metinde Gümüş ırmağı) üzerindeki Karasu bataklığına düşerek ölmüştür.. Son Macar Kralıdır.
Erhamerrâhimîn	En merhametli olan (Allah).
Esneleşmek	Esenleşmek. Vedâlaşmak, helâllaşmak.
Esselâtü vesselâmü aleyke yâ Resûlallah	Salât ve selâm sana olsun ey Allah'ın Resûlü.
Etrâk	Türkler.
Evliyâ	Velîler, ermişler.
Evsaf	Vasıflar, özellikler.
Eyitmek	Demek, söylemek.
Eyyâm-ı gam	Gam günleri.

— F —

Fantazya	(Metinde:) Hırs, intikam.

Faro : Bugünkü Portekiz'in güneyinde bir kıyı şehri.

Fatiha : Kur'an-ı Kerim'in ilk sûresinin adı.

Fatiha etmek : Başlamak. Savaşa karar verdikten sonra harekete geçmeden Fatiha sûresini okumak.

Fecir : Tan yerinin ağarması.

Fehva : Mânâ, kavram.

Fermân-ı celîl-ül kadr : Kadri yüce ferman, yüksek değerli emir.

Feste : Fiyeste, bayram, şenlik.

Fetva : Bir mesele hakkında İslâm hukuku (fıkıh) âliminin verdiği hüküm.

Fevc fevc : Akın akın.

Fırışka : Bütün yelkenleri kullanmaya müsait rüzgâr.

Filândıra : Eskiden harp gemilerinin büyük direklerine (grandi) çekilen ensiz ve uzun sancak.

Firkate : Her küreğini 2 — 3 kişinin çektiği 10 — 17 oturaklı hafif donanma harp gemisi. 80 savaşçı taşır.

Fî-sebîlillâh : Allah yolunda, Allah rızâsı için, karşılıksız.

Fitne kaynatmak : Fesat, karışıklık çıkarmaya çalışmak.

Foça : O tarihte Aydın vilâyetine bağlı bir sancak olan İzmir'in körfez ağzında bulunan kazası.

Fora etmek : Çözmek, çıkarmak, açmak.

Forma : Şekil, örnek, plân.

Formada : İşaret vermek.

Formentera : İspanya'nın doğusundaki Balear adalarından biri. İbiza adasının güneyindeki küçük adadır.

Forsa	:	1. Zorlu, kuvvetli, sağlam. 2. Harp gemilerinde kürek çeken esirler.
Forsa sancak	:	Fors sancağı. Geminin kime ait olduğunu gösteren sancak.
Frengistan	:	Fransa, Avrupa.
Frenk	:	Müslüman olmayan Avrupalı.
Fundo	:	Atılmaya hazır olan demirin bırakılması için verilen emir. Demir atmak.

— G —

Gabya	:	Ana direklerin üzerindeki serenler (bk.)
Gadir	:	Haksızlık, zulüm.
Galaba	:	Kalaba, sayıca çok, kalabalık.
Galere	:	Akdeniz'de, yelken ve kürekle yürüyen, altları düz, havâlesiz gemi sınıfı. Gali.
Ganimet	:	1. Düşmandan alınan mal. 2. Beklenmeden gelen bir fayda, imkân.
Gark etmek	:	Batırmak.
Gaza	:	Din yolunda savaş.
Gedâ	:	Fakir, dilenci.
Gen	:	Geniş.
Gırbal	:	Kalbur, iri delikli elek.
Gırnata	:	İspanya'nın güneyinde, Endülüs İslâm devletinin payitahtı olan şehir. Granada.
Gırnata dağı	:	Güney İspanya'da Sierre Neveda dağının da bulunduğu dağ silsilesi. Gırnata şehri bu dağların kuzey eteğindedir.
Gidi	:	Namussuz, pezevenk.
Giriftar	:	Tutulmuş, müptelâ.
Görüne düşmek	:	Görünmek, meydana çıkıvermek.

Gran Mastor :	Grand Maitre. Rodos şövalyelerinin reisi, devlet başkanı. «Üstad-ı a'zam: En büyük üstad» demek olup, Mason teşkilâtında da bir rütbedir.
Gran Senyör :	Büyük Bey, muhteşem efendi. Avrupalıların Osmanlı Sultanına verdikleri sıfat.
Gubar :	Toz.
Gulâm :	Oğlan, güzel erkek çocuk.
Gücüle :	Güç ile, zorla, zahmetle.
Gülbank-i Muhammedî :	Bir ağızdan ve ahenkle okunan dua. Çeşitli yerlerde okunan müteaddit gülbankler vardır.
Günahını tazelemek :	Günah çıkartmak. Bozulmuş olan Hristiyanlıkta, papazlara, insanların günahlarını Tanrı adına affetme hakkını veren bir âdet.
Güşmar vermek :	Ders vermek, haddini bildirmek.

— H —

Habbe :	Çok küçük şey, zerre.
Habib-i Ekrem :	Hazret-i Peygamber.
Hadden birun kıyastan efzun :	Hadsiz hesapsız.
Hadis-i şerif :	Hazret-i Peygamber'in sözü.
Hâk :	Toprak.
Hâk-i pây :	Ayağının toprağı. Büyük zatların huzuru.
Hakkıyçün :	Hakkı için, hatırı için.
Hâk ol ki Hudâ... :	Beyit : Sen toprak gibi mütevâzi ol ki, Cenab-ı Hak senin mertebeni yüceltsin.
Halâs :	Kurtulma.

Halep : Antakya'nın doğusunda ve bugünkü Suriye sınırları içindedir. Anadolu'dan Suriye ve Irak'a giden yollar üzerinde olup 1516 — 1918 arasında bir Osmanlı vilâyeti idi.

Hâlî : Boş, tenhâ.

Halife-i resûl-i Rabbülâlemîn : Âlemlerin Rabbinin Peygamberinin halifesi. Osmanlı sultanı.

Halife-i rûy-i zemin : Yeryüzünün halifesi.

Halk-ul Vâd : Tunus şehrinin limanı ve liman burcu.

Hamayıl : 1. Askı, kılıç bağı, 2. Muska.

Haramzâde : Piç.

Haremeyn-i şerifeyn : Mekke ve Medine şehirleri.

Harem halkı : Aile fertleri.

Harf-i savm : «Oruç» kelimesi.

Hasbî : Ücretsiz, karşılık beklemeden.

Hased-i kalb-i aduv : Düşmanın kalbindeki haset.

Hasekiler : 1. Sultan'ın, âmirleri bostancıbaşı olan, yakın hizmetkâr ve muhafızları, haseki ağaları. (2. Saray cariyelerinde bir mertebe: Haseki.)

Hâsılı kelâm : Sözün kısası.

Hatem-i Tâî : Cömertliği ile meşhur efsânevî bir şahsiyet.

Hatt-ı hümâyun : Padişah yazısı, ferman.

Havas : Yüksek tabaka.

Hayın : Hâin, ihanet eden.

Hayreddin : Din'e hayrı dokunan.

Hâzâ min fazlı Rabbî : Bu Rabbimin lütuflarındandır.

Hazine : 1. Devletin mal ve parasının tamamı. 2. Bir yerden diğerine gönderilen çok miktarda para.

Hazinedâr : Kıymetli mal ve eşyanın konduğu yeri idare eden ve koruyan memur.

Hazine-i Âmire	:	Devlet hazinesi, hazinenin bulunduğu yer.
Helâllığa almak	:	Kadını zevce olarak nikâhlamak.
Hınzır	:	Domuz.
Hidâyet	:	Doğru yola erişmek, hakkı bulmak, müslüman olmak.
Hilâl	:	Çöp, kürdan.
Hil'at-i fâhire	:	Hükümdar veya vezirler tarafından birine sevgi işareti ve mükâfat olarak giydirilen kaftan.
Himmet-ür ricâl takla-ul cibâl	:	Erlerin gayreti, dağları devirir.
Hisar	:	Kale.
Hisar eri	:	Kale muhafızı.
Hudâ-yı perverdigâr	:	Besleyen ve terbiye eden Allah.
Huffâş	:	Yarasa.
Hulle	:	Belden yukarı sırta ve belden aşağı bacaklara giyilen elbise. Metinde: Geminin yaldızlarla hulle gibi süslenmesi.
Hutbe	:	Cuma namazı sırasında minberden söylenen sözler. Hutbede zamanın hükümdarının adı anılır.
Hüsn-ü nazar	:	Güzel bakış, merhamet ve lütufla bakmak, yardım etmek.

— I —

Ilgar	:	Dört nala at koşturmak.
Ispata	:	Spada, kılıç.
Issı	:	Sıcak.

— İ —

İbrahim	:	İbrahim Peygamber. Allah'a imanı sebebiyle Nemrut tarafından ateşe atılmış, ateş gül bahçesi olmuştu.

İbrahim Paşa : (1493 — 1535) Kanunî Sultan Süleyman'a onüç yıl sadrazamlık eden Damat İbrahim Paşa. İkbal'de iken «Makbul» diye anılırdı, idam edilince «Maktul» dendi. Aslen İtalyan'dır. Barbaros Hayreddin Paşa 1533'de İstanbul'a geldiği zaman, ordu ile Halep'te bulunuyordu. Sadrazam ve serasker (başkumandan) idi.

İcâzet : İzin, müsaade.

İksir : En güzel şifâ, en tesirli sebep, âb-ı hayat (bk.).

İnâyet-i Hudâ ve mucizât-ı Mustafa : Allahın yardımı ve Hz. Peygamberin mucizeleri (sayesinde).

İnce donanma : Hafif harp gemilerinden meydana gelen donanma, hafif donanma.

İncir limanı : Preveze limanı karşısındaki Ayamavra (Santa Maura) adasının güney ucundaki koy. Vasiliko, Porto-figo.

İnebahtı : Mora ile Yunan Yarımadası arasındaki Korint körfezi sahilinde kale. Lepanto.

İnnâ fetahnâleke sûresi : Kur'an-ı Kerim'in 48. sûresi olan Fetih sûresi. «Şüphesiz biz sana apaçık bir zafer yolu açtık...» diye başlar.

İnnallâhe ma'assâbirîn : Allah sabredenlerle beraberdir.

İnşâ : Güzel ve edebî yazı yazmak.

İrâdet : Dilemek, istemek, arzu.

İskandil : Taksimatlı ince bir halat ile ucuna bağlı kurşun ağırlık. Denizin derinliğini ve dibin arızalarını tespit etmek için kullanılır.

Iskandili elden bırakmamak	:	İhtiyatlı olmak.
İskele	:	Geminin sol tarafı. (Sağ tarafı: Sancak).
İskenderiye	:	Mısır'ın Akdeniz kıyısında ve Nil nehri deltasında bulunan meşhur şehir ve limanı.
İskender Paşa	:	Sultan İkinci Bayezid'in son ve Yavuz Selim'in ilk kaptan-ı deryası.
İslâmbol	:	İstanbul.
İspanya Kralı	:	Metindeki iki İspanya kralından birincisi: Katolik (Beşinci) Ferdinant (1452 — 1516) tır. Endülüs İslâm Devletini yıkan budur. İkincisi: Beşinci Karl (Şarlken) dir. 1516 — 1556 yıllarında krallık etmiş, 1519'dan itibaren ise Almanya imparatoru da seçilmiştir.
İstanpa	:	Yazı ve resim çoğaltmak için basılmış kalıp. İstanpa etmek: Çoğaltmak.
İstihare	:	Namaz kılıp belirli duaları okuduktan sonra, yapacağı işle ilgili bir rüya görmek niyeti ile yatıp uyumak. Rüyanın iyi veya kötü oluşundan mâna çıkarılır.
İstihza	:	Küçümseme, alay.
İstindil	:	İstendil. Ege adalarından. Eğriboz'un güney doğusunda bulunan Tenos adası.
İşini tamam etmek	:	Öldürmek.
İşkanpavye	:	Kürek ve yelkenle hareket eden sür'atli küçük tekne.
İşkuruz limanı	:	Eğriboz'un kuzey doğusundaki Ege adalarından Skyros.
İzbandut	:	Korsan, haydut.

— K —

Kaameti artırmak :	Dikleşmek, mağrur olmak.
Kaba kacağa sığmaz :	Çok azgın (fırtına).
Kabalık :	Ağaçlık, orman.
Kaçağan :	Kaçkın, kaçmayı âdet edinmiş.
Kadırga :	Her küreği 4 — 5 kişi tarafından çekilen 25 oturaklı savaş gemisi. 100 savaşçı ve 13 topu vardı. Asıl savaş gemisi bunlardır. Gali veya galer de denir.
Kadir	Kadir gecesi, Leyle-i Kadir.
Kadit olmak :	Kuruyup katılmak. (Hayretten) kaskatı kesilmek.
Kâfir :	İslâmiyeti kabul etmeyen.
Kâfir iken mecûsi olmak :	Daha kötü bir hale düşmek, daha berbat olmak.
Kâfir iken yahudi olmak :	Bk. Kâfir iken mecûsi olmak.
Kaftan :	En üste giyilen astarsız elbise, entari.
Kahhar :	Kahr edici, ezici, yok edici.
Kakımak :	Kızmak, öfkelenmek.
Kalafat etmek :	Su girmemesi için geminin güverte ve iç satıh kaplama tahtaları arasına üstüpü sürüp sıkıştırdıktan sonra üzerinin zift veya reçine ile doldurulması.
Kale :	Cezayir'de Vahran'ın (Oran) 100 km. kadar doğusunda ve Meskera'nın 27 km. kuzey doğusunda vâdi kenarında bir kasaba. Kal'a-i Beni Reşîd.
Kalite :	19 — 24 oturaklı ağır donanma harp gemisi olup 220 savaşçı taşırdı. Galyot, kalyota veya galita da denir.
Kaltaban :	Korkak, tembel, pezevenk.

Kalyon : Yelkenle hareket eden harp gemisi sınıfı. Karaka, barça, karavelâ, burton gibi çeşitleri vardı. Çok büyüklerinin hareket kabiliyeti az olduğundan, daha ziyade nakliyat için kullanılırdı.

Kanadı bitse bir... : Beyit: «Kanadı çıkan karınca bunu iyi bir şey sanır. Bilmez ki öleceğinin alâmetidir.»

Kancabaş : Başı kancaya benzer, ince donanmaya dahil gemilerden bir tekne. Padişahlar onüç çifte küreklisine binerlerdi.

Kande : Nerede, nereye?

Kandıra : Kaftan gibi bir çeşit elbise, kantura.

Kandilisa : Yatay ve eğik serenlerle yan yelkenleri kaldırmakta kullanılan halatlar.

Kantar : Bir ağırlık ölçüsü. 62,5 kg. kadar olup, bir çeki dört kantardır.

Kapak : Kalyon sınıfından gemi. Üst güvertenin altında ayrıca alt alta iki batarya topu bulunan harp gemisi.

Kapıcıbaşı : Saray kapıcılarının âmiri. Mâbeyncilik ettiği gibi, dışarda mühim işlere de giderdi.

Kaptan : Reis.

Kaptan-ı derya : Osmanlı donanmasının başkumandanı, Kaptan Paşa.

Kaptan Paşa : Osmanlı bahriye teşkilâtında deniz kuvvetleri komutanı. Sonraları aynı zamanda bahriye nâzırı.

Kapudan : Kaptan, reis.

Kapudâne : 1. Kaptan Paşa'nın bindiği tekne. 2. Kaptan Paşa'nın muavini, Tersâne Kâhyası.

Karakulak	:	Casus.
Karakuş	:	Yırtıcı bir cins kuş.
Karine	:	Geminin omurgası, bedeni.
Kasâvet	:	Keder, üzüntü.
Kaşmer	:	Herkesi güldüren, hoş sohbet; maskara.
Katalan	:	Katalonyalı.
Katalonya	:	İspanya'nın kuzey doğusunda Barselona'nın bulunduğu bölge.
Kavil	:	Söz, fikir, hüküm.
Kelâm-ı kadîm	:	Kur'an-ı Kerim.
Kelime-i tevhid	:	«Lâilâhe illâllah» sözü.
Kelp	:	Köpek.
Kemha	:	Havsız kadife, altın ve gümüş tellerle nakışlı elbiselik ipek kumaş.
Kerhen	:	İstemeyerek.
Kertel	:	Bir ağırlık ölçüsü.
Kertmek	:	Kılıçla öldürmek.
Keşiş dağı	:	Bursa'daki Uludağ.
Kethüdâ	:	Kâhya, işleri idare eden.
Kıbrıs	:	Akdeniz'in doğusunda ve İskenderun körfezi ağzında, Anadolu'nun bir parçası olan büyük ada. Anayurta uzaklığı 44 mildir. 1570'de feth olunarak 300 yıl Türk idaresinde kalmış, Türk olmuştur.
Kıç	:	Geminin arka kısmının sonu, pupa.
Kıçınlamak	:	Gerilemek, kaçmaya yüz tutmak.
Kılıç üşürmek	:	Hep birden kılıçla vurmak, kılıçla hücum etmek.
Kırlangıç	:	Hafif donanmanın keşif, haberleşme ve karakol hizmetlerini yapan harp gemisi. Ticaret için de kullanılırdı.
Kışla	:	Askerin toplu halde yaşadıkları yer. Yazın sefere çıkılıp kışın oturulan yer.

Kıyışamamak	:	Cesaret edememek.
Kızan	:	Erkek çocuk.
Kızıllık Kale	:	Kızılhisar, Karistos (?) : Eğriboz'un güneyinde müstahkem mevki.
Kirvan	:	Kayruvan. Tunus'un güneyinde şehir.
Kitap	:	Kur'an, Şeriat.
Kitap kavli	:	Kur'an'ın söylediği, Şeriat emri.
Koçuşmak	:	Kucaklaşmak.
Koltuk	:	Koy, körfez.
Komandor	:	Commandeur. Zeâmet sahibi şövalye.
Koron	:	Mora'nın güney sahilinde kale.
Korona	:	Taç.
Koroz	:	Kontoz (?) : Büyük devlet adamlarının giydikleri bir çeşit üstlük elbise.
Korsanlık	:	Düşmanın deniz ticaret ve ulaşımını sekteye uğratmak veya müsait kıyılarına baskınlar yaparak zayiat verdirmek ve karışıklık çıkarmak için yapılan deniz harp harekâtı. Sonraları sadece hırsızlık ve soygun için yapılanlara da bu isim verilmiştir.
Kosta	:	Kıyı.
Koz	:	Ceviz.
Kudûm	:	Ayak basmak, gelmek, varmak.
Kulağına denlü	:	Kulağına kadar. Çok dolu.
Kulak çekmek	:	Dinlemek, ehemmiyet vermek.
Kul tâifesi	:	Devlete bağlı resmî asker ve memurlar.
Kumana	:	Kaloma (?) : Demir atmış olan geminin zincirinin denizde bulunan kısmı.
Küffâr-ı hâksâr	:	Perişan kâfirler. Toza toprağa bulanası kâfirler.

Küllü nefsin zâikatül mevt : Her nefis ölümü tadacaktır. (Kur'an-ı Kerim, Âl-i İmran sûresi, 185. âyet.)

— L —

Lâğım : Muhasara edilen kalenin duvarlarını barutla uçurup yıkmak için yer altından açılan yol, tünel.

Lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâh-il aliyyil azîm : Kudret ve kuvvet ancak yüce ve büyük olan Allah'ındır.

Lala : Tecrübeli devlet adamları hakkında sevgi ve saygı belirten bir tâbir.

Lal - renk : Kırmızı, al renkli.

Lenger - endaz olmak: Demir atmak.

Levent : Harp gemilerindeki savaşçı deniz eri.

Leyle-i Kadir : Kadir gecesi.

Liman hakkı : Ganimet malından, üs edinilen limanın sahibine verilen pay.

Limanlamak : Rüzgârın durması ve denizin sakinleşmesi.

— M —

Mâbud-u bî-zevâl : Zevalsiz, yokluğu olmayan ebedî olan Tanrı.

Mağrip : Kuzey Afrika ülkeleri.

Mahsur : Çevrilmiş, muhasara olunmuş.

Mahzenlemek : Depo etmek.

Makhur : Kahra uğramış, mağlûp edilmiş.

Makrama : Büyük mendil, işlemeli bir çeşit peşkir.

Mâkul	:	Akla uygun, doğru.
Mansıp	:	Devlet hizmeti, yüksek memurluk, makam, mevki.
Mansur	:	Allah'ın yardımını görmüş.
Mâr	:	Karınca.
Martika	:	Martiko. «Gagalı» da denilen bir çeşit yelkenli gemi. Baş kısmı gagaya benzer idi.
Maşkulur	:	Marsaşuluk, Marsa - Scirocco (?): Malta adasının güney doğusunda liman.
Mayıstıra	:	Geminin önden ikinci (grandi) direğinde en altta bulunan ana seren.
Mayna	:	1. Herhangi bir şeyi halat veya palanga vasıtasıyla aşağı indirmek. 2. Teslim olmak.
Mayorka	:	İspanya'nın doğusundaki Balear adalarının en büyüğü.
Mefhar-i mevcûdât	:	Varlıkların iftihar ettiği (şahsiyet. Hz. Peygamber).
Mefret	:	Büyük, iri.
Mekân	:	Bulunulan yer.
Melâmet	:	Azarlama, çıkışma.
Mesih	:	Hazreti İsa.
Mesrur olmak	:	Sevinmek, memnun olmak.
Metbû	:	Kendisine tâbi olunan, idaresi altına girilen.
Metris	:	Harp sahasında askerin korunması için yığılan toprak engel. Siper, istihkâm.
Meyyit	:	Ölü, ceset.
Mısır Sultanı	:	O tarihte Mısır ve Suriye'yi içine alan Türk Memlûkleri devletinin sultanı, Kansugavri (1501 — 1516).

Midilli : Ege denizinde, Batı Anadolu kıyısında Edremit körfezine doğru sokulmuş büyük bir ada. 1462 — 1912 arası 450 sene Türk idaresinde kalmış, Türk olmuştu.

Minorka : İspanya'nın doğusundaki Balear adalarından biri.

Mir'at-ı İskender : İskender'in aynası. Uzakları gösteren ayna.

Mîrî : Devlet malı, beylik.

Misine adası : Mora adası.

Misket : Saçma şeklindeki küçük kurşunlar. İçinde misket bulunan gülleler de vardır.

Mismar : Çivi.

Mişvar göstermek : Ders vermek, haddini bildirmek.

Mizan : Terazi, kantar, tartı.

Mizana : Geminin baştan üçüncü direği, arka direk.

Molla Hünkâr : Türbesi Konya'da bulunan meşhur veli, Mevlânâ Celâleddin Rûmî.

Mosonegro : Hayreddin Paşa'nın Cezayir'de yerine vekil bıraktığı oğulluğu Kara Hasan Paşa'ya İspanyolların taktığı isim. «Kara Hasan» demekmiş.

Muammer : Uzun ömürlü.

Mucizât-ı Mustafa : Hz. Peygamber'in mucizeleri (yardımı ile).

Muhannes : Korkak, kalleş.

Muin : Yardım eden. Cenâb-ı Hak.

Mukabil olmak : Karşı durmak, karşısına geçmek.

Murâbıt : Şeyh, derviş.

Muton : Mora'nın güney batı sahilinde kale.

Muzaffer : Zafer kazanmış.

Muzmer : Gizli, iç.

Mübâşeret etmek	: Başlamak, işe girişmek.
Mücâhit	: Cihad eden. Din ve devlet için vuruşan müslüman savaşçı.
Müheyyâ	: Hazır.
Mülâyimlemek	: Sakinleşmek, yavaşlamak, yumuşamak.
Münâfık	: Fitneci, iki yüzlü, hâin.
Münezzeh olmak	: 1. İhtiyacı olmamak, uzak olmak. 2. Ayıp ve günahlardan temiz bulunmak.
Münhezim	: Mağlûp, perişan, darmadağın.
Mürd olmak	: Ölmek. (İyi insanlar için kullanılmazdı).
Mürted	: Müslüman iken dinden çıkan.
Müstağnem Kalesi	: Cezayir'de Vahran'ın (Oran) 200 km. kadar doğu kuzeyinde kıyı şehri ve kalesi.
Müşâvere	: Danışmak, görüşmek.
Müşrik	: Allah'tan başkasını yaratıcı ve mâbud tanıyarak Allah'a ortak koşan.
Müzeyyen	: Ziynetli, süslü.

— N —

Nâ-murad olma dilâ...	: Beyit: «Ey gönül gam deryasına düştünse de ümitsiz olma; felâket dalgaları inşaallah geçecektir.»
Nân	: Ekmek.
Nâpâk	: Pis.
Nasara	: Hristiyan.
Nasreddin	: Dine yardımcı olan.
Nasrun minallâhi ve fethun karîb	: Allah katından bir yardım ve yakın bir zafer vardır. Ey Muhammed! Müminlere müjdele. (Saf sûresi, 13. âfet)

Natura	:	1. Tâlih, şans. 2. Tabiat, mizaç.
Ne denlü çoğ...	:	Beyit: «Ördek ve kaz ne kadar çok olursa olsun, hepsine bir doğan kuşu yeter.»
Nemrut	:	Hazret-i İbrahim'i ateşe atan imansız kral.
Nevruz	:	Yeni gün. İlkbahar başlangıcı. Celâlî takviminde yılbaşı.
Nifak	:	Fitne, karışıklık, bozgunluk.
Nifakçı	:	Fitne çıkaran, dedikoducu, anarşist.
Nişâne vermek	:	Benzemek, andırmak.
Nişliyeyim	:	Ne yapayım, elden ne gelir?
Nuh tufânı	:	Nuh Peygamber zamanında bütün dünyayı sular altında bırakan meşhur tufan.
Nûrun alâ nûr	:	Nur üstü nur. Çok iyi, pek âlâ.

— O —

Ocak	:	Teşekkül. Yeniçeri Ocağı, Tunus Ocağı gibi askerî teşkilâtlar için kullanılır. Metinde bilhassa Cezayir için kullanılmıştır. (Garp Ocakları: Trablusgarp, Cezayir, Tunus.)
Onara	:	Rast getire.
Onarma	:	Öldürme, hesabını görme.
Ordana	:	Emir, ordine.
Ordine	:	Emir, ordana.
Orsa alabanda	:	Rüzgârı yandan alıp yelkenleri aksine açarak gemiyi yavaşlatmak, vakit geçirmek.
Orsa eylemek	:	Yelkenleri mümkün olduğu kadar rüzgârın estiği tarafa yaklaştırarak gitmek.
Orta	:	Askerî birlik. Yeniçerilerde «tabur» karşılığı idi.

Orta kazanı	:	Ortaya mensup leventlere pişirilen yemek, Orta'nın mutfağı.
Orta mancası	:	Ortadan çıkan yemek.
Otağ-ı hümâyun	:	Padişah çadırı.
Oturak	:	Gemilerde kürekçilerin oturdukları tahta sıralar, bank.

— Ö —

Öteygün	:	Evvelki gün, geçen gün.

— P —

Padişah-ı âlem	:	Cihan padişahı.
Padişah-ı rûy-i zemin	:	Yeryüzü padişahı.
Palanka	:	1. Kale, 2. Etrafı hendekle çevrili istihkâm, siper. Palanga.
Palas	:	Saray.
Palenkete	:	Düşman gemilerinin direk, seren ve teferruatını tahrip etmek için kullanılan, birbirine zincirle bağlı gülleler. Makas gülle.
Palerme	:	Sicilya adasının kuzeyinde şehir, Palermo.
Papa	:	Hristiyanların Romadaki dinî başkanı.
Papa semtleri	:	Roma tarafları (?).
Pasaka	:	Alelâde, sıradan.
Pasaporta	:	Pasaport, geçiş izni.
Pasa vermek	:	Haber vermek, ulaştırmak.
Pastav	:	Çuha kumaşı topu.
Paşakapısı	:	Paşa'nın (vali) bulunduğu hükûmet konağı. (İstanbul'da Tanzimattan önce, Sadrazam dairesi).
Patente	:	İzin kâğıdı.

Patrik : Yüksek rütbeli papaz.
Patrona : Donanmada ikinci reis.
Payas körfezi : İskenderun körfezi. Payas kasabası körfezin içindedir.
Payzan : Forsa (bk.).
Penbe : Pamuk.
Pencik : Beşte bir olarak alınan vergi.
Perkende : Yelken ve kürekle hareket eden hafif harp gemisi. Çektiri sınıfı gemilerden olup 18 — 19 çift küreği ve topları vardı.
Pervâ : Çekinme, ürkme.
Peşkeş ağası : Hediyeleri götüren memur.
Piko : (?) Hazır.
Pocalamak : Geminin geri dönmesi, bocalamak.
Porta Magon : Minorka adasının merkezi olan Mahon limanı.
Preveze : Yunanistan'ın batı kıyısında, Narda körfezi ağzındaki burnun üzerinde kasaba. Eskiden Yanya vilâyetine bağlı bir sancak merkezi idi.
Pruva : Geminin ön tarafından ileri istikameti.
Pulat : Çelik.
Pulya : İtalya'nın güney doğusunda Apulia eyaleti.
Pupa rüzgâr : Arkadan esen rüzgâr.
Pus : Sis, duman.
Pusat : Zırh.
Pür-ateş olmak : Kızmak.
Püryan : Kızarmış et kebabı, biryan.

— R —

Rahmetullâhi aleyh :	Allah'ın rahmeti ona olsun.
Ras :	1. Doğru, isabetli, uygun. 2. Tesadüf etmek.
Ras kılmak :	Takınmak.
Reâyâ :	Bir hükümdara tâbi olup idaresi altına girenlerin hepsi.
Reis-ül mücâhidîn :	Mücâhitlerin reisi.
Rencide etmek :	İncitmek, darıltmak.
Revâ :	Lâyık, yaraşır.
Rıdvânullâhi teâlâ aleyhim ecmain :	Allah teâlâ onların hepsinden razı olsun.
Ricâlullah :	Tanrı erleri, veliler, ermişler.
Rik'a :	Bir yazı şekli.
Riyal :	İspanyol gümüş parası.
Riyâzat :	Oruç ve ibadetle vakit geçirmek, dervişlerin çileye girmesi.
Rodos :	Ege denizinin güney doğusunda, kıyılarımızın yakınında büyük ada. 1522 — 1912 arası 390 sene Türk idaresinde kalmış, Türk olmuştu.
Rodos şövalyeleri :	Kendilerini Hristiyanlık için savaşa adamış şövalyeler. Sen Jan tarikatinde idiler. Haçlı Seferleri ile geldikleri Suriye'den 1250'de çıkarılınca, 1291'de Kıbrıs'a, 1309' da Rodos'a, 1522'den sonra ise Malta'ya üslenmişlerdi. Aslında bütün Avrupa'nın ipten, kazıktan kurtulmuş haydutlarının yatağı, bir haydut teşkilâtı idi.
Rubulya :	(?) Karışıklık, telâş, panik.
Rûz-i cezâ :	Cezâ günü, Mahşer günü.

— S —

Saded	:	Esas, asıl konu.
Sahib-i devlet	:	Sadrâzam.
Sakalını saymak	:	İç yüzünü, esrarını öğrenmek.
Sakın sanma ki...	:	Beyit: «Hâinin ikbalde kalacağını sakın zannetme, sonunda muhakkak ya boynu vurulur veya asılır.»
Salâvatçı	:	(Metinde:) Dalkavuk, hasetçi.
Sallâllâhu aleyhi ve sellem	:	Salât ve selâm ona olsun.
Salpa	:	1. Demirin deniz dibinden kurtulup doğrularak ağırlığının zincire binmesi, 2. Demir almak.
Salt	:	Sadece, tek başına.
Samsum	:	Av köpeği. Samsom, sekson, sanson.
Sancak	:	1. Eski idare teşkilâtımızda vilâyet ile ilçe arasında bir idarî bölüm. 2. Geminin sağ tarafı. (Sol tarafı: İskele.)
Santomariya	:	Yunanistan'ın batısında, Preveze'nin karşısında ada, Ayamavra.
Sardunya adası	:	Akdeniz'de İtalya'nın batısındaki Sardinya adası.
Sayru	:	Hasta.
Sebil	:	Bk. Sebilullah.
Sebilullah	:	1. Bol, çok. 2. Allah yolu(nda verilen şey).
Sefih	:	Aşağı, alçak, ahlâksız.
Senk	:	Taş.
Sentebarba	:	Geminin kıç tarafındaki topların bulunduğu kısım.
Serasker	:	Kumandan.

Serdin balığı	:	Sardalya balığı.
Serdinye	:	Bk. Sardunya.
Seren	:	Gemi direkleri üzerinde, yelken açmak için yatay olarak bağlanmış gönderlere (ince, düz ve uzun ağaç çubuk) denir.
Serencam	:	Baştan geçen, macera.
Ser-nigûn	:	Başaşağı.
Settâr-ül Uyûb	:	Ayıpları örtücü, günahları affedici, Allah.
Sette boğazı	:	Septe, Cebelütarık boğazı.
Seyran	:	1. Gezmek, seyr etmek, gitmek. 2. Rüya, keşif ve keramet.
Sıla-yı rahm	:	Akrabasını ve vatanını ziyaret etmek.
Sikke	:	Madenî para.
Sikke kazdırmak	:	Tedâvüle konacak olan paraların üstlerinin kazılarak yazılması. Sikkelerin bir yüzüne de zamanın hükümdarının adı kazınırdı.
Sine	:	Göğüs.
Sinyal	:	İşaret.
Sinyör	:	Efendi, bey.
Sitte boğazı	:	Bk. Sette boğazı.
Siyah arpa	:	Bu ibarenin aslı (31 a)da şöyledir: «Teknesini buğday ile yükletip Trablus'a geldi. Andan buğdayı **siyah 'arb** (ayın ile) değişip Preveze'ye geldi. Anda karaları satıp, hem tekneyi sattı...». Buna göre «siyah Arap» yani «zenci köle» veya başka bir mânâ da çıkarılabileceğini kaydetmeliyim.
Sobra	:	Serenleri (bk.), gemiyi hareketsiz bırakacak şekle getirmek.

Sof	:	İnce keçi kılından dokunan kumaş.
Sokunmak	:	Takınmak (sorguç vs.).
Somat	:	Sofra.
Sorguç	:	Başa takılan tuğ, çelenk. Beyaz veya siyah tüy, balıkçıl tüyü, altın ve mücevherle süslü şekilleri vardır. Sarığın önüne takılır. Murassa' (mücevherli) sorguçlar büyük mükâfatlardı.
Soyak soyak	:	Arka arkaya, peşpeşe.
Steveçe	:	Civitavecchia (?) : İtalya'da Roma'nın kuzey batısında sahil şehri.
Sultan Cezâyir	:	Cezayir'e karşı duyulan sevgi sebebiyle kullanılan bir ifâde. (Sultan-ı Cezayir: Cezayir sultanı, şeklinde değildir.)
Sultan Korkut	:	Sultan II Bayezid'in oğlu ve Yavuz Selim'in ağabeyi olan şehzâde.
Sultan Mehmed Han	:	Fatih Sultan Mehmed (1451 — 1481).
Sultan Selim Han	:	Yavuz Sultan Selim (1512 — 1520).
Sultan Süleyman bin Selim Han	:	Kanunî Sultan Süleyman (1520 — 1566).
Sultan-ül enbiyâ	:	Peygamberler Sultanı (Hazret-i Muhammed aleyhisselâm).
Sultat	:	Asker, silâhşör.
Sûr	:	Kıyâmeti başlatacak olan boru.
Surre avâidi	:	Çöl Araplarına, eşkıyalık etmemeleri için gönderilen yıllık para.
Südde-i saadet	:	Mutluluk kapısı, saadetin eşiği. Sultan'ın huzuru.

Sürûr-i ibâd	:	Halkın sevinci.
Süt limanlık	:	Havanın yelkeni kıpırdatmayacak kadar sâkin olması.
Süvar olmak	:	Binmek.

— Ş —

Şâd	:	Memnun, sevinçli.
Şâhin-i bâz	:	Doğan kuşu.
Şakımak	:	Şimşek ve yıldırım gibi çakmak, parlamak.
Şam Trablusu	:	Lübnan'ın Akdeniz kıyısında liman.
Şehtiye	:	İki direkli bir gemi çeşidi.
Şekvâcı	:	Şikâyetçi.
Şeriat	:	İslâm dininin dünyaya ve âhirete dair hükümlerinin toplamı.
Şer'-i şerif	:	Kutsal şeriat, mukaddes İslâm kanunları.
Şikâr	:	Av.
Şirşel	:	Cezayir'in batısında ve Tenes ile arasında bulunan kıyı şehri.
Şirşel kaaidi	:	Şirşel beyi, hâkimi.

— T —

Ta'am	:	Yemek.
Tabana tâne	:	Tabana kuvvet (kaçmak).
Tabanca	:	Tokat, şamar.
Tabancalı	:	Silâh, tabanca.
Tabşırmak	:	1. Vermek, takdim etmek. 2. Ulaştırmak, yetiştirmek.
Tâb ü tüvan	:	Güç, takat, kuvvet.
Tağyir	:	Değiştirmek.

Takaza	:	Sitem, başa kakma.
Tanrı	:	Allah. (Bu mânada olarak yazma nüshanın birkaç yerinde geçmektedir. Meselâ 77 b'de: «Sabaha kadar Tanrı'sına ibâdet ü tâat eyledi.»)
Tapası atmak	:	Tepesi atmak, patlamak, kızmak.
Tapu	:	Yer, makam, vazife, hizmet.
Tazarru	:	Yakarış.
Ta'zim	:	Ululamak, hürmet göstermek.
Tebârekallâhu ahsen-ül hâlikıyn	:	Yaradıcıların en güzeli olan Allah ne yücedir!
Tebbet	:	Kurusun! (Ebu Leheb sûresindeki ilâhî beddua).
Teberrüken	:	Uğur olarak, lütuf ve hediye olarak.
Tecdid-i iman	:	İmanı yenilemek. Dinden çıktıktan sonra tövbe edip tekrar inanmak.
Tecessüs	:	Casusluk, dikkatle araştırmak.
Tehir etmek	:	Geciktirmek.
Tekâsül	:	İhmal, tembellik.
Tekin olmamak	:	Gizli kuvvetlere sahip olmak, ermişlik.
Telhis	:	Padişaha özet olarak sunulan haberler.
Telis kalesi	:	Cezayir'in 100 km. kadar doğusunda liman şehri ve kalesi. Dellys.
Temâşâlık	:	Bandırma'nın Edincik (Aydıncık) nahiye merkezinin yerinde eski bir şehirden kalma tiyatro harabesine verilen isim.

Temmet-ül kitâb bi-avni melik-il vehhâb	:	Her şeyin sahibi ve bol bol ihsan edici olan Cenab-ı Hakk'ın yardımı ile kitap bitti.
Tenk	:	Dar, sıkıntılı. Teng.
Tersânei Âmire	:	Haliç'teki Osmanlı devlet tersanesi teşkilâtı.
Tevârih	:	Tarihler.
Tevâtür	:	Ağızdan ağıza dolaşan yaygın söz.
Tevâzu	:	Alçak gönüllülük.
Tevekkeltü alâllah	:	Allah'a tevekkül ettim, dayandım, güvendim.
Tezhip	:	Süs, işleme.
Tezyîn-i bilâd	:	Şehri süslemek.
Tıfl-ı mektepçesine	:	Mektep çocuğu gibi.
Tibir	:	Altın tozu.
Tîg	:	Kılıç.
Tiremola	:	Gemiyi çevirmek.
Tirenkete	:	Geminin pruva (ön) direğinde en altta bulunan ana seren.
Tlemsen	:	Cezayir'in batısında, sahilden 48 km. içerde müstahkem bir şehir. Vahran'a 116 km. mesafededir.
Toptaşı	:	Gülle.
Tozmak	:	Ölmek.
Trapane körfezi	:	Trapani (?) : Sicilya adasının batı burnunda sahil şehri.
Tuhfe	:	Hediye, armağan. Hoş ve güzel şey.
Tuman	:	Don, elbise.
Tunus	:	Kuzey Afrika'da şehir ve memleket.

Tunus Ocağı	:	Tunus'taki Türk korsanları teşkilâtı. Garp Ocaklarından (Trablusgarp, Cezayir, Tunus) biri idi. Sonradan bir Osmanlı valisi tarafından idare edildi.
Tunus Sultanı	:	Oruç ve Hızır Reislerin Cerbe adasına gelip, sonra da Halk-ul Vâd'de üslendikleri sırada Tunus' un başında bulunan Beni Hafs hanedanından Beşinci Abdullah Muhammed.
Turkuvaz etmek	:	Türk yapmak, müslüman etmek.
Tuti	:	Papağan kuşu.
Türk	:	Bu kelime, bugün kullandığımız mânâda olarak metnin pek çok yerinde geçmektedir. Kitabımızda geçen «Türk» kelimeleri yazma nüshada da aynı şekilde mevcuttur.
Tüvâna	:	Genç, yiğit.

— U —

Uçurma	:	Kürekçiler, forsalar.
Uğrun kapı	:	Gizli kapı.
Ukûbet	:	Ceza.
Ulülemr	:	Sultan, reis, başkan.
Urba	:	Elbise.
Urban	:	Çöl Arapları, aşiretler.
Uşak		Çocuk.

— Ü —

Ü	:	Ve.
Ülgün	:	Yugoslavya kıyılarının güney ucunda kıyı şehri, Dulcigno.

Ümmet-i Muhammed:		Hazret-i Peygamber'in yolunda giden bütün insanlar, müslümanların hepsi.

— V —

Vâfir	:	Çok.
Vahran	:	Cezayir'de Tlemsen ile Tenes arasında bulunan Oran şehri. Tlemsen'e 116 km. mesafededir.
Vardakosta	:	Sahil muhafaza gemisi.
Vardiya	:	Nöbet.
Vardiya etmek	:	Dolaşmak.
Vardiyan	:	Nöbetçi.
Vardiyanbaşı	:	Nöbetçi subayı.
Varoş	:	Bir kalenin dışındaki mahalleler.
Venedik	:	Yukarı İtalya'nın doğusunda ve Adriyatik denizinin Venedik körfezini meydana getiren gölcükleri ortasında, 122 ada üzerine kurulmuş tarihî şehir. 16. asırda müstakil ve cumhuriyetle idare olunan kuvvetli bir deniz devletinin merkezi idi.
Ve tüizzü men teşâ ve...	:	Ey Allahım! Sen dilediğini aziz eder, dilediğini zelil kılarsın. (Âl-i İmran sûresi, 26. âyet).
Viva	:	Yaşasın!

— Y —

Yaban	:	Yabancı, başkası.
Yabca yabca	:	Yavaş yavaş, sessizce, yab yab.
Yad kılmak	:	Anmak, hatırlamak.

Yağ bağlamak	:	Memnun olmak, sevinmek.
Yalı	:	Deniz kıyısı, sahil.
Yalı Köşkü	:	Sarayburnu ile Sirkeci arasına Kanûnî tarafından yaptırılmış olan köşk. Donanmanın sefere çıkış merasimi burada icra olunurdu. 1870'de yıkılmıştır.
Yalman	:	Kılıç, kama veya mızrağın ağzı ve ucu.
Yarındası gün	:	Ertesi gün.
Yârî	:	Dostluk.
Yâr odur ki bun deminde...	:	Beyit: «Dost ona derler ki, insana dar vaktinde yâr olur, yoksa, bollukta kim olsa dost olur.»
Yâsin	:	Kur'an-ı Kerim'in 36. sûresi.
Yenlü	:	Hafif, kolay.
Yerak	:	Hazırlık.
Yesir	:	Esir.
Yitirmek	:	1. Örtüp inkâr etmek, 2. Kaybetmek.
Yisa	:	Halatı hamle hamle çekmek.
Yusuf	:	Yakup Peygamberin oğlu Yusuf Peygamber. İffeti ve güzelliği ile meşhurdur. Bir iftira yüzünden zindana atılmıştı.
Yürük	:	Hızlı, sür'atli.
Yüz aklığı	:	Övünülecek hal, galibiyet, zafer.
Yüz karalığı	:	Utanılacak hâle düşmek, mağlûbiyet.
Yüzü ardı yoktur	:	Önü ardı yoktur, ne yapacağı belli olmaz.

— Z —

Zâviye	:	Küçük tekke.
Zayi eylemek	:	Kaybetmek.
Zebun	:	Düşkün, güçsüz.
Zencir-i kemer-bend	:	Bele sarılmış zincir.
Zevâl	:	Kaybolmak, yok olmak.
Zeyn	:	Süs.
Zira'	:	75 - 90 santim arasında değişik boyları bulunan bir uzunluk ölçüsü.
Zuhur etmek	:	Meydana çıkmak.

GAZAVATNAME-İ HAYREDDİN PAŞA'DAN YAPRAKLAR

İstanbul Üniversite Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Bölümü 2639 numaralı nüshadan...

بسم الله الرحمن الرحيم

تبارك وتعالى ما شاء في الدنيا والآخرة مع اخيه من الأول
والآخر في البر والبحر تأليف حيدر اوده رحمة الله عليه
الى يوم الميعاد شكر سپاس وحمد بى قياس اول خالق وجود
ورازق موجود حضرتنه اولسونكم بزى كتم عدمدن عالم
وجوده كتوردى ايمان حلاوتيله خلعتلندردى ودينى
نعمتلرندن نعمتلندردى دائم قوللرينه صفالر ويردى
ودخى صلوة زاكيات كوهر ريخته تحيات وافيات
صفوت عنبرنثار اول سرور كائنات ومفخر موجودات
الصدر بدر عالم سيد ولد آدم سلطان الكونين ورسول
الثقلين صدر صفه صفا وبدر دقيقه وفا معلا مرتبه
مجتبى ومصطفى نبى حضرت محمد مصطفى صلى الله عليه وسلم
دخى آل واولادى وذريته اولسونكم جميع مذنبلرك

شفيعيدر ودخى حق تعالى نك صلوة وسلامى اول
آله واولادنه وازواجنه واتباعنه واحبابنه واصحابنه
واتباعنه واشياعنه اولسونكم انلر ايكى جهان فخرى محمد
مصطفى صلى الله عليه وسلم حضرتلرينك حبيبلرى
وصديقلريدر ودخى اول درت يار كزين اوزرينه
اولسونكم برى ابو بكر الصديق در ايكنجى حضرت عمر الفاروق در
اوچنجى عثمان ذى النورين در دردنجى على المرتضى در
رضوان الله تعالى عليهم اجمعين ودخى بونلرك ابنيه وتابعينه
في غيه انلرك جميعسنه وذريته اولسونكم حق تعالى
انلرك جملهسندن راضى وخشنود اوله وبعده سلطان
الاعظم والخاقان المعظم مالك رقاب الامم مولى ملوك
العرب والعجم والروم والترك [illegible]
ناصر العدل والاحسان [illegible]
[illegible] سكندر شان سليمان
ذات شريف وعنصر لطيف سلطان سلاطين

vara 1 b — 2 a

الزمان ظل الله الملك المنان حضرة سلطان كامران
ابو النصر سلطان ابن السلطان سليمان خان ابن السلطان
سليم خان ابن بايزيد خان ابن محمد خان ابن مراد خان
ابن اورخان خان بن عثمان خان خلد الله سلطنته وابد
مملكته الى نهاية الزمان والتقضاء الدوران آمين يا رب
العالمين انلرك خاطر شريفلرينه ايله خطور ايلديكيم
سلطان سليمان خان زماننده واقع اولان خير
الدين پاشانك جزوى وكلى حكم شنلوغى محرر نه ظاهر
اولمز ايسه دريا سفرلرندن بلا زياده ولا نقصان
على الطريق التواريخ بشقه بر كتاب يازديروب
بو متاعا ابن بجدا دبه كلدكلرى كبى تاليف
اتدروب على التفصيل اوزره عيان وبيان اولنلدى احدى
سايركبى بيان اولنوب سابقا اولندكى اجمالا انجه ظهور
ايدوب تا بوده قلدى ايسه دخى دولت سلطنتلرنده كلنجه
نكم تواريخ لجمع اولندى ايسه بو دخى اوبلجه جمع ايدوب

اول اولان عثمانجق تواريخنه لحاق ايدلمك تا كندولرينك
جلوس سلطنتلرندن نه واقع اولدى ايسه مدت عمرلرى
اوزنده يازيلوب سائر تواريخلركبى اوقونه پس سلطان
الاسلام مغيث الانام حافظ عباد الله ناصر بلاد الله
جلال الدولة القاهرة وكمال الملة الزاهرة اعنى شهريار
كامكار و پادشاه كردون اقتدار بوافكارى ايلدكده
اول امير الامراء الكرام ذوى القدر والاحترام جزايرلر
بكيسى اولان رايس المجاهدين يعنى خير الدين پاشا
ماشاء بنده لرينه فرمان بيورلدى ديلركيم ايدى
سنه وقوعاتنك نيجه خروج ايدوب ظهوريكه وخروجكزكه
سبب علتيله ديولكه دنه كيمسه لر ايدوكين قولطانغه
سندنيدر بو خسه خارجيدنيدر اعلى و فتح بو زمانه كلنجه دكى
برده و بحرده قليل و كثير ندكلو غزا اولدى ايسه مرادلر
ذلاخره فى قصور و لا كثير كرك نظمله وكرك نثر يله بركتاب
دوزوب استانه سعادته ارسال ايده سنكم سلف ماضيده

varak 2 b — 3 a

انشا اولنوب تواریخلرله خزینهٔ عامره‌مده تبرّك بولنسون دیو
امر عالی موجبنجه سمعًا وطاعةً دنلدی ندن خیر الدین پاشا
بو فقیر پر تقصیره اول ایلدی بن دخی توفیق عنایت ربانی
برله علی قدر الطاقة تفصیل اوزره الفاظ ترکیه ایله شبو
کتابی یازوب جمع ایلدم تا کیم قراءت ایدن و استماع ایدن
اخوانه آسان اولمق ایچون بو دخی شویله معلوم اولسونکیم
شبو احوالکه بو کتابده تحریر ایدوب [illegible] خیر الدین [illegible]
کندی مبارك اغزلرندن استماع تمییز له دخی کندولریله غزالر
ایدن مجاهدین قرنداشلریدن تعریفلری ایله و بو نیجه لرین دخی
بو حقیر پر تقصیر انلرله بیله غزالرده بولنوب کندو کوزمله
کوردوکیم منوال اوزره امتثالا للامر العالی نیجه زحمتلر
چکوب شبو کتابی تالیف ایلدم و بزدن صکره کلجك اخوانه
برکزار براقدم تاکیم اوقیوب صفالر کسب ایلدکجه امیزدر
بو فقیری بر فاتحهٔ شریف ایله یاد ایده‌لر بیت
نه وار صاله اوزم تحت الثرایه کاهی هر سوزم فوق العلایه

اومارم

اومارم شاه فتنده اوله مقبول کوزیله هر کلام انده معقول
پس امدی دنیاده اشدلمدك کورلمدك نسنه قلمامشدر همانی
مقصود اولان عالم فنده بر تحفهٔ اثر براغوب روح پر فتوحه
دعای خیر ایله یاد اولنمسنه باعث وسیله اولمقدر نتکم
دینلمشدر بیت ار اودر که دنیاده قویه بر اثر
اثر سز کشینك یرنده یللر اثر مجلس اول اوروج دینسر خضر
دیدیکیم خیر الدین پاشا در امدی انلرك اصلی و فرعی نیجه در
و نیجه خروج ایلمشلردر و خروجلرینك سببی ندر انی
بیان ایدر پس راویلر شویله روایت ایدرلرکیم اول زمانده سلطان
محمد نور الله مرقده وجعل تابحت ثراه حضرتلری قلعهٔ
مدللویی کفاردن کما بوالندن بعون خدا فتح ایدوب اول دفعه
لازم حفظ حراست ایچون قول یازوب اول قلعه بکلیلر
پس امدی قول طائفه سندن بعض کمسنه لر یازیلوب
قلعیه تعیین اولندی قلعهٔ مذکورده قلمق مقرر اولدقده
شمدی اول یازیلان کمسنه لر شوکتلو پادشاه عالم

پناه حضرتلرینه کندولرین عرض ایلدیلر امدی بونلر دیلدیلر
کیم چونکه بزم بونده قلمامزه اسندیکز کرکدر بزم قایدمزی
کوره سز زیرا که بزلر بونده برالای مجرد طایفه لروز بو بیر ایسه
بر جزیره ییردر امدی بو اطرافلرده مسلمانلر بو قدر کیم انلر له
حسن معاشرت ایدوب اکلنه وز حاصل بو جزیره ده بیزه قلملق
غایت ظلمدر بر وجهله بز بوکا قتل دکللروز ددلر امدی مرحوم و مغفور
له سلطان محمد غازی علیه الرحمة و الغفران حضرتلری دخی
بونلرك عرضلرین استماع ایلدکده واقع حال قول طائفه
سنك سوزلری معقول ادامدی بونلره تدارك و اکلنمه
لرینه سبب و سیله کرکدر دیو امر شریف کوندردیکه
اول حصارده محافظ قلان قوللرم قلعهٔ مزبوره کوزه
لرنده هر کیمدکه کوزل قیز وار ایسه بکا نوبا امر معروف
اوزره نکاح ایدوب الهلر اکر ایلوك ایله ویرمزلر ایسه
جبراً و قهراً الهلر اما شویلکه شریعته مخالف اولمیه
شریعت اوزره تأهل ایلیه لر تا کیم اول زمان یزی بیرلریله

انبیت

انبیت تام ایدوب قلعهٔ مذکوره حفظ حراست ایلیه لر
دیو امر غازی صادر اولنجه قول طائفه سی دخی بو امر
شریفه راضی اولوب مضمون مقرونی ایله عمل ایلدیلر
امدی اول قول طائفه سی ایچنده سلانیك قربنده واردال
ینکیجه سندن یعقوب اغا دیمکله معروف بر اشباه شهباز
دیلاور یکت وار ایدی اصلنده [illegible] سپاهی زاده ایدی غایت
بهادرلغله مشهور ایدی ابتدا اول بکندیکندن بر قریه قیزنی
عقد نکاح ایدوب آلدی توکلدی بر نیجه زمان دنلك ایلیوب
اندن دورت طانه اوغلی اولدی بریسنك ادی اسحاق و بری
اوروج و بیری خضر اولکه خیر الدین رشدد و بری دخی
الیاس ایدی بونلره حق تعالی عمر طویل للرحسان ایلیوب
بابالری مثللو شهباز جلاسین یکتلر اولدیلر که انجق
اولور اسحاق جمله سینك اولوسی ایدی قلعه ایچنده
متمکین ایدی و اناشاغنسی اوروج ایدی اول رئیسلك
هوس ایلمش ایدی بر تکنه یابدیروب اشاغی یوقاری تجارة

باشلمش ایدی وانك شاغنسی خضر رئیس ایدی یعنی خیر
الدین پاشا دیمك اولور زیرا اولکی اسمی خضر ایدی صکره
خیر الدین دینلدی ولدخی رئیسلکه هوس ایلدی اون سکز
اوطوراق بر تکنه یاپدیروب تجارت ایدردی کیسه احتیاجی
یوق ایدی اکثری سفرلری قولونه سلانکه اگریبوزه ایدی
حاصلی اول طرفلرین سفری خیر الدین رئیسه غایت خوش
کلوردی اما اوروج رئیس قرنداشی الیاس ایله معاً برابر اولوب
وارد اولدی اول سفر شام طرابلوسنه طوغرو کیتمك ایدی قضاء
قدر بولدده کیدرکن ناکاه رودوس کمیلرینه راست کلوب
عظیم جنك ایلدیلر قرنداشی الیاس شهید دوشوب جام
مماتی نوش ایدوب مسکنی فردوس اعلا اولدی رحمة الله
علیه والحاصل کافر کمیلری غالب اولوب اوروج رئیس درد منده
کمیسیله الوب اسیر ایلدیلر بس بو قره خبر عالمه شایع اولوب
مدللویه دخی ایرشدی خیر الدین رئیس قرنداشی اوروج
رئیسدن اوتوری دخی الیاسدن اوتوری اغلیوب

پریشان

پریشان خاطر اولدی اخر اللهدن کلانه رجا دیوب الحکم
لله الواحد القهار دیدی اندن کندو کندوسینه ایتدی
اولجق اولسه کرك چار ناچار .. کرك قلبك كلك طوت کرك
دار .. مضمونی اوزره شمدن صکره کافر دینلرك
چنكال پنجه لرندن بر تقریبیله خلاصه بقالیم دیوب
تفکر دریاسنه طالدی اخر بونی بولدیکه خیر الدین
رئیسك بر قریبقو کافری بازرکان اشناسی وار ایدی
دائم اول کافر رودوسه واروب کلوب تجارت ایدردی شمدی
خیر الدین رئیس اکا قرنداشی اوروج رئیسك احوالندن افاده
ایلدی وخلاصندن اوتوری اون سکز بیك اقچه ویروب
اشته یارانلق دستلق بو کونده بللو اولور دیوب اصمرلدی
اندن قریبقو کندی تکنه سینه الوب بو دودومه کلدیلر
اول زمان خیر الدین رئیس قریبقویه ایتدی وارندی سن
رودوسه کیت بن بوراده طوراین باق کور قرنداشم اوروج
رئیس نه حالده در اکا کوره بکا بر خبر کتور اما بحث ایله

زیاده پیشکش هدایه کوندردی دخی اوجاق ایچون
بو قدر مهمات کوندردیکه آنجق اولور مثلا آقچه ایله
صاتون النمز لازم کاسه بیک کیسه آقچه یتشعازدی
حقا که اوجاغنه صدق زیاده اکرام ایلدی وسائر ارباب
دولتلر بیر بیردن غازی حسن پاشایه تحفت نامه لرد
وهدایه پیشکشلری کلدی چونکه صباح مبارک جمعه
شریف اولمغله غازی حسن پاشانک کینوب قوشانوب
شوکتلو پادشاهدن برکذاد کلن صمور کورک
اوزرینه راصر ایلیوب جواهر طاشر اوطور تمه چلنکی
باشنه راصر ایلدی دخی جواهرخاتمی پرماغینه کچیروب
دخی ایلی کونلی جواهر ساعتی قوینونه صوقدی اول
صانجاغی یادیکاری الت یانینه قلانه یره اولمق
اوزنه پادشا قپوسینک اوزرینه دیکدی شویلکه
صودر صرمه اولمق اوزره بر کورن ادم بر دخی کورمکه
انتظار چکر ایدی بوشیلرکه ذکر ایلدک هب شوکتلو

حالا الجزایر والیسی
سلطان سلیمان حضرتلرندن تبرک ایچون ارمغان کلمش
اولان غازی حسن پاشایه دخی بو دارات احتشام
ایدی شمدی غازی حسن پاشا دخی بیر بیردن بتون
بر له کچوب بینه قرار ایلیوب اوطوردی هب رئیسان
علما و صلحا و غازیان مجاهدان و غازیان
بوللو بولجه و عربان شیخلری و سکان اهل بلد کروه
کروه کلوب غازی حسن پاشایه مبارک باد دیلر و
چاوشلر الفشلایوب همیشه دولتله بیک یشا دیو
دوام دولتنه دعالر ایتدیلر آندن صوما تلر دوشنوب
طعام سبیل اولمق اوزره فقیر فقرا ییوب اجدیلر انسادن
ما عدا قوشه قرنجایه وارنجه اکل طعام بر لدشبعات
اولدیلر سکری شربتلر دخی ممسک قهوه لر بهر مثال
اولمق اوزره ایچنه منت ایدی خلاصه اوج کون علی
التوالی فوجه غازی حسن پاشا بو ترتیب اوزره عبادی
مسلمینه ضیافت ایلدی دخی اوج کون رغما للاعدا

وسروراً للاحباب والانقياد بوندن بر ولاردن طوپ
شنلكلري برله چراغان سرور ايلدى دخى اندن ماعدا
ايتام قلمشلره و بيوه زنلره جبر حسنات ايلدى و اعداو
خاسرينه قتلرتنش نذردى شويله كه اسپانيا قرالى كمنز
اوز واحد باشى ايله منهزم مقهور اولدوغى حالده بوتى
يقاسنه واروب وقتاكه غازى حسن پاشايه شويله
پادشاهدن كندو سنه جزاير بكلربكيلكى كلوب دخى بو قدر
پادشاهدن سنه مظهر اولوب لطف احسانه نايل اولدغى
اطرافه كذلك شايع اولوب اسپانيا قرالى دخى استماع
ايلدكده براه بر چكوب باربادوشوردن قورتلدق ديو
ايكن دخى بلاى آسمانه دوش اولدق اولدى بر بادوشوند
يرينه وكيل نصب اولنمش بر صولطاط ايكن بنم كبى بر
اولو نام شاد صاحبى قرالك كندو دولت داراتك حيف
بر باد خرابه ويروب باشمزه اشلاصدينه سى بايغدرندى
سالت باشمزله كوجيله كلوب بر يمزى طوتديغى بو قدر

خزينه كسمان طوپلريمز قراده قلدى دخى انكا قرابه
دوشوب شكست اولان كميلريمزك مهماتلرين حسب ينه
بزم عسكريمزدن اسير ايلدكلرى نقد قولتر خرستيانلرى
طاشيمشلر هم اسيرلك هم يوز قرالفى دخمى فى النار
فى السقر اولانلر سكا جابا اولدن بر جزاير ايكن شمدى
همتانك باينده بزم شيشمز ايله يوز قاطى جزاير اولدى
بيزه اول مشوار كم ويردى قرال سيشور عندنده عظيم
مقبول ايكن نظر همتلرينه مظهر دوشدى دخى بر بيسر
پاپيد آدم ايكن امر پادشاهى برله جزايره والى نصب اولندى
شمدن صكره واى بزم صورداريا شيمزه ديو يوقساوه تندن
ملعون چاطليوب فى النار فى السقر اولدقده اوغلو يرينه
قرال اولدى و بنوندن اسپانيا بقاسى قرالك مورد اولدوغند
ياس ماتم اوزره اولوب آيلر هفته لرجه كليسالرندن
چيقميوب ندن ولوز جزايردن انتقام الموق
ايچون حاشا الله نصرت طلب ايدرلر ايدى خلاصه كه قرلر

سلطان جزایرك خوفندن بردم خالی دكللر ابدی حق
تعالی دائما اهل اسلامك خوف خشیتلرین ابدی قلوب
كفره دن اخراج ایتمیوب بره وبحرده مقهور ومنهزم
ایله سرنكون اولهلر وهر حالده عساكر اسلام كفار
خاكسار وزرینه منصور ومظفر اولهلر امین یا معین
بحرمت سید الانبیاء والمرسلین ودائما رب العالمین
سلطان جزایرك اولندن آخره معونتندن ایلیوب
دنیالر دردقجه دائم وقائم ایلسون امین از جانب
بزم شمدی مقصودیمز اول غازیلر سرفرازی خیر الدین
پاشایه كلسون اول زمانكه جزایر والیسی حسن پاشا
ونتوز یره غلیظه شوكتلو سلطان سلیمان خان
علیه الرحمة والغفران حضرتلرینه پیشكش كوندروب
دعای پادشاهینه مظهر دوشوب دخی اول اثناده كلری
جهاد غزالكه اسپانیا قرالی منهزم اولوب ادعا ایله
كلمش ایكن بوزی قراسیله بقلوب كیتدوكی شوكتلو

حنكاریك زیاده خوشنه كتمكله جزایر قوللرینه
عظیم رعایتلر اولندی وجزایر اوجاغنه كمال مرتبه بخشیدن
شوكتلو حنكار رحیم الدین پاشایه دیمش ایدیكه كوردیم
لالا سنی جزایر اوجاغنه بم شرف افتخارمدر واول
اوجاغیله شرفلنورز الله دائم ایلسون سنده دخی
اوجاغكدر و اتلره لازم اولاجق شیلری سن بیاورت
املری ترسخانه عامیره مدة اتلره لازم اولاجق شیلردن
ویره سین دیو تنبیه ایلمش ایدی انلك حكایه سی یوقاریده
كچمش ایدی اما بو محلده مناسب دوشمسیله تكرار
ذكر اولندی شمدی خیر الدین پاشا رحمة الله علیه
امتثالا للامر العالی هم اول قیده صال كندی اوجاغی
اولمغله دخی پادشاه عالم پناه حضرتلرینك رضای
همایونلری برله جزایر اوجاغنه هر نه اقتضا ایدر
ایسه اذن همایونم اولمشدر ویرلسون دیو ابرام
بیورملریله خیر الدین پاشا دخی اتلره لازم اولاجق

اوجاق مهماتی ایله تکنه لری طولدوروب قلقوب
جزائره کیتدیلر وقتا که اراسندن بر واقزمان مرور
ایلمکله منافق هر برده منافقلقدن قومازخواصی وزره
ارباب دولت زمره سندن خیرالدین پاشا نوم بوب
حسد ایدنلر ایتدیلر پاشا سک شوکتلو پادشاهمز جزیره
اوجاغنه بر مقدار شی ویردیمکله صبرینک بتورن
شیئنی ویردیمدیمیا دیو بینلرنده بویله بر شغب
کیرا قوردوب بو سوزدن اوزره لغدغایه تجدید … مرد
… شی ولمز واره … دن بو سوزی پادشاهه دوقولا … مرد
اولدقلرده پادشاه حضرتلری لالام خیرالدین پاشا
جزایر اوجاغینه هرنه ویردیسه بنم رضام … نه
ویرندی لالام ایلدوکی بنم مقبولمدر کمسنه بو مورده
قرشماسون دیدکده زمره منافقان کندی یوزلری
قره سیاه قلدیلر بر کیشینک یار و معینی الله اوله وار
قیاس ایله که اولنه اولو شاه اوله امدی مرحوم خیرالدین

پاشا رحمة الله علیه بو سوزدن بر مقدار خاطرلری
منکسر اولوب خسته اولدی لرزلا دواء له جرح اللسان
فحواسی اوزره اولا اهل نفاق منهاجی بذری قلبنده
براتمکله هم دخی وقت ساعت کلوب یتشمکله سبب
موتنه باعث اولوب اوچنجی کونی لیلة القدر کیجه سی هم
جمعه کیجه سی اولمق اوزره دار فنا غروردن دار بقا
سروره انتقال ایلدیلر انا لله وانا الیه راجعون وقبری
منورلری بشکطاشده زمان حیاتنده اولان قپودان
پاشالرک بیریدر زیرا ابتدا آل عثمان دولتنده
قپودان پاشا اولان اولدر و دولت عثمانیه نک دریا
امورینه دخی ترسخانه عامره یه نظام ویرن اولدر
شمدی حالا قپودان پاشالر خلعت کیدکلرنده مرحوم
خیرالدین پاشانک مدفون اولدوغی مقامده
التباس ایدوب دعا و ثنا ایدرلر دخی طعام چکیلوب
فقرا فقرا اکل ایدرلر روح شریفلری شاد اوله کرامتله

varak 391 *b* — 392 *a*

کشف کرامتلری ظاهر اولمش بر ولی الله غازی مجاهد
کمسه ایدی رحمة الله علیه امدی تواریخ آل عثمانده
اشبو خیر الدین پاشا رحمة الله علیه بر جلد کتابیدر
اما دکمه یرده بولنماز پک زیاده سیله ملوک عندنده
مقبول و مرغوب اولمغله اوزره قصه لطایفندندر
پس امدی شویله معلوم اولسونکه اول رئیس المجاهدین
قاتل الکفرة والمشرکین آعنی اول غازیلر غزازی
اولان خیر الدین پاشانک تا سلطان سلیم عصرندن
اوغلو سلطان سلیمان خان علیه الرحمة والغفران
حضرتلرینه کلنجه کچن سرکذشت حکایتلرین علی
قدر الامکان قادر اولدقجه نقل بیان اولنمشدر
امیدز دورکه اشبو تحفه مزی قراءت و استماع ایدن
اخوان باصفا بو حقیر پر تقصیرک روحنی بر فاتحه
شریف ایله یاد ایلینلک ایکی جهان ایچره آخری
و عاقبتی خیر اولسون و آخر نفسده ایمان کامل

برله ختم اولنان قوللردن اولسون معذور اوله
شکسته و بسته قد فرغ الکتاب من ید کاتب الحروف
حسن بن علی قسطمونی الساکن فی بلد الجزایر غفر الله
لنا ولوالدینا ولاستاذنا ولجمیع المؤمنین والمؤمنات
والمسلمین والمسلمات الاحیاء منهم والاموات برحمتک
یا ارحم الراحمین تمت الکتاب بعون الله
الملک الوهاب بالخط الباقی
والرب الواقی والعبد
العاصی
سنه ۱۱٤٤

kapak düzeni; NECATİ ONAT

FİYATI : 10 TL.